L 85-3
L 219

LAFONTĒNA FABULAS

JEAN DE LA FONTAINE
1621–1695

85-3
219

L
84

LAFONTĒNA FABULAS

NO FRANČU VALODAS
ATDZEJOJIS

EVALDS VALTERS

RĪGA «LIESMA» 1985

84.4Fr
La 181

FABLES

de
La Fontaine

Tours

A^d Mame et Cie,
Imprimeurs — Libraires
1863

Vija Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTĒKA
85—32.609
0308025432

Mākslinieces MAIJA DRAGŪNE

L 4703000000—150 / M801(11)—85 138—85

© Tulkojums latviešu valodā,
ilustrācijas,
ievads, komentāri,
izdevniecība «Liesma», 1985

IEVADAM

Lafontēns var sajūsmināt ikvienu, kam dvēsele noskaņota uztvert dzīvās dabas valodu. Lafontēns mums it kā palīdz mīļās Dabas māmuļas valodiņu iemācīties, lai varētu ar visām viņas laismām sarunāties un saprasties. Ja to protam, dzīve tad mums kļūst pilnskanīgāka, krāsaināka, vērtīgāka. Lafontēnam zem saules viss ir dzīvs: visas elpojošās būtnes savstarpēji saprotas, un visi šie radījumi ir mūsu līdzgaitnieki, kuri, gluži kā mēs, dzimst, mīl, priecājas, cieš, pārdzīvo sūras nedienas un, atstājot pēcnācējus, mirst, aiznesdami savu dvēseli Visuma klēpī. Šai norisei pakļauti arī koki, ne tikai dzīvnieki vien. Šis brīnišķīgais dzejnieks visas šīs laismas ir apdvēseļojis. Viņš strīdējās ar kartēziešiem, Dekarta piekritējiem, kuri dzīvniekus uzskatīja par pulksteņa mehānismiem. Ar daudziem piemēriem viņš pierāda, ka dzīvnieks spriež un rīkojas gluži kā cilvēks. Cilvēkiem savukārt piemīt dažādu dzīvnieku rakstura iezīmes gan apslēptā, gan tīri redzamā izpausmē: ir mums čaklās skudras, ir mums bezrūpīgie siseņi, gan mušas, gan zebiekstes, gan sikspārņi, gan glumās lapsas, kuras prot iegūt varasvīra lauvas labvēlību. Lāču, vilku, ēzeļu, mērkaķu, suņu, žurku, gaiļu, trusīšu, zaķu rakstura līnijas dažu ļaužu uzvedībā izpaužas visai spilgti, atliek mums pašiem sevi papētīt, kurai dzimtai mēs ar savām tieksmēm vairāk līdzināmies. Šīm raksturu izpausmēm, protams, ir dažādas īpatnības, indivīds var visai tālu novirzīties no tipiskā. Asinskārajam vilkam rodas doma par cilvēcību, negaidītas pārvērtības

dvēseles procesos notiek arī ar cilvēku, reizēm mēs pat atsakāmies notikušajam ticēt vai, labākajā gadījumā, brīnāmies. Lafontēns nekad neveido viennozīmīgus raksturus — ne ļaudīm, ne dzīvniekiem. Vientiesītis ēzelis var pateikt neapstrīdamu patiesību par kalpību savam kungam; dulburs mērkaķis — zinātnieks, doktors — nolasa lekciju par smieklību patvaldniekam lauvam. Spīdoši! Būtu jālasa arī par vardarbību, bet kurš varasvīrs ir izticis bez tās? Šo kutelīgo jautājumu viņš izgudrēm atstāj uz priekšdienām. Še tev nu bija mērkaķa dulburība!

Un vēl mūs var valdzināt Lafontēna stils. Šis oriģinālais dzejnieks ir guvis pasaules slavu, savu fabulu ietērpdams tik graciozi izteiksmīgā tērpā, lai šo kailo Ēzopa radīto ar cieņu varētu ievest dižajā mākslas templī. Vēlāk visas pasaules fabulisti teiksminieki ar Florianu un Krilovu priekšgalā ir pieņēmuši fabulai šo tērpu.

Un valoda? 17. gadsimta pirmajā pusē valodnieks Vožlā centās it kā uzlikt franču valodai iemauktus, mēģinādams to izsmalcināt. Ko ievēroja galms un daži dižgari, to Lafontēns neņēma vērā. Viņam valoda bija un palika senču mantojums, brīvi plūstoša valodiņa. Šī valodiņa tik labi skan viņa meža draudziņu, dažādu čurkšlīšu mutē. Kas gan lai māca tiem smalki izteikties? «Ko vecāki mums var gan dot? Mēs zinām tik, cik viņi paši, mēs alā izaugām un darbā aši.» Šinī jaukajā valodā ieskanas gan pikardiešu, gan normandiešu, gan lejasbretoņu dialektismi, provinciālismi, žargonismi un seni, aizmirsti vārdi. Tulkotājam tas jāņem vērā, jo neviena valoda nav bez saviem žargonismiem, senvārdiem, dialektismiem. (Kaut šos dialektus mācītu skolās!)

Lafontēnā ir iemiesots drosmīgs gars. Viņš sparīgi un droši uzbrūk sava laikmeta netikumiem, ar to iemantodams daudz ienaidnieku. Viņam jāmeklē ietekmīgas personas, kas viņa fabulas aizstāvētu. Lafontēns nopelļ sava gadsimteņa vardarbības, pielīdzina varenus valdniekus zagļiem, kad lielās valstis aprij mazās. Dzejnieks ne-

respektē nevienu muižnieku, nevienu dižciltīgo. Viņš pasmaida arī par Saules karali Luiju XIV, kuram pauž cieņu, — viņš uzraksta fabulu par lauvu, kas rīko medības, un kādu no galminiekiem, vientiesīgāko, ietērpj ēzeļa ādā, bet slīpētāko — lapsas ādā. Lafontēnam ar smaidu vien nepietiek, viņa dvēsele ir noskaņota priekam — veselīgam dzīvespriekam; kā dejai ir vajadzīga mūzika, tā priekam ir vajadzīgi jautri smiekli. «Par smiekliem valsti atdotu,» viņš saka. Bet, lūk, cilvēks ar tik jautru gallu garu, tik viegli rotaļīgu dabu pēkšņi parāda sevi kā filozofisku domātāju ar analītisku prātu un dziļām emocijām. Cik aizrautīgi viņš apdzied dzimto vietu, tēvzemi, ar kādu sirdsdegsmi aizstāv visu dzīvo dabu! Mūsdienu pasaulei tas sevišķi būtu ņemams vērā. Ja mēs savu dabu, zemi, gaisu, ūdeni, mežu uzskatām par saviem labdariem, tad mums tie jāgodā, piešķirot tiem dvēseli, tāpat kā to darījis gudrais Lafontēns, kas savu fabulu krājumu dāvinājis gudrajiem un valdniekiem. Ja vien būtu pieņemts, ka dāvina arī tulkojumus, es to vēlētos dāvināt mūsu tautas bērniem, vecākiem un skolotājiem.

EVALDS VALTERS

Monsenjoram troņmantniekam

Es dziedu varoņiem, kam Ēzops tēvs reiz bija.
Kaut gan to senatnē par maldiem uzskatīja,
Tā patiesība ir un nu pie sirds mums ies.
Šai darbā visiem vārds, pat zivis runāsies.
Uz mums tas attiecas, ja dzīvnieks kāds ko
paudis:
Es rādu dzīvniekus, lai paskolotu ļaudis.
No liela valdnieka tu slavas atvase,
Uz kuru acis vērš vai visa pasaule,
Pret kuru noliecas visdiženākās galvas.
Kas uzvar, iemanto sev atzinības balvas.
Tev citi paskaidros ar balsi svarīgo,
Kāds tikums karaļiem, par senčiem vēl kaut
ko;
No manis vienīgi tu šajos vieglos pantos
Sev prieku iegūsi, darbs atzinību mantos.
Un, ja, to pieņemot, tev rastos kaut cik
prieks,
Es justos godināts, cits atalgojums lieks.

PIRMĀ GRĀMATA

I

SISENIS UN SKUDRA

Vasariņu sisenis
Tikai dziesmās cizinājis.
Nāk jau bargais Ziemnesis,
Grūti cizītim nu gājis:
Ne knislīša ēdis pats,
Galīgs bads.
Posts! Pie skudras aiztipājis,
Sābrei sirdi vaļā klājis,
Lūdzis, lai šim palīdzot,
Dažus graudus aizdodot.
— Cizī! Nākamvasariņā
Parāds atdots katrā ziņā!
Augustā, dievvārds! Tad būs,
Procentus pat gūsit jūs. —
Skudra vis nav aizdevēja,
Tā ir viņas vājā spēja.
— Ko ta' darījāt līdz šim? —
Viņa jautā cizītim.

— Naktīm, dienām, piedodiet,
Cizī! dziedāju pārlieku.
— Dziedājāt? Man darāt prieku.
Labi, tagad varat diet.

II

KRAUKLIS UN LAPSA

Lūk, dižkungs krauklis kokā radis mieru,
Vēl siera gabals knābī tam.
To kundze lapsa redz... Klāt. Saož sieru,
Teic šādus vārdus apmēram:
— Ē, kraukļa kungs, bonžūr, mesjē!
Cik jūs gan esat jauks, cik jūs gan glīts, ehē!
Ja jūsu daiļām spalvām, zināt,
Vēl jūsu balsi pielīdzināt,
Starp meža dzīvniekiem tad fēnikss esat mums. —
Te krauklis sasamulst... Šie vārdi viņam glaimi,
Milst smadzenēs tam gods ar laimi.
Viņš dziedās. Knābi ver, siers krīt. Prom laupījums.
To pakampdama, lapsa sauc: — Mans cienīgais,
Jums jāzin: ikviens glaimotājs,
Ja tam ir klausītājs, gūst, dzīve tādam ērta.
Šī mācība, bez šaubām, siera vērta. —
Nu krauklis zvēr, no kauna atžilbis
(Par vēlu gan mazliet), ka šo vairs neķers vis.

III

GRIB VARDE VĒRSIM LĪDZINĀTIES

Reiz varde vērsi redzēja,
Daiļš augumā tas viņai šķita,
Bet pati apjomā šī olas lielumā.

Nu augstprātībā vien un uzpūtībā mita
Un gribēja būt vērša kuplumā.
Jā, uzpūtās. — Skat, mās, — šī saka otrai, — kā?
Vai diezgan būs? Jel teic! Nav pietiekami labi?
— Ni, ni. — Bet nu? — Vēl ne. — Bet tagad? Nav vēl lāga?
— Nav līdzīgi nemaz jūs abi. —
Nu pecka vardulēns tā piepūtās, ka sprāga.
Ir pilna pasaule ar ļaudīm negudriem:
Grib pilsonis ikviens sev nepelnītu stāžu,
Grib mazie valdnieki, lai sūtņi arī tiem,
Grib katrs marķīzs turēt pāžu.

IV

DIVI MŪĻI

Rau, divi mūļi iet: viens auzu maisu nes,
Nes otrais nastā sudrabnaudu,
Nes cēli augstprātīgs, nav šim nekādu gaudu;
Ka nastu atvieglot — pat domu nepanes.
Kā ne, ir nasta skaista tam,
Skan zvaniņš kaklā piedevām.
Zelts patīk arī naidniekam.
Bars laupītāju klāt un dārgo mantu tausta.
Šis turas pretī, neļauj tiem.
Tver mūli ciet aiz iemauktiem,
To stipri dauza, svaida, rausta,
Līdz beidzot pieveikts nopūšas.
— Vai tāds mans liktenis, ko ieguvu? — teic tas.
— Re, mūlis auzinieks no briesmām izglābjas.
Kādēļ man tādu kapu raka? —
Teic viņa draugs: — Tev saprāts mazs,
Tu nebūtu tik slims, kā saka,
Ja kalpotu, tāpat kā es, tu dzirnavniekam.
Kas augstā amatā, tā veikums nav pa niekam!

V

VILKS UN SUNS

Mežs. Aizklīdis tur suns. To satiek vilciņš kāds.
Tik vilkam ir kā kauli vien un āda,
Viss labi suņu nosargāts.
Suns apaļš, spalva spīd, spēks kaulos — izskats
rāda.
To pievārēt un zemē plāt
Kungs vilks gan gribētu labprāt.
«Bet kā ar tādu stiprinieku,»
Viņš spriež, «lai cīņā galā tieku?
Šis kausies nikni, jādomā.»
Te vilkam kaut kas padomā,
Teic rāmi sunim glaimus tā:
— Man tiešām jābrīnās, cik jauks jums
izskats ir. —
Suns vilkam laipni atbild: — Sir,
Tāds pats kā es jūs varat izskatīties,
Šo mežu pametot. Kam jums pa brikšņiem pīties,
Ikviens kur izsalcis kā mazturīgais velns!
Katrs pampars, gnīda — maziņš, melns,
Kam nīkstot jāmirst bada nāvē;
Jo kas gan cits jums tiek? Ja nav ko ēst, tad gavē.
Tā teikt, uz labu laimi viss.
Nāc līdz pie cilvēkiem! Tiks labāks liktenis.
— Kas man tur jādara? — vilks sunim pavaicāja.
— Mests koks ir jāatnes ... gandrīz, var teikt,
nekas.
Iet līdz, ja rīko medības,
Un glaimot mājniekiem, ij kungam, pat ja rāja,
Prast asti luncināt ... Un, kāda būs jums stāja,
Tad tādu algu arī gūt.
— Bet kādu? — Paliekas. Var zoss, var baložkauli būt,
Nemaz jau nerunāt par glāstiem. —
Vilks atmaidzis no suņa stāstiem,

Nu dzīvi bijušo no sirds viņš nožēlo.
— Kas tas? — viņš sunim mana kaklu noberzto.
— No kā tas? — Nieks! — Kā — nieks? — Tas te? Nū!
Nieka lieta!
— Jel sakiet! — Saites darbs... Būs noberzta šī vieta
Varbūt no tā... ko redzat kaklā man,
Tas būs par iemeslu, tā gan.
— Jūs saitē... Kā ta' tā? Tad skriet jums neļauj brīvi?
— Vienmēr nav nozīmes, tas netraucē man dzīvi.
— Man nozīmes tik daudz: būt brīvībai par sargu.
Kaut dzīvot varētu vai zelta pilī vien
Un vienos greznumos, šī maksa man par dārgu! —
Prom skriedams, teica vilks, un brīvs viņš skrien
Vēl šobaltdien.

VI

LAUVAS SABIEDROTIE: TEĻŠ, KAZA, AITA

Reiz kaza, aita, teļš ar lauvu biedros bija.
Šis lauva — varens kungs, kas mita kaimiņos,
Pie sevis uzņēmis bij sabiedrībā tos,
Un savā starpā tie, kas iegūts, sadalīja.
Reiz kazai laimējās: rets laupījums tai krita,
Nu biedriem ziņu dod. Klāt gan šie cits pēc cita.
Tos lauva saskaita. — Tā, — saka, — četri mēs,
Lūk, kādā aplēsē tiks dalīts laupījums:
Tiek pirmā daļa man, jo valdnieks esmu es,
Te iebildumu nebūs jums,
Jo tas ir lauvas rīkojums.
Vēl otro ņemu sev, šis likums — stipro vaļa,
Jūs saprotat, tā — lauvas daļa.
Un, kas visstiprākais, — sev trešo pievieno.
Ja ņems kāds daļu ceturto,
Es tūlīt saplosīšu to.

VII

SOMA

Reiz sauca Jupiters: — Lai visa milzu telpa
Dzird manu pavēli: lai visi, kam vien elpa,
Pie manām kājām nāk! Ja kāds būs nemierā
Ar savu izskatu, es izkārtošu tā,
Lai mierā tas. Nu, mērkaķi, kas tevi māc?
Bez bailēm vari teikt — kas pārtaisāms tev? Sāc!
Tu redzi dzīvniekus, vai izskats labāks citiem?
Ar sevi mierā pats? — Vai es? Ē, kālab nē?
Vai četras kājas nav man gluži tā kā šitiem?
Un ģīmis mans līdz šim nevienu neblamē,
Bet lācim gan tā purns ... nu, ko lai daudz tur saku,
Ja nepārtaisīsit, tas, ticiet man, par traku! —
Nu lācim kārta nāk. Ko savkārt sacīs tas?
Ar savu izskatu viņš ļoti lepojas.
— Bet zilonis, — viņš rūc, — pēc kā tas izskatās?
Šī lielā bezveidīgā masa!
No ausīm atgrieziet, ko asti pagarināt,
To strunķi šim, kā samērdaiļums prasa. —
Un gudrais zilonis grib zināt
Par kundzi valzivi: — Kam tik liels apmērs tai? —
Viņš sprieda, vērtēja, kā prata.
Ir ķirmis pārāk mazs, kā liekas skudriņai.
— Es milzene pret šo, nav skata! —
Tos atlaiž labais dies pēc tādas aptaujas.

Bet kā uz cilvēkiem šīs lietas attiecas?
Viss, viss, it viss tāpat uz mata;
Tā bija senatnē un tagad arī tā:
Sev visu piedodam, bet otram — it nekā.
Pret otru mums ir lūša acs,
Pret sevi pašu — kurmja skats.
Lūk, dižā radītāja doma:

Mūs sūtot pasaulē, tiek līdzi dota soma,
Kur otra trūkumus kārt vienmēr ārpusē,
Bet mūsu pašu — iekšpusē.

VIII

BEZDELĪGA UN MAZPUTNIŅI

Ass bezdelīgai prāts, daudz redzot piesavina;
Kas daudz ir ceļojis, daudz mācījies — daudz zina.
Tā prot pat negaisus no tāles pamanīt
Un dod šo ziņu jau tūlīt,
Ko savlaicīgi paredzēja,
Tā matrožiem uz kuģa klāja.
Lūk, pavasarī reiz, kad kaņepītes sēja,
Kāds lauķis cilpodams pa vagām lēni gāja.
Teic viņa putnēniem: — Rau, tur kāds iet un nāk.
Man tas nekas! Žēl jūs, ko cilpās tvarsta.
Es kaut kur paslēpjos vai laižos attālāk.
Skat, kā tam roka iet, viņš sēklu zemē bārsta,
Tur drīz vien kaut kas dīgs, no kā jums cilpas vīs,
Šī diena nav vairs pārāk tālu,
Kad tās pa zemi izklāstīs;
Tā daudziem atnesīs jums galu.
Šos graudus ēdiet nost!
Ja ne, cits katlā būs, cits sprostā,
It visi nonāksit jūs postā. —
Smej putnēni: — Mums te tik daudz vēl ir ko kost;
Kur tagad kaņepes! — Bet tās jau dīgtin dīgst. —
Vēl bezdelīga sauc: — Jel izraujiet pa vienam,
Pa vienam asniņam, nolādēts augs lai nīkst!
Ja ne, jums droši gals ikvienam!
— Ek, pļāpu praviete, — šie smej,
— Tas būtu jauki, ej nu ej!
Te tūkstošiem mūs vajadzētu,

Vija Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTĒKA
85 — 32.609

2 — 562

Lai tādu lauku izravētu. —
Kad kaņepājs jau nobriedis,
Tad bezdelīga bilst: — Vairs labi nebūs vis!
Bet, ja nu jūs līdz šim neviens man neticējāt,
Par mani smējāt,
Tad tagad gan jums ieteicu,
Kad redzat lauku apstrādātu,
Palaikam rudens salnas klātu:
Ir graudi savākti un ļaudīm vaļa nu,
Tie putniem karu pasludinās;
Kur atrodaties, palieciet!
Var aizlidot kaut kur, ja lidošana sokas,
Kā dara pīles, dzērves, slokas,
Bet pārlidot nav spējas jums
Pār lieliem ūdeņiem un tuksnešiem kā mums,
Ne meklēt citas pasaules.
Tad labāk palieciet kaut kādā klusā stūrī,
Kaut kādā paspārnē vai kādā grausta mūrī.
Šo padomu jums dodu es. —
Bet putnēniem šie stāsti — garlaicīgi.
Tie sāka žeberēt pusmulsā, nevarīgi.
Ko teica Kasandra par briesmām trojiešiem?
Bij vienāds liktenis tāpat kā tiem, tā šiem;
Daudz putnu verdzībā pēc brīvības skumst klusi.

Mēs tikai dzīvojam ar saviem instinktiem
Un redzam nelaimi, kad tā jau notikusi.

IX

PILSĒTAS UN LAUKU ŽURKA

Lūdza žurka pilsētniece
Lauku žurku mielastā.
Nebūšot jau lielā priece
Irbes pārpalikumā.

Turku paklājs grīdu klāja,
Servēts tas ar maltītēm.
Varam padomāt, kā gāja
Tur šīm abām draudzenēm.

Mielasts pieklājīgs gan bija,
Viņām netrūka nekā,
Bet šos svētkus izmaisīja
Pašā pirmā uzkodā.

Zāles aizdurvē patiesi
Tā kā grabina kaut kas.
Pilsētniece savu viesi
Skubina, lai paslēpjas.

Troksnis rimis. Lauciniece
Izlien ārā pēdīgi,
Viņai saka pilsētniece:
— Pabeigsim nu cepeti.

— Pietiks! — zemniece cērt pikti.
— Rīt pie manis brokasts ērts.
Nāciet! Ja teit jādreb dikti,
Karaļmielasts nav tā vērts.

Bet pie manis varēs brīvi
Vienā mierā brokastot.
Sveika! Velns, kas tā par dzīvi,
Fi! ja jādreb iekožot.

X

VILKS UN JĒRS

Tam taisnība, kam spēks.
Ja kāds to pierāda, vai tas kāds grēks?

Vilks badā klejoja un lūkoja ko ķert,
Tur arī jēru ieraudzījis.
Viņš trakās dusmās kliedzis: — Ko!
Kā drīksti piešmurgāt tu manu dzeramo?
Tu — mēks! Nu saņemsi par pārdrošību sodu!
— Ak, majestāt, — jērs teic, — es cienu jūsu godu
Un ļoti lūdzu nedusmot,
Bet paskaidrojumu man atļausit jums dot:
Sir, jums tas jāatzīst ar prātu,
Es taču nedzeru, kur jums ir jādzer, nē,
Bet soļus divdesmit pa straumi lejpusē.
Kā jūsu dzeramo lai tur es piešmurgātu? —
Vilks kliedz: — Tu piešmurgā gan to!
Bez tam vēl pērnogad par mani melsi ko!
— Kā varēju es melst par jūsu majestāti,
Kad pērngad vēl es zīdu savu māti?
— Ja nebiji tas tu, tad kāds no tavējiem,
Vai brālis, vai kāds cits no tiem.
— Man brāļu nav. — Jūs visi peļat mani,
Jūs paši, jūsu suņi, gani,
To teica man, un tā tas bijis. —
To pasacījis,
Vilks jēru nokoda un mežā apēda
Bez kāda procesa.

XI

CILVĒKS AR SAVU ATSPULGU

Hercogam de Larošfuko

Kāds cilvēks — patmīlis, kam ieskati tik greizi
Par savu izskatu, kas pašam patika, —
Viņš pēla spoguļus, tie rādot nepareizi,
Pats maldos dzīvoja, no kuriem pārtika.
Tad lēma liktenis to ārstēt, audzināt,
Un mēmais padomnieks, kas dāmām vienmēr klāt,
Tam visur rādījās, it visos dzīvokļos.
Tos redz pie švītu kabatām,
Tos redz pie dāmu jostiņām —
It visur spoguļi, pat veikalos redz tos.
Ko Narciss darīja? No ļaudīm projām gāja,
Par spoguļiem viņš vairs ir domāt nedomāja.
Lūk, tīravota strauts bij meža klusumā,
Šis beidzot apstājās pie tā,
Kur sevi redz. — Kas tas! Ak, šausmas man no sevis!
Kas ērma izskatu man devis?
Ak, mokas sevī skatīties!
Bet strauts tik skaists! Ar pūlēm no tā atrauties. —

Ir redzams, ko es gribu te:
Te visiem runāju par dziļu dziļiem maldiem,
Ikviens ko ieskata par visai saldiem.
Tāds cilvēks patmīlis ir savā dvēselē,
Un tādi spoguļi ir viņa muļķības,
Kas kļūdas atspulgo, kur redzēt sevi varam.
Ja līdzībā te strautu skaram,
Tā — jūsu grāmata, kas saucas «Maksimas».

XII

DIVI PŪĶI: DAUDZGALVIS UN DAUDZASTIS

Kā teika stāsta, reiz bij sūtnis sultānam,
Kas sūtīts vācu ķeizaram.
Ar savu valdnieku nu grib tas palielīties.
Kāds vācietis sāk tā: — Ir mūsu valdniekam
Daudz vasaļu, mums nav ko bīties,
Tiem galvas, smadzenes, tiem stipras armijas. —
Tam turku sūtnis bilst: — Bet galvenais nav tas.
Gan vasalim ir tādas tiesības
Sev vervēt kareivjus, to zinu,
Bet sakarā ar to šeit kādu lietu minu,
Kas patiess notikums, skan mazliet dīvainăk ...
Aiz vaļņa drošā vietā biju,
Te pūķis simtgalvis pie vaļņa klātu nāk;
Es viņu skaidri saskatīju,
Man asins dzīslās apstājās,
Tik bij kā baiļes vien. Ko padarīt var tas,
Ja galvu viņam simt? Nekad šis pūķis nevarētu
Te paslēptuvē tikt: simt galvas neiekļūs!
Te otra doma man kā pēkšņi pazibētu:
Ja cits kāds pūķis nāks, kam viena galva būs,
Bet vairāk astu ... — Rau! Tas tūlīt runāt beidza.
Valsts galva nāca šurp ar astēm. Pienākums
Tām galvu netraucēt, kad virknē pakaļ steidza.
— Ir viss pie jums tas pats, kas mums.

XIII

ZAGĻI UN ĒZELIS

Pārs zagļu ēzeli reiz nozaguši bija.
Viens grib to pārdot prom, bet otrais paturēt.
Nu niknu cīņu izcīnīja,
Jo tikai vienam uzvarēt.
Te trešais zaglis klāt šiem abiem kā par spīti,
Tas pievāc zagto kleperīti.

Te mazu provinci, ne ēzeļus vien skaru.
Es zagļus karaļiem gan pielīdzināt varu:
Kā turku, ungāru un Transilvānijas.
Gan divu vietā trīs man iznāca, nekas!
Šīs preces mums ir daudz — kā gaiss.
Bet no šiem trim diez vai kāds iegūs provincīti:
Gan rasies zaglis ceturtais,
Kas pievāks zagto kā par spīti.

XIV

DIEVU SARGĀTS SIMONĪDS

Trīs būtnes uzslavēt mēs nevaram par daudz:
Dies, valdnieks, mīļākā tos sauc.
Malerbs teic: — Piekrītu, ir ļoti labs šis tikums. —
Lai tas man arī būtu likums!
Tīk visiem slavējums, to vienmēr atmaksā,
Tā dara dievi pat, kā redzēsim, ar prieku.

Bij Simonīdam darbs par kādu stiprinieku.
Šo odu dzejnieks iesāka
Pavisam vienkārši: ar stiprā vecākiem,
Kas mazi pilsoņi — maz ievērības tiem.
Tad pašu varoni tur dzejnieks paslavēja,
Cik spēja,

Tad dvīņu pāris tiek papilnam pieminēts,
Jo par šiem varoņiem vairs izcilāku nava;
Jā, katram cīkstonim ir viņu piemērs svēts.
No dzejnieka tiem tiek divtrešdaļas šīs slavas
Un mūsu atlētam vairs tikai viena nu.
Par odu bija līgts, ka maksās talantu,
Bet atlēts, lasījis, dod trešo daļu tam.
— Lai pārējo jums maksā viņi! —
Tā atlēts saka dzejniekam.
— Jā, Kastors, Polluks — debesdvīņi —
To piemaksās. Bet jūs es gribu pamielot,
Jo taisos jautras dzīres dot;
Būs izmeklēti smalki viesi,
Gan radi, draugi būs, un jautri ies, patiesi!
Tad nāciet arī padzīrot. —
Jā, atnāk Simonīds. Svin svētkus, visi jautri,
Ēd, dzer tur, līksmot prot . . .
Te pēkšņi atskrien kalps, čukst Simonīdam kautri,
Pie durvīm kādi tur pēc viņa vaicājot.
Viņš pieceļas, iet prom no galda.
To zobo, smej, neviens vairs sevi nesavalda.
Pie vārtiem dvīņu pāris ir,
Šie nākot samaksāt par jaukām slavasdziesmām.
— No jautrā nama šā mums gan jūs jāatšķir:
Tas sagrūs, vairieties no briesmām! —
Un pareģojums piepildījās:
Te pīlārs brūk, tur griesti grūst,
Grūst velves, sienas, sijas,
Pār visiem krīt, šķīst, plīst, rīb, lūst.
Tas vēl nav viss, nekā! Ir tāda dievu griba,
Lai kāda sija krīt un trāpa atlētam.
Tiek abas kājas lauztas tam.
Par dzejnieku šī atriebība.
Kliedz visi: «Liktenis!» Dažs labais aizbēdzis,
Daudz, daudz bez tam vēl savainoti,

Bet krietnais dziesminieks, kas dievu mīlēts ļoti,
Pat dubultalgu saņēmis.
Tā esot atalgots, kā stāsta senais mīts,
Šis grieķu dzejnieks Simonīds.

XV

NĀVE UN NELAIMĪGAIS

— Ai, mīļā, labā, nāc jel pasniedz savas rokas,
Nāc ātrāk! Izbeidz manas mokas! —
Un nāve spriež: «Ja lūdz, tad jāpalīdz jau būs.»
Šī atnāk, pieklauvē. To ielaiž beidzot iekšā.
— Ko redzu! — bļāva vīrs. — Tā jūs?
Cik atbaidoši, vai! Kad stāvat manā priekšā,
Man, nāve, bail! Apžēlojies!
Ak šausmas! Prom! Vairs nerādies! —

Un Mecenāts reiz teica tā:
— Lai man ir ģikts, lai sakropļo,
Bez kājām, rokām, lai vai kā,
Kaut vienmēr slimam jādzīvo,
Tik nāvi ne, nekad! — Mēs arī sakām to.

XVI

NĀVE UN MEŽSTRĀDNIEKS

Kāds nabagcilvēciņš, kas velkas lēnu gaitu
Uz salmu būdiņu, kur miteklītis tam,
Daudz zariem apkrāvies, tāpat kā gaduskaitu,
Zem nastas salīcis, kust vaidot paklusām,
Līdz beidzot neiztur. Viņš noliek zemē nastu,
Lai klusā pārdomā cik necik mieru rastu.
Kāds prieks ir pieredzēts, kopš piedzimis ir tas?

Par viņu bēdīgāk vai maz jel kādam gājis?
Bez maizes bieži vien, bez kādas atpūtas.
Te sieva, bērni, karš; te devas nomaksājis,
Te klaušas, kreditori klāt.
— Es — nelaimīgs, ja sāku pārdomāt.
Kaut nāve nāktu reiz, vai! Nezinu, ko dotu! —
Kā saukta nāve klāt. — Ar ko lai pakalpotu?
— Es gribētu jūs lūgt... — tas viņai paskaidro.
— Man pacelt plecos nastu šo. —

Laiks zinās, kad mums pīšļos irt.
Lai paliekam vien tur, kur esam.
Ir labāk paciest nekā mirt —
Šo atziņu mēs visi nesam.

XVII

PUSMŪŽA VĪRS UN ABAS VIŅA MĪĻĀKĀS

Vīrs, kas tuvu pusmūžam,
Kam jau metas sirmi mati,
Domāja, ka jāmet skati
Precībai pēc brūtes tam.
Izvēlēties brūti —
Grūti.
Kā rīkoties? Daudz kārās grib to valdzināt,
Tas nav vis nieks — sev īsto izraudzīties.
Bet divas atraitnes liek sirdij padomāt.
Tā viena zaļo vēl, bet otra — pavalkāta,
Gan sevi remontēt tai māka,
Kad daba sāk šo drupināt.
Šīs abas atraitnītes sāka
Pie viņa nākt un jokojot
Tam galvu post, kā katra prot.
Tā vecākā vien melno spalvu rāva,

Cik vēl uz galvas tam šās uzmanību sien,
Lai viņas mīļākais tai nepiepasīgs nava,
Bet jaunā ravēja tad savkārt balto vien.
Tā abas strādāja, līdz noplūkāja veci.
Bez matiem palicis, tas šaubījās par preci,
Tad teica: — Tūkstošreiz jums pateicos, mes dames,
Ka mani jauki uzfrizējāt.
Es, matus zaudēdams, vēl ieguvu bez tam.
Vai pirmā laulībā ar vīriem vēl to spējāt? ...
Man jādanco būs tā, kā sieva liek, vai ne?
Bet nevis tā, kā pats es gribu?
Man plikais pauris netraucē,
Mes dames, ar cienību! Paldies par pamācību.

XVIII

SVĒTELIS UN LAPSA

Reiz lapsas krustmāte pie sevis kādā dienā
Lūdz papu svēteli uz pusdienām un cienā.
Tai mielasts rīkots mazs, bez kādām piedevām,
Uz šķīvja uzlieta gan ir kaut kāda čalka
Ar dažām sīkām drupačām.
Garš knābis svētelim, tam netiek te ne malka,
Bet veiklā jokdare to nolok: laklaklā ...
Lai atriebtos par tādu bezkaunību,
Pēc laika svētelis lūdz lapsu mielastā.
— Labprāt šo laipnību, — teic lapsa, — pieņemt gribu,
Ar labiem draugiem man ir ceremonija lieka. —
Un stundā noteiktā skrien lapsas māte ... Klāt.
— Man jūs ir jāslavē — un patiesi, aiz prieka,
Paldies! Man godu parādāt, —
Teic lapsa, gaidot mielastu.
Tai laba ēstgriba, viss viņai vienmēr garšo,
Varbūt gards kumosiņš tiks viņai pasniegts nu.
Jā, jūt, ka gaļa kaut kur smaržo.

Tiek mielasts tievā traukā dots . . .
Tas kundzes purniņam par tievu, ne pēc mēra,
Te prasītos pēc cita zvēra.
Re, knābis svētelim . . . tip, top! Kā piemērots.
Kauns lapsai. Aizvilkās ar noļukušu asti.
Vai var ar lapsu kā ar vistu apieties!

Tas izskatās pavisam prasti.
Es, krāpniek, saku: piesargies!
Tev arī kādreiz tāpat ies.

XIX

BĒRNS UN SKOLOTĀJS

Es jums kaut ko te gribu pastāstīt —
Par muļķi tas, par muļķi neparastu.
Reiz spēlējās mazs bērns gar upes krastu,
Te kāja slīd, tas pēkšņi upē krīt.
Bet upmalā kāds kuplāks vītols auga,
Un Laime lemj, bērns zaros aizķeras,
Pie zariņiem tas noturēties rauga.
Kāds skolotājs tai brīdī garām gājis,
Bērns viņu redz. — Glāb! Palīgā! — tas sauc.
Nu skolmeistars tad arī apstājas.
Ka patraucēts, par to viņš bērnu rājis
Un dusmojies: — Ek, mazais nelietis!
Nu re, ko tāds! Kur visur nelien šis!
Vai redzi nu, kur noved trakulības?
Ek, tādam tik pa mizu sadot gribas!
Posts vecākiem ar tādu kanaļu!
To uzraudzīt vien nevarēsi tu,
Daudz klapatu ar tādu ķēpas ķērnu. —
Pēc tādiem pātariem viņš paglābj bērnu.
Tie ļautiņi, kas šķiet mums dzīvē lieki,
Šeit sevi tie it visi saskatīs:

Gan pedanti, gan pļāpas, padomnieki
Un citi vēl jo daudz, ne vien šie trīs.
Jā, radītājs šo sugu izplatījis —
Šo, kurai tarkšķēt neapnīk.
Ja izglābsi, kad briesmās esmu bijis,
Tad runas turi, draugs, cik tīk.

XX

GAILIS UN PĒRLE

Gailim kādreiz pērle tika.
Pērle! Kur tad viņš to lika?
Aiznesis to zeltkalim.
— Domāju, — viņš saka šim,
— Izlietosit to ar baudu,
Dodiet vietā mieža graudu. —

Mantoja no aizgājēja
Manuskriptu pamuļķis,
Aiznesa pie izdevēja.
— Domāju, ka tas te viss
Noderēt var jums. Es viņu
Pārdodu par dukātiņu.

XXI

SIRSEŅI UN BITES

Mēs meistaru pēc darba pazīstam.

Savlaik kur medšūnas bez īpašnieka bija,
Tās sirseņi sev pieprasīja,
Bet bites nepiekrita tam.
Tad kādai bitītei tie nodeva šo lietu.

Daudz neskaidrību procesam.
Tik daudz pēc liecniekiem gan zināja šo vietu,
Kur džinkstot salaižas kaut kādi spārnainie;
Kā bites zeltainas tur skrienot cits pēc cita,
Var būt, ka sirseņi, šai krāsā arī tie,
Daudz līdzības ar bitēm šķita.
Un lapsenei te vairs pat nav ko teikt,
Bet tā šo lietu nevar beigt.
Šie atsāk procesu, kam gala nav, ne malas,
Līdz atkal turpat apstājās.
Te gudra bitīte, par laimi, gadījās.
— Pusgads jau prom, — tā zuz, — šai lietai vēl
nav gala;
Kur pirmā dienā bij, turpat vēl mīcāmies!
Kļūs medus nederīgs, ja tālāk tā mums ies.
Ir tagad vajadzīgs šo lietu pasteidzināt.
Lai garo dienu nestaipām!
Ko taujāt, pratināt, ko izmeklēt, ko zināt?
Kā sirseņi, tā mēs lai visi strādājam,
Kurš pratīs izveidot gan saldo sulu, šūnas —
Lai piespriests medus tam. —
Un sirseņi bez vārda runas
No medus atteicās par labu pretniekam.

Kaut dieviņš dotu reiz, ka viss vienmēr tā beigtos!
Ja turki sekotu šai metodei, tiem veiktos,
Jo vienkāršs, patiess vārds nav likumgrāmatā,
Kas pārāk dārgi izmaksā.
Pa pantiem apēd mūs aplinku aplinkiem,
Un iznākums ir tāds ar tiem:
Tiek vienmēr austeres, kā zināms, tiesnešiem
Un tukšie vāki — prāvniekiem.

XXII

OZOLS UN NIEDRE

Reiz ozols teica niedrītei:
— Var dabu apkaunot, kā jūs, tāds nieka knauķis;
Jums smaga nasta mazais ķauķis.
Pat lēnais vējiņš par jums smej,
Kad slīd pār ūdeņiem un dej,
Jūs spiezdams pārāk zemu liekties.
Bet es, kam piere sniedz līdz augstam Kaukāzam,
Ne saules stariem vien es liedzu cauri tiekties,
Bet pretojos pat negaisam.
Kas jums ir ziemelis, to saucu dienvidvēsmu.
Ja piedzimtu jūs reiz zem manas paspārnes,
Kur noteicējs par visu esmu,
No vētrām sargātu jūs es,
Jūs neciestu; bet dzimstat mitrā vietā,
Kur vēja valstība, kaut kādā krastmalā.
Cik daba netaisna pret jums gan šinī lietā! —
Tam atbild niedrīte: — Ai, nē,
Jel raizes atmetiet, jums līdzjūtība laba;
Man ļauna nedara, kā jums, šī vēja daba.
Ja liecos — nelūstu, bet jums tā nevaid vis:
Ar taisnu muguru jūs vētras pieveicis.
Kā turpmāk — vērosim, vai būs tā kā līdz šim. —
Tik tikko pateica šos vārdus,
Visbriesmīgākais dēls, kāds vien ir Ziemnesim,
Skrien šurp, jau pamalē dzird niknus dārdus.
Sāk ozols cīņu, niedre liecas.
Tad ziemelis pret koku sparu dubulto . . .
Ar visām saknēm izgāž to,
Kam galva debesīs pēc tālēm lepni tiecās,
Bet kājas saskārās ar valsti mirušo.

OTRĀ GRĀMATA

I

DAUDZPRASĪGIE

Ja Kalliopes vēlējums
Man dzimstot būtu dots, tad to pa savai spējai
Es meliem ziedotu, ko Ēzops paudis mums,
Jo visos laikos gan ir meli draugos dzejai.
Bet Parnāss mani, šķiet, šai mākslai neīēteic,
Man spējas nedāvā, kā daiļot šķietamības,
Jo acis apmānīt mums visiem ļoti gribas.
Cits prot, es mēģinu; lai spējīgākie veic!
Es tomēr rādu jums, kaut veidā neparastā,
Kā runā vilks un jērs, kad sastopas tie krastā.
Vēl tālāk eju es: pat koki, augi man
Sāk brīvi runāties kā sapņuzemes viesi.
Vai kāds te iebildīs: pēc burvības tas skan?
«Nē,» teiks man kritiķi, «patiesi,
Tie lieliski pat runājas
Trīs četrās bērnu pasakās.»
Ak, kritiķi, jums tīk, lai ticami ris tās?

3 — 562

Tad lai par trojiešiem skan augstā stilā viena:
«Šī lepnā pilsēta, kam apkārt gāja siena,
Ko grieķi aplenca, pēc desmit kargadiem,
Pēc tūkstoš kaujām pat tā nepadevās tiem;
Bet grieķi pagura ar slavas varoņmirgu.
Te pēkšņi Minerva tiem deva koka zirgu,
Kas bija veikli izgudrots.
Tur Ajants baismīgais ar drošo Diomēdu,
Vēl gudrais Odisejs. Tai zirgā ievietots
Pat vesels eskadrons. Šo milzi Trojā veda.
Nu Trojas dievi šiem par apsmieklu vien kļūs.
Šī gudrā viltus stratēģija
Par pūlēm atmaksāta bija.»
Man sauc kāds kritiķis: — Nu pietiks, diezgan būs!
Par garu periods; kam elpu rauj ar joni?
Bez tam šis koka zirgs vēl nāk,
Šie varoņi un eskadroni.
Šī teika skan daudz dīvainām
Kā tā, kur lapsa kraukļa kungam glaimot sāk.
Vairs rakstos nelietot nekad jums augstu stilu,
Jums nepiestāv. — Ak tā? Lai iet par Amarillu
Un pastorāle tiek. «Sāk Amarilla jaust,
Ka domas vienīgi pie Alsipa tai sienas.
Tik suns un avis vien, nav dvēseles nevienas,
Kas dzirdot varētu to skaust.
Vien Tirciss paslēpies dzird sakām tā šo gani:
«Ak, Zefir maigais, klausi mani:
Tu aiznes manam mīļākam
Šos vārdus ar sirds noskaņām.»»
— Jūs pārtraukšu! — šis cenzors bļāva.
— Jums tīrskanīgāk vajag spēt,
Te atskaņa jums ļenganblāva;
Šīs abas vārsmas ņem par jaunu pārkausēt!

— Nolādētais! Vai tarkšķēt stāsi!
Vēl nepabeigto nopaļāsi.
Tam likstas vienmēr stāvēs klāt,
Kas centīsies tev izdabāt. —

Ir grūta dzīve delikātam,
Nekad nekas tam nav pa prātam.

II

ŽURKU PADOME

Kāds runcis, vārdā Rodilārs,
Vai visas žurkas iznīdēja.
Ja vēl bij palicis kāds pārs,
Tās mita pazemē, ko atstāt nedrīkstēja.
Nu žurkām atliek krimst kaut zemi pliku, melnu.
Tās runci iesauca tādēļ par pašu velnu,
Kam īsta velna skats.
Bet Rodilārs te kādā dienā pats
Brauc precībās pie savas Murkas,
Un, kamēr paši kāzas svin,
Nu sasauc sinodi vēl atlikušās žurkas.
Viens draudzes loceklis te gudru vārdu min:
— Šo zvārguli ja kaklā kārs
Kāds runcim, ko sauc Rodilārs,
Kad viņš ies medībās, un dzirdēsim to zvanām,
Tad — tūlīt pazemē, tiklīdz mēs viņu manām!
Man šķiet, visdrošākais šis veids. —
Tur visi piekrīt šim, pat uzslavē un teic:
— Šis projekts izstrādāts ir pamatīgi, glīti.
Bet rodas grūtības: kas piekārs zvārgulīti? —

Viens pīkst: — Es neiešu, ej tu! — Es? Muļķis
tāds! —
Cits: — Nemāku, kar pats. — Ko, es? Va' tev maz
prāts! —
Viss tāpat palika. Te piemēru es minu:
Ir daudzas sapulces, kur notiek gluži tā
(Ne tikai draudzēs vien, pat augstākas es zinu),
Iet viss tāpat kā žurku pasakā.

Valsts šādus tādus padomniekus
Vai nevarētu projām dzīt,
Kas padomus dod sliktus, liekus,
Ko nevar neviens izpildīt.

III

VILCIŅŠ LAPSU APSŪDZĒJA MĒRKAĶIM

Vilks lapsu sūdzējis:
Kaut kas tam esot zagts; viņš negrib zaudēt sava.
Par tiesnesi ir mērkaķis.
(Vilks lapsai kaimiņos, šai lapsai slikta slava.)
Tiem advokātu nav, bet tas jau nav nekas.
Un dieviņš mērkaķi tā uztaisījis bija,
Ka viņam prāta maz un arī skaidrības,
Lai saprastu, kas justīcija,
Un tāpēc svīda tiesnesis.
Kad tika dzirdējis šo argumentu klāstu,
Kur bļaujot, draudot izteikts viss,
— Miers! — kliedzis mērkaķis. — Jūs, draugi,
man par lāstu!
Te abi maksāsit man soda naudu, fakts!

Un abi paliksit man klusi.
Tu, vilks, ka prasi to, kas tev nekad nav zagts,
Un, lapsa, tu par to, ko vilkam nozagusi! —

Ja sodu tiesnesis spriež nejēdzīgi, greizi,
Bet trāpa vainīgo, vai tas ir nepareizi?

IV

DIVI BUĻĻI UN VARDE

Pārs buļļu cīnījās. Kurš beidzot uzvarēs,
Šī gotiņa un valsts tam vienam piederēs.
— Kas jums? — tiem kāda kvākšķe prasa.
— Te gūt var viens, ja cīņa asa,
Viens pats var uzvarēt; kas zaudēs — trimdā ies,
No lauka ziedošā tam nāksies atteikties;
Kas zaudē, nāk pie mums, vienmēr tā veiktam gadās,
Kas tur vairs nevalda, tas nāk te niedrājā
Un purva striegumā pa mūsu ļaudīm bradā,
Kur daudzus iemīca kā kādā iejavā.
Vai kundze gos ir vērts, tās dēļ ja jācieš tā? —
Jā, notika jau šodien tā:
Pēc uzvaras viens projām gāja
Un vienā pašā stundiņā
Vai dividesmit sabradāja.

Ak vai! Laiklaikos saskatām:
Tiek mazie samīti par lielo muļķībām.

V

SIKSPĀRNIS UN DIVAS ZEBIEKSTES

Reiz klīzdams, sikspārnis tā savā nodabā
Pie kādas zebiekstes bij iemaldījies alā.
Uz pelēm šķendīga jau ilgu laiku tā,
Nu dabū ciet šo galu galā.
— Kā drīksti, — viņa spiedz, — man rādīties
vēl acīs,
Kad tavas šķiras bars man darāt ļaunu te?
Tu — pele, atzīsties! Tā ir? Ikviens to sacīs.
Ja tu tā neesi, tad es ne zebiekste.
— Pardon, — tai atbild sikspārnis,
— Tā nava mana profesija.
Es pele! To tik teikt var jums kāds nelietis.
Man . . . redziet? Spārni vienmēr bija!
Lai slava debess autoram,
Es — putns. Lai dzīvo tie, kas mīl šo gaisa dzīvi! —
Šī zebiekste ar notic tam
Un atļauj viņam aiziet brīvi.
Pēc dažām dienām tas vai nevilšus, vai kā
Pie citas iekrita no jauna.
Šī zebiekste turpret ar putniem ienaidā.
Jā, tievā dāmiņa bez kāda kauna
Grib saplēst sikspārni. — Ei, putniņ! — uzsauc tā.
Pret nievājumu šo viņš ļoti protestēja:
— Par tādu! Mani! Ko! Jums taču atšķirt spēja.
Kāds putnam izskats ir? Tas taču — spalviņās.
Es — pele. Jā, lai dzīvo tās! —
Tik veikli šis to deklarēja,
Ka arī tai prāts apjuka.
Šo palaida.
Tā divreiz sikspārnis no nāves izglābās.

It daudzi, mainot kažoku,
Tāpat kā sikspārnis, no briesmām laukā tika.
— Pēc apstākļiem... — teic glumais, — arī uzsaukšu:
Lai dzīvo karalis! — Lai dzīvo republika!

VI

BULTAS ĶERTS PUTNS

Putns, nāvi sajuzdams, ko spalvu bulta nesa,
Par savu likteni dziļdziļās sāpēs dvesa:
— Ai, nežēlīgā cilts, kas smejot visu grauj,
Kas cietsirdībā mums no spārniem spalvas rauj
Un taisa ieročus, ar kuriem mūs nu kauj,
Ir tev var liktenis — smej vien! — lemt tādu nāvi,
Varbūt tu tiksi kauts, tāpat kā mūs reiz kāvi! —

Šī nežēlīgā cilts, kam ieročvara dota,
Pret vājo vienmēr apbruņota.

VII

KUCĪTE UN VIŅAS BIEDRE

Bij nācis mātes laiks reiz kādai kucītei
(Vairs tālāk netiek, kur lai skrej!),
Tās biedre dod šai padomiņu,
Šās būdiņā lai nākot. Aizdos. Ielaiž viņu.
Labs laiks jau pagājis, nu biedre ierodas.
Vai gaidīt nevarot? Pēc mēneša lai nākot;
Vēl mazie nestaigā, vēl trūkstot šis un tas.
Tai ļauj vēl palikt, vārdu sakot.
Ir otrais termiņš klāt, nāk atkal draudzene
Un atprasa tai savu māju.

Tā rejas šoreiz pret un rāda zobus: — Ne!
Ar šiem bez cīņas vairs šo būdu neatstāju!
Ja visus pieveiksit — mums iebildumu nav. —
Tās bērni bija stipri jau.

Kas aizdod nelietim, to mūžam nožēlos.
Lai savu atgūtu, kas pašam pienāktos,
Ir jāsūdz, jākaujas ar koku.
Ja velnam vienu pirkstu dos,
Tas paņems visu roku.

VIII

ĒRGĻUMĀTE UN VABOLE

Bēg garausītis Žans, ko ērgļumāte vajā,
Gan ala tuvu tam, bet netiek vairs nekur.
Pa ceļam vabolei ir bedre, pieplok tajā.
Nu varam padomāt, cik drošs viņš jutās tur,
Bet ko lai citu dara?
Vairs putnam šķēršļu nav, tas metas trusim klāt,
Te vabole grib ceļā stāt.
— Ak, putnu valdniece, — tā lūdz, — kaut jums ir vara
Šo nabadziņu beigt un mani neklausīt,
Es ļoti lūdzu jūs šo kaunu nedarīt,
Jo garausītis Žans lūdz, lai to pažēlotu,
Ja ne, tad dzīvību es savu arī dotu;
Viņš kaimiņš man un krusttēs lai. —
Bet Jupitera putns šos vārdus neklausīja,
Bez vārda vaboli ar spārnu pabīdīja.
Viss klusuciešot jāredz tai . . .
Pagalam Žanītis. Nu dusmas vabolei.
Kad ērglis aizlaidies, šī putna ligzdā skrej,
Vissaldo cerību — tā olas samaitāja,
Nevienu pašu neatstāja.

Kad ērglis atskriedams redz tādu postažu,
Kliedz lielās žēlabās un atriebības alkās.
Šai gadā palika viens sērās dzīvojot,
Bet ligzdu nākamgad gan augstāk ierīkoja.
Klāt atkal vabole, kad ligzdu ievēroja,
Tā savu Žanīti par jaunu atriebjot.
Nu sāpju kliedziens tāds, ko sāpes sirdī lēja,
Kā atbalss apvidū pusgadu izskanēja.
Šis putns aiznesa uz spārniem Ganimēdu
Reiz lielam dievu monarham
Un lūdza palīdzību tam:
Šās olas klēpī ņemt, tad būtu drošs bez bēdu,
Jo lielais Jupiters, kā šķiet,
Tās sargās. Ja kāds nāks, lai olas sadurstītu,
To tūlīt pašu saņems ciet.
Klāt ērgļa ienaidnieks ar taktiku nu citu:
Uz klēpja dieviņam, rau, kāda spira krīt.
No savām drēbēm to viņš nokrata tūlīt . . .
Tai līdzi arī olas gāja.
Kad māte visu uzzināja,
Tā trakās dusmās kliedz un raud:
— Nu pili atstāju! Ak jūs! Šo nolaidību!
Tad labāk tuksnesī! — Tā pašam dievam draud
Un sarunā daudz dīvainību,
Bet Jupiņš, nabadziņš, stāv kluss.
Pēc tam viņš tiesu tur. Ir vabole klāt bija.
Sūdz ērgli, gaismā ceļ nu viņa nedarbus.
Un beidzot ērgli uzklausīja.
Bet abi naidnieki šie negrib mieru līgt.
Tad dievu valdinieks, lūk, lēma šinī lietā:
Lai mīlas laiks tiem katram savā laikā, vietā.
Kad ērglim pienāk tas, būs viņai miegā slīgt
Tad ziemas kvartālā kā miega pelei klusi,
Kas ciešā miegā aizmigusi.

IX

LAUVA UN ODS

Ods lauvam karu pieteicis.
— Vai iesi, zemes mēsls! Ko iedomājies šis! —
Tā lauva uzrēc nieka odam.
— Tev šķiet, ka tituls «karalis»
Man bailes dveš? — dīc ods. — Man uzsvilpt tavam
godam!

Ir vērsis stiprāks nekā tu,
Un tomēr es to trenkāju. —
Šos vārdus tikko bija teicis,
Tā cīņa tūlīt iesākas.
Rēc lauva, kas tik daudzus veicis,
Ods viņam apkārt mētājas.
Pie kakla karalim jau klātu,
Šis dusmās gandrīz zaudē prātu,
Viss vienās putās jau, un acīs liesmas gail,
Bet odam nav no lauvas bail.
No lauvas rūkoņas dreb klintis debess malās,
Bēg visi zvēri savās alās.
Šī milzu cīņa ris vien viena oda dēļ!
Tāds mušas atkritums — simt vietās lauvu dzeļ:
Te ausī, vēderā, te purnā,
Te mugurkaulā dur, te nāsī lien, te gurnā.
Zvērs lielā niknumā nu kaujas tā kā traks,
Bet naidnieks neredzams to izsmej vēl un mēda:
— Pret mani nevarīgs ir lauvas zobs un nags!
Tev veltas pūles, nav man bēda! —
Un lauva nelaimē gandrīz vai beidzas nost,
Ar asti gaisu kuļ, it kā tas vainīgs būtu.
Tā beidzot nomocīts, ka nespēj pat vairs kost.
Ods lauvu uzveica ar slavu, cīņā gūtu.

Pats kauju pieteica, pats kauju pabeidza,
Pats sevi visiem lielīja.
Bij tīkliņš zirneklim netāl' gar ceļa malu . . .
Tur atrada ods galu.

Te der mums iegaumēt pārs faktus, mazākais.
Viens: naidnieks bīstamāks mums bieži niecīgais.
Otrs: briesmās lielākās kas prata izvairīties,
Krīt tur, kur saka: «Nav ko bīties!»

X

ĒZELIS AR SŪKĻU NASTU UN ĒZELIS AR SĀLS NASTU

Iet divi ēzeļi, un viņu dzinējam
Ir rokās scepteris kā Romas valdniekam.
Iet vieglā solī viens, kam viegla sūkļu krava,
Bet otram sāls, tam viegli nava,
Viņš cilpo gausi, pamazām
(It kā tam nastā stikli būtu).
Pa ceļiem, kalniem, ielejām
Uz upi iet, lai braslam pāri kļūtu.
Jau mūsu svētceļnieki klāt.
Te kaut kur seklums šķita.
Vīrs sūkļu ēzelim kāpj virsū pāri jāt,
Pa priekšu otru dzen. Tas dziļā dzelmē krita,
No brasla misējās tam sāņus aizbradāt,
Bet jau virs ūdens parādās
Pēc maza laiciņa. Tam nasta izkususi;
Nekā vairs nejuzdams no tās,
Nu veikli peld uz krasta pusi.
Redz sūkļinieks, šā draugs, tam veikli pakaļ skrej
Kā auns, kas atsaucas, kad cita aita blēj.
Līdz kaklam upē gan ar visu pavadoni!

Rij abi ūdeni ar joni,
Dzer arī sūklis — visi trīs . . .
Bet sūklis kļūst nu smags, grimst ēzelītis drīz,
Un pavadonis jūt jau nāvi zobu galā.
Kāds glābējs gadījies, kas izvilcis to malā,
No drošas nāves izglābjot.
Nav svarīgi, kas glābējs bijis,
Bet, lūk, ko gribu paskaidrot:
Ne vienmēr jādara, kā cits reiz izdarījis.

XI

LAUVA UN ŽURKA

Lai katram pakalpot mēs lūkojam, cik varam:
Var bieži gadīties, mums nepieciešamais
Būs palīgs pat vismazākais.
Ar divi piemēriem to zināmu jums darām.

Bij lauvas ķetnās reiz kāds žurcēns ieskrējis,
Bij skriets bez uzmanības,
Bet lielais zvēru karalis
Tam dāvā dzīvību aiz savas augstsirdības.
Šis labais darbs bij drīz vien atmaksāts.
Vai kādreiz domāja to kāds,
Ka lauvam būs ar žurku darīšana?
Bet tāda bij . . . Nu, lūk, no meža iznākot,
Tas tūlīt cilpā krīt, ko nepamana.
Ne rēkoņa, ne spēks nekā te nespēj dot.
Šis žurcēns klāt un grauzdams tīklu posta,
Līdz lauva atbrīvots no sprosta.

Var lēnā garā daudz ko beigt,
Ko spēks un dusmas nevar veikt.

XII

BALODIS UN SKUDRA

Un otro piemēru vēl ievērot mums der.
Kur kādā strautmalā kāds balodītis dzer,
Redz, sīka skudriņa turpat ar iekritusi;
Šai lielā okeānā nu
Tā pūlas tikt uz krasta pusi.
Šīs balodītim žēl, viņš pamet stiebriņu.
Tā glābta, īstens tilts, nu tiks uz savām mājām.
Te klaidonis kāds basām kājām,
Kam klāt ir stops, rau, grib šo dūdotāju šaut,
Jau saož katlā labo zupu,
Bet, līdzko taisās saiti raut, —
Dur skudra papēdī . . . Šis tupu,
Grib lūkot, kas tur tāds. Vai putniņš gaidīt ies?
Prom balodis ar visu zupu aizlaidies.

XIII

ASTROLOGS AKĀ

Kāds astrologs bij iekritis reiz akā.
— Ak, nabadziņš, — tā citi saka,
— Ja nevari pie kājām saredzēt,
Vai domā to virs galvas vairāk spēt? —

Šis notikums, kā teic, bez kāda komentāra
Kā laba mācība var ļaudīm noderēt,
Jo cilvēce uz tādām lietām kāra:
Tic likteņgrāmatai, ko salasīt prot kāds.
(Ir tādu maz, kam citāds prāts.)
Reiz Homērs dziedāja par to ar savu saimi,
Kas šķita laime senatnē.

Vai mums tā zinātne? Nē, nē,
Nav tādas zinātnes par laimi.
Ja tāda būtu mums, tas būtu nepareizi,
Tad laimi, likteni mēs novērtētu greizi,
Bet Visuaugstākais, kas prot,
Kam likumsakars lemts ar ziņu,
To vienīgais var iztulkot.
Vai būtu rakstījis viņš zvaigznēs tādu miņu,
Ko laiku naktis slēpj tur zilā mūžībā,
Kas dotu izeju no nenovēršamā,
Lai izzinātu mēs, kas turpmāk nolemts mums?
Tie — maldi, ja tam tic, vai drīzāk — noziegums.
Ceļš katrai zvaigznei savs, rit Visums gaitu vienu,
Dod saule gaismu katru dienu,
Pēc dienas seko nakts, pēc nakts nāk atkal rīts;
It visam uzdevums bez mums te ierādīts.
Tā maina gadskārtas, tā sēklas nobriedina,
Ikviena laismiņa tās labvēlību zina.
Ko pētīt likteni, kam vaicāt un par ko,
Ja pasaule mūždien iet gaitu parasto?
Ak, blēdi, taisies prom! Ar horoskopu māni
Šās zemes valdniekus kā visi šarlatāni
Un alķīmiķus līdz vēl arī paņem sev,
Jo uzticēties tiem var tikpat maz kā tev.
Bet atgriezīsimies pie tā, kas akā bijis
Un, ūdeni tur lejā rijis,
Vēl melu māku pauž. Tas domubiedrs tiem,
Kas patmīlībā sūt, tic ērmiem, brīnumiem.
Ja viņi klizmā kļūst kaut kādā,
Šo algu paši sev tie gādā.

XIV

ZAĶIS UN VARDES

Kāds zaķītis reiz migā pārdomā
(Ja nesapņo, tad ko gan citu darīt migā?),
To dziļas skumjas kremt, spiež doma uzmācīga:
— Kādēļ gan jābīstas ir tā? —
Viņš pukst: — Mēs nelaimīga tauta,
Pat dabas prasība mums brīva nava ļauta:
Tu paēst nevari, ja kumoss atradies,
Nekad nav drošības, ja gribi priecāties.
Vienmēr tev uzbrūk kāds; kā bailēs dzīvot vari,
Kad jāguļ ir vienmēr ar acīm atvērtām! —
«Ņem sevi pārveido!» čukst gudra doma tam.
— Vai bailes pārveidosies arī?
Es bieži domāju, vai gan
Nav ļaudīm bail tāpat kā man? —
Tā mūsu zaķis tagad sprieda
Un vienmēr kājās stutējās,
Kā vairīdamies kāda bieda.
No nieka saraujas, vai vēsma, ēnas tās.
Un skumjais dzīvnieks aizmirstas,
Tā savu dzīvi pārdomājot.
Te kaut kāds troksnītis . . . tas bij par iemeslu
Dot kājām vaļu citur mājot.
Bij jāskrien šim gar dīķmalu,
Un vardes, kas tur dīķa malā,
It visas sabēga zem krasta dziļā alā.
— Oho! — viņš iesaucas. — No manis arī mūk!
Tām bail! Tāpat kā man no cita.
Līdz kraujā parādos, tā re, ka tūlīt jūk.
Kur manī tāda duka mita?
Ko! Ir vēl dzīvnieki, kam šausmas dveš mans vārds?
Tad esmu karapērkondārds. —
Zem saules būtnes atradīsies,
Kas no visbailīgākā bīsies.

XV

GAILIS UN LAPSA

Vecs gailis zarā tup, tam tur ir vērotava,
Lai vienmēr redzētu, vai briesmas tuvu nava.
— Mans brāli, — lapsa teic šim balsī mīlīgā,
— Mēs neesam vairs ienaidā.
Kāp zemē, lai tev skūpstu dodu!
Lai turpmāk valda miers starp mums,
Es lūdzu, rādi man šo godu
Un ilgi nekavē, man svarīgs darījums,
Kur nedrīkst izpalikt.
Pēc tam pie savējiem tu vari brīvi tikt
Un savā darbā stāt. Ja spēšu,
Es jums kā brāļiem palīdzēšu,
Lai vēlāk varat priecāties.
Dod brāļa skūpstu vien, nekā vairs negribēšu.
— Draugs, — gailis teic, — paldies!
Es ziņu dzirdējis vēl nebiju tik jauku
Par mieru. Liels man prieks, ja tu tā apgalvo.
Ko atbildēsi man uz to:
Tur divi suņi skrien pa lauku,
Skrien šurp un ļoti ātri skrien,
Tūlīt būs klāt. Vat' nu prom bēgsim?
Es eju. Visi mēs tad kopā mieru slēgsim.
— Ardievu! — lapsa sauc. — Mans līgums droši vien
Tik ātri nebūs slēdzams. Citreiz noslēgt spēsim,
Tad arī svētkus nosvinēsim. —
Prom laidās mūsu lapsas māte
Ar sevi nemierā, ka slikta diplomāte.
Par viņas izbailēm smej gailis, viņam prieks.
Kā ne — ir divkārt prieks, ja piekrāpts viltībnieks.

XVI

KRAUKLIS ĒRGĻA PĒDĀS

Reiz Jupitera putns bij aunu nočiepis
Un krauklis redzējis, kā tas to lietu dara.
Tāpat nu izdarīt grib šis.
Nav rīļa mazāks viņš, tik mazāka tā vara.
Tas ganāmpulku aplido
Un izvēlas vistreknāko —
Sev pamatīgu upurjēru,
Kas bijis dieviem nodomāts.
— Kas tevi barojis, — teic krauklis, — pār
par mēru,
Gan nezinu. Lai kas! Bet izskats tev ir tāds,
Ka tūlīt acīs krīt, un tāpēc tevi tveru;
Man noderēsi pastētei,
Kas lieliska būs, ceru. —
To teicis, aunu tver, tas blēj,
Šis nagus vilnā cērt. Nav vārda!
Gan smagāks nekā siers. Ir auna kažoks biezs
Un arī tikpat savēlies
Kā milža Polifēma bārda;
Tur krauklim nagi ieķērās,
Vairs nabags netiek nost. Nu gani atsteidzās,
To sprostā ielika, ko aizgādāja mājās
Un bērniem atdeva, lai ar šo rotaļājas.

To nevar zaglēni, ko lielie zagļi var;
Kas spēkus nevērtē, to neveiksme vien skar.
Kam katrs piemērs der, tam bieži ļauni klājas,
Nav maziem pilsoņiem vēl lielo kungu gods;
Ko iespēj lapsene, to nespēj ods.

XVII

PĀVS SŪDZAS JUNONAI

Pāvs žēlodamies teica tā:
— Ak, cēlā dieviete, man jākurn ir uz tevi:
Šī dziesma, ko man pati devi,
Edz, nepatīk nevienam tā.
Turpret tāds nieka radījums kā lakstīgala —
Tai dziesma saldi skan ... skan visa meža mala.
Vai tas tā būtu taisnīgi?
Tai vienai pavasara slava. —
Junona atbild dusmīgi:
— Klus', putnēn skaudīgais! Vai tev vēl diezgan nava?
Tev lakstīgalas balsi skaust?
Pie sevis pats tu vari jaust,
Kam spalvas varavīksne krāso,
Simt veidos atzaigo, kā zīds tik maigi lāso;
Kā patīk, vari pāvoties,
Ir aste grezni greznā tava,
Pat dievu acīm šķiet kā dimantnoliktava.
Par citiem putniem tev vismazāk žēloties.
Vai katrai radībai gan sava daļa nava,
Kā sevi parādīt? ... Ikvienam ir ar ko:
Cits spēku parāda, cits atkal gudru rosmi;
Lūk, krauklis bieži pareģo,
Lid' viegli vanadziņš, un ērglis trauc ar drosmi;
Jau tuvu nelaime, ja vārna skrienot ķērc.
Un visi mierā ir, tie ciena savas balvas.
Beidz žēloties tu man! Ja ne — dzi! — tiksi pērts,
Un atņemšu tev gleznās spalvas!

XVIII

PAR SIEVIETI PĀRVĒRSTS KAĶIS

Kāds vīrs tā kaķi mīl, ka pazaudē vai prātu.
To sauc par draudziņu, tik mīļu, delikātu,
Jo kaķis saldā balsī ņaud.
Vīrs lūdzas likteni un raud
(Kā pašutis! Nu gluži tāds pēc traka!),
Lai tādus burvju vārdus saka,
Ka viņa mīļo kaķēnu
Par sievu viņam pārvērstu.
Rau, burvība jau notikusi,
Gūst muļķis savu otro pusi.
Nu vīrs jūt mīlu saldāko,
Bet draudzība vairs nav tik rāma,
Neviena sieva neparko
Tā nemīlētu mīļāko
Kā savādnieku kaķa dāma.
No kaķa vairs tai nav ne smakas,
Ne skrāpējās tā vairs, ne laka.
Reiz kādā vakarā pie jaunsalaulātiem
Bij peles grauzušas; tās mieru patraucēja.
Tām sieva jau uz papēžiem,
Kas peli noķert tūlīt skrēja,
Bet garām palaida. Gan pele atkal skries!
Šī gaidīja. Drīz viena klāt jau nāca,
Redz: kaķa nav. (Par cilvēku tas pārvērties.)
Vairs bailes peli nenomāca,
Bet sieva peli koda nost.

Mums īstā daba vienmēr most,
Tā savu gaitu iet, viss laikā norit klusi:
Gan drēbe dilst, gan traukā ūdens gaist.
Nav gudri tas, ja negrib laist
Iet dabai, kā tā paradusi.

Nekad, nekad mums neiespēt
Tās lemto gaitu reformēt;
Nekādi iemaukti vai pieši
To nevadīs, ies viņa tieši;
Nekad tai nepavēlēsit,
Kaut uzceltu tai stipru žogu,
Tai durvis degunpriekšā sit —
Tā ienāks atpakaļ pa logu.

XIX

ĒZELIS LAUVAS MEDĪBĀS

Reiz svētkus nosvinēt grib zvēru karalis.
Nu rīko medības; ir dieniņa tik jauka.
Nav lauvam medījums vis kaut kāds zvirbulis,
Bet briedis, stirniņa vai mežacūka tauka,
Ar vārdu sakot — gaļa.
Viņš galmu izrīko tūlīt,
Lai medībās viss labi rit.
Lūk, ēzelim ir balss kā Stentoram tik skaļa,
Šo lauva nomasko, tam zarus virsū krauj
Un pats dod pavēli, lai neganti tas bļauj;
Tad zvēri, kas līdz šim vēl nepazīst šā tauri,
No alām bēg, drāž mežam cauri.
No šausmu bļāviena tā saviļņojās gaiss
(Nav zvēri raduši, ka šādi viņus baida),
Ka visi bēgtin bēg, kad briesmu bļāviens baiss,
Drīz iekrīt lamatās, kur lauva viņus gaida.
Nu domā ēzelis, tas viņa gods un prāts,
Ja plāns ir izdevies. Viņš jautā: — Sir, kā pūtu? —
Teic lauva: — Labi pūsts un braši, cik es jūtu.

Ja nezināji es, kas cilts tev, kas tu tāds,
Gan ļoti pārbaidītos pats. —
Spars bijis ēzelim, viņš sadusmojies būtu.
Ko! Viņu ķengās vēl? Bet ko tur skaidrot ies:
Kurš cietīs ēzeli, ja tas sāks lielīties!

XX

ĒZOPA IZSKAIDROTS TESTAMENTS

Ja tiesa tas, ko Ēzops pastāstījis,
Viņš būtu grieķu orākuls.
Nekad nav bijis viņš tik truls
Kā augstais tribunāls. Lūk, notikums šāds bijis,
Kas lasītāju intrigē.

Kāds bagāts vīrs bij senatnē.
Trīs meitas tam; ne visai labas
Un dīvainas bij visām dabas.
Tā viena — dzērāja un otra koķete,
Un trešā liela sīkstule.
Šis vīrs, kā likumīgi spēja,
Ar testamentu novēlēja
It visu mantu šīm pa daļām līdzīgām,
Bet mātei jāsaņem no tām
Ir tikpat liela mantas deva,
Cik mantos tās no sava tēva.
Tēs nomira. Tūlīt, lūk, labās māsiņas
Skrien atvērt testamentu. Lasa.
Šīs nevar saprast, kas tad tas!
Ko aizgājējs no viņām prasa?
«Kā to lai beidzot saprotam?
Ja jāatdod viss mātei projām,
Tad mēs nekā te nemantojam.
Un kāda nozīme ir tam?

Ko tēs te gribējis? Lai runā advokāti!
Šo lietu groza, kā vien prot,
Simt veidos viņu pārliekot,
Līdz bezcerībā mulst un apsīkst viņu prāti.
Nu mantniecēm tiek padoms dots:
Šo mantu izdalīt bez kāda palikuma.
Vēl ticis viņām izskaidrots,
Ka mātei nākas sava summa,
Lai katra māsa trešdaļu
Tai labprātīgi atmaksātu,
Kas noslēdzams ar līgumu,
Ja māte ar to mierā stātu.
Tā arī notika: trīs daļās sadalīts
Šis mantojums, un lieta nokārtota.
Kā nokārtota? Tā: tiek māsai rīļai dota
Tā daļa, kas tai der, jo citām nav tur strīds:
Daudz vergu, Malvuazī vīnu
Ar visu lielo magazīnu,
Gan trauki, kaudzēm pudeles,
Gan sudrabkrūzes, bufetes —
It viss dots dzeršanai, ar vienu vārdu sakot.
Un otrai, kas mīl flirtēt, trakot,
Tai — māja pilsētā un dārgās mēbeles,
Gan einuhi, gan frizieres,
Gan skaistie tērpi, dārgās rotas.
Bet trešai māsai, sīkstulei,
Tiek lielās lauku mājas dotas;
Daudz lopu ganībās un darbarīku tai.
Šis dalījums, kā daudziem šķita,
Bij ļoti labi izdevies,
Jo katrai māsai tad nu krita,
Kas tikai viņai paticies
Un apmierina katras dabu.
Šai lietā senās Atēnās
Daudz pārspriedumu raisījās.
Vai augsts, vai zems — ikviens to atzina par labu.
Bet Ēzops viens pats noprāto,

Ka, tik daudz laika, pūles šķiežot,
Par testamenta jēgu spriežot,
Ir panākuši pretējo.
— Ja tēs vēl dzīvotu, — viņš bilst, — ko tas gan teiktu
Par spriedumu, kas viņa gribu izkropļo?
Lai dalījumu labi veiktu,
Es mantu sadalītu tā:
Lai katrai māsai trūkst tās daļa vēlamā,
Lai sliktāk tām kā agrāk klājas:
Lai koķetei tiek pudeles
Un dzērājai lai lopi, mājas,
Un sīkstulei lai frizieres. —
Tā Ēzops būtu sadalījis.
Un droši māsām būtu bijis
Pret mantu iebildums. To šādi nepieņemt —
Ja manta nenoder, tad vienīgi var lemt
To pārdot, mātei atmaksāt,
Ņemt vīru labāko turklāt
Un beidzot tikt uz zaļa zara.
Lūk, tēva vēlējums, kā testaments to pauž.
Un tauta brīnījās, cik daudz gan viņam gara:
Viens cilvēks saprot to, ko bars pat nenojauš.

TREŠĀ GRĀMATA

I

DZIRNAVNIEKS, VIŅA DĒLS UN ĒZELIS

Jau senā Grieķijā bij māksla uzplaukusi,
Un ražu ievāca tur darbinieki klusi;
Bet vārpas nespējam it visas kopā vākt,
Vēl mūsu pēcniekiem te nākt un atkal nākt.
Tāds neņovāktais lauks — kā noslēpumu sala,
Kur lielas vērtības mēs meklējam bez gala.
Jums gribu pastāstīt, kā tas reiz noticis,
Ko Malerbs Rakanam reiz senāk klāstījis.
Tie liru mantoja, kas bija Horācijam, —
Šie Foiba audzēkņi (mēs tādi viņiem bijām).
Bez kādiem liecniekiem tie savlaik sastapās
Un savās pārdomās par dzīvi dalījās.
Nu jautā Rakans tā: — Es lūdzu, sakait brīvi, —
Jūs taču saprotat un pazīstat šo dzīvi:
Kas daudz ko sasniedzis, tam skaidrāks daudz kas kļūst,
Tas nebaidās nekā, ja gadi steigā plūst, —

Par ko man beidzot kļūt? Tas būtu atrisināms.
Cilts mana, stāvoklis, mans talants jums ir zināms.
Vai iet man provincē uz dzīvi apmesties?
Vai labāk armijā, pie galma sevi griezt?
Viss sajaukts pasaulē: prieks, grūtības un nieki;
Gan kari laulībā, gan karā savi prieki.
Pie sava mērķa vien ja censtos ātrāk tikt,
Tad — nieks. Bet tautai, šķiet, mums vajag
izpatikt. —
Malerbs: — Tai? Izpatikt? Tā gribēs par jums
smieties.
Pirms atbildu es jums, šo stāstu paklausieties.

Kaut kur es lasīju: ar dēlu dzirnavnieks
(Pats vecis, dēls vēl jauns, bet ne vairs gluži
nieks,
Tā gadu piecpadsmit, ja atceros to labi),
Uz gadatirgu ved tie ēzelīti abi.
Lai būtu mundrāks tas un labāk samaksāts,
Tam kājas kopā sien, lai cauri ietu kārts.
Nu abi viņu nes kā kādu svēto tēlu.
Te pirmais, kas to redz, kā tēvu smej, tā dēlu:
— Ak, muļķu pāris tāds! Lūk, farsa priekšnesums!
Jūs paši ēzeļi, ne tas, kas nesams jums.
Ak, prātiņ, mājās nāc! — Un smieklus laiž jo
gardus.
Nu lāga dzirnavnieks, kas saprot asos vārdus,
Laiž kājām ēzeli, ceļ dēlu mugurā.
Rau, lopiņš priecīgi un brīvi tipinā.
Tēs līdzās iet. Bet re, tam raizes atkal radās:
Trīs sirmi tirgoņi pa ceļam kaut kur gadās,
Šis skats tiem nepatīk, pats vecākais tad sauc:
— Ei, puika, resgali, nu ātrāk lejā šmauc!
Jauns cilvēks nekaunas, vai jāsaka tas būtu,
Vest kājām sirmgalvi, kam iešana par grūtu.
Tam jāsēd tur, kur tu, bet tev ir jāseko.

— Kungs, — saka dzirnavnieks, — tā ir, paldies
par to. —
Dēls zemē lec, kāpj tēs un ceļu sāk no jauna.
Trīs meitas garām iet, teic viena: — Kā nav kauna
Ļaut bērnam mocīties! Cik ilgi tas tā ies?
Re, vecais mimzis tur kā bīskaps atsēdies,
Kā teļš uz ēzeļa un domā — gudri dara.
— Nū, manā vecumā! Nav man vairs teļa spara.
Jums nav ko uztraukties, tik ceļu turpiniet! —
Bet vīrs nu domāt sāk, kaut viss pa vecam iet.
Pēc pārmetumiem šiem viņš uzceļ dēlu arī.
Nu abi jāj. Bet, lūk, nāk lieli ļaužu bari
Un sāk nu viņus riet, kā nākas, dod: — Re nu!
Tas ilgi neturēs, nē, nobeigs lopiņu!
Kā ne, tā pārslogot to lāga nabadziņu!
Kauns! Dzīvnieka nav žēl. Cik dabūs tie par viņu,
Kad tirgū aizvedīs? Par ādu vien. Plāns maks . . .
— Velns! — saka dzirnavnieks, no dusmām gluži
traks,
Bet visai pasaulei grib izdabāt, to zinām.
— Pie kādas jēgas nākt lai tomēr pamēģinām!
Ē, mūsu rīcību tad atzīs jauns un vecs,
Kad ēzelis ies viens. — Tie abi zemē lec.
Kā prelāts ēzelis nu viņiem kāpj pa priekšu.
Kāds pretī nāk un ņirdz: — Bai! Tavu joku!
Kliegšu!
Ved ļaudis ēzelis, nu var par jums viņš blēt.
No sirds jums ieteiktu gan viņu ierāmēt.
Plēš savas pazoles un taupa ēzeļpēdas!
Bet Nikolā turpret pie Žannas jāj bez bēdas,
Jo viņam ēzelis, kā stāsta dziesmiņa.
Rau, ēzeļi te trīs! — Un vīrs tam atcirta:
— Tā ir, es — ēzelis, tev taisnība, ko kavē!
Bet no šīs dienas pat, lai mani peļ vai slavē,
Lai saka, ko vien grib, vai nesaka nekā,
Es daru savuprāt, kā darīts — labi tā. —

Bet tu, vai šķēpu nes vai arī miera palmu,
Nāc, paliec, ej vai skrej uz provinci vai galmu,
Ņem sievu, neprecies vai esi kā pats dies,
Gar tevi mēles trīs, par to tu nešaubies.

II

LOCEKĻI UN MĀGA

Par valsti pastāstīt jums gribu.
Mums pirmā vietā gan ir tā,
Bet ar to pašu sakarību —
Kungs Puncis visam pamatā.
Kurn visi locekļi, kad kungam vajadzības
Pēc maizes. Nolēma: — Lai strādā, ēst ja gribas.
Par mūsu gādāto mēs paši lēmēji.
Lai pārtiek kungs, ja var, no tukša gaisa.
Mēs svīstam, pūlamies kā lopi vilcēji
Tam vien. Mums kas? Par ko? Mums nebirst vis no maisa,
Lai rūpēs gādātu vienmēr šo maltīti
Tam slinkam tranam vien! — Vairs nestrādāt šie lēma.
Kā lemts, tā izdarīts: ne rokas vairs ko ņēma,
Ne kājas gāja. Atteicās.
Tie sprieda: Puncis pats lai pelnīt iemācās.
Bet nožēloja to, tā bija traka lieta!
Drīz krita locekļi jo lielā nelaimē:
Sirds svaigas asinis vairs neieguva, nē.
Tad spēki izsīka un visi no tā cieta.
Nu dumpinieki apspriedē
Gan sajēdza, ka tas, ko sauca slinko biti,
Pat vairāk strādāja, vēl vairāk nekā citi.

To stiprai valstij var it labi piemērot:
Ja šī no kāda ņem, tam atpakaļ spēj dot,
Un tiem, kas pilda viņas tarbu,
Kā strādnieks, amatnieks, kā zemnieks, tirgonis,
Gan kareivis, gan ierēdnis,
Tiem visiem samaksā ar uzviju par darbu.
Ja valstij turība, tā visiem dod no tās,
Šīs rūpes viņai vienīgās.

Šo teiksmu Menenijs reiz stāstīja,
Kad tauta novērsās savlaik no senāta.
Bij toreiz pamats gan tai neapmierināties,
Jo senātam gods, cieņa, vara, vērtības,
Bet tautai kas?
Posts, klaušas, karš un aplikas.
Cik tur var labi klāties?
Un tauta ieņēma jau kaujas stāvokli.
Kas valsti atstāja, liels daudzums tādu bija.
Tad Menenijs tiem pierādīja,
Ka valstij tauta tas, kas māgai locekļi,
Un, lūk, šai teiksmai pateicoties,
Tie lēma atgriezties, pie darba atkal doties.

III

VILKS PAR GANU

Bij vilkam ēdamā tā mazāk atlicies,
Jo kaimiņos tik maz vairs aitu.
Ar lapsas gudrību, tam šķita, labāk ies,
Ar viltus gaitu.
Tas tūlīt gana tērpā lien,
Ņem arī stabuli, sev apkārt jostu sien
Un nepiemirst pat gana stibu.

Šis spriež: «Un nu ar viltu gribu
Uz divām kājām pacelties.»
Tas iet — nu gans kas gans! — uz savu zaļo pili.
Pat varētu pie cepures
Spraust tādu uzrakstu: «Šo ganu sauc par Vili.»
Nu, lūk, tik labi maskējies,
Šis Vilis, viltnieks, nāk pie ganāmpulka klusi,
Bet Vilis, īstais gans, guļ norā atlaidies;
Pat stabulīte tam, kā liekas, aizmigusi
Kā pats un viņa suns, kā daudzas aitiņas.
Šķiet krāplim labi tas.
Lai aitas savā alā dzītu,
Nu nepieciešams šķita tam,
Ka savu balsi pārmainītu,
Lai skan kā īstam ganiņam.
Tā viņš šo lietu sabojāja:
Kā gana balss vis nebij tā,
Kas atbalsoja mežmalā.
Nu visi atmodās un tracis vaļā gāja.
Vilks, nabadziņš, bij ciet, ne izbēgt vairs
var tas,
Ne sevi pasargāt — to traucē lupatas.

Vienmēr ir viltniekam kaut kāda vājā vieta.
Ja esi vilks, tad vilks; daudz drošāk taisna
lieta.

IV

VARDES PRASA SEV KARALI

Vardēm bija apnikusi
Dzīve demokrātijā.
Kvākšķ un taisās gluži tā
Kā uz monarķijas pusi.

Un Jupiters to dzird, ļauj krist no debesīm
Kaut kādam lāga karalim.
Troksnis krītot šausmīgs bija,
Tā ka vardes izbailēs
Nevis princi apskatīja,
Bēga alās, pacerēs.
Prinča dabu neapjauta
Vardes — muļķīgākā tauta.
Tās ilgi palika tur savā niedrājā,
Bet palūkoties grib šai lielā valdniekā —
Kāds ir šis milzis, vai ir labs.
Tas bij ne šis, ne tas, tāds tūļa, tup kā stabs;
Tam vardes baidījās pat sejā ieskatīties.
Te drebot kāda tuvojās . . .
Vēl cita atlēca pēc tās.
Viss bars tām sekoja, vairs nedomāja bīties.
Tik familiāri uzvedās,
Ka lāga karalim jau tupēja uz pleca.
Šis stāv, kā stāvējis, un dienas rit pa vecam.
— Mums dodiet karali, kas daudzmaz pakustas! —
Kvākšķ vardes. Galva džinkst no trokšņa Jupiteram.
Par varžu valdnieci nu ieceļ dzērvi tas,
Kas viņas ķer un ēd pēc savas patikas.
Un dievu patvaldnieks teic vardēm tā: — Mēs ceram,
Ka nežēlosities vairs nu,
Ja jūsu karalim tāds tikums.
Gan sargāt pienācās jums demokrātiju,
Tas pirmām kārtām visiem likums,
Bet, ja n' to aizmirsāt, tad jums gan, mazākais,
Bij jācieš tas, kas maigs, — kā valdnieks agrākais.

To visiem ievērot gan liktu,
Ka klāties sliktāk var par sliktu.

V

LAPSA UN BUKS

Buks lielradzis reiz iet ar lapsu pastaigāties.
Kaut neredz tālāk tas par savu degunu,
Bet lapsa atzīta par blēžu lielmeistaru,
Tie tomēr draugi ir. Kas var tiem ceļā stāties!
Tik slāpes piespieda šos akā nolaisties.
Pēc tam kad katrs padzēries
Līdz kaklam dziru, lapsa saka:
— Ko, tēvoc, te vairs purgāties;
Vai mūžīgi te dzers? Mums jāpamet šī aka.
Tu stāvus piecelies un ragus izslieni,
Es rāpšos pa šo ierīci
Un pirmā izkļūt ārā spēšu,
Pēc tam tev arī palīdzēšu.
— Pie manas bārdas! — prāto buks.
— Vadzi, šis priekšlikums i' smuks!
Tas gudri izdomāts; uzreiz to nepamani,
Ka tāda izeja. Kas attiecas uz mani,
To izgudrot, ja atzīstos,
Es nevarētu vis. — Kad lapsa tika laukā,
Teic bukam balsī mīļi jaukā
Šo sprediķi, lai šis tur lejā priecātos:
— Ja būtu debess reiz caur savu žēlastību
Tev prātu devusi kaut tik, cik bārdiņu,
Tu nebūtu ar vieglprātību
Tur lejā nolaidies. Sveiks! Esmu laukā nu.
No akas laukā kļūt ar spēku pamēģini;
Man darīšanu daudz, tu zini;
Nav laika tev te palīdzēt. —

It visur vajaga mums sekas paredzēt.

VI

ĒRGĻUMĀTE, MEŽACŪKA UN KAĶE

Bij ērglim mazuļi veckoka galotnē
Un kaķei vidū, cūkai pakājē.
Tur katrai mātei koks ir nodalīts ar daļu,
Kur bērni draiskojas, kā teikts, ar brīvu vaļu.
Bet kaķe izjauca šo savstarpību tiem,
Pie ērgļa uzrāpās un pačukstēja klusi:
— Draud droša nāve mums un mūsu mazuļiem.
Jūs redzat, apakšā kas tie par rakumiem?
Šī špetnā cūcene tur eju parakusi.
Tas droši vien tāpēc, lai ozols izgāztos,
Un lolojumi tad mums projām;
Šī cūka saplosītu tos.
Tāpēc lai stingri pielūkojam!
Kaut viens man paliktu, vēl neteiktu nekā. —
Redz ērgli izbailēs, uz leju dodas tā,
Tik klusi blēde lien, it kā zem pekām pūkas,
Pie cūkas
Un viņai čukstot saka tā:
— Ak, mana kaimiņiene labā,
Tev došu krietnu padomu:
Gan savus mazulīšus glabā,
Tos ērgļumāte tvers, ja projām būsi tu.
Tai nesaki nekā, vai apsolīt man vari?
Jo viņas dusmas tad uz mani kritīs arī. —
Un, bailes iedvešot vēl otrai ģimenei,
Šī atkal savā migā skrej.
Bail ērglim aizlaisties, bet taču ēst grib viņi.
Un cūka baiļojas, kad vieni ruksēniņi.

Ak, nabadziņi, vai! Tie nesaprata to,
Ka lielā nelaime gan nāk vispirms no bada.
Bet bērnus neatstās šīs mātes neparko,
Lai viņiem būtu klāt, ja nelaime draud tāda.
Tā ērglim gaidot sprādzienu
Un cūkai putna uzbrukumu
Un nepārvarot izsalkumu,
Šo abu mazuļi pagalam visi nu,
Neviens no tiem dzīvs nepalika.
Lūk, kāda uzvara šiem kaķu kungiem tika!

Kā pazīt nevàram mēs blēža valodu!
Ļaunākais par visu ļaunu,
Pandorai kas bija klāt,
Visai pasaulei par kaunu —
Viltība tā, manuprāt.

VII

ŽŪPA UN VIŅA SIEVA

No savām vājībām vai gļēvais atsacīsies?
Nē, nē, ne kauna tas, ne paša velna bīsies.
Es pasacīšu, kas ir viņš,
Man zināma ir sena teika:
Kāds pleika,
Bakha pakalpiņš,
Bij prātu, veselību, maku
Reiz vīna sulā apdzēris.
(Prāts viņam pudelē pagalam izkusis.)
Kā sievai rīkoties, kā sadzīvot ar traku?
Galgalā iesl̀ēdza šo kādā kapličā,
Kur tas pats vīna gars tam atkal pārņem prātu.
Kad pamozdamies redz tas «nāves aparātu»
Ar svecēm, līķautu, viņš sevī saka tā:

«Oho! Vai manējā nu atraitne jau būtu!»
Un sieva, pārģērbta par velnamāti, nāk.
Vēl balsi pārmaina, lai vīram baigi kļūtu,
Nes kādas saskalas, šo mirlu barot sāk;
Kas Luciferam der, lai pabaudot šis arī.
Tad gan vairs nešaubījās šis.
Ka ir jau elles pilsonis.
Šim spokam prasa vīrs: — Kas tu? Vai pateikt vari?
— Es — elles pavāre, tiem piegādāju ēst.
Kas tur nav dzīvojuši labi,
Šeit notiesāti elli mēzt,
Tie jāēdina man.
— Ko! Tikai ēst? — vīrs bļauj. — Nemaz te nedod šņabi?
Tad elle gan!

VIII

ĢIKTS UN ZIRNEKLIS

Kad vaļā laida velns reiz zirnekli un ģikti,
Viņš teica: — Bērniņiem jums maniem laipniem būt!
Pie cilvēkiem vis neies slikti,
Tur errastības neiegūt.
Pag, kaut kur novietot jūs tūlīt palūkošu.
Vai redzat mazās būdiņas
Un greznās pilis zeltītās?
Tā esmu nolēmis, jums katram vienu došu.
Te divi skaliņi, ja gribat — lozējiet
Vai arī sarunājiet paši.
— Man netīk būdiņā, — teic zirneklis, — vis iet. —
Ģikts turpret būdiņu sev izvēlējās aši,

Jo pilī ārstu daudz; kā tur pēc patikas
Lai izdzīvojas savā vaļā?
— Tad labāk eju mazā daļā. —
Šī teic. — Tur mājošu, kur netraucē nekas.
Ja reiz es pielikšos pie nabadzīgā klātu,
Vairs mani nebiedēs ar tādu Hipokratu.
Ja jau man reiz tāds postenis,
Tad dīkā nestāvēšu vis. —
Bet mūsu zirneklis, kam līdz ir zīda dzija,
Uz jauku dzīvi cer; jau tīklu noaudis
Un pirmo odu noķēris.
Te nāca apteksne ... ar slotu noslaucīja.
Auž nākamo.
Šī novāc arī to.
Kauč katru dienu atjauno,
To vienmēr izposta. Nu pietiek nabadziņam.
Iet mīļo ģikti uzmeklēt.
Tai klājas sliktāk nekā viņam
Vai tūkstošreiz. — Kā vīru nokausēt, —
Šī teic, — ja nevari to valdīt?
Ar mani iet viņš rakt, art, ecēt, malku skaldīt.
Ak, mīļais, nevaru to ilgāk izturēt!
Mans brāli, maināmies, ja vari te ko spēt! —
Tā ir, tie pārmainās. Nu katram īstā vieta.
Rau, zirneklim te cita lieta,
Kur slotu bieži necilā.
Bet pilī prelātu ģikts tūlīt notiesā:
No gultas tam vairs necelties.
Ak, negals! Dies to zin, kā cilvēkiem nav kauna!
Kāds līdzeklis bij atradies,
Lai sargātos no tiem, kā sargājas no ļauna,
Un beidzot piespieda tos abus aizvākties.

IX

VILKS UN SVĒTELIS

Kāds vilks ko garšīgu reiz rija,
Jo vilki — rīļas, jāsteidzas!
Tik steidzīgi to izdarīja,
It kā pie bada būtu tas.
Ar kaulu beidzot aizrijās.
Par laimi, turpat gadījās
Kāds svētelis, kas garām gāja,
Vilks nespēja pat saukt, šis viņam tāpēc māja.
Tas pienāk arī, apskatās.
Kauls kaklā gan, kā tad! Nu palīdzība sākās.
Šim kaulu izvilka un labi vēl turklāt.
Te jautā svētelis, vai šis var samaksāt.
— Ko! Jokojat? — ņirdz vilks. — Jums, krusttēv, maksa nākas?
Kam jautājums šis smieklīgais?
Sev galvu paglābi no rīkles man ... prom fiksi!
Žip! Laidies, nepateicīgais!
Tu turpmāk piesargies, ja manās ķetnās tiksi!

X

CILVĒKS PIEVEICIS LAUVU

Reiz bija glezna izstādīta,
Kāds mākslinieks to gleznojis.
Skats: lauva, bēdu postā dzīta,
Ko kāvis kaut kāds vīrelis.
Un skatītāji bļāva: — Slava!
Dižs darbs! — Cits lauva garām iet.

— Šīs uzslaviņas dēļ par jums var gardi smiet, —
Tas teic, — nekā te diža nava.
Jūs mākslinieks ir muļķojis
Ar smērējumu, kāds ir šis.
To saku atklāti, jūs patiesību rastu,
Ja mani brāļi gleznot prastu.

XI

LAPSA UN VĪNOGAS

Reiz Normandijas lapsa (cits min Gaskoņas)
Aiz bada mira nost. Redz vīnogas pie sienas,
Tās droši vien ir gatavas.
Te rudā kundze stāvus slienas,
Lai ieturētu pusdienu,
Bet nevar ogas sniegt. Šī izdveš beidzot: — U!
Tās kādam kužam der. Man ogas vēl par zaļām. —

Vai sirdij vieglāk kļūst pēc paļām?

XII

GULBIS UN PAVĀRS

Kādā plašā saimniecībā,
Kur bij putnu pārpilnība,
Zoss ar gulbi dzīvoja.
Viens kunga mēlei tīk, tīk otrais acīm labi;
Viens katlam dzīvoja, otrs dārzu greznoja,
Bet labi sapratās pa dīķiem viņi abi,
Kur bieži redzēja tos kopā aizpeldam.
Viens otru pārspēt grib tie ūdens rotaļās,

Bet kādreiz pavāriņš, tā mazliet paģirās,
Par zosi gulbi tur, tver ciet, to kaus pēc tam.
Un, nāvi gaidīdams, nu dziedot sūdzas gulbis.
Bij pavārs laikā attapies
Un mulsā saka: — Ak, mans dies!
Kaut tādu dziedoni! Vai būtu es tā stulbis,
Šim rīkli pārgriezdams? Nē, nē,
Tam lāsts, kas katlā liks to, kam tik jaukas
dziesmas. —

Tā arī mums, ja klāt jau briesmas,
Vēl maigi runāt nekaitē.

XIII

VILKI UN AITAS

Pēc tūkstošgadu karagaitām
Grib vilki mieru slēgt ar aitām.
Kāpēc tas piedāvāts?
Kas gūts pa karagadiem ilgiem?
Kāds labums ganiem, aitām, vilkiem?
Vilks lopu apēda, ja noklīda kur kāds,
Gans savkārt tērpu gūst vienmēr no viņu ādas,
Bet īstas drošības nevienam it nekādas;
Ar bailēm vienīgi sev guva labumu.
Nu līgums tika slēgts: ikviens dos ķīlniekus;
Dos vilkiem kucēnus un aitām — vilcēnus.
Nu, lūk, šo aktu vienkārši
Tad parakstīja komisāri.
Pēc laba laika vilcēni,
Par vilkiem kļuvuši, uz slepkavībām kāri;
Tad pamanījās tie, kad ganu nebij klāt,
Tur jērus nokoda, vistreknākos turklāt,

Uz mežu aiznesa, kur pašu cilts tos gaida.
Tie gan jau zināja, pie kāda darba stāt!
Un suņus savukārt nevienu nepalaida,
Kas bij pēc līguma tur doti ķīlniekos.
It visus tos
Šie plēsa gabalos, jo, briesmas nemanot,
Tie gulēja un uzticējās vilkiem vien.

Te kādu spriedumu par līgumu var dot?
Vest karu pienākas ar neliešiem mūždien.
Miers pats par sevi labs arvien,
Ja līgums — drošs. Bet tas par sodu,
Ja pretnieks nav ar godu.

XIV

LAUVA NESPĒKĀ

Skumst senais briesmu valdinieks,
Jau gaduritē spēkiem žūstot.
Nu atriebties ir katram prieks —
Tie stipri kļuvuši, šim nespēcīgam kļūstot.
To zirgs ar kāju sper, var vilks to tagad kost,
Nāk vērsis droši klāt, ar ragiem bada nost;
Un lauva nelaimīgs, drūms var vien sodam ļauties,
Pret savu likteni nekā vairs nevar spēt.
Kad redz viņš ēzeli, kas arī nācis kauties,
Teic lauva: — Tas par daudz! Es divreiz nomirtu,
Šā lopa spērienu lai tikai nejustu.

XV

FILOMĒLE UN PROKNE

Reiz Prokne, bezdelīga tā,
No ligzdas tālu aizskrēja,
Kur lakstīgalai bija mājas:
Tā klusā birzī dzīvoja.
— Ak, māsiņ Filomēl, — tā sveic, — kā tev te klājas?
Kopš tevi redzēju, būs tūkstoš gadu jau,
Kad biju Trāķijā ar tevi.
Teic man — kā sajūties, vai mierā šeit ar sevi?
Līdz nelidosi man? Nekā te taču nav.
— Kur jaukāk vēl kā te... — tai atbild Filomēle.
— Nieks vien! — tad Prokne bilst. — Šī tava jaukā spēle,
Šis skandējums vien dzīvniekiem,
Ja daudz, tad dažiem zemniekiem.
Kam klusā vietā šķiest šīs jaukās dziesmas šiem?
Nāc labāk pilsētā, tur skaisti dārzi arī,
Tur vienmēr atcerēties vari,
Kā Tērejs sendienās bij kļuvis gluži traks
No tā, ko viņam izdarīji.
— Šīs atmiņas man lāsts, — tā atbild, — lāsts jo smags.
Nē, palieku tepat, skrej viena tur, kur biji.
Man, redzot vīriešus, ak vai!
Sirds sāp, tiek divkārt smagi tai.

XVI

SLĪKONE

Es neesmu no tiem, kas saka: «Tas nekas,
Tik sieva slīkone.» Te iebildumu lieku:
«Šis dzimums tomēr ir kaut kas,
Lai pažēlotu to, jo tas mums gādā prieku.»
Ko teicu ievadam, vis nav bez pamata.
Jums pastāstīs šī fabula
Par kādu sievieti, kas savas dienas beidza
Kā pašnāvniece reiz, kad viļņos lēca tā.
Nu viņas vīrs to meklēt steidza,
Lai godam vestu smiltājā
Un paglabātu šo, kā klājas.
Turpat gar krastmalu daudz ļaužu pastaigājās,
Vīrs jautājis, vai nevar tam
Tie vietu norādīt, kur meklēt. — Nezinām, —
Viens teic. — Jūs meklējiet to lejpus, vairāk malā;
Kur straume nes — tur slīķis iet. —
Bet cits kāds saka: — Meklējiet
To drīzāk augšpus, tanī galā.
Lai upes kritums šāds vai tāds,
Tā dzīvoja ar savu gaumi:
Tik pretrunīgs bij viņas prāts,
Kas liks tai virzīties pret straumi. —

Šis cilvēks jokojas, man liekas, nevietā.
Kas attiecas uz pretrunību,
Es nezinu, vai bija tā,
Bet to gan pasacīt jums gribu:
Šai dzimtai daba nomirstot
Būs tāda pat kā piedzimstot,
Kas pretrunību izlietot
Līdz galam visā dzīvē prot
Un varbūt t u r vēl aizejot.

XVII

ZEBIEKSTE BĒNIŅOS

Reiz vāja zebiekste, kas slima gulējusi
(Šī tievā dāmiņa mīt spaidu apstākļos),
Pa šauru caurumu nu tika bēniņos,
Kur ātri atlaba, pie labā pietikusi.
Bij tauki, graudi maišeļos,
Šī grauztin grauza, rija tos,
Un laika ritumā nu gardā manta plaka.
Un lūk, kas visam pamatā:
Pēc kādas nedēļas tā resna jau kā paka.
Kāds nāk. Nu jābēg prom! Kā izlīst? Vairs nekā!
Tā mēģina gan šā, gan tā.
— Sasodīts stāvoklis! — tā saka.
— Te pa šo pašu caurumu
Pirms nedēļas es ielīdu.
— Par resnu tev kaut kas, — teic žurka, punci rāda.
— Pie mums kad ielīdi, tu nebiji vēl tāda.
Tev vājai jāaiziet, ja vāja nākusi,
Ko es tev pasaku, teikt citiem arī vari.
Bet ko nu te tik daudz par citiem prātosi,
Tiem cits, tev — savs. Kā redzi, dari . . .

XVIII

RUNCIS UN VECĀ ŽURKA

Es lasīju, savlaik ir bijis
Vēl cits kāds Rodilārs; šis runka vēl bez tam
Īsts žurku Atila, kā dieva rīkste tām,
Daudz posta viņām nodarījis.
Ja ticēt varam autoram,
Šim runcim, elles cerberam,

Jau izdevies daudz iznīcināt.
Grib visu pasauli no žurkām atbrīvot.
Reiz sviras dēlīti tas ņēmies ierīkot,
Kur žurkas traukā krīt, kad pārsvars tiek, kā
zināt,
Ar šādu spēlīti viņš grib vien pajokot.
Šā runča nagos krist nav žurkām lieli prieki,
Tās alās mīt kā cietumnieki.
Bet mūsu galantais, rau, nomirušo tēlo:
Tas saitē ieķēries un galvu nokāris.
Nu žurku tauta ņirdz, kāpēc lai šīs to žēlo!
Tās čukst: — Beigts Rodilārs. Būs ļaudīm
zadzis šis
Pār mēru cepeti. Vai krējumiņu podā.
He! Blēdis beidzot kritis sodā.
Kāds saskrāpēts varbūt, kam dusmas aizdevis,
Tas tagad viņu pakāris. —
Nu visas var tās gardi smieties,
Ka runka iezārkots. Tās paceļ galvu jau,
No alas laukā nāk pārs soļu . . . nekā nav . . .
Lien alā, atkal nāk, tām prieks, nu ņemas
skrieties.
Bet, lūk, šie prieki pārmainās.
Te pakārtais — bladāc! — lec nost no karātavām
Un saķer dažas neveiklās.
— To zināju, — viņš ņurd, plēš tās ar ķetnām
savām.
— Šis taktikai vecs paņēmiens,
Nekur jūs nespruksit, vairs neies caur' ar alām;
Man nāksit šurp no malu malām,
Neviena neizglābsities. —
Bet otrreiz taktiku gan minka izmainījis,
Šis otrais paņēmiens daudz viltīgāks, ak dies!
Viņš sevi miltos apvārtījis
Un, tādā kārtā maskējies,
Kaut kādā abrā iegūlies.
Viņš visu paredzēt gan spēja:

To meklēs. Jā, kā tad! Kad runci neredzēja,
Tās sāka meklēt šo. Bet vecā žurka te,
Daudz kaujās bijusi, ir asinis kur lēja
(Kādreiz pat asti pazaudēja),
Pīkst: — Miltu maiss tas tur nav nevainīgs, nē,
nē! —
Tad sauca viņa tam — šim kaķu ģenerālim:
— Kaut ko es pamanu! Ar miltiem maskējies?
Tev milti arī nelīdzēs!
Un, kaut tu būtu maiss, es liegtu savam brālim
Tev tuvoties. —

Tā ir, pats piekrītu es tai.
Tai izprast visu — prāts un griba.
Mums jāzina, ka neticība
Ir māte katrai drošībai.

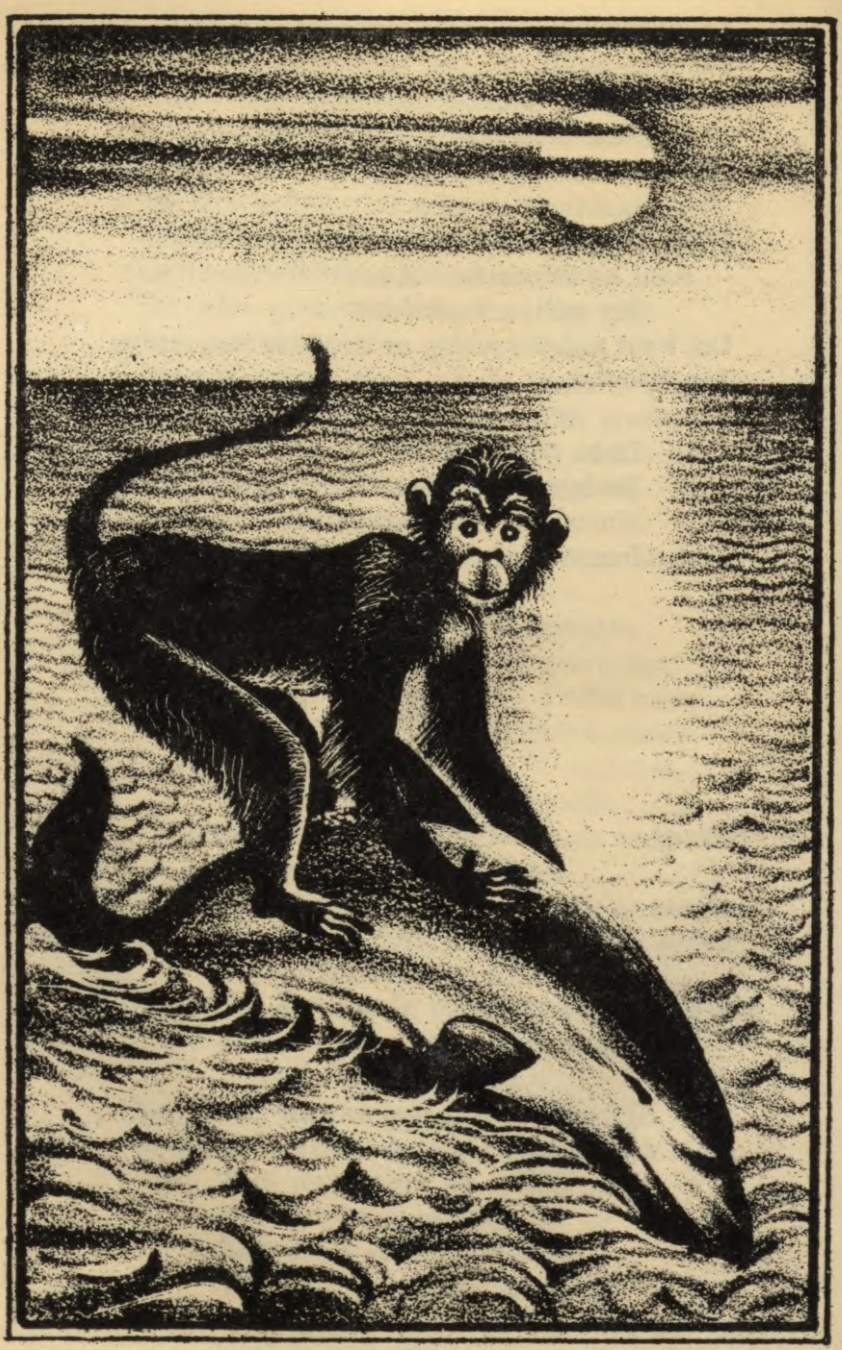

CETURTĀ GRĀMATA

I

IEMĪLĒJIES LAUVA

Saviņē jaunkundzei

Kad savlaik zvēri runājās,
Tur kādam lauvam gribējās
Ar ļaudīm noslēgt savienību.
Kādēļ gan ne? Jo dzimta tam
Ar mūsējo jau līdzinājās
Vēl tolaik. Drosme, prāts, kā klājas,
Un nekas nekait purniņam.
Lūk, kā tas bija sagadījies.

Kāds lauva, augstas ģimenes,
Bij apstājies pie pļavmales,
Tā skaistā ganē ieskatījies,
Ka lūdza nu tas viņas roku.
Bet tēs gan labprāt gribētu
Sev znotu ne tik šausmīgu;
Tam lēmums pārāk gausi sokas.

Var laulības tiem slepas būt,
Ja atteiks. Nožēlos varbūt:
Ir piedzīvota tāda liga,
Ja daiļava uz augstmaņiem,
Bez tam, ja pati iedomīga,
Vai krēpēs iemīlēsies tiem.
Tēs darīja pēc sava prāta:
Ja atteikt bail, tad vajag dot.
Teic: — Mana meita delikāta,
Jums nagi, varat savainot,
Ja jūs tai kādu glāstu sniegtu.
Tad atļaujiet... tos griežam nost.
Vai savus skūpstus tā jums liegtu,
Ja zobu nebūs, ar ko kost?
Ja novīlēsim tos, kā nākas,
Būs baudas maigas, mierīgākas. —
Un lauva visu atļāva,
To lielā mīla aizrāva.
Bez nagiem, zobiem palicis,
Tas bij kā drupās cietoksnis.
Tēs viņam suņus uzrīdīja,
Pavisam drīz tas beigts jau bija.
Ai, mīla, mīla! Ja tu nāc,
Tad jāsaka: ardievu, prāts!

II

GANS UN JŪRA

Bij ienākumu tik, cik labi noganīja,
Bez rūpēm dzīvodams, kur jūras dzidrais gaiss.
Kaut gan tie pieticīgi bija,
Bet tomēr droši, mazākais.
Tik dārgumi, ko rada liedagā,
Šo ganu vilināja tā,
Ka pārdeva nu visas aitas

Un, naudu ieguvis, viņš sāka jūras gaitas.
Te kuģis nogrima, šā manta — dibenā;
Nu ganiņš atgriezās gan darbā agrākajā,
Bet vienīgi kā gans, ne saimnieks savā mājā.
Viņš atkal jūrmalā tik bieži atminas,
Kā paša ganāmpulks te kādreiz ganījās,
Ko alcis vēl, kad labi klājies.
Pēc kāda laika šim bij atkal laimējies,
Jau dažas aitas iegādājies.
Un kādā dienā, lūk, kad orkāns atkal stājies,
To jūra aicina. — Tev naudu vēl? Paldies! —
Tas teic, uz kuģiem skatoties.
— No manis pietiksies ar to, kas kundzei krita,
Patiesi, jāgriežas tev nu pie kāda cita! —

Ne teiksmu izklāstīt vien gribu,
Bet pateikt kailu patiesību:
Viens santīms tavā kabatā
Ir vairāk vērts par pieciem cerībā.
Kam paļauties uz augstprātību?
Nē, taisiet ausis ciet
Un jūras padomam nekad gan neklausiet!
Lai kāds ir kuram darbs, to goda vietā tura.
Ko viens var uzslavēt, to — desmittūkstoš pelt.
Celt zelta pilis gan tev apsolīs šī jūra . . .
Jā, tici vien! Vispirms nāks vētra . . . viļņus celt.

III

MUŠA UN SKUDRA

Spindz muša skudrai strīdiņā
(Tās viena otru necienīja):
— Vai tiešām, Jupiter, šā skudra pamuļķā,
Kas vienmēr tikai ložņa bija,
Kas dzīvo savā pagrabā,

Man, gaisa daiļavai, var līdzināties tā!
Pie galda sēstos es, kad pilis apmeklēju,
Ja vērsi upurē — to pirmā garšot skreju,
Turpret šī nožēlojamā
Trīs dienas gruzi grauž, ko migā ievilkusi.
Nu sakait, mīļā, man, kā smej, —
Vai esat karalim uz galvas uzlīdusi
Vai arī kādai skaistulei?
Kas balts, to raibina un dara skaistu mušas,
Un tāpēc dažas koķetes
No mums šo mākslu pārņēmušas:
Ziež sejā mušiņu, kas daiļa, saku es.
Man pamēģiniet uzlīst kaklā
No sava midzeņa! — Jūs beidzāt? Viss nu būs? —
Tā runāt sāka čaklā.
— Kaut pilīs ejat gan, bet visi lād tur jūs,
Ja garšot jums ir pirmai vara,
Vai dievu upuris ar to
Kaut kādu vērti iemanto?
It visur okšķerēt ... Tā nejēgas vien dara.
Vienalga mušai būs: uz galvas karalim
Vai arī kādam ēzelim.
Šī uzmācība pat nereti nosodīta,
Ne viena muša vien par to ir nāvē dzīta.
Lai kaut kas būtu daiļš, jūs sakāt — melnu klāt!
Lai būtu — melna jūs, un melna es, turklāt
Sauc dāmas kārpiņu par mušu kā par spīti.
Vai tāpēc jālielās tik daudz?
Pat liekēžus par mušām sauc.
Jel beidziet niekus gvelzt, jo visi parazīti
No galma arī projām dzīti.
Kā kara spiegu kar, tā tu ar karāsies
Un mirsi kaktiņā kaut kādā tumšā, klusā!
Kad saule aizies ziemas dusā,
Vai kāds no mums kur tālu skries
Pār kalniem, ielejām ar lietu, vēju?
Bez raizēm dzīvošu, kas gūts ar darbaspēju.

Ja pūles prasa darbs — tas pūles atmaksā.
Es pamācītu gan jums to,
Kas šķietama, kas īsta slava,
Bet jāstrādā, ardiev'! Daudz laika man te nava:
Ko varu savai klētij dot,
Ja aiziet laiks te pļāpājot?

IV

DĀRZNIEKS UN LIELKUNGS

Kāds vīrs, kas dārzu mīl, — pus zemnieks,
pilsonis —
To izdaiļodams iekopis.
Tur aploks arī klāt, kam apkārt cirpta sēta,
Viņš puķes dažādas un saknes audzēt prot,
Pat spāņu jasmīns aug, šī šķirne piejaucēta,
Ko svētkos Margo izgreznot.
Bet labklājību tam kāds zaķis tikai jauca.
Nu ciema lielkungu vīrs palīgā sev sauca.
— Šis dzīvnieks, — saka viņš, — nolādēts! Var gan
rīt
Kā rītā, vakarā. Ko lielu tur lai pelnu?
Pat kokiem, akmeņiem to nevar projām dzīt.
Tas — burvis. — Burvis? Lai! Un kaut vai pašu
velnu, —
Kungs lielās, — gribu to es kaujā saukt tūlīt!
Lai cik liels viltnieks tas, no tā jūs atbrīvošu.
— Un kad? — Rīt agri jau es gribu kaujā stāt. —
No rīta lielkungs pats un viņa ļaudis klāt.
Viņš jautā: — Brokastis? — Tūlītiņ, kungs, jums došu.
— Tad jauki! — lielkungs teic. Tie brokasto. Lūk,
skats!
Ēd suņi, zirgi, kalpi, pats,
Tiek pienests viss pēc lielo gribas.

Tiem neder riktes cietas, sīkstas,
Tie prasa pīles mīksti mīkstas.
Dzer vīnu, lakstojas ar meitu ... patvaļības ...
Tai savu roku apkārt liek
Un blakus apsēdina viņu.
Ak dies! Kas tur viss nenotiek!
Jau nepatīkami, to redzot, tēvam tiek:
Tai burza glīto priekšautiņu,
Glauž roku, paņem šņupdaudziņu.
Vai sirds šai nealkstot pēc līgavaiņa kāda?
Nē, neesot vēl tāda.
Vai šai ir bijis jau kaut kas?
Gvelž skaļas ēverģēlības.
Pēc brokastīm viss bars sāk stāties ierindā.
Iet jukujukām, visai smagi,
Skan rīkojumi, taures, ragi;
Stāv lāga dārznieks izbrīnā.
Nāk ļaunākais, tie nav vairs joki:
Šis sakņu dārzs nu mīdīts tiek.
Ardievu, kāposti, gan cigoriņi, loki,
Ardievu, puravi un viss, ko grāpī liek!
Zem milzu kāposta bij zaķis paslēpies,
To ielenca. Vai zaķīts gaidīt ies?
Caur sprūku prom — spudūc! — kas bija dzīvžogā,
Ko lielkungs lika izplēst tā,
Lai ērtāk cauri jāt, lai šķēršļi šim nav lieki.
Teic lāga dārznieciņš: — Tie — karaliski prieki. —
Lai teic ko teikdams viņš, šis ļaužu, suņu spars
Gan vienā stundā spēj, ko nespēj zaķu bars
Simt gados padarīt. Pret tiem šie — sīkumnieki.

Jūs, mazie valdnieki, gan strīdu dzēsiet paši!
Ja lūgsit karaļus, lai palīgā jums iet,
Par muļķiem kļūsit viņiem aši.
Tos savā tēvzemē nemūžam nelaidiet.

V

ĒZELIS UN SUNĪTIS

Lai darām tikai to, ko spējam;
Nav lempis radīts grācijai.
Mēs nonākam līdz smieklībai,
Ja savas spējas pārvērtējam.
Nav ļaudīm grācija no dabas piešķirta.
Kas neērtību sajūt viņā,
Tam labāk atteikties šai ziņā,
Ja ne, tad ies kā ēzelim šai fabulā,
Kas gribēja būt mīļš reiz savam pavēlniekam.
Lai gūtu glāstus paša priekam,
Viņš sprieda tā: «Nu kas ta' tas!
Šis suņuks vienmēr viens lai drāztos
Pie kunga un pie madamas,
Lai gorītos tur viņu glāstos!
Bet man? Ar koku tik pa ļepu.
Bet kas ta' tur tik liels — dot ķepu?
Pēc tam šo glāsta jau tūlīt.
Nieks vien! Es arī to tā varu izdarīt.»
Tā lempis ēzelītis domā,
Klāt kungam ļepatā, kad redz to labā omā.
Ceļ kāju, nagu aplauzto
Gandrīz vai tam pie paša zoda,
Lai iespaids pilnīgāks, vēl ņem un uzbļauro.
— Ei, ei, kas tas! Par daudz šā goda!
Vai! Kādi glāsti, melodija!
Ehē, Martēn, nāc šurp, ņem koku arī līdz! —
Tas klāt. Tiek ēzelim šā tonis izmainīts.
Tā izbeidzās šī komēdija.

VI

ŽURKU UN ZEBIEKŠU KAUJA

Žurkām dzīve nav vis laba,
Necieš tās no kaķiem vien,
Zebiekstēm ar kaķu daba,
Spraugā šaurākā tās lien.
Vai to maz kāds skaidri zina,
Cik tās žurku iznīcina?
Žurku bezmaz pusmiljons
Reiz kaut kur bij ievazājies,
Viņu priekšgalā bij stājies
Vadonis — tāds Ratapons.
Zebiekstēm šī lieta svēta,
Kar' karogu vaļā tin.
Teika stāsta, kas to zin,
Kauja dimda neredzēta:
Lauki mirka asinīs,
Piebrieda ar sārto rumu.
Lielu lielo zaudējumu
Žurkas cietīs, jūt gan šīs.
Zaudēta jau lielā kauja,
Palikusi kāda sauja
Varoņu, kā Artapaks,
Psikarpaks, Meridarpaks,
Kuri turējās ar sparu,
Biedriem rādot varoņgaru,
Tīti vienos putekļos.
Beidzot pieveica ij tos.
Likteņstunda bargi sita:
Stiprie veica vājākos;
Zaldāts, virsnieks cits pēc cita,
Prinči — visi kaujā krita.
Kaut kāds caurums rakariem
Radās, kur glābt dzīvībiņu
(Pateicoties sakariem).

Grandi cer ar gudru ziņu
Iedvest bailes zebiekstēm.
Apkrāvušies greznām spalvām,
Lielāks gods lai viņu galvām,
Ragiem, rotu aprisēm,
Nevar tikt vairs spraugā viņi;
Tiem nu rotas — sods un lāsts.
Turpret mazie pribraciņi
Zūd ikviens kā zemē bāzts.
Grandi ciet, ko lieli kāva,
Tā bij lielo tiesas prāva.

Tāds ir senusenais stāsts.
Galvām, kurām augsta stāža,
Rotājums ir traucējums.
Tāpat grezna ekipāža
Grūtā ceļā — kavējums.
Mazs tiek visās likstās cauri
Tur, kur lielo aiztur lauri.

VII

MĒRKAĶIS UN DELFĪNS

Tāds sengrieķiem reiz paradums,
Ka jūras ceļotājs ikviens
Sev līdz var ņemt kaut kādus spokus
Kā mērkaķus, kas taisa jokus.
Lūk, reiz kāds kuģis bojā iet
(Netāl' no Atēnām tas bijis),
Te delfīns kāds to pamanījis.
Šis ļaužu draugs nu metas skriet
Glābt cilvēkus pēc paraduma.
Mēs varam ticēt Plīnijam:
Pēc viņa sena vēstījuma
Daudz izglābt izdevies ir tam.

Kāds mērkaķis šim piepeldējis.
Par cilvēku to noturējis,
Jā, tūlīt ņem to mugurā.
Un šis tik lepni sēž uz tā,
Ka citi viņu iedēvēja
Par pazīstamo dziedoni.
Kad delfīns ar šo malā skrēja,
Tad viņam prasa nopietni:
— Vai lielkungs Atēnās jūs esat?
— Jā, — atbild šis, — pašlaik to nesat.
Ja kādreiz jums kas vajadzīgs, —
Tur pazīst mani, kur tie gadi, —
Jums būšu vienmēr palīdzīgs,
Tur visi valstsvīri man radi,
Mans brālēns pat ir tiesnešos. —
Teic delfīns: — Ļoti pateicos.
Tad redzat Pīreju arvienu?
Un tas ir viņai gods? — Kā ne,
Kā ne, tā — mana draudzene,
To pazīstu ne pirmo dienu. —
Šo ostas nosaukumu šis
Par dāmas vārdu turējis.

Gan ļaužu daudz mums pazīstami,
Kam būdiņas šķiet lieli nami;
Par visu viņi kladzina,
Bet redzējuši nav nekā.

Smīn delfīns, raugoties tam sejā,
Un lielo meli novēro.
«Tas — lops, vai lai vēl nesu šo?»
Nē. Tūlīt nomet viņu lejā,
Pie ļaudīm dodas ātrā skrejā,
Lai glābtu kādu slīkstošo.

VIII

KĀDS VĪRS UN KOKA ELKUDIES

Kaut kādam pagānam reiz koka dieviņš bija.
Šie dievi kurli ir, kaut arī ausis tiem.
Bet pagāns brīnumus no viņa sagaidīja,
Daudz dodams. Pietiktu tur trijiem dieviņiem.
Ak, upuri! Ak, vēlēšanās!
Šim elkam vien daudz upurvēršu ganās.
Ja citam kādam tā pa dzīvi neveiktos,
Nez vai tas elkam kaut ko dos;
Tā elks tad virtuvi tik treknu neredzētu.
Bet mūsu vīram vairs ne laimes, svētības,
Ja kaut cik laimējas, tad iegūst nieku tas,
To pašu visai lētu.
Tā maks nu sāka stipri ciest.
Bet uzturs dieveklim vai tādēļ liesāks tika?
Šī lieta vīram nepatika,
Nu stieni tver, ko elkam bliezt.
Šis drupās. Rau, kur zelts! — Kad es tev biju labais, —
Vīrs šņāc, — vai devi man kač vienu obolu?
Prom! Citu altāri gan vari meklēt nu,
Tu neaptēstais muļķa babais!
Patiesi tādam līdzinies:
Ar vāli jāizplēš no tevis viss ar joni.
Kad treknāks kļuvi tu, es strauji kļuvu liess,
Cik labi darīju, ka pārmainīju toni!

IX

SĪLIS PĀVA SPALVĀS

Pāvs metis spalvas, rau, kāds sīlis turpat bijis,
Kas visas kopā salasījis,
Sev pielaiko un iet ar tām nu greznojies
(Jo domājis, ka skaists), starp pāviem pāvoties.
Kāds viņu pazina un sāka par šo irgāt,
Svilpt, apcelt, ķengāt, ņirgāt,
Līdz tika aizdzīts prom no pāvu kundziņiem.
Kad atgriezās ... vairs pat pie savējiem
Tas atzīts netika, to padzina no mājām.

Ne mazums sīļu mums tāpat uz divām kājām,
Kas izgreznoties grib ar citu atkrišņiem.
Tie visi — plaģiātu gari,
Ne man tos pasunīt, vairs nerunāšu arī,
Nekā man kopīga ar tiem.

X

KAMIELIS UN PELDOŠIE PUĻĶI

Kāds kamieli, šķiet, saredzēja
Un tūlīt — aši turpu skrēja.
Jau otrais taisās iet, cits tver jau virvi ciet,
Ko kuprainīti siet.
Ja raidām skatus tālē mēs —
Tur saskatām visvarenāko,
Bet šo pēc tuvas apskates
Gan atzīstam par niecīgāko.
Šie sargus izlika, lai ķertu «dromedāru».
Šķiet, projām neaizskries!
Kāds redz jau tur ko kustamies
Un saka citiem: — Derēt varu,

Ka tas ir kuģis milzenis. —
Bet jau pēc laika: — Kuģītis. —
Tad: — Laiva. — Vēlāk: — Koks! — Viņš saka.
Bet izrādījās: puļķu paka.

Es daudzus pazīstu, kam labi piestāv tas:
No tālienes tiem ir kaut kas,
Bet tuvumā — vairs it nekas.

XI

VARDE UN ŽURKA

Tāds žurcēns, ķerlicēns, kas radis citus šmaukt, —
Tas bieži piešmauc sevi pašu.
Šie vārdi seni gan, bet krāpļus tā mēdz saukt;
Mums vecu vārdu daudz ar spēku dziļi plašu.
Tas tikai ievadam tā pasacīts, lūk, viss.
Reiz kaut kur dzīvoja kāds žurcēns pārticis,
Jo gavēt nevajag, ja dieviņš visu devis;
Viss bija atrodams papilnam purvmalā.
Te varde lec tam klāt, kvākš savā valodā:
— Es svētkus rīkoju un lūdzu jūs pie sevis. —
Un žurka solījās, ka ies.
Kaut nevajadzēja te vārdus gvelzt vēl liekus,
Bet varde pļāpāja, cik jauki peldēties
Un baudīt ceļojuma priekus,
Ja visā plašumā var mārku pārskatīt.
Kādreiz to mazbērniem tad varēs pastāstīt,
Kāds ūdens iemītniekiem tikums
Un likums.
Viens trūkums piemīt žurcēnam:
Ir žurkas vājas peldētājas,
Bet varde novērsīs šo traucēklīti tam:
Ņem žurkas ķepiņu un piesien sev pie kājas
Ar dažiem doņu stiebriņiem.

Nu labā krustmāte rauj savu viesi mārkā
Un velk zem ūdens tā kā zārkā —
Pret visām paražām, pret dabas likumiem.
Jau varde zobos jūt šā gaļu visai tauku,
Bet dievi nelēma tai mielastu tik jauku.
Tai laikā, kad šie cīnījās,
Lūk, gaisā vanags parādās.
Rau, ūdenī kas kust! Labs medījums tam šķita.
Tad drāza lejā tas, kā bulta ātri krita.
Varde žurkai piesaistīta,
Netika vairs vaļā tā.
Vanadziņam nu šī daļa
Līdzi gāja mielastā.
Putnam dzīve nu ir zaļa:
Vienā reizē zivs un gaļa.

Viltība, kas citiem austa,
Kaitēt var tās autoram.
Nelaime vēl nenojausta
Uzkrist itin drīz var tam.

XII

DZĪVNIEKU NODEVAS ALEKSANDRAM

Ir sena fabula, man viņas jēga jūk,
Varbūt tās nozīmi tvers lasītāji paši.
Šī kailā fabula — te, lūk:

Reiz mūza ziņojusi plaši,
Ka Jupitera dēls, ko Aleksandru sauca,
Zem saules nedevis nevienam brīvības.
Viņš ļaudīm, dzīvniekiem, ko visus kopā jauca,
Vienalga, zilonis, putns, cilvēks, tārpiņš mazs,
Pats pavēlējis bij, lai pie šā ierodas.

Kad pavalstnieki uzzināja
Par šādu pavēli, ko valdnieks izdevis
(It visi saprata, kam rīkojums ir šis),
Uz tuksnesi tad zvēri gāja,
Gan alas, migas pametot.
Tur viņi apspriedās un lēma vienuprātu,
Ka augstam valdniekam gan vajadzēs ko dot.
Tie ievēl mērkaķi par sūtni diplomātu.
Kas būtu pasakāms — šie uzrakstīja tam,
Bet grūtāk bij ar dāvanām.
Ko valdniekam var dot? Lai lietu risinātu,
Tie lūdza padomu lielprincim kaimiņos,
Kam zelta raktuves. Viņš deva spožo mirgu.
Nu mūlis, ēzelis tiek abi nesējos,
Par palīgiem dod kamieli un zirgu.
Ar tiem nu projām iet šis sūtnis mērkaķis,
Kas nodos nodevas, kā lika.
Te lielkungs lauva nāk, tas neiet garām vis.
(Šī tikšanās tiem nepatika.)
— Tik pēkšņi mēs, — tas saka, — tiekamies!
Tur kopā dosimies, man klāt ar maza daļa,
Bet, lai man būtu brīva vaļa
Pret laupītājiem stāt, ja lemts tiem ierasties,
Še mana daļa jums, es ceru, ka tā ies,
Ka jūs ne visai apgrūtinās
Mans lūgums. Parādiet man mazu laipnību. —
Ja lauvam kāds ko atteiktu,
Kas notiktu, ikviens to zinās.
Un izdarīja arī tā.
Tie nāca kādā pļavmalā,
Kur strautiņš, ziedu daudz un auni ganās barā,
Kur visu laiku Zefirs mīt.
Slims lauva izlikās, tiem sacīja tūlīt:
— Tik ceļu turpiniet un tādā pašā garā,
Es jūtos nevesels mazliet.
Kam laiku zaudēsit, ar slimu kam jums pīties?
Te gribu zāles meklēt iet;

Man naudu atdodiet, var veikals atgadīties. —
Šie saiņus atsēja. — Ak, dievi! Kas tad tas! —
Aiz prieka lauva iesaucas.
— Daudz pieražojušas pārs manas monētas!
Šis pieaugums man, protams, nākas. —
Ja atstāja tas tiem kaut ko,
Tie bija tikai sīkumiņi.
Šiem bail bij bilst kaut ko. Kad galā tika viņi,
Gan lielam valdniekam šie žēlojās par to.
Nekādu taisnību neviens tur nepanācis.

Vai lauva kādreiz maz pret lauvu ir ko sācis?
Kā saka sakāmvārds: «Nost korsārs korsāram
Gan neņems to, kas pieder tam.»

XIII

ZIRGS, KURŠ GRIBĒJA REIZ BRIEDIM ATRIEBTIES

Zirgs senāk nebija vēl ļaužu īpašums,
Kad bija jāpārtiek no zīlēm, saknēm mums,
Zirgs, mūlis, ēzelis pa mežiem brīvi gāja.
Vēl mūsu senči nezināja,
Kas kaujas zirga bruņojums,
Kas rati, arkli, aizjūgi,
Kas segli, sakas, iemaukti,
Ko apvienos ar lieliem priekiem,
Ar spēlēm, kāzām, panāksniekiem.
Zirgs tolaik sacentās ar briedi skriešanā,
No žiglā brieža gan viņš tālu atpalika.
Pie vīra gāja tas, to lūdza palīgā.
Vīrs lēca mugurā, pārvarēm skriet šim lika
Un trenca šo bez apstājas,
Līdz briedi notvēra, pat nonāvēts tas tika.
— Man gandarīts! — zirgs vīram pateicas.

— Kā savam labdarim jums pateicos, ardievu,
Man atpakaļ uz mežu jāceļo.
— Nē, to gan ne! — teic vīrs. — Vai cilvēks tev par nievu?
— To redzu labi gan, kā jums ir jākalpo...
— Jel paliec, labi ies, tev došu dzīvi saldu,
Tu gulēt varēsi vien mīkstos pakaišos. —

Ak, ak! Vai nu par labu galdu
Tev savu brīvību kāds dos!
Nu zirdziņš apjēdza, kas godprātība, gods,
Kas — laba barība un dzira
Par maksu brīvībai. Silts stallis gatavots,
Kas tam uz mūžu tika dots...
Un vergodams viņš turpat mira.

Lai gandarījums kāds, ko atriebība dod,
Bet tas ir posts, ja maksa ir tik dārga,
Ka klaušās paiet dzīve barga.

XIV

LAPSA UN KRŪŠUTĒLS

Ja grandi dižojas, tie — komēdijas maskas.
Un ļautiņi par tiem spriež tik no ārpuses.
Tāpat spriež ēzelis: šķir purpuru no draskas.
Bet lapsa spriež par tiem turpret no iekšienes.
Ja vērojusi tos no visām pusēm klusi
Un labu ārieni vien viņos atradusi,
Tā saka frāzi parasto,
Ko teic par skulptūru, kad paslavēt grib to:
— Jā, skaista galviņa, nav smadzenes — nekas! —

Daudz mūsu dižvīru ir tikai skulptūras.

XV

VILKS, KAZA UN KAZLĒNIŅŠ

Pēc svaigas zāles iet reiz vajadzēja kazai,
Lai var vairāk piena dot.
Saka viņa savai mazai,
Klusi durvis aizverot:
— Nezinu, kad darbu beigšu,
Varbūt laiciņš paies ilgs.
Durvis atbultē, kad teikšu
Vārdus šos: «Skrej ellē, vilks!»
Līdz šos vārdus pateikusi,
Vilks bij pielīdis tik klusi,
Ka to skaidri dzirdēja.
Kaza projām aizskrēja,
Nemanīdama šo rīļu.
Pēc laiciņa vilks klāt. Šis taisa balsi mīļu
Un saka kazlēnam: — Laid nu, skrej ellē, vilks! —
Viņš cer, nu bultu vaļā vilks.
Kam tāda balss var būt, nav kazlēniņam minams.
Mēkš kazlēniņš: — Vispirms man ķepas rādi tu,
Ja tev tās baltas būs, tad arī atvēršu. —
Tās vilkam baltas nav nekad, kā mums tas zināms.
Tā bija pārsteigts vilks par tādu valodu,
Ka projām aizvilkās gar sētu.
Kur būtu kazlēniņš, ja vilkam noticētu?

Ja dubultdrošība — būs daudzkārt drošāk tad,
Jo drošības par daudz mums nebūs it nekad.

XVI

VILKS, MĀTE UN BĒRNS

Cits vilks man nāca atmiņā,
Kam ne tik viegli gāja
Kā viņa draugelim: šo nožmiedza. Bij tā:
Pie kāda zemnieka, kam nomaļāka māja,
Dirn kundziņš vilks vienmēr ap vārtiem — ieraut ko.
Tur medījumu daudz, tas vēro visu gaitas:
Nāk trekni jēri, teļi, aitas,
Nāk bariem tītari. Ko vēl lai iekāro?!
Bet izlepušais zaglēns skuma.
Dzird: bērns kliedz balsī negantā,
To māte rāj bez panākuma.
— Ja neklusēsi, — saka tā,
— Tad tevi vilkam dos! — Par tādu gadījumu
Vilks paldies sūta debesīs.
Drīz māte apmīļo šo dārgo radījumu
Un saka: — Nebreic vis; nāks vilks, to nositīs. —
Te aunu ēdājs iesaucas:
— Nu kas ta' galu galā tas!
Teic tā, dar' citādi, kā viņi uzvedas!
Va' tiešām tā kā es? Tie mani tur par muļķi!
Pag, kādreiz nāksi pariekstot,
Man tiksi nagos, mazais ķuļķi! —
Kad draudu vārdus pateicis, rau, durvis paverot,
Nāk suņi, ļaudis nāk, tiem dakša asi asa.
— Ko tu te meklē? — viņi prasa,
Līdz zobiem apbruņojušies.
Viņš paskaidroja — ko. Pēc tam bij mātei vārds:
— Es pateicos! Va' dēls priekš tam man gadījies,
Lai kumoss būtu tev jo gards? —
Un tūlīt vilcēns nodurts tika.
Tam zemnieks galvu nogrieza,

Pats kungs to miestiņā pie durvīm piesita,
Un teikums žargonā tā uzrakstīts tad tika:

«Kungs vilk, tu niklous māt, tav teic es,
Kade niķojes tās mazes breices.»

XVII

SOKRATA VĀRDI

Kad Sokrats savlaik māju cēla,
Ikviens pa trūkumam nu atrod tai.
Visvairāk iekšieni tie pēla:
Tā diezgan necila tik cildai personai.
Cits pēla ārpusi, bet visi teica vienu:
Par mazām istabas, kas tajās sērst gan ies?
Kas tā par māju būs, kur nevar apgriezties?
— Kaut varētu, — viņš bilst, — ar draugiem kādu dienu
Šo mazo telpu piepildīt. —

Un gudrais Sokrats to var vēlāk pierādīt,
Jo īstiem draugiem vēl par lielu bija māja.
Vārds «draugs» ir vārdiņš jauks, ko daudzi niecināja.
Šis vārds — visvairāk parastais,
Kur var būt svars vai vieglais gaiss.

XVIII

SIRMGALVIS UN VIŅA BĒRNI

Ja vara vienota, nav vairs tā nieka dzija,
Ko sarauj. Frīģu vergs to savlaik pierādīja.
Ja es no sevis te vēl pielieku ko klāt,

Nav iedomība tā, viņš talantīgāks bija,
Tas tikai, lai šis stāsts tiek skaidrāks,
manuprāt.
Un arī Fedras gods man slikti piestāvētu.
Bet nu lai lūkojam šo stāstu risināt!

Kāds tētiņš — aizgājējs — jūt pienākumu svētu:
Pirms nāve viņu sauc, grib bērnus apvienot.
— Ak, dēli, — saka viņš, — jums gribu kaut ko
dot;
Ja pārlauzīsit jūs šīs bultas sasaišķotās,
Tad paskaidrošu — ko. — Un vecākajam dod tās.
Tas ņem un mēģina. Nē, veltas piepūles.
— Lai lauž tas, — saka viņš, — kas stiprāks nekā
es. —
Tad nākošais tās ņem, varbūt šim lūst, kas zina?
Viss velti. Jaunākais tad spēkus izmēģina,
Bet bultu saišķītis, kā bijis, palika,
Nevienai bultiņai pat sprēga netika.
— Nav jaudas jums, — tēs teic. — Vai, mīļie, lai jums
rādu?
Kaut spēka man vairs nav, ir kauli vien ar ādu. —
Un dēli domāja, ka tēs šos izsmēja.
Tēs bultas atsēja, pa vienai pārlauza.
— Jūs redzat, — teica viņš, — ko dara vienotība!
Lai vieno vienumēr jūs mīla, sapratība! —
Kamēr tēs dzīvoja, tie ievēroja to,
Bet, tiklīdz sajuta tas stundu nolikto,
Viņš teica: — Apsoliet ... man jāiet jau pie
veļiem,
Kā brāļi dzīvosit, kas iet pa kopu ceļiem.
Ardievu, gribētos to dzirdēt nomirstot. —
Tam dēli paspēja šo solījumu dot
Ar rokas spiedienu. Un gudrais tētiņš mira.
Šis mantojums tiem liels un sarežģīts nu iraid.
Kāds kaimiņš brāļus sūdz, kāds kreditors jau klāt.
Šis trijnieks sākumā vēl turas vienuprāt.

Cik īsa draudzība, cik reta tā un tīra!
Tos asins vienoja, bet intereses šķīra.
Un laika ritumā kas viss nav iemantots!
Gan spekulantu bars, gan skaudība, ak, sods!
Šķir tos un pazemo, tie strīdas arī paši;
Un tiesas sods tos skar palaikam visai plaši;
Gan kaimiņš, kreditors zin kādu apstākli,
Ar uzviju kur gūt par otra nelaimi.
Un brāļi savrup iet, vairs nevar saskaņoties,
Kā divi gribētu, tā trešais negrib toties,
Kad bij par vēlu jau, kad zudis itin viss,
Tad ... prātā ienāca tiem bultu saišķītis.

XIX

ORĀKULS UN PAGĀNS

Ja ceram dievus krāpt, tā tīrā neprātība,
No viņiem domas slēpt mēs nevaram nekur,
Virs zemes tāda nav, ko neskar dievu griba;
Ko cilvēks dara te, it viss ir redzams t u r,
Pat tumšo ēnu guns, ko noslēpumā kur.
Kāds pagāns sajuta, ka viņam sārtu klāj.
Viņš sirdi dievam sniedz, ja pekle pēc tās taujā.
Pie Apollona iet un altārpriekšā stāj.
— Vai dzīvs, vai beigts, — viņš teic, — ko es te
turu saujā? —
Tam saujā zvirbulēns; pēc dieva atbildes
To nospiedīs vai atstās dzīvu
Un dievu piemuļķos. — Šo spēli zinu es! —
Dies teic. — Vai dzīvs, vai beigts, tu zvirbuli
laid brīvu!
Man tīklus neizliec tu te,
Man zināms itin viss, ko cer tev dvēsele;
Ar tādu blēdību tu ļaunu iegūt vari:
Es tālu saredzu un tālu trāpu arī.

XX

SKOPULIM MANTA ZUDA

Vērts īpašums tik tad, ja mēs to lietojam.
Es arī jautāju reiz kādam bagātam,
Kam kaudzē mantu raust bija nevairāma griba, —
Vai iepret nabagiem šim kāda priekšrocība?
Vai miris Diogens nav liekams vienuviet
Ar sīkstuli, kas dzīvs pie mums un skrandās iet,
Bet mantu paslēpis? Lūk, teiksma te man tāda,
Ko Ēzops izteiksmīgi rāda.

Kāds nelaimīgais gaidīja
No ņmantas labumu pie paradīzes galda.
Šeit zelts tam nekalpo, bet gan pār viņu valda.
To slēpdams, zemē ieraka.
Tam sirds vairs nealka pēc cita
Kā vien pēc zelta urķēties.
Vai nakts, vai dieniņa, kur zelts, tur domas mita;
Ne ēdis, dzēris pats, kā skrej līdz šim, tā skries,
Skries rūpēs raust un krāt, bet neaiztiks šo summu,
Ko slepus zemē apracis.
Bet mantu uzgāja kaut kāds tur grāvracis.
Nevienam neteikdams, tas ņēma atradumu.
Nu mūsu skopulis, kas mantu neatrada,
Aiz sāpēm nomākts bija tā,
Ka savus matus plēš, raud, mokās, vaimanā,
Kāds ceļnieks pajautā, vai šim ir kaite kāda.
— Man manta nozagta, zelts prom! — šis atbild tam.
— Jums nozagts zelts? — Jā, ierakts bij šai vietā.
Vai kara laikā dzīvojam,
Kad visi laupa mūs? — Mans padoms šinī lietā:
Bij gudrāk istabā šo mantu paglabāt,
To turēt pastāvīgi klāt,
Kad vajag, lai vienmēr pie rokas.
— Kad vajag? Ak mans dies! Kad vajag ... Elles mokas!

Vai nauda viegli nāk? To neņemtu nekad.
— Es lūdzu, pasakiet man tad —
Kādēļ, kādēļ tad tādu gaudu?
Ja lēmāt neaizskart nekad šo slēpto naudu,
Lai stāv tai vietā akmens, pliens,
Jums galu galā tas visviens!

XXI

SAIMNIEKA ACS

Kāds briedis paglābies no nāves briesmām, skrejot
Pie vēršiem laidarā. Tie ieteic projām iet;
Lai drošu vietu pameklējot.
— Ak, brāļi, — briedis teic, — prom mani nedzeniet!
Par to jums pateikšu, kur lankā zāle lekna,
Jums garšos tā, jo sulīga un trekna;
Gan nebūs jums ko nožēlot. —
Un vērši apsolās nu viņu neizdot.
Tad, kaktā paslēpies, viņš kājas atpūtina.
Bet vēršiem parasti nāk naktsuzēdu dot.
Jau kalpi klāt, un dara tie, kā zina,
Šo vakarsoli parasto.
Pat nejūt pārvaldnieks neko,
Ne pašu briedi, ragus, kājas.
Tad briedis pateicas šiem vēršiem, kā jau klājas,
Un gaida izdevību nu,
Kad Dabasmātes darbinieki
Ko citu sāks, lai aizbēgt varētu.
Kāds gremokslītis īd: — Vēl tev nav lieli prieki,
Jo ierasties var simtacis,
Lai visu smalki pārskatītu.
Par tevi baidos es, šķiet, neredzēsi rītu . . . —
Un, lūk, pats saimnieks! Klāt ir šis.
— Kas tas! — viņš saviem ļaudīm saka.
— Tam vairāk ēdamo!

Par maz šim pakaišu, tur taču kājas slaka,
Liec klāt; šos lopus lai man labāk apkalpo!
Tur novākt zirnekļus! Vai jums ir slinkumkaite?
Tam sile jālabo, tam pārmainăma saite,
Šim ... Kas ta' šis te tāds? Kā tā? —
Viņš pamana kaut ko, kas neder laidarā.
Ap briedi saskrēja, to tvēra, kājas sēja,
Vairs viņu neglāba nekas,
Birst nabadziņam asaras,
Kad ļaudis viņu nonāvēja.
Tie vēlāk mielastā pat līksmoja un smēja.

Te Fedram sakāms arī kas:
«Ja acis ir, kas redz, tad tikai saimniekam.»
Un mīlētājam vēl, es teikšu piedevām.

XXII

CĪRULIS AR MAZUĻIEM UN ZEMNIEKS

Ir tāda paruna: vien paļaujies uz sevi.
Tā Ēzops izpratis to bij!

Kad cīrulītis ligzdu vij,
Vēl dieviņš vārpas nava devis.
Šai laikā tātad, lai vai kas,
It visi mīl un vairojas:
Gan ērmi, kas pa viļņiem braukā,
Gan džungļos tīģeris, gan cīrulītis laukā.
Bet gadījās kāds cīrulis,
Kas nogulējis bij šo mīlas pavasaru,
Un beidzot jau gandrīz ar varu
Dot dabai nodevu nu sevi piespiedis:
Sauc draugu, būvējas, tiek dēts un tūdaļ perēts,
Viss lielā steigā top, tā sakot, iet kā smērēts,

Kad nobrieduši graudi mums,
Ir gatavs cīrulim jau viņa lolojums.
Vēl tikai jāgaida, lai mazie stiprinātos
Un kaut cik pekās noturētos.
Nu vajag cīrulim rast ēsmu mazuļiem;
Viņš, projām lidodams, dod rīkojumu tiem,
Lai visu vērotu un stingri piesargātos.
— Un, ja nāk saimnieks, dēls vai abi,
Tad visu ieklausieties labi,
Ko runā šie, — tas teic. — Tad, skatoties pēc tā,
Var palikt šeit, ja ne, var laisties mežmalā. —
Prom līdzko cīrulis, nāk tiešām tēs ar dēlu.
— Laiks. Graudi gatavi, — teic tēs. — Ej, dēls,
nu vari
Saukt mūsu draugus šurp, lai paņem sirpjus arī,
Mums palīdz pļaut, jo citādi par vēlu. —
Un cīrulis jau atgriežas tūlīt.
Nu visi mazuļi tam izbailēs klāt skrēja.
Piukšķ: — Draugi talkā nāks pļaut lauku nost jau
rīt! —
Teic cīrulis: — Tas nav nekas, ja pateikt spēja
Tik vien, tas vēl nekas. Mēs tepat paliksim
Un rīt ... tad tālāk redzēsim.
Bet tagad ... miers un dies! — Ēst mazuļiem ko
rauga.
Tad visi miegā slīgst: pats, māte, mazuļi.
Rīts nākdams atnāca, bet vēl neviena drauga.
Tiklīdz prom cīruļi, klāt abi lauķīši,
Kā parasts, druvu apstaigājot.
— Mans dēls, tev vajadzēs, — tēs teic, — pie radiem
kājot,
Lūgt tos, lai nāk mums palīgā.
Šis lauks mums jānogāž, vairs nevar atstāt tā,
Mums slikti draugi ir, un mēs ij darām slikti,
Ka tādus aicinām; ek, sliņķi, tādus kaut! —
Nu cīruļbērniņi bij pārbijušies dikti.

— Ak, māmiņ, tēt, — šie čiepst, — rīt radi nākšot
pļaut!
— Nē, bērniņi, nē, nē, jūs varat mierā dusēt!
Vēl nekustam no mājokļa. —
Un cīrulim bij taisnība,
Jo radi atzina par prātīgāku klusēt.
Nu trešoreiz nāk laucinieks
Ar dēlu laukmalā. — Šī lieta nu par traku,
Man pietiek palaisties uz citiem, to es saku!
Par pašiem drošāks nav ne draugs, ne radinieks,
To iegaumē, mans dēls! Un tagad nu mēs zinām,
Kas jāizdara mums, te nav ko pārdomāt:
Lai tūlīt sirpjus trinam
Un rītā agri stājam klāt!
Mēs pļauju nobeigsim ar pašu darbagribu. —
Nu cīrulim tiek teikts par jauno apņēmību.
— Tad gan ir, bērniņi, šis laiks jau pienācis! —
Viņš visus kopā savācis;
Puslidu ķepuro tie klusi
Uz kādu citu drošu pusi.

PIEKTĀ GRĀMATA

I

MEŽSTRĀDNIEKS UN MERKURS

Burgoņas hercogam

Pēc jūsu izpratnes un gaumes radīt gribu
Un tāpēc centīšos gūt jūsu atzinību.
Jūs mēdzat daiļdarbu ne lieki skaistināt;
Tāds ornaments ir smags, ja pārmērā liek klāt.
Es domāju tāpat, tas nepatīk, to zinu;
Viss raupjš un sagandēts, ko pārmērīgi dod,
Bet tas nekad nav lieks, ja autors normu rod.
Tāds princips patīk jums, un es to neniecinu.
Uz Ēzopu kas attiecas,
To dažreiz papildinu arī.
Mans darbs ja nepatīk un neaudzina tas,
Tad tomēr tur kaut kas vēl taču paliek pāri!
Un, ja šis «kaut kas» būtu tāds,
Kas tiešā pretstatā ar Herkulesa garu,
Jo sevī nenesu tik lielu drosmes sparu, —
Tai vietā smieklības man saredzēt dots prāts.

Lūk, viss mans talantiņš, cik liels tas — nezinu.
Es bieži stāstus šķetinu
Par skaudību un iedomību.
Ir mūsu gadusimts uz abām dibināts.
Ak, skaudība! Mazs dzīvnieciņš bij slims no tās,
Kad līdzināties reiz tam vērsim gribējās.
Vēl bieži pretstatam tos pagleznoju pāros:
Kā prāts pret muļķību, kā tikums, netikums,
Gan labos jēriņus, gan vilkus asinskāros,
Gan čaklo skudriņu. Šis darbs — mans uzvedums
Ar simtiem cēlienu kā plaša komēdija,
Kur skatuve — viss universs,
Kur visiem lomas ir; lops, cilvēks, Jupiters
Šīs lomas sev reiz sadalīja.
Še lomu spēlēs vēl kāds dies,
Kas būs kā sūtnis ieradies.

Kāds mežstrādnieks reiz cirvi pazaudēja,
Kas maizi dod. Nu asaras viņš lēja,
To meklējot. Tik sūri raudamies
Diendieniņā, sev maizi nopelnīja;
Ar cirvi vien gūts viss, viss, kas tam bija.
Ko iesākt nu? Nāk žēlas klausoties.
— Ak, Jupiter! Bez cirvja kur lai eju? —
Tas vaimanā, birst asaras pār seju.
— Ak, Jupiter, tu atrod viņu man,
Es gatavs saņemt spērienu no tevis. —
To dievi dzird, ir klāt jau Merkurs gan,
Kam Jupiters pats pavēli bij devis.
— Nu, re, kur ir! Tev zudis nav nekas. —
Un rāda viņš tam cirvi zelta kātu.
Vīrs atbild tam: — Mans cirvis nav gan tas.
— Tad sidraba. Šis laikam, tavu prātu? —
Vīrs teic: — Nav mans. — Tad koka, vai tas būs?
— Mans! — saka vīrs. — Lai slavināti jūs!
— Še, ņem, — dies teic, — šos abus cirvjus klātu,
Tā alga ir par taisnību. Tas viss.

— Tad pieņemu. — Vīrs visus saņēmis.
Šis notikums drīz visur zināms tika.
Nu cirvji zūd it visiem strādniekiem.
Vairs nezin dies, vai noticēt var tiem,
Bet viņi sūdz, ka nezinot, kur lika.
Pie bļāvējiem tiek atkal Merkurs dzīts.
Ikvienam tur tiek zelta parādīts,
Bet katrs sprież: «He, tad gan memļa būtu,
Ja neteiktu: — Lūk, mans! — Ir, ir, tas pats.»
Ko Merkurs nu? Lai patiesi tie kļūtu,
Ar cirvi liek pa galvu katram — bac!

Tik nemelot un vienmēr godam dzīvot,
Tas — labākais. Bet, ja kāds grābs un ķers
Un vēlēsies sev mantai ceļu brīvot...
Kā beigsies tas? Nav muļķis Jupiters.

II

MĀLA PODS UN DZELZS PODS

Māla podam teic dzelzs pods:
— Līdz nāc, drusku pastaigāsies. —
Šis tam atbild: — Liels gan gods,
Bet man labāk kaktā klāsies —
Uguntiņu piesargāt.
Mani apdraud cietas lietas,
Ja man tās kāds dauza klāt,
Gabalos es tad uz vietas.
Jums ir kauli stingrāki,
Izturības man nav tādas.
— Te gan starpības nekādas!
Es jums došu seģeni, —
Dzelzs pods viņam atbildēja,
— Ja kāds cietāks priekšmets būs,
Apdraudēt kas gribēs jūs,

Atvairīšu, mana spēja. —
Šis tad arī piekrita,
Ja tam draudzību sniedz tādu.
Dzelzs pods savu kamerādu
Nu zem osas paņēma;
Gāja abi prom no mājām,
Klipad, klapad, trejām kājām,
Sāniem kopā skaroties.
Cik nu tālu šiem tā ies?
Mazdrusciņ gājuši, ne visai ilgi bijis,
Kad māla podu draugs pagalam sadauzījis.
Nespējis pat iesaukties.

Ar svešu ģinti mēs lai nebiedrojamies!
Liktenis mūs ķers ar sodu,
Tāpat kā šo māla podu.

III

ZIVTIŅA UN ZVEJNIEKS

Augt liela zivtiņa gan spēs,
Ja dieviņš viņai palīdzēs.
Laist mazo prom? Vai tas nav nelga,
Kas dara tā? Par plašu selga,
Lai otrreiz, jādomā, to nozvejotu mēs.
Reiz kāda karpiņa, kas ieder mailītēs,
Krīt tīklā. Zvejnieciņš ņurd: — Krājas . . .
Par mazām vien, ies kotletēs,
Ij svētku galdam noderēs.
— Kas jums no tādas tiks? — šis nieciņš ierunājas.
— Ko varēšu jums labu dot?
Vai piepildīšu kaut pusmuti?
Pēc laiciņa, man paaugot,
Jūs vēlāk varētu gan mani izzvejot
Un karpu iegūtu, ne sliktāku par zuti;

Jums tādas vajadzēs kā es,
Jel ticiet man, vēl kādu simtu.
— Ak, zivtiņ, — zvejnieks teic, — būs labāk, ja tu
rimtu!
Tev diezgan spredikot; lai būtu šā vai tā,
Tu tiksi cepta vakarā. —

Kas vēl nav rokā likts, to varbūt neiegūs;
Viens «ir» daudz vairāk vērts kā divi «būs».

IV

ZAĶA AUSIS

Bij lauvu reiz kāds ragainis
Ar saviem ragiem ievainojis.
Par to tad lauva sašutis
Un visus ragaiņus (tā viņiem paziņojis)
Nu projām dzen no savas domīnijas.
Buks, briedis, alnis, stirniņas
Un kazas, vērši pulcējas —
Tie atstās dzimteni bez kādas ceremonijas.
Te zaķis redz, ka ausis viņam slijas,
Ko var par ragiem noturēt.
Šim bail: kāds varētu to lauvam pamuldēt.
— Sveiks, circenīt, — tas teic, — es laižos
citā malā,
Var ausis noturēt par ragiem galu galā;
Pat ja tās būtu man kaut simtkārt īsākas,
Es tomēr baidītos. — Ciz circenītis: — Kas!
Tev ragi tie? Vai mani tur par spradzi?
Tās īstas ausis ir, ko devis radītājs!
— Ja gribēs, noturēs pat vēl par degunradzi! —
Teic dzīvnieciņš šis bailīgais.
— Lai protestētu kā, vai prātam grib kāds sekot?
Ar visu taisnību un prātu aizdzīs bekot.

V

BEZASTAINĀ LAPSA

Gan cāļi, trusīši, kam gaļa visai mīksta,
Papilnam vienumēr tiek lapsas māsiņai.
Reiz atgadījās tāda liksta,
Ka bija jākrīt slazdā tai.
Kaut kā tur izkūlās, bet asti pazaudēja
Kā nodevu un aizlaidās.
Pie savējām tā tūlīt skrēja,
Kaut gan bez astes kaunējās.
Šī sasauc pārējās un runā diezgan pikti:
— Ko gan lai iesākam ar astēm? Ņemot strikti ...
Aiz mums tās mētājas, pa dubļiem vazājas,
Kur tādas der? Griezt nost, lai neizskatās
slikti! —
Nu pārējās kļūst domīgas.
Te kāda bilst: — Pirms mūs uz tādām domām
vadīt,
Jūs lūdzu pagriezties un otro galu rādīt. —
Pēc vārdiem šiem — vai, vai! — nu katra smej,
ko prot,
Un bezastainai slikti klājās.
Neviena nedomā sev asti izspokot,
Un vecā mode turpinājās.

VI

VECENE UN DIVAS KALPONES

Bij kāda vecene, tai abas kalpones
Tik labas vērpējas, ka likteņvērpējiņām
Gan visām jānobāl pret viņām.
Un pašai vecenei — nekādas raizītes,
Vien jāparūpējas, lai darbu iedalītu.

Kad saules kumeļi zeltkrēpēm junda rītu,
Jau griezās tītavas un spoles pildījās,
Un cauru dienu tā bez mitas vērpa tās.
Tik tikko rītausma naktszilgu zeltīt sāka,
Dzied gailis nožēlojamais.
Un vecene tūlīt, vēl nožēlojamāka,
Lien skrandās, guni dedz (šis darbs tai
parastais),
Pie kalponītēm iet un, abas piecēlusi,
Pie gultas stāv. Bet šīs caur zobiem norūc klusi:
— Ek, gaili, mirsi tu vienreiz, nolādētais! —
Vēl vienai plaksti slāb zem miegamātes rokām,
Un otra saturēt var priekšmetus ar mokām;
Māc abas agrais rīts.
Un gailis tika nomušīts,
Tās izpildīja reiz šo savu solījumu.
Nu guva slepkavas te tādu mantojumu:
Tiklīdz šīs iemiga, kā paša velna dzīts
Šis vecais lietuvēns pēc pusnakts tūlīt kuļas
Jau kalponītes celt, lai pārāk neaizguļas.

Tā visai bieži atgadās:
No sliktā stāvokļa ja izkļūt pamēģina,
Vēl dziļāk tanī iepinas.
Šo sakāmvārdu visi zina:
«No vilka bēg, uz lāci krīt.»
Lūk, vecā rausene to spēja pierādīt.

VII

SATIRS UN CEĻINIEKS

Satirs bērnus vedis alā;
Pašlaik visi brokasto,
Tur uz sūnām viņā galā
Sieva, bērni, daudz ir to.

Komforta tiem nav nekāda,
Toties ēstgriba, kaut rīts.
Rau, te ielien būtne kāda —
Ceļinieks kāds, lietus dzīts.

Nosalis tas ir patiesi,
Elpā pirkstus apsilda.
Divreiz satirs savu viesi
Pabrokastot aicina.

Viņš uz viru strēbdams bija
Elpu arī uzpūtis.
Satirs mulsi paprasīja:
— Ko ar to tu panācis?

— Vienā elpā atdzesēju,
Otrā rokas silst, tas viss.
— Prom! Un labu ceļavēju! —
Uzsaucis tam mežonis.

— Zem šā jumta būt, ja tu te,
Lai mūs dievi pasargā!
Karsts un auksts tam vienā mutē!
Briesmīga gan mute tā.

VIII

ZIRGS UN VILKS

Vai vēl kas jaukāks jāatrod,
Kad zāli ganībām jau maigais Zefirs dod,
Kad visi dzīvnieki tiek brīvībā tik jaukā
Un skaļi viens pēc otra saukā . . .
No ziemas gavēņa kāds vilcēns iznācis.
Jūs padomājiet vien, cik priecīgs bija šis,
Kad zirgu ganos redz, ko izlaiduši laukā.

«Labs medījums,» tas spriež, «būs kumoss barojošs.
Ek, būtu tu man auns, tad maniem nagiem drošs!
Bet nu nekas, nekas, lai mēģinām ar viltu!»
Tā prātodams, viņš nāk ... nāk lēnām kā pa tiltu.
Sāk stāstīt mūsu Hipokrats,
Ka pazīst augu īpašības,
Ka katru slimību var ārstēt, ja vien prāts;
Ja tikai Zirga kungam gribas,
Par velti izārstēšot šo,
Jo novērojis jau no tāles,
Ka grūti liekties tam pēc zāles, —
Tā esot pazīme, ka slimojot ar ko.
Zirgs bubina: — Man satūkusi pēda.
— Mans dēls, — teic dakteris, — šī vieta vārīga,
Šī slimība pat bīstama.
Bet ķirurgs esmu labs, par to jums nebūs bēda.
Jo Zirgu lielkungiem man gods ir pakalpot. —
Iet klāt, bet zirdziņš ko? Ar kāju vilkam lādē,
Šo pārvērš gandrīz marmelādē,
Tam visus zobus izsitot.
— Nekas, — elš drūmi vilks, — vēl šoreiz cauri tieku.
Katrs savā amatā lai darbojas mūždien.
Tu gribi būt par aptieķnieku,
Bet esi tikai miesnieks vien.

IX

ARĀJS UN VIŅA BĒRNI

Ar pūlēm strādāt nākas mums,
Tad drošs būs mūsu panākums.

Kāds turīgs zemkopis jūt nāves stundu tuvu,
Sauc savus bērnus klāt. Teic: — Paskaidrošu jums,
Kā visiem sargāt būs šo druvu:

To nepārdot nekad, tā — senču mantojums,
Jo paslēpts tanī zelts, tik nezinu es — kur,
Bet daudzmaz drosmi, pacietību,
Ar labu gribu ...
To gūsit! Uzariet un rociet šur vai tur,
Lai nepaliek neviena vieta,
Ko roka veicot nepieveic. —
Tēs beidzot nomira. Nu dēliem rūp šī lieta:
Rok, rok, bet zelta nav. — Tēs krāpis mūs, — tie teic.
Bet raža augustā, lūk, dēliem dubultīgi,
Tik slēptais zelts nav rasts. Tēs gudri, apzinīgi
Bij dēliem rādījis, pirms šķirstā tika velts,
Ka darbs ir zelts.

X

KALNA RADĪBAS

Kalns sāpēs kliedz, kas viņu remdēs?
Ikviens nu tic: šis pilis dzemdēs
Vēl lielākas kā Parīzē.
Vai brīnums notika? Ak, nē!
Tas peli laida pasaulē.

Kad padomā, šī pasaciņa
Ir izgudrota — tēlojums,
Bet rāda īstenību viņa.
Es zinu autorus pie mums,
Kas saka tā: — Būs milzīgs diždarbs, deru!
Par karu, titāniem, par pašu Jupiteru. —
Ar muti. Iznākums ir bieži pretējais:
Tukšs gaiss.

XI

LAIME UN BĒRNIŅŠ

Uz akas malas aizmidzis
Kāds bērns tur cieši ciešā miegā.
Vienalga knauķim, kāds ir šis,
Kur aizmigt, ja nāk miegs, — uz akmeņiem vai sniegā.
To pieaugušais nevar vis.
Te Laime garām iet un ierauga šo ainu.
— Tev glābju dzīvību. — Ceļ bērnu, runāt sāk:
— Bet citreiz, mīlulīt, gan, lūdzu, prātīgāk;
Ja tu tur iekristu — man uzveltu šo vainu,
Kaut gan tā tava vaina vien.
Es lūdzu, nedzīvo tu vienmēr laimes gaidās,
Es nevaru būt klāt mūždien. —
To teikusi, tā projām laidās.

Šos Laimes teiktos vārdus svētu.
It visi grib, lai notiek tā,
Ka atbildēt tai vajadzētu
Un būt par visiem nomodā.
Ikviens to piesauc, sākot katru avantūru,
Gan muļķis, spēlmanis, gan tāds, kas tīko trakot.
Ja neveicas, kā grib, tas likteni peļ sūru
Un vaino Laimi, vārdu sakot.

XII

ĀRSTI

Teic slimniekam kāds ārsts, kam vārdā Vaidainis,
Ka tas jau drīzumā pie tēvutēviem iešot.
Bet viņa kolēga, kam vārdā Priekainis,
Tam pašam slimniekam teic, drīzumā šis diešot.
Šie ārsti pretēju tam deva recepti.
Bet slimnieks izpirka šo dabas nodokli,
Kad vaidiniekam tas kā ārstam noticēja.
Ar savām gudrībām nu abi dižojas:
— Es zināju, ka mirs, — viens teic, — lūk, mana spēja! —
Otrs: — Klausījis viņš man, gan dzīvs vēl būtu tas.

XIII

ZELTOLU VISTA

Gūt visu gribēja, bet visu pazaudēja
Kāds rausējs. Vairāk negribu
Kā atgādināt fabulu
Par to, kam vistiņa zeltolu dienā dēja.
Tai iekšā, domā šis, būs zelta noliktava.
To kāva, ķidoja, bet iekšā — it nekas.
Nu redzot atskārta gan tas,
Ka mantas nesējas vairs nava.

Labs piemērs visiem rausējiem,
Jo laikā pēdējā ir viņi pamanāmi.
Tie rauš bez apstājas, sev visu gribēdami,
Tiem iekārojies kļūt pārlieku bagātiem.

XIV

ĒZELIS AR SVĒTLIETĀM

Ar relikvijām mugurā
Iet ēzelis pa ceļu cēli,
Un domā tas pie sevis tā:
«Tie mani dievina, ja dziesmas dzied tik kvēli.»
Kāds saka tam: — Klau, ēzelīt,
Šos maldus tu no prāta met tūlīt!
Tev patiesību pateikt gribu:
Šis gods nav tev, bet svētlietām,
Tu atmet tukšo iedomību! —

Ja muļķis kāds un mundiers tam,
Tad mundieri vien sveicinām.

XV

BRIEDIS UN VĪNOGULĀJS

Kāds briedis paslēpies zem vīnaauga,
Kas kupli zarojis, jo labi sakņojies.
To vīnaugs paglāba; nu briesmas garām ies!
Ir suņi maldījušies — medinieki rauga,
Tos atsauc atpakaļ. Kad briesmas garām šim —
Ak vai! — ēd briedis nost nu lapas labdarim.
To vīri manīja, tie gāja krūmu lūkot.
Tur briedi atrada, kas tūlīt krita mūkot.
Tas brēca: — Pienākas šis sods man pelnītais.
To mirdams iegaumē tu, nepateicīgais! —
Un nobeidzās. Bet suņus debesīs vai cēla,
Tiem dodot godu pelnīto.

Šī aina tādam der, kurš patvērumu pēla,
Kas pasargāja to.

XVI

ČŪSKA UN VĪLE

Par čūsku teiksma šī, kas pulksteņdarbnīcā
Pie pulksteņmeistara zem pakšķa dzīvo klusi,
Sev meklējot ko ēst, kaut kā tur nokļuvusi.
Un, neatrodot ēdamā,
Sāk viņa vīli grauzt. (No tērauda ir tā.)
Bez dusmām vīle čūskai saka:
— Ko iegūsi? Vai neesi tu traka!
Kā vari sagrauzt priekšmetu,
Kas cietāks, muļķe, nekā tu?
Tu drīzāk zobus izlauzīsi,
Pirms drupačiņu nograuzīsi,
Nekā no manis negūsi,
Vien velti laiku zaudēsi. —

Tas attiecas uz jums, jūs nievājošie gari,
Kam nebūs labs nekas, lai darīdams ko dari.
Jūs pūlaties gan velti vien.
Vai ticat, daiļdarbi nu visi būs ar robiem,
Kad jūs tos vainojat mūždien?
Tie — dimants, tērauds jūsu zobiem.

XVII

ZAĶIS UN IRBE

Kāpēc par nelaimīgiem smiet?
Vēl nezini, kā tev var iet.

Ir gudram Ēzopam pārs stāstu,
Kur gudrība šī sacīta.
Tas, ko te savos pantos klāstu,
Ir viņa doma galvenā.

Kāds zaķis, irbīte bij vienpagasta ļaudis,
Kas klusi dzīvoja; šķiet, nav neviens tos skaudis.
Trīs suņi kaut kur gadījās,
Nu zaķis aizmuka un alā paslēpās.
Brifo, Miro, Risto cits citu vaino, soda,
Ka zaķis aizmucis un nevar viņu gūt,
Bet tomēr jūt Miro, te vajag viņam būt,
Jo tepat tuvumā pēc zaķa kaut kur oda.
Šo saostīja, atrada,
Un suņi trīs to tverot koda.
Bet irbe smejot sacīja:
— Tu kādreiz lielījies, ka žiglākais, ja skrejot.
Kur tavas kājas der? — Šai mirklī, viņai smejot,
Nāk liktenis, kas nejoko.
Tā cerēja, ka spārni šo
Var katrā laikā glābt, bet pārskatījās viņa
Un nonāca pie vanadziņa.

XVIII

ĒRGLIS UN PŪCE

Nu ērglim, pūcei miers pēc nesaskaņām būs:
Vairs ēsmai neņemšot viens otra mazuļus,
Kaut ēsma šī tiem visai garda.
Zvēr šis: «Mans karaļvārds!» Zvēr šī: «Pie pūces vārda!»
Minervas putns bilst: — Vai manus pazīstat?
— Nē, — atbild ērglis tai. Teic skumjā pūce:
— Slikti,
Tad jābažījas man būs dikti,
Ja kādreiz viņus sastopat.
Vai daudz tur pētīsit, ja karalis jūs gaisā;
Dies, tāpat karaļi daudz nepēta neko,
Bāž visus bieži vienā maisā;

Ardievu lolojums, ja atradīsit to! —
Teic ērglis: — Aprakstiet un sniedziet kādas
ziņas
Par tiem; tos neaiztikšu vairs tad neparko. —
Un pūce apraksta: — Tās mazas, jaukas radībiņas,
Par visām radībām sauc viņus skaistākos;
Bez pūlēm pazīsit pēc daiļā skata tos.
To nepiemirstiet gan un iegaumējiet labi,
Lai pārpratumi mums, es lūdzu, nerastos. —
Dies lēma, radīja tad pūce nākamos.
Un, kad nu plēsoņas prom medībās bij abi, —
Tik kļūmīgajos apstākļos, —
Te rīļa ērglis ieraudzīja,
Lūk, klinšu starpā pūcēnus
(Tie paši pūces bērni bija),
Šos ērmus visai riebīgus.
— Tie bērni nevar būt, — teic ērglis, — mūsu
draugam.
Šiem balss kā fūrijai un skats kā pekles augam.
Es rīšu viņus nost, lai nepaliek nekas! —
Bij lieliskas šīs vakariņas.
Kad pūce atgriežas, redz tikai atliekas,
No lolojuma tai — ak vai! — vairs nav ne miņas.
Tā žēli raud un dieviem sūdz,
Lai soda slepkavu, šī lūdz.
Kāds dies tai atbild tā: — Tu vaino labāk sevi
Vai iedzimtības likumu,
Ka bērns tev radies tāds kā tu.
Tu ērglim daiļu tēlu devi.
Par visām radībām vai cilts tev skaistākā?
Vai bija maz kaut cik no tā?

XIX

LAUVA KARA GAITĀS

Lūk, kādu ideju reiz lauva galvā ņēmis:
Viņš kara padomē bij zvēriem ziņojis,
Ka uzsākt karadarbu lēmis.
Kas katra spējās ir, tas jāpildot būs viss:
— Lūk, jānes smagie kararīki
Ir zilonim uz muguras.
Nav lācim pienākumi sīki:
Tam jāuzbrūk pirms uzvaras.
Un lapsai uzdodu: tev būt par karaspiegu.
Viebt viepļus mērkaķim, lai naidnieks samulstas.
— Bet lamzaks ēzelis! — kāds sauc. — Prom!
Neder tas,
Kad karš! Un zaķus prom! Tie visi laiž pa diegu!
— Nē, — lauva bilst, — nē, nē, mans karaspēks
bez tiem
Tik pilnīgs nebūtu. Te visus izmantošu.
Šī taure lamzakam cels šausmas naidniekiem,
Būs zaķis ziņnesis, kad ziņojumus došu. —

Ja valdnieks gudri rīkojas,
Tad visuniecīgo prot lietot savā labā;
Ikkatra spēju saredz tas,
Jo nederīgo nav gan dabā.

XX

LĀCIS UN DIVI DRAUGI

Bij diviem draugiem naudas bads.
Tie pārdod tirgonim vēl dzīva lāča ādu,
Jo viņi solās nošaut kādu —
Un k ā d u vēl! Tas būšot lāču ķēniņš pats,

Jā, tirgotājs ar to sev lielu mantu gūšot.
Tā āda aizsargāšot šo
Pret aukstumu vislielāko.
Pat divi tērpiem āda būšot;
Pārs dienās, vēlākais, to viņam piegādās.
Kad maksu saņēma, šie projām aizdrāzās.
Līdzko šie mežā, redz, ka virsū nāk kāds lācis.
Nu draugi satrūkstas tā kā no spēriena;
Kur nu vairs solījums! Ikviens tad domāt sācis,
Kā savu ādu glābt no zvēra briesmīga.
Viens kokā lien, cik ātri spēdams,
Pie zemes otrais krīt, pat elpu aizturēdams;
No bailēm auksts kā marmors šis.
Viņš kādreiz bija dzirdējis:
Kas nekust, neelpo, to lācis mierā liekot
Un nepavisam neaiztiekot.
Kungs lācis uzķērās uz āķa, muļķītis.
Redz — nekust ķermenis, šis domā: nomiris.
Bet jāpārliecinās tam būtu.
Ar ķepu vāļā, apkārt griež,
Tam piebāž purnu klāt... «Ē, jūtu,
Tas — līķis, tāpēc smird. Nu, iešu prom,» tas
spriež.
Un mežā atkal pazūd lācis.
Nu draugs no koka lejā nācis,
Pie otra klāt un saka tā:
— Ar bailēm tikām cauri, viss kā pasakā.
Ko tagad darīsi? Kur lāča ādu rausi?
Teic — ko tas čukstēja tev ausī?
Jo gluži klāt tev piegāja,
Ar ķepu tevi pavēla.
— «Nekad,» — viņš ņēma mani vārdot,
— «Ja lācis mežā vēl, tā ādu nedrīkst pārdot.»

XXI

ĒZELIS LAUVAS ĀDĀ

Iet ēzelis zem lauvas ādas.
No viņa bēga, ko var spēt.
Tam drosmes nebija nekādas,
Bet visiem lika nodrebēt.
Šo nodod ausu gals, kur āda vaļā gāja,
Nu atklāts tika blēža joks.
Klāt Martēns, darbā gāja koks.
Tie, kas šo viltu nezināja,
Gan pabrīnījās maķenīt,
Kā var uz dzirnavām ar koku lauvu dzīt.

Daudz ļaužu Francijā, kas raisa
Par sevi tādas pārdomas.
Pulks skaļas kavalērijas,
Kam drosmes visai maz, bet kādu troksni taisa!

SESTĀ GRĀMATA

I

GANS UN LAUVA

Nav jēgas fabulai, ja izprast nepalīdz
To, kur kāds dzīvnieciņš par sevi domāt lika,
Jo garlaicīgi top, ja pamācība plika.
Stāsts ātri izgaisis, tam gudrība gaist līdz,
Vien simbols darbībā var audzināt un patikt,
Bet stāstīt stāsta pēc — man liekas niekus dot.
Ne viens vien literāts grib savu laimi satikt
Ar to, ka raksta daudz, bet garu nesaistot.
Viss ornamentam tiek, tur pārāk plaša jūsma
Un bieži vien turklāt diždižu vārdu plūsma.
Turpret ir Fedra īss, tādēļ to daži peļ,
Vēl īsāks Ēzops ir. Kāds grieķis mākslu ceļ
Tik lakoniski elegantu —
Viss stāsts tam izsacīts ar četrrindīgu pantu.
Vai labs, vai slikts, to spriest gan uzdevums nav mans.
Lūk, vienu sižetu sniedz abi:
Ir vienam mednieks, otram — gans.

Šai tēmā ieaužu vēl es, cik varu labi,
Te dažus vilcienus, kā teic.
Nu palūkosimies, kā Ēzops stāstu veic.

Reiz ganam zuda kāda aita,
Par vainīgu viņš vilku skaita.
Tvert zagli gribēdams, viņš cilpas izlika,
To padarījis, sacīja:
— Ja, lielais dievu dies, tu man šo prieku dotu
Un es to redzētu, ka zaglis cilpā krīt,
No saviem teļiem es tūlīt
Vistreknāko tev noziedotu. —
Šai mirklī lauva liels no alas parādās.
Te gans, pusmiris, iesakās:
— Vai cilvēks jēdz, ko lūdz? Ak vai! Es sevi peļu.
Lai aitu zagli notvertu
Un beidzot cilpā redzētu,
Ak, lielais dievu dies, tev apsolīju teļu.
Nu gribu vērsi dot, ja zvērs ies savu ceļu. —

Tā stāsta autors galvenais
Un tā šā atdarinātājs.

II

LAUVA UN MEDNIEKS

Kāds lielībnieks, kas medīt mīlējis,
Bij atskārtis, ka suni pazaudējis,
Vēl sugas pat, — šo lauva aprijis.
To uzzinot, pie gana tūlīt skrējis.
— Es lūdzu tev, — vīrs teic, — man paskaidro,
Kur zaglis mīt, es gribu sodīt to. —
Gans atbild tam: — Tas, lūk, tur kalna alā.
Ik mēnesi tam dodu nodevas —
Pa auniņam. Liek mani mierā tas,

Un jūtos brīvs, bez bailēm šinī malā.—
Šai brīdī redz: nāk lauva pasteigā,
Gan pasteigā, bet solī cietā.
Šis plipiršiņš nu pārbijies ir tā,
Ka Zevu sauc. — Jel mani pasargā, —
Tas lūdzot lūdz, — un paglāb drošā vietā! —

Var īsto drosmi parādīt
Vien tur, kur briesmas aizrauj peklē.
Kam pietrūkst vīra vārds, vai briesmas kādreiz
meklē?
Tiklīdz tās jūt — tā mūk tūlīt.

III

SAULE UN ZIEMELIS

Reiz Saule, Ziemelis redz kādu ceļotāju,
Kas rudens laikā bruņojies
(Jo laiks tik mainīgs ir) nāk atceļā uz māju.
Kas var to jaust, kā ceļā ies —
Vai spīdēs saule, līs? Tad labāk apvelcies
Jel krietnu mēteli, lai ceļā būtu droši.
Šai ziņā latīņi gan bija noraidoši:
Tie neatzina to. Bet mūsu ceļinieks
Velk stengru mēteli un cieši aizpogājas.
— Tas, — šņākā Ziemelis, — šķiet, jūtas drošs
kā mājās;
Viņš paredzējis nav, ka tas man tīrais nieks!
Ja vien es gribētu, tam viss pie velna būtu —
Kā daudzreiz, pastipram kad pūtu.
Cik vien nav pogu izrauto!
Būs patīkami man tā papluinīt ir šo.
— Tev liekas? — Saule bilst. — Nu labi!
Bez liekiem vārdiem deram abi,

Kurš ātrāk mēteli no pleciem noraut spēs
Šim ceļniekam, ko redzam mēs.
Sāc tu. Ja gribi, vari aptumšot man starus. —
To vien viņš gaidījis. Nu pūtējs piepūtās
Un, miglu ierijis, kā balons uzpūšas,
Laiž vaļā visus elles garus:
Kauc, gaudo, trako, visu lauž,
Plēš jumtus, milzu kuģus gremdē.
Viens vienīgs mētelis — tas viņam dusmas dzemdē,
Un vīra spars tam arī skauž.
Bezmaz vīrs bezdibenī krita —
Tā vētra trakoja, bet liktā stunda sita:
Tiklīdz bij beidzies vētras laiks,
Jau atspīdēja Saules vaigs.
Kad mākoņvālus izgaiņāja,
Ar laipnu smaidu tā pie ceļotāja gāja . . .
Zem mēteļa tas sāka svīst;
Ar mazu spēku šī to dara,
Ka nācās no tā laukā līst.

Spēj maigums vairāk nekā vara.

IV

JUPITERS UN RENTNIEKS

Kad Jupiteram reiz bij rentējama māja,
Ko Merkurs sludina, lai katrs apskatās,
Tad tie, kas gribēja, to apskatīt turp gāja.
Šai mājai trūka šis, gan tas:
Viens atrod augstas nodevas,
Bet otram lauki ir par vājiem,
Un trešam atkal cits kāds «bet»,
Kas jāsaprot: «Šo lietu met!»
Bet viens bij drošākais, tik ne no gudrākajiem,

Ko prasa, visu maksāšot,
Lai Jupiters vien atļaujot
Par laika apstākļiem tur noteikt viņam pašam:
Lai slapjš, sauss, auksts ir viņam laiks,
Lai pūš, lai līst, lai saules zaigs.
Ko vīrs bij vēlējies, dies deva nesaprašam.
Kad kontrakts slēgts, tad tūlīt šis
Ņem savā ziņā debesis
Un īpaši nu sev ņem — sauļo, vējo, liedē,
Kas viņa kaimiņus tā biedē.
Tiem izrādījās svētīgs gads,
Kaut sajutās kā Amerikā,
Bet plikā rentnieciņš viens pats.
Tam nākamgad cits veids, bet atkal gluži plikā,
Kurpret šā kaimiņiem papilnam paaudzies.
Iet dievu dievam teikt, ka dzīve šim par sūru,
Ka neprot regulēt viņš debess temperatūru,
Par muļķu esot šis. Ko darījis ir dies?
Kā tēs ar viņu apgājies.

Lai debess gribai atzinums,
Tā labāk jauš, kas noder mums.

V

GAILĒNS, KAĶIS UN PELĪTE

Reiz muļķe pelīte, vēl gluži jauniņa,
Tik tikko nedabūja galu.
Šī savai mātei stāstīja:
— Pār kalniem aizgāju, kad atstāju šo alu.
Es sajutos kā žurka pat,
Kas cer daudz veikt ar varonību.
Te divi dzīvnieki man acis saista, skat!
Viens jauks un mīļš, ar iznesību,

Bet otrais — dulburs, dīdelīgs,
Ar skaļu, asu balsi, īdzīgs.
Tāds gaļas gabals tam uz galvas sarkanīgs
Un sānos kaut kas rokām līdzīgs,
Ar kurām grib viņš gaisā skriet;
Tam aste spalvu kušķis bija. —
Kāds gailēns pelītei tāds izlicies, kā šķiet,
Ko savai mātei izklāstīja.
— Viņš traci ceļ, — tā teic, — gan kliedz,
gan zvetējas,
Ar rokām dauza sev pa ribām, kas tik plikas;
Šis dzīvnieks ieradies, kā šķiet, no Amerikas.
Tik lielas bailes deva tas,
Ka projām aizbēgu, par laimi,
Vairs redzēt negribu šo nolādēto saimi.
Pēc tam es tūlīt redzēju
To jauko, maigo dzīvnieku:
Viņš ir tāds pats kā mēs — ar vilnu,
Ar garu asti, palss, tik mīlīgs izskatā.
Tas uzticību vieš, ko varam ņemt par pilnu.
Skats viņam rāms, kaut možs, nu tā . . .
Ar žurku kungiem to var droši salīdzināt:
Tam ausis, figūra tāpat kā mums, vai zināt.
Šim gribēju iet klāt, tas bij tik ļoti kairs,
Bet troksnis sacēlās, un nepaspēju vairs.
— Mans bērns, šis dzīvnieks tur bij kaķis, — māte
saka.
— No izskata gan maigs, bet līdzīgs nelabam.
Pēc mūsu dzimtas gaļas tam
Ir apetīte gaužām traka.
Otrs dzīvnieciņš, kas nekaitīgs,
Turpret var kļūt mums noderīgs
Reiz vakariņām varbūtējām,
Bet kaķis, lūk, no mums sev iegūst maltīti.

Tu sargies, kamēr dzīvosi,
Tā ļaudis vērtēt tik pēc sejām!

VI

LAPSA, MĒRKAĶIS UN DZĪVNIEKI

Daudz dzīvnieku, kad lauva miris bija,
Pēc bērēm drīz it visi kopā nāk,
Jo jādibina jauna dinastija.
Pēc kroņa tie gan tīkot visi māk.
To pūķis apsargā, nav kronis draža.
Daudz galvu gan par lielu, mērot to,
Dažlabam tā ir atkal pārāk maza,
Un jāsaka — bez tam daudz ragaino.
Nāk mērkaķis, tas arī uzlaiko . . .
Par lielu šim, tik mērkaķojas smejot,
Pie sevis vien tas uzmanību sien
Simt grimasēm, pat sāk ar kroni dejot,
Gan svaida to, gan veikli cauri lien.
Un dzīvniekiem tas viss tik jauki šķita,
Ka izvēle uz mērkaķīti krita.
Tam godu dod, par karali ceļ to.
Bet tikai lapsa gan to viena nožēlo,
Nāk lišķojas šim klāt, lai paglaimotu,
Lai padomu tai pašā laikā dotu.
Tā klusi čukst: — Es zinu, tiešām, Sir,
Es, vienīgā, kur paslēptuve ir.
Tur dārglietu, ka samulst visi prāti,
Tās tagad pieder jums, es lūdzu majestāti
Man līdzi nākt. — Un jaunais valdnieks iet,
Tam nāsis kņud, pēc finansēm kur smaka.
Bij lamatas, viņš tika saņemts ciet.
Un lapsa tam nu visu vārdā saka:
— Re, domāji, tev tālredzīgs būs prāts,
Bet neproti tu sevi vadīt pats! —
Viņš tika gāzts, tā visi kopā lēma.

Maz ļaužu gan, kam piestāv diadēma.

VII

LIELĪGAIS MŪLIS

Bij mūlis prelātam, tas augstprātībā sirga:
Par ķēvi, savu māti, tas
Bez mitas runāt nerimstas,
Līdz pierādīja pat, ka daudz šim ir no zirga;
Gan māte bija tur, gan izdarīja to,
Tās dēls nu grib, lai arī šo
Liek vēsturē, par viņu māca.
Tas, ārstam kalpodams, tik apspiests sajutās;
Kad kļuva vecs un vājš, to lika dzirnavās,
Tad ēzelis, šā tēs, tam pēkšņi prātā nāca.

Ja nedienās ko labu rod,
Tad muļķiem prātu lai tās dod!
Šīs nedienas lai tur vien būtu,
Kur muļķi apskaidrību gūtu.

VIII

VECĪTIS UN ĒZELIS

Gar pļavu ziedošu kāds vecis garām jāj
Uz sava ēzeļa. Redz, zāle laba, stāj,
Laiž vaļā ēzeli — ko dzīties! —
Lai iet tas pļavā paganīties.
Tur vārtās, kārpās sprauslodams
Un ēzdams tusnī bļaurodams,
Vēl izdarījis daudz ko lieku.
Te redz tie nākam ienaidnieku.
— Nu bēgsim, — saka vecītis.
— Kāpēc? — tam jautā pelēķis.
— Man dubultnastu liks tas nest? Vis neiebaidiet!
— Nē, nē, — teic vecītis un lapās aizlaižas.

— Jā, jā, — brēc ēzelis, — j u m s jābēg, man ēst laidiet!
Vienalga ēzelim, kas kungs tam, šis vai tas.

Mans ienaidnieks — mans kungs. Ir tā!
Teikts tīrā franču valodā.

IX

BRIEDIS PIE AVOTA

Pie kristāltīra avota
Kāds briedis sevi apskata.
Viņš savus skaistos ragus slavē,
Bet kājas atzīt kaut kas kavē.
Kā tievas saivītes tās atspīd avotā.
— Pēc kā tās izskatās, pēc kā! —
Tas spriež. — Kāds samērs manai galvai ir ar kājām?
Cik sāpīgs gan šis traucēklis!
Man piere jumtu sniedz visaugstākajām mājām ...
Nē, slavēt kājas neder vis. —
Pēkšņi suns kāds parādījās,
Kamēr viņš šais pārdomās,
Briedis riekli ļoti bijās,
Prom uz mežu aiznesās.
Tā peltās kājas ātri skrēja,
Tās nesa to uz dzīvību,
Bet greznie ragi aizturēja
To zaros kā par sodu nu.
Un tos, ko agrāk uzslavēja,
Viņš tagad beidzot nolādēja.
Mēs peļam derīgo un skaisto slavējam,
Mūs skaistais bieži iznīcina.
Lūk, briedis nopēla, kas derīgs bija tam,
Un godāja, kas nāvē dzina.

X

ZAĶIS UN BRUŅURUPUCIS

Mums nevajaga skriet, bet vienmēr laikā iet.

Lūk, bruņurupucis to zaķim pierādīja.
— Nu, saderam, — tas činkst, — es ātrāk būšu, šķiet,
Pie mērķa nekā jūs. — Ko! — zaķis pablisnīja.
— Ko! Ātrāk tāds par mani skries!
Šķiet, smadzenēs jums kāda klija . . .
Vai, onkul, neder ārstēties?
Un ieņemt kādu eņģeveru?
— Vai ņemt vai ne, es tomēr deru. —
Tad šie ikviens tur nolika
Pie mērķa balvu. (Kāda viņa?
Nav svarīga te balvas miņa.)
Tur tiesneša pat nebija.
Bet zaķis nesteidzās. Vai viņš ar kaunu sāks,
Viņš! Kuru suņi nepanāks!
Tur četri soļi tam, lai papūlas tik šis.
Ēd, acis bola, guļ, rit mirkļi mūžu skaitā . . .
Bet bruņurupucis . . .
Iet lēnā senatora gaitā;
Tas lēnā solī steidzas, kust.
Ja zaķis tūlīt skries — no uzvaras maz prieka,
Tā viņa slava pat var zust,
Un goda netiks tam nenieka.
Vēl ganās, klausās, atpūšas,
Vēl dažiem priekiem nododas.
Kad bruņurupucis jau klāt, kā saderējis,
Un jau pie mērķa ierodas,
Nu arī zaķītis kā bulta turpu skrējis,
Bet gan par vēlu bijis tas.
Tur pirmais — rupucis. —Nu re, — šis teic, — kā gāja!
Jums mani uzvarēt? Nekad!
Kur jūsu ātrums der? Un kā jums ietu tad,
Ja jānes līdz vēl būtu sava māja?

XI

ĒZELIS UN VIŅA SAIMNIEKI

Kāds dārzniekēzelis reiz sūdzas Liktenim,
Ka jāceļas pirms saules šim.
— Tik tikko, — sūdzas viņš, — dzied gailis rīta jundu,
Sen, sen es esmu augšā jau,
Uz tirgu dārzeņi man jānes ap šo stundu,
Miegs jāpārtrauc. Kādēļ? Vairs paciešams tas nav! —
Ai, nastu nesējiņš! Tā Liktenim žēl kļuva,
Un citam saimniekam viņš beidzot lēma to.
Nu ādminis no dārznieka to guva,
Bij jānes ādas tam ar smaku riebīgo.
Tas lopiņu tā aizvainoja,
Ka pirmo saimnieku nu ļoti nožēloja.
Tas prāto: «Atminos šo to:
Ar kāpostiem kad tirgū gāja,
No kravas pakampu, nekā tas nemaksāja;
Nu tev ne grīšļa nav! Ja ieguvu kaut ko,
Tas — koks.» Un Liktenis tam kungu pārmainīja.
Tas tika ogļu vedējam,
Kam jāiet gulēt pēdējam.
Vēl sliktāk. Liktenis tad dusmās pasacīja:
— Tā mani tirda garausis,
Kā nespēj simtiem patvaldnieku.
Vai Liktenim lai rūp tik viņš? Lai prātā lieku
Šā dzīvi vien, kā prasa šis? —

Tā — taisnība. Daudz tādu ļaužu zinām,
Nekad to stāvoklis pa prātam nebūs tiem.
Ja Debesis par daudz ar vēlmēm apgrūtinām,
Nāk viņu lēmums, nāk, bet ne no vēlamiem.
Lai katram Jupiters lemj to, kas viņam der,
Tam galvu nejaucam, par mums kas vairāk sver.

XII

SAULE UN VARDES

Bij kāzas valdniekam. Vīns tautai mutē lija,
Tiek prieks tai, raizes aizmirstot.
Vien Ēzops atzina, ka ļaudis muļķi bija,
Tur tādu prieku izjūtot.
Viņš teica: — Saule reiz kad apprecēties lēma,
It visa varžu cilts tad dīķos vārdu ņēma:
«Kas notiks,» viņas kvākš, «kad Saulei bērnu
būs
Kāds pusducis? Ak, Likten, žēlo mūs!
Ja tagad viena šī dzer ūdeni bez gausas,
Tad vēlāk izdzers jūras sausas!
Ardievu, paņčka, purvs! Mums neredzēt vairs tos,
Un mūsu rasei gals, gals Lētes ūdeņos!» —

Ir sava taisnība šīm vardītēm, ir sava,
To spriedums nepamatots nava.

XIII

ZEMNIEKS UN ČŪSKA

Mums Ēzops stāsta: zemnieks kāds,
Kam mīksta sirds, bet pamazs prāts,
Pie savas mājas kaut kur bijis
Reiz ziemas laikā pastaigāt,
Tur sniegā čūsku ieraudzījis;
Tai stunda pēdējā jau klāt:
No aukstuma tā stingst un beidzas sniega klajā.
To zemnieks ņem un pārnes mājā,
Pat nejautādams tai, kā atalgots viņš būs
Par krietnu darbu, labsirdīgu.
Pie uguns noliek to kā stīgu,

Vēl sildīs, līdz tai labi kļūs.
Tik tikko čūska atsilusi
Un iespēj savu galvu celt,
Jūt naidu, ceļas, šņāc, šņāc, dusmās iekaisusi,
Līdz liecas atvēzī un zemniekam grib dzelt,
Grib savam labdarim nu indi dot par balvu.
— Ak, nepateicīgā! Man šādi atmaksā? —
Bļauj dusmās laucinieks. — Tad maksāšu tev tā. —
Tver cirvi, pārsit čūskai galvu,
To trijās daļās cērt. Grib daļas savienoties,
Kust, tomēr nespēj atdzīvoties.

Ir labi, ja tu žēlsirdis,
Bet tikai jautājums: pret kādu?
Ja gadītos tev nelietis,
Tad pamet nelaimē tu tādu.

XIV

SLIMAIS LAUVA UN LAPSA

Kungs lauva savus vasaļus
Reiz sūtījis uz malu malām,
Lai aicinātu dzīvniekus
Šo apmeklēt, pirms tas pagalam.
Viņš labi solās apieties
Ar deputātiem, viņu svītu,
Un katram dos, kas šurpu skries,
Pats lauva zīmi izrakstītu:
Par pasi tāda noderēs,
Ne zobs, ne nags tiem nekaitēs.
Nu ziņo lauvas deputāti:
— Nāk katra suga šurp kā rāti. —
Un lapsas, mītni sargājot,
Nu viena otrai saka klusi:
— Tev varu kādu ziņu dot:

Skat' katru pēdu šeit, ko esmu vērojusi!
Kas nāca slimo apraudzīt,
It visi devušies gan teltī,
Bet atpakaļ tos gaidīt velti,
To smiltī nevar saskatīt.
Lai majestāte atvaino,
Paldies par pasi! Saku to,
Tā uzrakstīta stilā jaukā,
Ar tādu iekšā tiek, bet jāzin, kā tikt laukā.

XV

PUTNU ĶĒRĀJS, VANAGS UN CĪRULIS

Ar otra netaisnību tu
Vai aizbildināties maz vari?
Tāds reiz ir dabas likums nu:
Ja grib sev saudzību, tad jāsaudzē cits arī.

Kāds vīrs ķer putnēnus ar tīklu, spoguli.
Šā atspulgs piemāna te kādu cīruli,
Kurš dodas dziedādams jau klāt pie sava kapa.
Te pēkšņi gaisu šķeļ kāds vanags, putnu ķer;
Ka slazdā iekrist var, to vanags neaptver,
Tā abi saķerti tie tapa.
Nu vanags vīram saka tā:
— Laid, cilvēk, mani brīvībā,
Ko es tev ļaunu darījis?
— Ko ļaunu darījis, — teic vīrs, — tev cīrulis?

XVI

ZIRGS UN ĒZELIS

Lai mēs šai pasaulē viens otram palīdzam.
Ja jāmirst tavam kaimiņam,
Tad nesi viņa nastu lieku.

Iet zirgs un ēzelis, zirgs iedomīgs pārlieku,
Tam tikai aizjūgs mugurā.
Bet draudziņš, nabadziņš, ir nokravāts pārmēru,
Viņš zirgu lūdz, lai šo mazlietiņ atkravā:
— Man jāmirst citādi, pirms mājā tiekam, deru,
Es lūdzu jūs man palīdzēt,
Jums puse kravas — nieks! Ko spējat, ne man
spēt. —
Zirgs atteic ēzelim ar savu kanonādi.
Pēc laika ēzelītis — beigts.
Zirgs atceras, kas tam bij teikts,
Kad lielo ēzeļkravu šādi
Nu uzkrauj vienam pašam tam
Un ēzeļādu piedevām.

XVII

VIEN RĒGA DĒĻ, ZŪD SUNIM LAUPĪJUMS

Tik daudzi šinī dzīvē maldās,
Skrien savam rēgam nopakaļ;
Šos laikos ļaudis nesavaldās
Un neprātīgus sapņus kaļ.
Tāds sunim līdzinās, ko Ēzops rāda mums.

Kāds suns redz: viņa laupījums
Ir otram zobos — ūdenī. Šis pieveiks viņu,
Tam atņems laupīto, jo stiprākais — kam spēks.
Kā beidzās tas? ... Vien izglāba sev dzīvībiņu.
Tas viss. Prom laupījums, prom rēgs.

XVIII

IESTIDZIS VEZUMNIEKS

Kāds vezumnieks ar saviem siena ratiem
Bij dubļos iestidzis līdz matiem.
Kur palīdzību rast šeit, Lejasbretaņā,
Kur ceļi sagandēti tā,
Ka sveikā izkļūt nav pa jokam?
Ja Liktenis grib kādu nosodīt,
Tad to — uz Bretaņu tūlīt.
Dies sargi mūs no tādām mokām!
Nu, lūk, šis vezumnieks, kas tur tā iestidzis,
Cik labi vien tik māk, sāk traišķāt vārdiem skarbiem:
Gan zirgus, sevi lād, gan ratus, ceļus šis,
Sauc dievus palīgā šiem neparastiem darbiem.
(Vai mazums pasaulē tiem darbu slavenu!)
— Ak, Herkules, — tas sauc, — nāc palīgā man tu!
Tu Z e m i panest spēj, šo zaļo mašīnu,
Te var man līdzēt tava roka. —
Tūlīt no mākoņiem dzird kādu balsi tas:
— Grib Herkuless, lai kust, lai prātu loka,
Vien tam viņš palīdzēs. Ja traucē gaitu kas,
Ir jāzin cēlonis. Nu lūk: te dubļu kalni,
Kur iegrimuši riteņi
Līdz asīm. Lāpstu ņem un atroc, līdzini!
Tur akmens, vel to prom! Tas darīts? Noroc valni!
Jau paveikts? — Ir! — Tad ņem nu grožus, lūdzu es.

— Kas tas? — sauc vīrs. — Aiziet! Lai slavēts
Herkuless! —
Vēl balss tam saka nopakaļu:
— Nu, lūk, tev zirdziņi velk viegli un bez paļu. —

Pats palīdzies — tev līdzēs dies.

XIX

BLĒDIS

Mums blēžu pasaulē nekad vēl nava trūcis.
Šo māku visos laikos sūcis
Ikviens, kas vieglu dzīvi cer!
Te zobenrijējs kāds, kas smej par Aherontu,
Cits akmeņus sev rīklē ber,
Lai pārspētu pat Ciceronu.
Mēs zinām kādu vīreli,
Kas meistars daiļrunībā teicas,
Pat iemācīšot mēmuli
Un stulbiķi — tas viņam veicas.
— Jā, kungi, stulbiķi, pat lopu, ēzeli! —
Lai atvedot, tik stingru miesā,
To iemācīšot labi šis,
Drīz turēšot pat runu tiesā.
To padzirdējis karalis,
Sauc «skolotāju» un tam saka:
— Man kūtī ir kāds ķenkāniņš,
Bet vesels, Arkādijas šļaka,
Tad gribu nu, lai runā viņš!
— Sir, būs jums orators, lai jūs tas godā
celtu. —
Vīrs saņem naudu, saņem zeltu.
Par to lops jāskolo nu desmit gadus tam,
Tad jāprot runāt ķenkānam,

Tā nolīgts, bet, ja ne, viņš pats tad pakārts
tikšot.
— Un tevim ēzeļausis likšot, —
Tā joko kāds no pilsļaudīm.
— Mēs labprāt redzētum, kā tu pie karātavām
Ar ēzeļausīm šīm
Pats uzstāsies ar runām savām.
Tik iejūtīgi sacer' tās,
Pēc iespējas jo garākas,
Lai pierādīt mums visiem spētu
Un izsmeļoši formulētu,
Ka tu tāds Cicerons — kas vienkāršs blēdis,
nelietis.
— Pie lietas! — viņam atcērt šis.
— Mirs! . . . Vai nu karalis, vai es, vai ēzelis. —

Jā, taisnība. Ir neprātība
Uz desmit gadiem paļauties.
Kaut ilgi dzīvot mūsu griba,
Šais gados viens no trim var kapā ievelties.

XX

NESASKAŅA

Reiz Strīdus dieviete ar vienu ābolu
Starp dieviem ienaidu bij sējusi. (Pēc mīta.)
Tai sodu piesprieda. Par to uz zemi nu
No debesīm pie lopiem dzīta.
Šo lopu sauc par cilvēku,
Kas rokām atplestām sveic to sev kā par sodu.
Tai māte gan ir mūžīgs «bet»,
Tēs — «tavs un mans», gars — «naids
un pret».
Tā parāda mums lielu godu,
Ka mūsu pusē apmetas,

Nevis pie mežoņiem diezin tur kādā peklē,
Kur vēl bez priestera un mēra apprecas.
Ko viņa lai pie tādiem meklē?
Bet, ja jau visur tur, kur strīds, ir jābūt tai
Tāpat kā mūzai Saskaņai,
Kas cenšas dzirksti dzēst, ko otrā uzdzelkšņo,
Tad mūzai Saucējai tiek uzdots atrast šo
Un paziņot, lai būtu procesā ikvienā,
Kas notiek paredzētā dienā.
Bet kā tad viņai paziņot,
Ja steigā jāpiegādā ziņa,
Bet zināms nav, kur piemīt viņa?
Nu vajadzēja reiz tai savu mītni dot.
Lai piemērots tai miteklis,
Tik viegli atrast nebij vis,
Vēl nebij dibināts tāds dāmu klosteris.
Tai kāzu krodziņš iepatika,
Tas šai par mājas vietu tika.

XXI

JAUNĀ ATRAITNE

Mēs sāpes sajūtam, ja laulāts draugs mums mirst,
Daudz trokšņa saceļam. Tad sevi apmierinām,
Un bēdas aizlaižas, uz laika spārniem irst.
Laiks atkal atved prieku, zināms.
Starp vienas dienas atraitni
Un atraitni pēc viena gada
Ir milzu starpība. Tur kopība nekāda;
Tās katru noturam par citu sievieti:
Lūk, viena atbaida, bet otra — pievilcīga.
Vai īstas sēras jūt vai arī šķietamas —
Šais gadījumos skan vienmēr tā pati stīga:
Nekad, nekad, tā teic, šīs sēras nerimstas!

Tā saka gan, bet nava tā.
To redzēsim šai fabulā,
Kas atgādina patiesību.

Tiek daiļai kundzei vīrs prom saukts ar dieva gribu.
Tā kliedza: — Pagaidi! Vairs nepalikšu te,
Es arī būšu tur, kur tava dvēsele! —
Bet vīrs jau prom, vis negaidīja,
Tik jaunās kundzes tēs, kas ļoti prātīgs bija,
Vēl ļāva, lai viss iet, kā iet.
Pēc laika grib to nomierināt.
— Mans bērns, — tai saka viņš, — beidz asaras reiz liet.
Te — dzīvie, mirušie lai dus, to vajag zināt;
Kāds labums mirušam, ka tu te bēdās nīksti?
Tev nesaku, lai tūdaļ jau
Tu jaunās aizrautībās slīgsti,
Laiks jaunām vedībām vēl nav,
Bet viens man padomā. Jauns, glīts, jauks, daiļa seja,
Viss cits kā nelaiķim. — Ai! — kundze atbildēja,
— Mans laulāts draugs būs klosteris. —
Tēs neteica nekā, lai viss iet savu gaitu.
Tā pagāja kāds mēnesis.
Otrs pagāja, un jau ar jauno dienu skaitu
Sāk šo to glītu darināt,
Te tērpu, frizūru ... liek sērām rotas klāt.
Jau pati bieži sāk par mīlu pārdomāt,
Tās ligzdā smiekli skan, prieks, dejas,
Plūst jaunība no viņas sejas;
Gan rītā, vakarā mīl spoguļpriekšā stāt.
Un, ja jau reiz šās tēs vairs runāt neatsāka
(Bet apmierināts šķita gan),
Tad meita pati taujāt sāka:
— Tēt, kur šis jaunais vīrs, ko solīji reiz man?

EPILOGS

Nu pārtrauksim šo kuplo vālu,
No gariem darbiem man ir bail.
Prom visu lielo materiālu,
Lai ziedus ņemam, kas vien gail.
Laiks atpūsties, lai spēkus smeltu,
Lai tad ko jaunu gaismā celtu.
Mans dzīves tirāns Amors teic,
Ka jāapstrādā cita viela;
Tas grib, lai «Psihi» pabeigt steidz.
Man jāpiekrīt, Damon, šī celtne tomēr liela,
Tur jāparāda būs gan laimes, nelaimes.
Lai iet! Par svētību šis darbs būs, ceru es,
Ar sirdi, dvēseli šai darbā kopā vīšos
Un tā vēl viņā sasildīšos.

VELTĪJUMS

Marķīzei de Montespānai

Ir teiksma dāvana, ko dievi tur par svētu,
Bet, ja šī dāvana ir dota mirstīgam,
Tad altāris mums jāceļ tam.
Un pārējiem tad vajadzētu
Mums visiem gudrajiem šim dievu godu dot,
Kas mākslu skaistāko ir pratis izgudrot:
To saukt par burvību, kas aizdedzina mūs tā
Un dvēseli tur savā gūstā.
Šie stāsti lai ir veltījums
Tai, kas pār sirdīm, prātiem valda:
Jums, mūsu Olimpij, — lai mana mūza jums
Nu goda vietā sēd — kā reiz pie dieva galda!
Tās veltījumiem gan jūs acis uzmetiet
Un spēli atbalstiet, kur gars mans papriecājas,
Ar savu atbalstu tam labu vēlējiet,
Man ceļu pašķiriet par darbu šo, kā klājas.
Ja autors pārdzīvot kāds sevi grib, tad tas
Pēc jūsu sprieduma vien savus skatus raida.
Un manas vārsmas šīs to pašu no jums gaida.
Nav mūsu rakstos vērtības,
Ko nepazītu jūs, un prāts jums visai ass.
Kas cits lai pazītu? Par grāciju jums vara;
Jums — skaistums, valoda, kas visu skaidru dara;
Te manai mūzai sižets maigs,
Bet liekas, nav tai lielu spēju.
Lai dižāks dziedonis to apdzied, kad nāks laiks,
Es tam šo darbu rezervēju,

Lai jums no viņa slava skan!
Ak, Olimpij, šis darbs, tas pēdējais ir man;
Tam aizbildņos ar savu cēlo vārdu stājiet,
Šo grāmatu gan aizsargājiet,
Par kuru ceru gūt es dzīvi otrējo.
Ja tā, tad esmu drošs par to,
Ka iznāks tā bez kāda spaida,
To visas acis atradīs.
Es pats to nepelnu, par mani spriedums īss,
Bet fabulas to lūdz un gaida.
Gan labi zināt jūs, kāds svars šiem meliem mums.
Šo darbu atbalstot, ja tas jums iepatiktu,
Tad, pateicoties jums, celts templis viņam tiktu,
Bet savkārt templi celt es gribu tikai jums.

SEPTĪTĀ GRĀMATA

I

AR MĒRI SLIMIE ZVĒRI

Reiz visu zemi pārņēma
Šī liksta, ļaunā slimība;
To debess sūtīja, lai dzēstu zemes grēkus.
Tas — mēris, var to vārdā saukt.
Nu Zemesmātes valsts var bagātīgi plaukt.
Šoreiz pret dzīvniekiem tā raida karaspēkus.
Tie visi nemira, bet vārgtin vārgoja,
Un citas domas nebija,
Ka dzīve jāpamet. Tik tikko vilkties spēja,
Nekas vairs viņiem negaumēja;
Ne vilks, ne lapsa nekāro
Vairs medījuma, kaut vai nieka;
Vairs balodīši nepāro,
Kur mīlas nav, nav arī prieka.
Tos lauva sasauc vienuviet,
Teic: — Dārgie draugi — vai! — ar debess ziņu, šķiet,
Šī nelaime par mūsu grēkiem.

Lai vainīgākais, kas starp mums,
Nu ziedojas. Būs debess dusmu izpirkums,
Var būt, ka atgūstam vēl sparu saviem spēkiem,
Jo tādu rīcību mums māca vēsture,
Tāpat mums jārīkojas te.
Un sirdsapziņai mēs nenieka nepiedosim,
Tai nepavisam neglaimosim.
Es pats ... Lūk, atzīstos, man rīļas apetīts,
Es plēsis dažu labu aunu,
Ko darījuši tie man ļaunu?
Neko. Vēl atzīšos (jo tas jau izdarīts) ...
Ir dažreiz gadījies, ja skaita grēkus manus ...
Ēst ganus.
Bet ceru, ka no jums ikviens, tāpat kā es,
Tā klaji atzīsies, bez kādas apdares.
Kas būs visvainīgāks, lai sodu saņem šis.
— Sir, — lapsa teic, — par daudz jūs labs mums
karalis!
Jūs skaitāt sīkumus, jo sirds jums delikāta.
Ēst aunus, kas tur ļauns? Tiem mēkiem jau nav prāta.
Vai tas kāds grēks? Nē, nē, tos ēdot, majestāt,
Vēl viņiem godu parādāt.
Kas attiecas uz ganiem ... saku,
Kā ļaunākiem sods nākas tiem,
Kas izgudrojuši šo kauna varu traku
Pār daždažādiem dzīvniekiem. —
Tā lapsa runāja. Kāds glaimotājs jau sācis
Pat aplaudēt; tur nedrīkst citas dižvaras
Pret lauvu kaut ko bilst, ne tīģeris, ne lācis.
Un visi plēsoņas, ij dzinējsuns, pat tas,
Par svētiem izliekas. Tā visiem grēciņš mazs.
Nāk kārta ēzelim. — Man ar uz sirds kaut kas, —
Teic tas. — Es atceros, ka kādreiz mūku pļavā,
Kur lekna zāle, viens es ... izsalkumā savā
Tur kušķi nocirpu, tā mēles platumā ...
Kāds velns to darīt mani dzina!

Ja jāteic atklāti, tad lai to visi zina,
Nav tiesības man darīt tā. —
Nu visi kliedz: — Tam bliezt pa ribām! —
Un vilks te prokurors, kas savu runu sāk:
— Visvainīgākais — šis ar savām noziedzībām!
Šis zaglis, ēzelis! Viss ļaunums no tā nāk.
Ēst otra zāli! Vai! Te lieki komentāri!
Un tāpēc pieprasu tam nāves sodu arī:
Ir jāsoda šis noziedznieks. —
To tūlīt pataisīja saltu.

Tik skatoties, kas jūs — vai varenais, vai
nieks,
Jūs tiesa ieskatīs par melnu vai par baltu . . .

II

APPRECĒTĀ NELAIME

Kaut būtu vienumēr labs daiļam asinsrads,
Tad rīt jau meklētu sev sievu;
Bet reti rodams mums ir savienojums tāds,
Ka daiļam ķermenim ir daiļa dvēsle, prāts.
To visu apsverot, es atsakos ar nievu.
Daudz zinu laulību, kas mani nevilina;
Un četras ceturtdaļas zina,
Ka, slēdzot laulību, tie riskē līdz ar to,
Ko vēlāk paši nožēlo.
Es vienu vīru jums te tādu parādīšu,
Kam nebij citas izejas,
Un sūtīja pie jodiem tas
Šo kašķi, skauģi, sīkstulīšu.
Nekas tai nebija pa prātam, it nekas!
Te jā, te nē, ak vai! Tur jākļūst gluži trakam:
Par agru gulstas šai, par vēlu pieceļas.
Ir kalpi nemierā, un vīram tas līdz kaklam.

Kungs nedomā par šo, kungs nedomā par to,
Kungs guļ, skrien, tērē ne par ko.
Bij kungam diezgan galu galā,
Šo aizsūtīja citā malā —
Uz laukiem pie tās vecākiem,
Lai sabiedrība tai ar zosīm, tītariem.
Pēc kāda laiciņa to aicināja mājās,
Vīrs tagad cerēja, tai sirds būs maigāka,
Un viņai jautāja: — Teic, kā ...
Kā lauku klusumā tev patika, kā klājās?
— Kā klājās? — mēdās šī. — Man ēdas,
Tur ļaudis slinkāki daudzkārt par mūsējiem.
Par ganāmpulku nav tiem bēdas,
Tie naidu sajuta, kad sacīju to šiem.
Jā, visi sliņķi, — beidza viņa.
— Jums raksturs tāds ir, madamiņa,
Ka kremšat jūs pat tos, ko redzat darbībā.
Tas ceļas viss no kašķa gara.
Ko lai tad beidzot citi dara,
Kam augu dienu tiek šis jūsu nopēlums?
Ko lai te dara vīrs, kas naktīm, dienām jums?
Prom! Atkal prom uz laukiem — un ardievu!
Ja kādreiz atpakaļ jūs lemtu aicināt,
Par maniem grēkiem tad lai dod man otru sievu,
Kas viņā saulē dirn man šķendēdamās klāt!

III

ŽURKA VIENTULIS

Ir austrumniekiem leģenda,
Ka reiz kāds žurcēns krējumsierā
Ar zobiem, nadziņiem sev vietu izdoba
Un dzīvoja tur vienā mierā.
No zemes raizēm šis varbūt
Nekā vairs dzirdēt negribēja.

Šai bumbā apaļā tas spēja
Sev pārtiku un mieru gūt.
Kas vairāk vajadzīgs? Ja dzīvo drošās sienās,
Var aptaukoties dažās dienās.
Dies savu svētību dod tam,
Kas teic: «Mēs viņam uzticam.»
Te kādā dienā vientuļnieku
Cilts deputāti apmeklē,
Lūdz ziedot viņiem kādu nieku:
Šiem svešās zemēs jāmeklē
Pret kaķu briesmām palīdzība —
Bij Ratopoliss nobloķēts.
Nu šie bez līdzekļiem. Ir pienākums gan svēts,
Ja briesmās žurku valsts, tad jājūt līdzcietība.
Ikviens to būtu darījis,
Tā drusku palīdzot šiem sasniegt zaļu zaru.
— Ak, draugi, — teica vientulis,
— Ko es te, nabags, darīt varu?
Vairs mani nesaista nekas pie pasaules,
Vien varu es ar lūgsnu svētu
Lūgt dievu, lai jums palīdzētu;
Tas palīdzēs, tā ceru es. —
Un, tikko savu runu beidza
Šis svētais, durvis aizvērt steidza.

Ko vēl es te lai piebilstu?
Kas nejūtīgai žurkai līdzīgs?
Vai mūks? ... Nē, ņemsim dervišu,
Jo mūks, es domāju, būs vienmēr izpalīdzīgs.

IV

GĀRNIS

Lūk, gārnis garkaklis! Garš knābis, garām kājām,
Šis lēni tuterē gar upmalu uz mājām.
Tur ūdens dzidri rāms, bez vēja dieniņa,
Rau, karpas mammiņa un pāde līdaka
Simt veidos upē rotaļājas,
Līdz pūšas krastmalā, kā piekusušiem klājas.
Tās gārnis varēja pavisam viegli tvert,
Bet nejuta vēl apetīti,
Jo laikā radis ēst un dzert;
Bet vēders prasīja pēc laika, kā par spīti,
Iet ūdens malā līdz ar to.
No dzelmes uzniris, slinks līnis pamirgo.
Šī rikts tam negaršo, tā nav vis zivs, bet ļurka!
Tas niecinoši novērsās
Kā savlaik Horācija žurka.
— Man! Gārnim! Zivis šīs ... — tas parkšķ, — nē,
nē, ne tās!
Ne tādu ēdienu! Par ko tad mani tura? —
Prom līnis, atpeld ķīsītis.
— Ko! Vēl labāk! Ak dies, lūk, ēdiens! Nieka spura!
Tā dēļ man knābi plest? Tas vēl nav noticis! —
Bij tomēr jāpapleš. Viss gāja savā gaitā,
Nevienas zivs vairs nav, tam bads jau māgu maitā.
Un gluži laimīgs kļuva šis,
Kad gadījās viens gliemezis.

Jel nebūsim tik izmeklēti!
Kas pielāgoties prot, tam vienmēr veiksme klāt.
Ja gribam pārāk daudz, tad jāatdod ir lēti.
Jel sargies visu niecināt!
Jums šķiet, par gārni vien šo līdzību te klāstu?
Par ļaudīm arī tā. Te sāksim citu stāstu.

V

MEITA

Bij kāda meita iedomīga,
Kas gribēja sev vīru gūt.
Tā jauna, glīta, izskatīga,
Ne vienaldzīga šī, ne skaudīga, to jūt,
Bet vīru grib tā katrā ziņā
No labas ģimenes un skaistu, bagātu,
Liels gars lai arī būtu viņā.
Vai viss var vienam būt? Un Laime rūpīgu
Tai sūta izlasi, un izvēle nu sākas.
— Ko? Tādus ķeburus man Laime lems, ak vai!
Tie visi tādi ļepas, ļākas! —
Gandrīz neviens tur neder tai.
Par kuru katru šai ir daudzprasīgāks prāts,
It viss tiek viņos niecināts:
Viens tai par maz ir delikāts,
Ir otram deguns liels, un trešam tas ir mazs,
Un ceturtam ne šis, ne tas,
Kas atbilst prasībām. Kad labās partijas
Bij caur', nāk jaunekļi no vidus sabiedrības.
Viss atsākas tas pats. — Ak, tiešām smieties
gribas! —
Tā kurn. — Tas jājūt šiem, jau durvis atverot,
Vēl viņi domāt sāks, man lielas vajadzības.
Nē, naktis pavadu, var dievam godu dot,
Bez raizēm, kaut gan vientulīgi. —
Kā toreiz patikās, tā arī darīja.
Bet pielūdzēji līdz ar gadiem aizgāja.
Vairs klīrīgai nav omulīgi,
Nāk skumjas, āre, drīz, var katru dienu just,
Ka smiekli, jautrība sāk zust,
Sāk šis tas sevī nepatikties,
Zūd jaunība; var viņai likties —
To laupot laupa zaglis laiks.

Šķiež bundžām krāsu šī... Var labot mājas mūri,
Bet sejas grumbas ne, lai spogulī kā lūri.
Reiz viņai čukstēja tā zaigs:
«Ņem vīru drīz, kamēr vēl laiks!»
Var būt, ka kaut kas cits to arī mudināja,
Jo visām klīrīgām dvingst bieži galvā tvaiks.
Un, līdzko lepnība no sirds tai projām gāja,
Sev izvēlējās nākamo,
Ko agrāk ganos laistu...
Un bija laimīga par to,
Ka dabūja kaut slaistu.

VI

VĒLĒŠANĀS

Ir Indijā kaut kur tur mājas gariņi;
Šiem rūķīšiem gan maz no vīra,
Bet veicas viņiem darbiņi,
Vienalga, māju tie vai stalli, dārzu tīra.
Ja kāds grib viņiem palīdzēt,
Tāds var vien darbu sagandēt.
Bij kādam pilsonim pie Gangas reiz tāds gariņš,
Kas veikli, tīri strādāja,
Tam dārzā nomests nav ne zariņš,
Viņš dārzu ļoti mīlēja,
Ne tikai saimniekus. Darbs viņam tiešām — laime.
Pats gariņš strādāja te tā —
Ar darbu, laimi saskaņā,
Lai visu mūžu var viņš palikt šinī saimē.
Turklāt šai ciltij tas nav nieks —
Reiz darbu pārmainīt, ķert citur laimi aklo.
Bet laikam pierunāts bij rūķu pārvaldnieks,
Lai beidzot aizdzen prom šo čaklo.
Un induss pārvērtās par lapzemieti. Vei!

Vai taisīja tie politiku
Vai izspēlēja kādu triku,
Bet rūķim ardievas bij jāteic tēvzemei.
Šai laikā, nedēļu vai divu, triju,
Tam jādodas uz Norvēģiju;
Tur tālu ziemeļos, tur sniegā ir kāds nams,
Kas viņam būtu apkopjams.
Vēl iekams gariņš projām brauca,
Viņš savus pavēlniekus sauca
Un teica tā: — Lūk, mani no jums šķir,
Es nezinu, kā vaina ir,
Bet rīkojumam jāpaklausa.
Te būšu pagaidām vēl dažas nedēļas.
Trīs lietas vēlieties, pēc kā jums ilgas ausa!
Jums viegli, cilvēkiem, ir vēlēties kaut ko,
Gan trīs, bet vairāk ne. — Tie pirmo izvēlējās
Sev kastēm zeltu, pārpilnām,
Tad — klētis pilnas labībām
Un vīnus pagrabā tik daudz, ka pāri lējās.
Nu aiziet pūles, laiks un rūpes, lai kaut kā
Šī manta atrastos pie viņiem drošībā.
Tie noplēsušies abi divi:
Gan aizņēmēji nāk, gan zagļi atrast māk,
Tos dižie kungi pazīt sāk.
Kungs, kundze nedienās, un abi tikko dzīvi.
— Ak, manta — nelaime! — tie teic.
— Pie visiem nelabiem lai tiek tā projām sperta!
Lai mums neviens nekad, nekad to neieteic!
Tad nabadzība vairāk vērta.
Tu, bagātība, aizvācies,
Un, pieticība, atgriezies
Ar saldo atpūtu un gudro sapratību! —
Dies uzklausīja viņu gribu.
Bij tūlīt Svētība ar Pieticību klāt.
Šie tagad laimīgi (kaut laiku pazaudēja),
Ka darbā mierīgi var sirdi līksmināt.

Un gariņš pats par viņiem smēja,
Par viņu alkām promejot.
Vai vēl tie mantu vēlas? Nē.
Lūdz tikai gudrību, to gariņš var šiem dot,
Tā — vērtība, kas netraucē.

VII

LAUVAS GALMS

Te stāsts pa kādu lauvas māti,
Kas zināt grib, cik nācijas
Šo godina par majestāti.
Tā rīkojumus dod, lai ziņo deputāti
Šās vasaļiem un tie pie viņas ierodas.
Tad apkārt nesa cirkulāru
It skaidru rakstu, zīmogu:
«Ar šo jums zināmu es daru,
Ka sasaucu nu plēnumu.
Tas ilgs vai mēnesi, būs atklāšana, vīns ...
Un lielie svētki sāksies,
Kur mērkaķis de Fagotīns
Tad priekšnesumus sniegs. Bet pirms jūs ielūgt
nāksies
Pie sevis Luvras pilī vēl,
Kas piederas pie mana goda.»
Kad pilī iegāja, ak vai! Kā skārnis kvēl!
Te viss pēc asinīm vien oda,
Pat lācis nāsis aizbāza;
Viņš bija tāda vecuma,
Kad sveša katra izlikšanās.
Un majestātei, lūk, tā riebj šī grimase,
Ka tūlīt aizraida pie Plūtona to te.
Šo darbu mērkaķis sveikt pārmērīgi manās
Un majestāti pārslavē —

Gan dusmas, nagus tai: — Es atklāti to saku,
Nav ambra jaukāka, nekādas rozes, nē,
Kas pārspētu šo telpu smaku! —
Un sodīts glaimotājs uz vietas tika pats,
Jo majestāte, šķiet, bij Kaligulas rads.
Tur lapsa sēd. — Nu, kā tev šķiet? — tai lauva jautā.
— Bet runā atklāti, tev brīva vaļa ļauta.
— Par smaku? ... Iesnas man. Spriest nevaru bez nāss. —
Lūk, tā šī sveikā izkūlās.

Ar pamācību šo gan vajadzētu aprast:
Ja esi galmā, papūlies
Slēpt ieskatu. Tiem patiksies — tev labi ies.
Ja jārunā, tad tā, ka nevar skaidri saprast.

VIII

MAITU LIJAS

Daudz putnu reiz, kam pavēlnieks ir Marss,
Grib sev ko gūt, ko otram nevēlēja.
Tik tādi ne, ko atsauc pavasars,
Kas ligzdas vij, kad vasarāju sēja,
Un iepriecē ar dziesmām lapotnē,
Ko klausoties tik līksmi kļūstam mēs;
Ir tādi ne, kas vada mīlas guni
Un Amoru. Bet maitu lijas vien,
Šie līkknābji un asnadži, mūždien
Kas karu sāk par nobeigušos suni.
Tur asins līst, es nepārspīlēju,
Ar straumēm līst. Ja man te jāpastāsta
Viss sīkumos — gan elpas pietrūktu.
Krīt varoņi un kaujaslauku klāsta,

Un Prometejs cer, ja tā tālāk ies,
Tad mokas tam pie klints drīz izbeigsies.
Prieks skatīties, kā viņu kaujas sokas,
Žēl skatīties tur viņu nāves mokas.
Viss atļauts ir šiem skaudriem naidniekiem,
Spars, viltība, pat drosme ir ar tiem.
Tur kauja dārd ar niknu sparu;
Drīz ēnu valsts būs pilna varoņgaru,
Jo kaujaslauks klāts beigtiem pilsoņiem.
Šis trakais karš bij riebis kādai tautai,
Kam maiga sirds, — tos sauc par baložiem.
Tie līdzi jūt šai tautai, karā rautai,
Grib palīdzēt ar starpniecību šiem,
Lai izbeigtu šo lielo nesaskaņu.
Rau, baloži nu sūtņus izraugās
Un strādājot, kā sacīt mēdz, ar maņu,
Miers iestājas, vairs lijas neplēšas.
Tas bij — ak vai! — šiem baložiem par lāstu!
Kad pienācās tiem saņemt drauga glāstu,
Šiem uzbruka tā cilts nolādētā
Un baložus nu iznīcina tīši,
Līdz apkaimē no tiem vairs nav nekā.
Daudz sirsnības šie lāga balodīši
Gan šķieduši pret mežonīgo saimi.

Ne saskaņu ar mežoņiem jums rast,
Jo citādi gan neiegūsit laimi.
Starp tiem lai karš, to uzturēt būs prast,
Ja ne, tad jums ne mieru gūt, ne dusu.
To saku tā starp citu es nu klusu.

IX

PAJŪGS UN MUŠA

Pret stāvu nogāzi pa ceļu smilšainu
Reiz saules pietveicētā dienā
Velk seši zirgi pajūgu;
Šie — baltās putās tā kā pienā.
Mūks, sievas, vecīši nu nolec ātri nost.
Te muša radusies kaut kāda,
Pie zirgiem viņa skrien, sāk vienu, otru kost;
Tā tic, ka padzeļot šī pati visu vada.
Te tā uz dīseles, uz snīpja vedējam,
Te kājniekiem, gan šim, gan tam.
Tā, visus dzīdama uz priekšu stāvā kraujā,
Kā seržants sajūtas, kas citus biksta kaujā,
Lai ātrāk uzvara. Tiks gods tai vienīgai!
Šī lieta kopīga, ikviens to taču zina,
Bet muša dižojas, ka rūpes tikai tai,
Neviens vairs darbu neveicina.
Lai vieglāk zirdziņiem, mūks skaita lūgšanu,
Vēl kāda sieva dzied, velk dziesmu gausi, gari,
Pie viņas auss dzied muša arī
Un palaiž simtiem muļķību.
Pēc liela pūliņa ir pajūgs kalnā gan.
— Lai elpu atņemam, — ziz muša, — drusku stājiet!
Nu atkal labi viss, kaut grūti nācās man.
Tā, zirgu kungi, man par pūlēm samaksājiet. —

Daudz tādu ļaužu mums, kur viņus neprasās,
Ar saviem padomiem un darbiem iemaisās
Un visur nevietā. Ko no tiem iemantojam?
Tad iemanto, kad viņus aizdzen projām.

X

PIENINIECE UN PIENA PODS

Peretei labi novietots
Uz galvas bija piena pods.
Šī, viegli apģērbta, tur gāja raitiem soļiem
Uz pilsētu pa ceļa oļiem.
Lai būtu laba iešana,
Tai ērtas kurpītes un viegla jaciņa.
Šai pienasievai domas raisās,
Tai daudz kas varens galvā maisās:
Ar naudu, ko par pienu gūs,
Simt olas iegādās, liks perēt, cāļi būs,
Un viss, viss turpmāk viegli raisās.
— Man nieka lieta būs, — šī lēš, — laiks nebūs ilgs,
Kad pārdošu es katru pūku,
Ni vella lapsa niaizvilks!
Tad nopirkšu vēl kādu cūku . . .
Un cūku nobarot? Ko tas man maksā! Nieks!
Ro, ro . . . to pārdodu . . . tā ļum vai vienos taukos,
Ņem naudu sev kā aptieķnieks!
Un kas man tad var liegt, ja jādzīvo te laukos,
Par naudu šo lai iznāk gos . . .
Tā droši vien man teļu dos,
Kas jautri lēkās ganībās. —
Perete aizrāvās un arī palēcās.
Krīt pods, teļš, cūka, gos . . . un perējums ardievu!
Uz lielo mantu tā vēl skumji noskatās.
Ko vīrs nu teiks par tādu sievu,
Kad visa manta izlijusi?
Nu atgriežas uz mājas pusi,
Aiz bēdām gluži nošļukusi.
Šis farss kad tika izskaidrots,
Tas tika nosaukts: «Piena pods».

Kurš gan nav kūlis tukšus salmus?
Vai vēro būdiņas vai galmus —
It visiem, kā tas zināms mums,
Celt gaisa pilis paradums.
Vai pienasievu ņem vai Pirru, Pikrokolu,
Ir visiem saldākais gan maldu sapņojums;
Un visa pasaule, kaut skati Ziemeļpolu,
Ir gudru, muļķu ieguvums.
Man gods, man sievietes, ko vēlos, saku: pienes!
Es gāžu persu karalienes,
Un pats es topu karalis;
Man zelta kronis mirdz, man klausa itin viss ...
Ja prāts nāk atpakaļ pie manis,
Es esmu atkal tikai Žanis.

XI

MĀCĪTĀJS UN AIZGĀJĒJS

Kāds aizgāja, kur mūža mājas.
(Viss jāpamet, kad nāve sauc.)
Klāt mācītājs tūlīt, kā klājas,
To zemē bāzt, cik ātri var.
Nu mironītis savā zārkā
Tiek pienācīgi iepakāts
Un ietērpts parasti tai pašā bēru svārkā,
Jo neskatās, laiks lai vai kāds —
Vai vasarā, vai ziemas salā.
Tur ratos mācītājs Šuārs sēd šķirsta galā,
Un balsī nopietnākā tas
Nu skaita psalmus, lūgšanas:
— Kungs mironi, bez rūpēm esi,
Es došu tev, kas pienākas,
Lai dievam dvēseli tu savu godam nesi,
Tev lūgšanas vislabākās,
Par to man taču samaksās. —

Un runā viņa skats: «Te daudz ko iemantošu;
Man sīkiem izdevumiem tiks,
Vēl savai istabenei došu
No drēbēm atstātām, ja tai kas iepatiks,
Un māsīcai vēl kādu štāti.
Pats sev es nopirkšu tad labu vīna vāti,
Tā — litriem simtu divdesmit.»
Tam aizņemti ir visi prāti.
Te pēkšņi kaut kas krīt un rit . . .
Zem šķirsta galva tiek, beigts mācītājs Šuārs,
Un seko nelaiķim tā gars;
Nu abi vienā kompānijā.

Mūs dzīve bieži vētī, sijā.
Mēs — mācītājs Šuārs, bet kas mums iemantots?
Kāds farss, kas saucas «Piena pods».

XII

VIENS LAIMEI PAKAĻ SKREJ, OTRS VIŅU GAIDA SAVĀ MĀJĀ

Kurš Laimei pakaļ negrib dzīties?
Es labprāt vēlētos tā kaut kur apmesties
Un muļķa pūlī noskatīties,
Kā likteņmeitai tie pa tukšam pakaļ skries
Un sapņu mirgas notvert dzīsies;
Kad mērķim tuvu tiks, tie māņi izrādīsies.
Ak, lāga ļautiņi, — man tie ir jāžēlo,
Uz trakiem nav vis jādusmo.
— Šis vīrs, kas agrāk bij, — dažs min, — kāds kāļu Mika,
Tas vēlāk Romā pāvests tika.

Mēs mazāk vērti, vai? — Pat simtreiz vairāk, jā,
Bet kas der jūsu vērtībā?
Vai Laimei tur kas iepatika?
Lai pāvestamats jums tur dotu, ko vien dodams,
Trūks visuvērtīgais: miers nebūs jums vairs rodams,
Miers, miers, ko dievi pat savlaik tā vēlējās.
Gan reti Laimes smaids to, kas šo meklē, skāris;
Jūs nemeklējiet vis pēc tās,
Gan uzmeklēs tā jūs, tā viņa izturas.

Kaut kādā miestiņā reiz bija draugu pāris,
Cik necik mantas bija tiem.
Viens draugs teic otram tā: — Lai vairāk
iedzīvotos,
Kā būtu, ja mēs projām dotos?
Jo savā tēvzemē kas mēs par praviešiem!
Mums citur laimi pamēģināt. —
Otrs atbild tam: — Šai zemē palikšu.
Nekur nav labāk man kā tēvuzemē, zināt.
Jel ejiet vien, nāks laiks, jūs mājā gaidīšu,
Jums raksturs nemierīgs, to vajag apmierināt.
Es palikšu gan savuviet. —
Un mantkārīgais projām iet.
Jau otrā dienā, ļoti steidzot,
Tas nonāk svešā malā beidzot,
Tur kādu laiciņu uz dzīvi apmetas.
It viss tik dīvains tur. (Tam ticēt negribas,
Ka valsti šo par galmu sauca.)
Tam jāstāv klāt ir karalim,
Kad gulstas tas. Nekā tur netiek šim.
— Ak, negals! — teica viņš un tūlīt tālāk brauca.
— Ir taču samanāms, ka Laime — tuvumā,
Jo drīz pie viena jau, pie otra, trešā tā,
Tik viņu nevaru pie sevis pieradināt,
Bet kur tā mīt, kā man to zināt?
Ardievu, kungi, galms, man jārod laimes rīts,
Ja tīk jums dzīvot šeit, tad dzīvojiet kaut mānā,

Bet Laimei, stāsta kāds, ir templis Indostānā.
Turp došos. — Sacīts — izdarīts.
Dzelzs gribas cilvēki šo zemi pirmie rada;
Tie devās turp, kaut priekšā bezdibens,
Jo tikai cīņas gars tos vada.
Bet mantkārim vien sapnis sens:
Rast laimi tikai sev ... Bet ko tur pieredzēja?
Gan klintis, pirātus, gan vētras, gan bez vēja.
To visu pārcietis, viņš noguris nu tā,
Ka sāka ilgoties pēc mājām sirds bez gala.
Kāds teica Indijā, ka Laime Japānā,
Tur bagātīgi šī nu savas balvas dala.
Steidz laimtecis uz Japānu.
Ak vai! Kur vien tas vests! Jau pagurušas
jūras ...
Vai ieguvis ko beidzot nu,
Kad dienas pārlaistas, kas visas bija sūras?
Jā, mācību, ko dzīve sniedz, — tā skan:
«Kur tev kārts šūpulis, tai zemē dzīvo gan.»
Ja kļūdu pielaidi, pats cieti,
Nav induss laimīgāks par kādu malaizieti.
Nu, atteicies tūlīt no veltas skriešanas,
Uz savām mājām devās tas.
Kad dzimto sētu ieraudzīja,
Tam asaras pār vaigiem lija.
— Ak, laimīgs, — teica tas, — kas dzīvo savās mājās,
Kas dziņas iegrožo un darbu laikā beidz,
Kas priecājas, ko citi veic!
Kā jūrās, svešās zemēs klājas,
To zinu nu; par laimi, kas mums garām skrien,
Par tiem, kas viņu notvert steidz.
Nu palieku es te, lai cits skrien tālāk vien! —
Un laimtecis, tā spriedelējot
(Vairs laimi nemeklēšot, nē!),
Pa vārtiem tēva mājā ejot,
Nu Laimi atrada ... saldsnaudā, piesaulē.

XIII

DIVI GAIĻI

Bij abiem gaiļiem miers, bet vista ieradās . . .
Un arī karš jau iesākās.
Ak, mīla! Ja kāds sev ar tevi sirdi pilda,
Kā Troja pazudīs, kur savlaik sākās ķilda
Un viļņos Skamandrā pat dievi as'nis lēja.
Starp abiem gailēniem karš ilgi pastāvēja,
Jau tracis sadzirdams pat bija kaimiņos.
Nu sekstainīšu cilts uz izrādi tur skrēja;
Kas uzvarēs, tam tiks daiļspalvu Helenas.
Re! Švakriņš padodas. Ar kaunu malā gāja,
Viņš slavu, mīlu apraudāja.
Šo mīlu sāncensis bez tam,
Šim redzot, izlieto ar pilnām tiesībām;
To katru dienu redz, tas rada naidu baisu.
Šis knābi trin un sit ar spārniem sānus, gaisu;
Ar vēju kaujā vingrinās
Un bruņojas ar dusmu liesmām.
Kam vajadzīgs ir karš, ja iztikt var bez briesmām?
Lūk, viņa sāncensis kūts jumtā uzlaižas,
Tur kliedz: «Man uzvaraaa!» Klau, uzstājas ar dziesmām.
Bij ērglim dzirdama tā balss . . .
Ardievu, mīla, tāpat slava!
Caps! Bija lepnībai tad ērgļa nagos gals.
No bara trenktajam nu jāslapstās vairs nava,
Šo vistu dēļ nav jāceļ tracis.
Nāk drosmīgs, koķetē . . . Tam atkal prieks un spars,
Var padomāt, kāds jampadracis
Tur izcēlās, kur sievu bars.
Ja kļūdu pielaiž kāds, vai Laime glābt šo ies?
Stulbs uzvarētājs pats drīz sevi pieveikt ļaujas.
Te Liktenis ir lieks, lai paši sargāmies
Pēc kādas uzvarētas kaujas.

XIV

ĻAUŽU NETAISNĪBA UN NEPATEICĪBA LAIMEI

Kāds jūras tirgotājs, kam laime, bagāts tika,
Bez vētrām izkūlās it visos braucienos.
Ne kolka, sēklis, klints tā kravas neaiztika;
Pats Liktenis tam sargs it visos negaisos.
Kaut ņēma nodevas tur Neptūns, ūdensvecis,
No citiem braucējiem, bet pati Laime šo
Vienmēr gan nogādā uz ostu drošāko,
Kur pārdod kanēli, gan cukuru — šo preci —
Uz izdevīgāko. Tam ienākums bij smags
Par porcelānu vien; zelts nāca tam pārlieku,
Bezmaz, tā sakot, plīsa maks.
To visi saukāja par lielo dukātnieku,
Ko kompanjoni nekrāpa.
Tam zirgi, karietes, tam manta; laimē smējās,
Pat gavēņlaikā apprecējās.
Kāds draugs šais diždzīrēs tam pēkšņi pajautāja:
— No kā šī manta tev? No kurienes, man saki!
— No manām spējām vien, — šis atbild tam.
— No kā gan cita šī? Gods spējām, talantam;
Tik proti noriskēt, ņem naudu! Nav tik traki. —
Un peļņa šķita tam tik jauka, parasta,
Ar visu iegūto viņš riskēja no jauna.
Bet nu reiz nāca diena ļauna:
Tas mantu alkdams zaudēja.
Viens kuģis nogrima, kas pārkravāts ir bijis,
Gan otrā ļaužu daudz, bet drosmes nebij tiem,
Un tāpēc manta — korsāriem,
Bet trešais atgriezās, nenieka nepelnījis.
Nu manta zuda tam ar joni,
To piekrāpa pat kompanjoni.
Viss viņam zuda, viss! Kā manta, greznais šiks.
Tas mājas cēla, — stop! Jo pēkšņi kļuva pliks.

To sastop tas pats draugs, nāk jautādams tam klātu:
— No kā šī nelaime? — Man laime — prom, ak vai!
— Nu, neskumsti, — teic draugs. — Ja nepatika tai,
Ka esi laimīgais, tad vismaz gūsi prātu. —

Šais vārdos, nezinu, vai kāds ko iemantos,
Bet zinu, tādos apstākļos
Mēs Laimei vainu virsū veļam.
Ja dzīve tevim teic, kad kļūdies, «šahs
un mats!» —
Tu spēli neproti un esi vainīgs pats;
Tad pašu Likteni mēs peļam.
Kas labs, tas mūsu veikts, kas ļauns, tas Laimes
darbs;
Mums vienmēr taisnība, bet Liktenis vien skarbs.

XV

ZĪLNIECES

Kāds aklais gadījums spēj pārliecību dot,
Ko grib ar prātu pamatot;
Šī mode ieviešas un dzen uz priekšu jūs.
Šis ievads attiecināms kļūs
Uz tādiem cilvēkiem, kas pinas burvestībā,
Kam pamata nav saprātībā.
Ko darīt, straume rit un aizrauj arī mūs,
Tā vienmēr bijis un tā būs.

Bij Parīzē reiz zīlētāja.
Ja kāds ko zaudēja, vai kauču lupatu,
Pie zīlētājas tūlīt gāja.
Tur sievas, mīļākās, kam nelaimīgi klājas,
It visas skrien pie zīlētājas.
Lai visi noticētu tai,

Šai paņēmiens ir tāds kā katrai kāršličai:
Par mākslu vārdiņš rets un valoda ar sulu,
Gan dažreiz pamuldas, bet paliek iespaids tiem,
Ka gudra šī, kaut prāts — par dažiem karātiem.
To turēja par orākulu,
Un orākule šī mīt grūžņas būdiņā,
Kur veikli pildīja sev maku.
Bez cita ienākuma tā
Bij vīram titulu jau pirkusi kā fraku;
Valsts postenis bij pirkts, un tika pirkts vēl nams.
Nu vecā būdiņa ir citai mītniecītei,
Kurp pazīstamais ceļš kā citkārt staigājams
Gan kalpam, lielkungam, gan kundzei, kalponītei,
Kas izzīlēt grib ieceres.
Šai vietai slava tiek no vecās zīlnieces.
Un jaunā varēja vien vaļsirdīgi prasīt:
«Ko, kungs? Jums pareģot? Vai māku es maz lasīt!
Ja reiz kur lasīju, tad tikai ābecē.»
Bet jēgas nebija šim iebildumam, nē,
Bij jāreģo un jāzīlē.
Klāt dukāts dukātiem rit krātiem,
Tā vairāk pelnīja par diviem advokātiem.
Visvairāk jāpateicas tai
Tiem ērmiem, brīnumiem, kas netverami prātam:
Pārs klibiem ķeblīšiem un grabažiekārtai,
Tur kādam raganslotas kātam.
Šī pati sieviete ja iekārtotos tā,
Ka visiem zīlētu reiz greznā istabā,
Tai neticētu, par to smietu;
Bet, ja tas grausta būdiņā,
Tad ļaudīm ticību gan neizdzīt ar mietu.

Mums veikalam der izkārtne.
Es galmā redzēju reiz tērpu slikti šūtu,
Kam tiešām rupja piegrieztne.
Tur uzskatīja to par paraugu. Lai būtu!
Vai jautāsit man vēl, ko piebilst varu te?

XVI

RUNCIS, ZEBIEKSTE UN TRUSĪTIS

Reiz kādā rītā jaukā malā,
Kad trusītis no savas pils
Iet pastaigāt, kur viņa sils,
Te kundze zebiekste klāt, ielien truša alā
Un iekārtojas tur ar savu iedzīvi.
Kad diezgan ganījies un izkasījis gurnu,
Nāk mājā Žanītis, redz logā svešu purnu.
— Ak dies! Ko redzu nu, vadzi! —
Spiedz trusēns, izraidīts no tēvutēvu mājas.
— Ei, ei, ei, kundze zebiekste,
Prom! Palikšanas nav jums te!
Ja ne, tad ziņošu es žurkām, kā man klājas. —
Tam atbild dāmiņa, kā sacīt mēdz, pa pantam:
— Var zeme piederēt kauč kuram okupantam... —
Tas būtu gan jauks stāvoklis,
Vai tādēļ karot sākšot šis
Par šito caurumu, kur jālien rāpus iekšā!
— Un kauču karaļvalsts te būtu mūsu priekšā,
Vai likums negrozāms? To zināt gribu gan!
Ja zeme piederēt var Sīmanim vai Zaulam,
Vai Žanam, Pēterim vai Paulam,
Kāpēc lai nepieder tā man? —
Žans Trusis aizrāda, ka tā ir mantošana:
— Šī mana zeme ir, es — kungs, teic likumpants,
Mans tēs to mantoja no tēvatēva Žana,
Un manam dēlam tiks reiz māja šī, kas mana.
Vai likumu drīkst lauzt kaut kurais okupants?
— Lai, lai, jau apnīk klaigāšana! —
Teic zebiekste. — Lai lietu šo
Mēs dodam tiesnesim Ramingrobī-Gripēnam. —
Tas — runcis, varam teikt vislabāko par to:
Skaists, pieglaudīgi mīļš, maigs kažoks lāga
zēnam,

Gandrīz var teikt par viņu: svēts,
Lēns, labi barots, saķemmēts ...
Un tiešām eksperts katrā lietā.
Nu, lūk, šie abi arī klāt.
— Eu, jūs, — teic tiesnesis, — jūs abi kādā lietā?
Es lūdzu bērnus tuvāk stāt,
Jo esmu vecs, man dzirde vāja. —
Tur ļauna neredzot, tie abi tuvāk gāja.
Kad tie pa ķērienam, Ramingrobī-Gripēns
Vairs nebija ne svēts, ne lēns,
Un abus prāvniekus — šo zebieksti ar trusi —
Tas nokoda pavisam klusi.

Kad mazās valstiņas iet sūdzēt karalim,
To process līdzinās uz mata stāstam šim.

XVII

ČŪSKAS GALVA UN ASTE

Liktensmeitas vaļā laida
Čūsku, kas mums dzeļ aiz naida.
Nu, lūk, divi daļas tai:
Astei trūkst, kas galviņai.
Aste turpmāk negrib tā
Vienmēr sekot galvas pēdās,
Abas ēdas,
Jo galva pamanās tai vienmēr priekšgalā.
Kādā debess iecirknī
Sūdzas šī:
— Jāseko, kā šitai tīkas,
Jūdzēm tādā stāvoklī,
Vai viņa tiešām cer, ka man tas neapnīkas?
Es tai tikai kalpone.
Apvainojums galam tievam!
Līdzīgas mēs, paldies dievam,

Kā jau māsas. Kalpot ne!
Viena asins abām mums —
Vienāds darba dalījums!
Lūdzu es te savu daļu.
Likteņlēmēj, vārds te jums,
Piešķiriet man brīvu vaļu
Iet reiz māsai priekšgalā;
Vadīt arī man ir spēja,
Nemaz nežēlosies tā. —
Un dieviņš neprātei šo vietu atvēlēja;
Šī sūrā laipnība tiek bieži apmātiem.
Kaut dieviņš būtu kurls pret tiem!
Bet viņš tāds nebija. Nu, jaunā priekšgājēja!
Gaišā dienā iet šai tā
Kā pa tumsu pagrabā.
Te pret marmoru, pret plienu,
Te pret koku, te pret sienu . . .
Ar māsu peklē krīt, kad zudis pēdējs balsts.

Ak, posts, kad ačgārni tā dzīvo kāda valsts!

XVIII

DZĪVNIEKS UZ MĒNESS

Viens prātnieks mācību mums rāda,
Ka sajūtas mūs apmānot,
Bet otram mācība ir tāda,
Ka tās nekad mūs neviļot.
Tie abi saka patiesību.
Tad māna sajūtas, ja sekli uztveram
Un dodam slēdzienu un spriedumu pēc tam,
Bet, līdzko apskatām ar prātu
Un parādības izpētām,
Kas lietas būtībā, tad vairs nav pasaciņas,
Mēs iegūstam tad īstas ziņas.

Ir dabā iekārtots ar gudru ziņu tā
(To plašāk stāstīšu kādreiz pie izdevības):
Es redzu sauli, tā — pārs pēdu apmērā,
Bet kas tā tāda ir? Ja uzzināt man gribas,
Kas viņas mājvieta? Kas ir šī Dabas acs,
Kurp mūžam traucas mūsu skats?
Ja prāts to izpēta, es patiesību rodu.
Par viņas izmēriem spriest attālums man liek.
Ne lode, ripa tā, šo atziņu sev dodu;
Nevis ap zemi rit, bet zeme griezta tiek,
Un acīm, jāatzīst, vairs maldi nepaliek;
Kaut jūtām ilūzija plaša,
Tā nekait, ja viss līdzināts,
Jo dvēsle tagad zin, ko atklājis ir prāts.
Es neesmu vairs nesapraša
Ar to, ko uztvēris mans skats.
Par dzirdi jāsaka tas pats.
Miets ūdenī ir līks, prāts atliec to bez malda;
Par visu noteic prāts un valda.
Kaut acis maldās bieži vien,
Tās mani nepiekrāps. Lai melš tās vēl arvien!
Ja akli ticēšu, kad maldi mani vada, —
Būs dāmas galva mēnesī.
Vai tāda var tur būt? Kas ilūziju rada?
Nav mēness virsma vien tur vienā līmenī,
Tur kalni, krāteri, tur nelīdzenas vietas,
Un gaismu, ēnu valsts mēdz maldus izveidot:
Šķiet cilvēks, zilonis, šķiet vērsis ieraugot.
Tā nesen Anglijā vēl notika šīs lietas:
Bij dzīvnieks redzams tālskatī —
Uz skaistā spīdekļa tas pēkšņi parādījies.
Nu domāja, ka mēnesī
Tur augšā daudz kas pārmainījies.
Vairs šaubu nav! Ja tā — var daudz ko pareģot:
Vai šis pats valstu karš, kas tautu tautas māca,
No tā vien neizriet? Šurp karalis pat nāca,
Šo cēlo zinātni viņš augstu vērtēt prot.

Un ērmu mēnesī tas visai skaidri jauta,
Bet beidzot izrādās: starp lēcām — pelīte!
Tie smej. Tad lūk, kāpēc ir tādi kari te!
Ak, angļi laimīgie! Kad varēs franču tauta
Tik pilnīgi kā tie reiz darbiem nodoties?
Gan slavas vainagu Marss vedis mūsu mājās,
Un visi naidnieki lai labāk piesargājas,
Ka tie nav jāmeklē! Jo Luijam līdzi ies
Visdārgā — Uzvara, kas seko tam pa pēdām
Un ceļu vēsturē ar slavas lauriem klāj.
Mūs arī Mūzas neatstāj,
Un prieku sajūtam bez bēdām.
Mēs mieru vēlamies; tā nav — mēs neskumstam.
Čārlzs Otrais gan līdz šim prot Angliju tā vadīt,
Lai, mierā dzīvojot, kāds labums būtu tam,
Lai tauta varētu šobaltdien kaut ko radīt.
Ja pašlaik censtos viņš šīs ķildas kaut kā beigt,
Cik daudzi gribētu par to šim slavu teikt.
Vai tik vien šim, ko veikt? Tie nava mazdarbiņi!
Vai Augusts Cēzaram ir mazāks vērtējums?
Ak, tauta laimīgā! Kad atnāks miers pie mums
Un dailei nodoties mēs varēsim kā viņi?

ASTOTĀ GRĀMATA

I

NĀVE UN MIRĒJS

Reiz jātērpjas būs šķirsta veļā;
Te nāve gudro nepārsteigs,
Viņš droši dosies saulesceļā,
Kad lemtais laiks to viņam teiks.
Šis laiks, ak vai, tas aptver visus laikus —
Vai ietver dienās to vai stundās, minūtēs.
Ikviens to saskatīs jau laikus,
Ka likteņnodevai it visi lemti mēs.
Tā karaļbērnu ņem, kurš piedzimis tik tikko,
Kas viņu šķirstā liek — ij to,
Gan skaisto, vareno, gan bagāto, gan pliko —
It visus nāve iemanto.
Līdz beidzot pienāks tāda diena,
Kad visā pasaulē vairs nebūs it neviena.
Un tomēr neprātīgie ir,
Kas nevēlas, lai elpa rimtu.

Kāds mirējs, kam jau pār' par simtu,
Bij nāvei sūdzējies, ka to no dzīves šķir
Tik pēkšņi, negaidot šo aicinot pie dieva
Bez testamenta pat. Tas saka: — Kā tad tā!
Bez aizrādījuma . . . tā — gluži pusratā.
Tur vienu mani laist . . . to negribēs gan sieva.
Vēl gaidi maķenīt, tas nebūs visai vēlu,
Es gribu pamācīt vēl savu dēladēlu.
Vēl jāpaplašina mans nams.
Kam jāsteidzas tev tā? Tas, nāve, cietsirdīgi!
— Ak, tētiņ, — nāve bilst, — vai tev bij nezināms,
Ka jānāk būs man līdz? Tu sūdzies netaisnīgi.
Vai kādu citu Parīzē
Tik vecu vari atrast? Nē!
Vai visā Francijā par desmit vairāk tādu,
Kam būtu pār' par simtu gadu?
Pats saki: pēkšņi, negaidot,
Tu visu gribētu, it visu nokārtot.
Ir nokārtots tev testaments, ko mini,
Tev nams ir kārtībā, kā zini,
Tev izaudzis ir dēladēls.
Tev daudzkārt aizrādīts, ka izplēn jūtu spēles:
Kas dzīvs — tev šķiet jau akmenstēls;
Viss novītis ir tev, nav pat vairs dzīvās kvēles;
Ne skaņu sajūti, ne garšu vairs uz mēles,
Pat saule tevim velti spīd!
Tu visu nopaļā, kas neder tev šobrīd.
Tev dzīve visu priekšā klāja:
Tur draugi cits pēc cita gāja —
Te vesels, slims, te miris jau.
Nu, kas tas ir? Tas viss — tev aizrādījums tikai.
Nāc, tēv, bez ierunām. Ir testaments vai nav —
Tas nesvarīgi republikai. —

Ir nāvei taisnība. Šai vecumā gan tu
Šo dzīvi atstāsi kā kādu banketu,
Kur biji viesoties. Teic namatēvam paldies,
Ņem pauniņu un ej, vairs nerunā un valdies!
Ceļš citādi būs nokavēts.
Šo ceļu visi iet, gan slavens, grēcīgs, svēts.
Kaut visiem jājūt rūgtā skāve,
Bet tomēr taisnīga ir cietsirdīgā nāve;
Es varu to pat kliegt, man panākuma nav.
Vismazāk tas grib mirt, kas nāvei tuvu jau.

II

KURPNIEKS UN FINANSISTS

No rīta strādādams līdz vēlam vakaram,
Kāds kurpnieks dziedāja, jo jautra daba tam
Un skaista balss. Ikviens to klausītos ar prieku,
Tam labprāt sejā skatītos.
Bet negals bija tur ar kādu bagātnieku,
Kas dzīvoja šim kaimiņos.
Tam daba pretēja: viņš rausa tikai zeltu,
Maz tādēļ dziedāja, vēl mazāk gulēja.
Ja rītausmā šis iemiga —
Te kurpnieks atkal dzied, it kā to augšā celtu.
Un bagātnieks, lūk, žēlojās,
Ka slikti iekārtots: šis nevar pirkt par naudu,
Tāpat kā pārtiku, sev miedziņu ar baudu.
Saukt lika dziedoni, kas tūlīt ieradās,
Un prasa tam: — Jums, Gregor, kā?
Cik gadā nopelnāt? — Mans kungs, jums teikšu
tā, —
Bilst jautri apavlāps, — nav skaitīt manā dabā.
Pēc dienas diena iet, kā saka, nemanot,
Līdz Jaungads arī klāt; ko skaitot iemantot?
Man katra diena maizi glabā.

— Nu, labi, cik tad jūs tā dienā nopelnāt?
— Kā iegadās. Dievvārds, mums svētku dienas sliktas:
Ja viņas svin, mums nenes darbu klāt;
Daudz tādas gadā liktas,
Kas ļoti paputina mūs.
Bet mācītājs mums teic, vēl svēto dienas būs,
Ko ievīšot viņš Kristus kronī. —
Smej bagātnieks par naivo ieskatu.
Viņš saka: — Gribu celt nu šodien tevi tronī.
Še, saņem, noderēs, simt zelta ekiju. —
Nu kurpnieks sajutās par lielu bagātnieku.
Ē! Visas zemeslodes zelts
Nu pieder viņam vien, kas gadsimtos ir smelts!
Viņš sprieda tā: «Tūlīt lai pagrabā to lieku,
Jo citādi tam ātri gals.»
Ar steigu tūliņ mājās gāja,
Kur mantu paslēpa. Cik tagad klusa māja . . .
No zagļiem jāsargās — vairs neskan viņa balss,
Tam raizes pastāvīgi viesi,
Šo māju atstājis ir prieks;
Tam naktīs guļot nenāk miegs.
Dzird kaķi grabinām, nu domājis, patiesi,
Šim kaķis naudu zags. Un beidzot nabags skrēja
Pie tā, kam miegu sen vairs rītos netraucēja,
Un sacīja: — Simt ekiju jums atnesu,
Man dziesmas atdodiet un arī atdusu!

III

LAUVA, VILKS UN LAPSA

Bij lauva kļuvis vecs, klāt nevarība, ģikts,
Un tāpēc galminiekiem likts,
Lai labas zāles rod, kas pasargāt šo spētu
Pret vecumu. Ja neiespējamo

Kāds atteiks karalim, tas viņu apvaino.
Nāk ārsti dažādi, lai lauvu izārstētu,
No malu malām nāk, kam mākas dažādas
Un tāpat receptes. Tik lapsa pazudusi.
Vilks pačukst karalim to klusi:
— Te mana drauga nav. — Rūc karalis: — Nekas!
Lai to no migas izkvēpina,
Lai tūlīt būtu klāt un cik vien ātri var! —
Klāt lapsa gan. Ka tas ir vilka darbs, tā zina.
— Sir, nekrietni, — tā čukst, — te manu godu skar!
It kā jums cieņu nerādīju,
Bet velti mani apvaino,
Jo svētceļojumā es biju,
Kur smēlos mācību. Jums pielietošu to.
Teiks eksperts, zinātnieks (es arī no tā vados),
Lai, majestāte, jūsu gados
Jums tiktu vairāk spara dots,
Kas ilgā mūžā izlietots, —
Ir jānodīrā vilks; lai apliek jums tā ādu
Vēl gluži siltu, kūpošu.
Ar paņēmienu tikai tādu
Jums nevarību ārstēšu.
Ar to lai lielkungs vilks jums mīļi pakalpo,
Šo mājas tērpu uzdāvinot . . . —
Un karalis nu liek, lai vilka kungu šo
Žmiedz nost un nodīrā. Un vēl, starp citu minot,
Te monarhs izkārtoja tā,
Ka ādu — apsegā un gaļu — launagā.

Ak, galmu augstmaņi, vai beidzot nederētu
Tā pienākumus veikt, lai pašiem nekaitētu?
Pret labo iegūstams trīskārtējs ļaunākais.
Vienmēr vai šur, vai tur var būt kāds čukstētājs.
Pēc karjeras tur tīkojat,
Kur nepiedos jums nieku pat.

IV

TEIKSMU VARA

De Barijona kungam

Vai atļauj sūtņa goda amats
Tik zemu nolaisties — līdz kādai fabulai?
Šīs vārsmas veltīt jums vai būtu man kāds pamats?
Ja vārsmas dažureiz skan cildeni, tad lai,
Lai viņas nodotas tiek jūsu kritikai!
Jums pienākumu daudz. No jums jau nevar prasīt
Vēl skatīt strīdus norisi
Starp zebieksti un trusīti,
To varat nelasīt vai lasīt;
Bet visu Eiropu jūs mums
Uz pleciem velt gan aizkavējiet!
Mums daudzu zemju uzbrukums
Tiek gatavots, to novērst ejiet!
Vairs nesaprotu Angliju:
Vai mūsu valdnieki nu pārtrauks draudzību?
To aptvert es ar pūlēm varu.
Vai pienācis nav laiks, lai atpūstos Luijs?
Un otrais Herkuless, kas nav vēl piekusis,
Nu hidrai galvu cirst gan varētu ar sparu.
Ja jūsu prāts ir apveltīts
Ap apķērību, asi trīts,
Jūs novērst varētu šo sitienu tik ļaunu.
Tad ziedotu jums simtu aunu,
Kas Parnāsiemītniekam daudz.
Bet pagaidām jums gribu rādīt godu,
Šo godu dažureiz par mirres smaržu sauc.
To pieņemiet, no sirds ko dodu.
Jums lai šī teika veltījums.
Vēl piebilst gribētos, ka saturs derēs jums.

Reiz senās Atēnās, kur vieglprātīga tauta,
Kāds slavens orators grib ar to parunāt,
Kad redz, ka tēvija ir kara briesmās rauta;
Ar runas mākslu tas cer sirdis kvēlināt.
Viņš kaisli runāja par tautas godalietu,
Bet neklausījās to. Tad sāka runātājs
Ar vārdu niknu, stingru, cietu;
Tur būtu aizrāvies pat garā kūtrākais,
Pat senčus aizrautu — kā pērkons dārdināja.
Viss vējā tika teikts, kaut viens ko sajustu!
Bet simtgalvaino dzīvnieku
Viņš iekvēlināt nevarēja;
Tie neklausījās šo, bet citu vēroja —
Kaut kādu spēlīti, kur bērniem sava māka.
Vīrs jaunu tēmu tagad sāka
Un sāka tā:
— Reiz māte Cerēra ar zuti ceļoja,
Līdz bezdelīga arī.
Šiem ceļā upe, jātiek pār', bet kā?
Lūk, kā: tur zutis pārpeld to
Un bezdelīga pārlido.
Pār' visi ... — Ē! — kliedz bars. — Bet māte kā tiks pāri?
— Ak nu jūs prasāt — kā?
Lai tas jums paliek neziņā.
Vai! Tauta aizraujas vien bērnu teiksmās, dziesmās;
Par to, ka tēvija ir briesmās,
Starp grieķiem gan neviens, kā šķiet, nav izmisis.
Bet, kā iet Filipam, man nejautājāt vis. —
Pēc tāda pārmetuma pūlis,
Ko orators ar vārdiem kūlis,
Nu atmodies un cīņā ies.
Par to var teiksmai pateikties.

Mēs visi — grieķi gan, pats sevi skaitu tādu.
Kad rakstu pašulaik šo noslēgumu te,
Man šķiet, kāds stāsta «Ēzeļādu»,
Un līksmi jūsmo dvēsele.
Teic: veca pasaule. Tam ticu, tomēr saku,
To vajag jūsmināt un vest pa bērna taku.

V

CILVĒKS UN BLUSA

Ar savām prasībām mēs dievus apgrūtinām.
Ko necienīgi mums pat prasīt cilvēkiem,
To prasām dieviem mēs; lai tie par sīkumiem
Visnesvarīgākiem, par visu saka: «Zinām.»

Reiz vienkāršs mirstīgais, vissīkākais no tiem,
Spriež, ka viņš arī drīkst pret netīkamiem niekiem
Lūgt talkā Olimpu ar visiem iemītniekiem,
It kā te būtu karš starp grieķiem, trojiešiem.

Reiz blusa muļķītim bij plecā iekodusi.
Tā krokās mājoja, kur silta apmetne.
— Tev vajag iznīdēt šo sugu, Herkules,
Pirms siltā vasara pie mums ir atnākusi.
Ko dari, Jupiter, tur mākoņos, vai dusi?
Šo sugu nesaudzē, par izsmieklu tai mēs. —

Viņš labprāt gribētu, lai dies no augšienes
Tam padod zibeni, tad nospertu viņš blusu.

VI

SIEVIETES UN NOSLĒPUMS

Tāds noslēpums ir smaga lieta,
Par smagu dāmu pleciem tas.
Daudz vīriešu dažlabā vietā
Ir tādas pašas sieviņas.

Kāds vīrs bij saucis (šie ir fakti):
— Ak debess, mani spiež! Vai tam var noticēt,
Man šķiet, es taisos olu dēt!
Nu, lūk, lūk, te jau tā, to jutu cauru nakti!
— Ko! Ola? — Jā jel, jā. — Vai cilvēks var
to spēt?
— Kā redzi — svaiga, tikko dēta.
Tu sargies izpļāpāt, šī lieta mums ir svēta,
Jo mani varētu par vistu noturēt. —
Kā visus noslēpumus, sieva
Šo arī solās noklusēt;
Tā vārdu turēšot, pat apzvērot pie dieva.
Bet zvērests izgaisa tāpat kā rīta migla.
No rīta mazā gaismiņā
Pie kaimiņienes jau ir tā,
Un mēle raisās visai žigla:
— Ak, mīļā, zini ko, kāds jocīgs notikums!
Gan tālāk nestāsti, tad slikti klāsies mums.
Mans vīrs ir sācis dēt. Tik milzum lielu olu —
Trīs četru lielumā. Lai dieviņš stāv tev klāt,
Ja noslēpumu šo tu sāksi izvazāt!
— Ko! Tu par mani smej? Kā kapā, ja ko solu!
Tu mani pazīsti. Ej mierā, neteikšu. —

Un «vistas» laulene uz māju dodas nu.
Tik viņas draudzene, kā paša velna dzīta,
Vai desmit vietās paslepen
Nu klāsta visām paziņām,
Ka kaimiņš izdējis trīs olas ir no rīta.
Vēl kāda cita sieviņa,
Kas savām acīm pat tās esot redzējusi,
Bij vēl pārs olu pielikusi.
Ja tā, tad nav nekā vairs tautai slēpjama,
Un nu jau olu skaits, ko citi palielina,
Ir diezgan prāvs. Cik? Kas to zina!
Bet, dienai beidzoties, bij šis
Par simtu vairāk izdējis.

VII

SUNS, KAS SAVAM SAIMNIEKAM NES GROZĀ BROKASTIS

Uz vērtībām mums acis krīt,
Šīs alkas gribam piepildīt;
Kam nekautrībā veiklas rokas,
Tur sabiedrības manta plokas.

Kāds suns, kam klūgu groziņš dots,
Nes savam saimniekam uz darbu brokastis.
Šim kārdinājums liels, bet, gods, kam nākas gods,
Kaut daudz tur garšīga, suns neaiztiek to vis.
Vai cilvēks, nezinu, tam tiktu viegli pāri
Un savaldītu lielo kāri.
Šo dziņu nobremzēt mēs sunim iemācām,
Bet cilvēkam to nevaram.
Nu, lūk, tas grozu nes sev zobos kā mēs saujā,
Bet te kāds krancis klāt, grib atņemt ēdamo,
Tik viegli nav, šis nedod to.

Nu jāliek zemē grozs, lai netraucētu kaujā.
Un nikna cīņa iesākas.
Vēl citi plušķi, kā par spīti,
Kas koka nebaidās, kaut gan prom visur dzīti,
Kā klaidoņi te ierodas.
Pret visiem vienam stāt? Tas būs mazliet par traku!
Un galu galā vai tas savu daļu gūs,
Kad kaujā pazaudēs? — Ak, kungi, es jums saku, —
Tas teic, — kam plēsties mums? Man mana daļa būs?
Lai tad pa desai jums, pa krietnam kāpostkušķim. —
Pēc tādiem vārdiem pirmais: haps!
Laiks pierīties nu katram kvekšķim, plušķim,
Nu viens par otru rauj, kas labs.

Tā — kāda pilsēta šai gleznā, ko te paudu,
Kur lāga ļautiņi nes glabāt savu naudu:
Kāds varasvīrs, mērs, maģistrāts;
Kur daudz ir garnadžu, tie ņem, kas citu krāts,
Un, veikli kases tukšodami,
Tie kautriem skolu dod, līdz pašiem rodas nami.
Ja kautrīgākam kautrāks prāts,
Kas negrib ņemt, kam sirds vēl nav ar duļķi,
To tikmēr saukās šie par muļķi,
Līdz būs, kad ausīs jaunais rīts,
Par pirmo zagli iztaisīts.

VIII

JOKDARIS UN ZIVIS

Man visai netīk jokdarība,
Kaut daudziem viņa jauka šķiet.
Kā liekas, tā ir dievu griba,
Ka zobus apvārdo un muļķīši var smiet.

Es te gar vienu zobus trīšu,
Šai fabulā ko pastāstīšu,
Varbūt kāds atzīs vēl, ka man tas izdevās.

Kāds jokdaris reiz viesībās
Pie mazām zivtiņām ir nolikts vienā malā,
Bet lielās — tālu viņā galā.
Viņš mazās ņem, kaut ko tām ausīs čukst
Un izliekas, ka viņās klausās.
Nu arī visi viesi ausās.
Te jokdaris ko gauži pukst,
Ka viņš vēl skumst pēc kāda drauga,
Uz tālo Indiju kas savlaik aizbraucis;
Grib zināt, vai nav noslīcis, —
Tāpēc no zivtiņām viņš uzzināt to rauga,
Bet šīs par jauniņām. — Man atbildēja tās,
Par drauga likteni tik zinās lielākās.
Tad, kungi, gribētos tur kādai pajautāt. —
Es šaubos, vai šī kompānija
Tur smējās, vai maz joks tas bija,
Bet viņam piebīdīja klāt
Tad lielu rijēju, kas simtu simtiem rija,
Tā varēs pastāstīt, šo mierināt,
Nu īstu dzelmes kramu,
Aiz liela vecuma gandrīz vai neēdamu . . .

IX

ŽURCĒNS UN GLIEMEZIS

Kāds žurcēns, pamuļķis, no laukiem,
Pie tēva dzīvodams, bij apvēlies ar taukiem,
Bet labo maizi atstāja
Un tālos ceļos aizgāja.
No būdas līdzko prom tik pārtikušas, jaukas,
— Re, kāda pasaule, — šis pīkst, — ir plaša nu!

Re! Apenīni te, un, rau, tur arī Kaukāzs! —
Par kalnu uzskata jau kurmja rakumu.
Pēc dažām dienām tiek tas kaut kur jūras krastā,
Kur licis Ūdenstēs post krastu gliemežiem,
Kas apjomā tik neparastā,
Ka žurcēns notur tos par kuģiem dīvainiem.
«Ko tētis zin,» tas spriež, «tāds nabags, sviedrus lējis
Un nejēdzīgi bailīgs pat,
Bet es daudz redzējis, daudz arī pārvarējis —
Gan jūras, tuksnešus.» Nu skat,
Kā žurcēns, pirmziemnieks, te spriež — ar lieliem robiem,
Nevis kā grāmattārps, kas bruņojies līdz zobiem.
Starp daudziem slēgtiem gliemežiem
Viens vāku pacēlis, lai gaismai sevi dotu,
Lai saule viņu apstarotu.
Tas bija prāvākais no tiem:
Balts, mirdzošs, brīnišķīgs; šķiet, viņš pats sevi liela.
Tiklīdz to žurcēns redzēja,
Tā prāto: «Vareni, šī, liekas, ēdamviela
Un, ja vien nemaldos, ir gaļas krāsā. Jā.
Nu! Lai tad dzīrojam!» Jo ēst šis grib kā traks.
Un žurcēns galvu stiept pēc laupījuma manās.
Bet pēkšņi gliemezis ciet aizcērt vāku: klaks!
Ciet gan! Lūk, tā iet tam, kam nava zināšanas.

Šai fabulā ir dažas atziņas:
Mēs pirmkārt redzam to, ka tas,
Kas dzīvē iet, bet gudrību nekādu, —
Ka visos apstākļos šī dzīve pārsteigs tādu.
Un teikšu vēl, kā bieži iet:
Kas otru ķers, var pats būt ciet.

X

LĀCIS UN DĀRZKOPIS

Kāds lācis tālumnieks, kas dzīvo vientulīgi,
Tāds muļļa neaptēsts, kaut kādā kalnājā,
Sāk beidzot padomāt: tā dzīvot — apnicīgi;
Drīz prāta trulumā var slīgt, ja dzīvo tā,
Ja sabiedrības nav un dzīvo pārāk svēti.
Ir labi runāt maz, vēl labāk klusu ciest,
Bet slikti abēji, ja tas ir pārspīlēti.
Kurš dzīvnieks gribēs dzimtu viest,
Kur mīt šis nemīlīgais lācis?
Lai klusumā kā pieradis,
Šis skumjais dzīves veids tam pašam apnikt sācis.
Netāl' šim kaimiņos kāds dārznieks, vientulis,
Teikt, Zemesmātes priesteris,
Kas dārzu mīl, kam dārzs ir viss ...
Bet tomēr bieži skuma.
Ko nu tas līdzēja, ja dārzs bij jauks?
Ar mēmām laismām vien tev nebūs panākuma,
Ir vajadzīgs kāds sirsnīgs draugs.
Un tātad mūsu vīrs te kādā jaukā rītā
Iet meklēt draugu sev; ij lācis sapošas
Un čāpo draugu rast, bet brīdī negaidītā
Tie pēkšņi ceļā sastopas.
Nu vīram bailes ir — ko teikt, kā izvairīties?
Tas domā: izliksies, ka baiļu nav, ko tur!
Bet lācis, čabatnieks, te negrib ilgi pīties,
Šis vīram strupi rūc: — Nāc šur'! —
Vīrs saka: — Cēlais kungs, jel parādait man godu —
Vai drīkstu lūgt jūs pusdienā?
Es — zemnieks, man tik piens un augļi, kas ir —
dodu,
Jo sevišķa man nav nekā,
Bet, kas man ir, to piedāvāju.

Šķiet, jūsu augstībai šis mielasts ir par vāju. —
Bet lācis piekrīt šim. Nu abi mājās iet.
Jau ceļā sirsnība tiem tuva,
Bet mājās pilnībā šie labi draugi kļuva.
Lai, lai nu teic, ko grib, man šķiet,
Ka labāk vienam būt, tik ne ar muļķi kopā,
Bet vīrs, lūk, saskatīja lopā
Ko patīkamu sev, kaut tie maz runājās.
Vīrs dārzā strādāt iet un lācis medībās —
Šā amats. Lietas šīs tiem nav vēl sajukušas.
Viņš medījumu piegādā
Un, vīram guļot, dzenā mušas.
Nu, lūk, reiz vecītis guļ ciešā diendusā,
Tam muša uzmetas uz sejas.
Var mušu pagaiņāt, ja notvert nelaimējas,
Bet lācis vienkārši šo lietu nepamet.
— Es tevi ķeršu tā . . . — viņš smejas
Un, tvēris akmeni, ar visu spēku met,
Tā nosizdams šo nieka mušu.
Bet beigts ir arī draugs, jo galvaskauss tam pušu.
Labs šāvējs? Nejēga! Un pakalpojums — lieks.

Draugs muļķis bīstamāks kā gudrs ienaidnieks.

XI

DIVI DRAUGI

Bij Monomotapā reiz īstu draugu pāris.
Ja viens ko ieguvis — to tūlīt otram dot.
Kaut būtu Liktenis tā m ū s u zemi skāris,
Tik labi draugus sadalot!

Reiz, abiem guļot sapņu skavās,
Kad nakts mēdz visus ieaijāt,

Te pēkšņi viens no tiem kā bulta augšā rāvās
Un, kalpus uzcēlis, pie drauga steidzas klāt;
Bij Morfejs aizskāris šo mājas slieksni klusi.
Ir otrais augšā jau, tver maku, zobenu
Un jautā: — Nelaime vai kāda notikusi?
Jo zinu, mīlēji vienmēr nakts atpūtu;
Vai spēlē naudu pazaudēji?
Še, manu ņem. Varbūt tev ķildas kur? Ja tā,
Te zobens mans, te es — tev iešu palīgā.
— Paldies, nē, — pirmais teic, — tu mani sabiedēji,
Man sapnī izlikies mazlietiņ noskumis,
Nu skrēju uzzināt, kas ļauns tev noticis. —

Kurš krietnāks draugs no tiem? Kā, lasītāj, tev liekas?
Šis jautājums ir grūts, lai kā to risinām.
Bet īsti draugi gan ir brīnišķi, ja tiekas:
Ja vienam kas uz sirds, tas redzams otrajam.
Tev nedienās viņš visu atdos,
Lai tev nav lieki jāpūlas;
Pat nieka sapnis bailes radīs,
Ja draugu skars, ko mīlē tas.

XII

SUĶIS, KAZA UN AUNS

Pa ceļu rati rit — tur kaza, suķis, auns;
Tos tirgū ved. Ja tā, ko tad vairs, nabags, ceri,
Jo cilvēks nevedīs tev rādīt teijāteri,
Bet pārdos gan. Vai tas kas jauns?
Tur suķis, svētaistēs, tā kvieca,
It kā simt miesnieku tam dūčus biksēs trieca.
Tas tik ir bļāviens gan! Vai ausis aizkrīt ciet.

Auns, kaza — jaukas radībiņas,
No briesmām viņām nav ne miņas;
Šie brīnās. Suķis kliedz bez mitas: — Palīdziet!
— Ak posts, — teic vedējs tam, — kā nejūti tu kaunu?
Te kurlam jāpaliek! Kaut drusku pieklustu!
Šie abi drauģeļi vai uzvedas kā tu?
Ne vārda neiebilst, nu palūko šo aunu,
Tas prātīgs ir. — Tas muļķis ir no Muļķenes!
Ja zinātu, ka nost būs snuķis, —
Urkš suķis,
— Tas stiprāk kliegtu nekā es.
Tā otra persona pat brēktu visā galvā.
Šī cer par pieniņu gūt dzīvību sev balvā
Un auns par vilnu iemantot.
Es šaubos gan, vai tas maz būs tā.
Bet ko tad es tiem varu dot?
Vien gaļu. Tādēļ esmu gūstā,
Ardievu, mājas, aizejot! —

Šis suķa spriedums labs, tā ir, — bet kam tas der?
Ja licis Liktenis tev rūgto kausu — gaidi,
To nenovērsīs vairs nekādas žēlas, vaidi.
Mums savaldība tad vienmēr gan vairāk sver.

XIII

TIRCISS UN AMARANTE

Sijerī jaunkundzei

Reiz Amarantei Tirciss teica:
— Ak, kaut jūs pazītu šo slimību kā es!
Tā apbur mūs uz pasaules;
Zem saules tāda nav, ko viņa nepieveica,

Tā patīk, piedodiet, ka izklāstu jums to.
Es lūdzu ticēt, nešaubīties,
Vai es jūs mānīšu? Un ja vēl ievēro,
Ka alkdama man sirds pēc jums mēdz vienmēr
dzīties ... —
Teic Amarante: — Sakiet man —
Kā sauc šo slimību? Šās kaites vārds kā skan?
— Vārds: Mīla ... — Skaists gan vārds! To dzirdot, prieks.
Kā lai to pazīstu? Ko sastopoties jūt?
— Tāds prieks, kas karalim, pret slimā prieku nieks!
Tas sāji garlaicīgs! Var saslimušais gūt
Pat vientulībā aizmirstību:
Vai birztala, vai upes krasts,
Nekā tas nesajūt; viņš citam nesaprasts;
Tam visur seko kas ... Kaut kas ... pret paša gribu;
Viss izdzēsts viņa acīm tiek,
Kad savas sirdsjūtas tas raida,
Un tomēr nesaprot, kādēļ šīs sirdsjūtas;
Tam bail ir sastapties, bet sastapties grib tas.
— Ak, jā, — tam Amarante saka,
— Kā nupat tēlojāt, šī slimība ir traka.
Man tā ir zināma, to grūti dziedināt. —
Nu Tirciss skaidri jūt, ka mērķim gluži klāt.
Bet mīļā piebilda: — Šo kaiti skaidri manu,
Kad domāju par Klidamanu. —
Gandrīz bij Tirciss beigts aiz kauna, sirdssāpēs.

Daudz ļaužu zināms mēs,
Kas ir ar tādu dabu:
Cer sev ko iemantot, bet citiem dara labu.

XIV

LAUVENES BĒRES

Bij lauvam sieva nomirusi.
Te galminieki visi klāt,
Grib patvaldnieku mierināt,
Jo zaudējis tas otro pusi.
Šā skumjas šie vēl pavairo.
Un provincei ar ziņots bija,
Lai prefekti to nokārto,
Kā notiks bēru ceremonija;
Kā bēriniekus novietot.
Mēs varam padomāt, kā atskanēja telpa;
Ikviens nu rūca, kā vien prot
Un arī cik tam stipra elpa.
Pēc lauvas parauga tur galma kungi rūc,
Un galms ir vieta tā, kur kādu valdinieku
Daudz lišķu aplido, tam glaimus ausīs dūc;
Būs bēdīgs, vienaldzīgs, būs vaj'dzīgs — rādīs prieku,
Kas patiks valdniekam. Kam rādot grūti ies,
Tāds vismaz lūkos izlikties.
Tie hameleonu cilts vai mērkaķiem pat rada,
Tās šablonradības, pa sērijām ko rada.
Kā uzvilkts pulkstenis tiem jūtas darbojas.
Bet nu pie mūsu fabulas!

Viens neraudāja tur, tas — briedis. Juta nievu,
Jo karaliene reiz tam ņēma dēlu, sievu.
Šī nāve viņu atrieba.
Kāpēc lai viņš vēl raud? Kāds princim pačukstēja:
— Nav briedis raudājis, bet toties klusi smējies. —
«Ja dusmas karalim — ak vai!» teic Zālamans.
«Ja valdnieks lauva vēl, draud katram bēru zvans.»
Bet briedis nebija vēl daudz ko iemācījies.

— Ko! — monarhs viņam rēc. — Tu, meža nelieti!
Tu smej! Vai raudāt neproti?
Gan aplauzīs tev lielos ragus.
Mēs nepiedursim klāt tev savus svētos nagus,
Tev, tādam lopam, neprašam!
Vilks, atrieb karalienes nāvi,
Tās cēlo dvēseli! Es spriežu nāvi tam!
— Sir, — briedis iebilda, — ko dusmām vaļu ļāvi?
Ir garām raudu laiks par lielām sāpēm man.
Kad viņas augstību tur ziedos ieraudzīju,
Es klusus vārdus saklausīju,
Kas sirdī man vēl tagad skan.
«Ak, draugs,» tā sacīja, «tu savaldi gan raudas,
Jo Elizejas laukos tās
Var dieviem nepatikt, daudz tur būs svētas baudas.
Vien brīdi karalis lai dzīvo asarās,
Par to es tikai priecāšos.» —
Tiklīdz kā beidza vārdus šos,
— Ak, brīnums! — visi kliedz. — Tā — svētā!
Zevs tā spriedis! —
Un izbēga no soda briedis.

Pūt pīlītes tik valdiniekiem,
Ar glaimiem tīkamiem lai pildās melu trauks;
Lai sirdis pildās tiem ar necienīgiem niekiem.
Šie āķim uzķersies — tu būsi viņu draugs.

XV

ŽURCĒNS UN ZILONIS

Daudz spēlē varenos šobaltdien Francijā,
Un pilsonis ne tikai mājās
Par augstu kungu iedomājas.
Jā, franču slimība, jā, jā,

Šī slimība mums raksturā.
Ir spāņiem netrūkst iedomības,
Bet citā tvērumā — tiem vairāk trakulības,
Ne tik daudz muļķības. Lūk, abiem piemērs šis.

Kāds žurcēns redzēja, kur klumzā zilonis —
Tik liels kā treju stāvu māja,
Un tāpēc viņš tik lēni gāja.
Tam mugurā tā kā uz klāja
Bij kāda augsta princese
Un viņai līdzās apteksne,
Suns, kaķis, mērkaķis. Vēl papagailis bija,
Kas svētceļojumā šo dāmu pavadīja.
Un, redzot ļautiņus, kas brīnās, žurcēns teic:
— Ir gan šiem jābrīnās, ko lielā masa veic,
It kā tur būtu nopelns kāds,
Ja kādam pasaulē ir maz vai vairāk telpas!
Lai bērnus baida, kam mazs prāts,
Bet brīnās lielie kā bez elpas!
Lūk, es, lai būtu vai cik mazs,
Ne tādēļ niecīgāks kā tas. —
Vēl būtu daudz ko pasacījis,
Bet kaķis zemē nolēcis
Un esot viņam pierādījis,
Ka žurka nav vis zilonis.

XVI

HOROSKOPS

Pa ceļu ejot mums, visdrošākais kas liekas,
Ar ļauno likteni it bieži jāsatiekas.

Bij tēvam vienīgs dēls, ko mīlēja tas ļoti,
Viņš sauca kādu gaišreģi,
Kas izskaidroja pamatoti,

Ka dēls ir jāsargā no lauvām rūpīgi
Līdz gadiem divdesmit; pēc varot dzīvot brīvi.
Tēs, dēlu mīlēdams, tam iekārtoja dzīvi
Pils telpās visā drošībā;
Viņš nosacīja, āre, tā,
Ka aizliedz atrasties tam ārpus mājas sienām,
Ar draugiem iekšpusē var ņemties caurām dienām.
Kad nāca tādos gados tas,
Kad jaunekļiem tīk medības,
Šim liedza tādu nodarbību.
Lai sacītu ko sacīdams,
Tēs vērā neņēma tā gribu.
Vienmēr šis prieks bij atliekams,
Kaut temperaments tam un ārkārtīga drosme,
Ar mokām savaldījās šis,
Kad viņam kvelda asinis;
Jo stingrāks aizliegums, jo lielāka aug rosme.
Dēls zināja, kāpēc tāds aizliegums.
Šai pilī pārbagāts bij sienu rotājums:
Gan gleznas, grebumi, gan segas, gobelēni,
Kur zvēri, medības, kur kaujas bruņās zēni.
Dēls lauvas attēlu redz segā, dusmās sauc:
— Ak, ērms, tas tu, kas manu dzīvi jauc
Un važās mani tur! — To teicis, roku cēla,
Tik sadusmoti aizrāvās,
Ar visu spēku segai zvēla,
Ka nagla, kas aiz tās, šim delnā iedūrās
Un asinis tam saindēja.
Vai Eskulapa prāts glābt dzīvību vairs spēja?
Nē, tomēr bija jāmirst tam.
Tas pats dies tika Eshilam:
Šim dziesminiekam tāpat gāja.
Reiz teica pareģis, to nositīšot māja.
Šis pilsētu nu atstāja
Un, gultu paņēmis, zem debess gulēja.
Te bruņurupuci kāds ērglis nesis gaisā,
To lūkodams kur sviest, lai cietā māja plaisā,

Un, lejā redzēdams ko klintij līdzīgu,
Šo vaļā palaidis, uz klints lai pārplīstu.
Pa galvu trāpīja, kā Eshilam bij teikts ...
Un nabags dziesminieks uz vietas bijis beigts.
Var spriest no šiem pārs gadījumiem,
Ka galu dabū neviens cits
Kā tas, kas pareģībai tic.
Šo mākslu pieskaitu patiesi ļauniem trumiem.
Es neticu, ka daba te
Sev rokas klēpī salikusi,
Bet mūsu rokas sasējusi,
Lai mūsu likteni lemj debess. Ai, nē, nē!
Viss atkarīgs no sagadības,
No vietas, laika pat, no citu ļaužu gribas.
No zvaigznēm, zīlniekiem — nekas.
Te dzimis valdnieks, gans uz mūsu planētas,
Viens tura scepteri un otrs — gana stibu.
Jūs teiksit man, ka tas ar Jupitera gribu?
Kas Jupiters tāds ir? Tik veids bez apziņas.
Nu kā tad tas var būt, ar kādu saprātību
Uz dzīvi, cilvēkiem šā iespaids darbojas?
Vai sasniedzama mūsu mala?
Kā telpu pārvarēt? Kur Saule mums, kur Marss?
Kur milzu ķermeņi bez gala ...
Varbūt kāds horoskopa gars
Ir tvēris atomu, kas šurpu atjoņojis?
Ja pieļaujam, ka tas ir tā
Un paredzēt nu var, kāpēc nav paziņojis,
Kas notiek mūsu Eiropā?
Ko lai tie zinātu par miriādu sfērām,
Par mūsu nākamajām ērām,
Ja nevar izsekot tie mūsu sajūtām
Un pat ne mūsu darbībām?
Te liktenis tā sarežģījas
Un nerit vis kā metā dzijas.
Bet, lūk, šie pareģi grib ērti viņas tīt,
Ar mēru dzīvi izmērīt.

Tik nepievērsiet ievērību
Šim stāstam, ko te paudu jums;
Šis dēls ar Eshilu ir tikai izņēmums.
Bet lūk, ko gan vēl pateikt gribu:
No simtiem vienam var šie māži izdoties,
Ar gadījumu sakristies.

XVII

ĒZELIS UN SUNS

Lai otram palīdzam, kā to mums māca daba!
Bet tikai mūsu ēzelis,
Kas radībiņa ļoti laba,
Šo mācību bij aizmirsis.
Kāpj lēnām ēzelis un nedomā nekā.
Nāk saimniekam līdz suns — to pavada kā brāli.
Te saimnieks piestāj atpūtā,
Pats aizmieg. Ēzelis nu brīvā. Pacērp zāli —
Tas bijis kādā pļavmalā,
Kur zāle mīksta, tikai lobī!
Tā kādu stundu cērp, ko gaidīs? Vai nu prāts!
Nav labi, ja tik delikāts,
Var aiziet secen rikts un jākar vadzī zobi,
Kā daudziem viesiem gadījies.
Šis ēzelis to mācījies
Un tāpēc negaida. Suns tikai badā mira.
— Es lūdzu, dārgais draugs, — tas iesmilkst,
— pieliecies!
Tur grozā — ēdamais, kas manai daļai likts. —
Nekādas atbildes. Šī Arkādijas šķira
Tik ēd un rūpējas, lai neaiztikts
Tā dārgais pusdienlaiks. Ēd, ēd — kā sev par sodu.
Tā piesvempies, nu sten: — Draugs, padomu tev dodu:
Tik ilgi pagaidīt, līdz saimnieks modīsies.
Ko darīt, zinās viņš, tev dos, kas pienāksies,

Gan ņuku maizes, gan no desas. —
Kad pateicis, lūk, vilks no meža šurpu nesas,
Nu šausmās ēzelis sauc suni palīgā.
Suns nekustas, tas atcērt tā:
— Draugs, padomu tev dodu:
Tik ilgi pagaidīt, līdz saimnieks modīsies;
Kas darāms — zinās viņš. Ja vilks tev virsū skries,
Bēdz, panāks tas — velc tam pa podu!
Jo esi labi kalts. — Kad runāt beidza šis,
Vilks ēzeli bij nokodis.

Viens otram palīdziet ar godu!

XVIII

PAŠĀ UN TIRGONIS

Reiz Turcijā kāds grieķu tirgonis
Bij tirgojies ar pašā aizgādību.
Cik tam par to šis grieķis maksājis?
Vai naudā vien? Te vēl daudz neskaidrību,
Bet dārgi gan, kā grieķis sūdzējies.
Trīs turķeļi, daudz niecīgāki gari,
Tam piedāvā ar viņiem vienoties.
Pa visiem trim šie ņemšot kopā arī
Sev mazāk nodevu nekā tas lielvezīrs.
Un vienojas ar tiem šis grieķu vīrs,
Bet lielmani par to kāds informējis
Un čukst šim: varot vēl, ja grib un prot,
Tos visus trīs vēl krietni izcūkot.
Kas smej vispēc, vienmēr tas gardāk smējis,
Tādēļ lai šis tiem sūtot vēstnešus,
Ka Muhameds tos paradīzē gaidot,
Un ātri vien. Ja ne, šos neliešus
Tad jutīs pats, tie nejokosies baidot.
Tiem draugu daudz, kas gribēs darbā stāt,

Vai ellē skries jums indi sagādāt.
Šiem čukstiem turks gan nepiešķīra svaru,
Bet rīkojās kā Maķedonietis,
Nu sacīdams: «Lūk, vienkārši tā daru.»
Viņš tūlīt iet, kur dzīvo tirgonis,
Tam uzticas, jo pats pār sevi valda,
Kas nešaubās. Šo sēdina pie galda.
— Ak, vecais draugs, — viņš grieķim saka tā,
— Tu aizej prom no manis. Man jau stāsta,
Lai uzmanos no tevis kā no lāsta.
Bet ticu tev, tu indi nenēsā
Un nesniegsi man tagad tādu dziru,
Jo saskatu es tevī godavīru.
Kas attiecas uz taviem aizbildņiem,
Tad paklausies bez dialogiem liekiem,
Kas garlaiko, ja spriedelē par niekiem,
Šo stāstiņu, kas derēs tev un tiem.

Bij ganam ganāmpulks ar suni labu, mīļu.
Ko iesāks viņš, kāds jautā tam,
Ar tādu suni, maizes rīļu?
To grūti uzturēt ir viņam, nabagam.
Cik viņam vajadzīgs kā ganam,
Var iztikt ar trīs plušķīšiem,
Daudz mazāk izdevumu tiem:
Rīs mazāk visi trīs, kā jādod lielam tranam.
Daudz vairāk lielais ēd par trim,
Bet vai trīs rīkles tad būs šim,
Kad vilki kādreiz ieradīsies?
Gans mazos paņēma, ko tur ar lielo tīsies!
Tie mazāk ēda gan, bet visi trīs — aidā! —
Kad juta vilku mežmalā;
Ja grib, lai kaujas paši gani!
Tam cieta ganāmpulks, un cietīsi ij tu,
Ja tu šiem plušķiem ticētu.
Pie prāta nāc un paliec nu ar mani. —
Tas palika.

Par jums tas, provinces.
Ir apsverams, pirms kādai domai ļaujas.
Jums karalim un stipram jāpakļaujas,
Bet mazvarām, kaut daudz, nav nozīmes.

XIX

ZINĪBU PRIEKŠROCĪBA

Starp kāda miesta pilsoņiem
Bij izcēlusies domstarpība:
Viens — nabags izglītots no tiem,
Otrs — bagāts muļķis, kuram gribas,
Par bagātību lai cits to
Kā svarīgāko ievēro
Un viņu vairāk pagodātu.
Vai godāt tādu var, kas ir ar mazu prātu,
Tik tāpēc vien, ka nauda tam?
Tas nederēs vis iemeslam.
— Mans draugs, — viņš teicis gudrajam,
— Ja gribat, lai jūs ievērotu,
Cik protu,
Tad gaida, lai jūs dzīres dotu.
Ko der jums rakņāties šais rakstos muļķīgos,
Ja jādzīvo vienmēr jums tikai bēniņos
Un ziemā apģērbies tāpat kā pavasarā,
Tik paša ēna vien ir jūsu sulainis.
No jums tiek valstij tik, cik tiek no putna zarā!
Vai kāds no jums daudzmaz ko labu kārojis?
Bet mēs — dies vien to zin, cik daudz dod
mūsu nauda! —
Mēs itin visu uzturam:
Tiek tirgonim, tiek šuvējām,
Tiek daudzām dāmām sava bauda,
Tiek jums par nieka grāmatām,
Tiek finansistu izmaksām. —

Šie vārdi bij tik nekaunīgi,
Ka dievi iejaucās, lai varētu tos beigt.
Bet gudrais klusēja, kaut bija daudz ko teikt.
Karš nāca, postīja šo vietu liktenīgi,
Nu abi atstāja šo savu miestiņu.
Bez līdzekļiem ir muļķis nu,
Viņš vārdus dzird vienmēr tik skarbus,
Bet otrais saņēmis it visur jaunus darbus.
Tā izbeidzās tiem strīdus gars.

Lai muļķi teic, ko grib, — ir zinībai liels svars.

XX

JUPITERS UN PĒRKONI

Jupiters reiz kādā dienā
Saka tā no augstienes:
— Zemes malā lai ikvienā
Cilts nāk jauna, vēlos es!
Garlaicīga vecā rase,
Lai nāk dzīvot cita klase.
Skrej nu, Merkur, ziņu nes
Ellē tur pie fūrijām!
Atved niknāko no tām.
Cilvēkrase, teikšu īsi:
Šoreiz tu nu pazudīsi! —
Nevar tas vairs mierā stāt,
Savas dusmas mazināt.
Lielie zemes valdinieki,
Tiesneši, kas grib mūs mīt,
Ja jums dusmas aizdod nieki,
Seko negaiss, tad nav lieki
Vienu nakti pagaidīt.

Dies, ko vieglie spārni nes,
Laižas prom pie Megairas,
Un ar melno Tisifoni
Tas ar diplomāta toni
Izraugās to niknāko —
Nežēlīgo Alektoni.
Šī tik lepna bij uz to,
Plūtonam ka nozvērēja:
Visa cilvēksuga būs,
Kas tiem augšā nederēja,
Viņam; valsts nu liela kļūs.
Jupiters tam nepiekrita,
Zvērests nevietā tam šķita,
Atceļ to. Bet tomēr šis
Zibeni bij palaidis,
Kas uz nekrietnākiem krita.
Pērkoņtētiš — āre! — sper
(Visi tēvi šad tad per),
Palīgā ja aicināts.
Kā jau tēs, kam žēlīgs prāts,
Vienu otru arī rāja
Apvidū, kur ļaužu maz.
Kā tad mūsu sugai gāja?
Neskāra to it nemaz.
Sasaukt Olimpu Pats lika.
Mākoņstūmējs runāja —
Pat pie Stiksas zvērēts tika —,
Jaunas briesmas rīkoja.
Citi dievi viņam saka:
— Tēs jau esat arī jūs,
Izeja te nav tik traka,
Darbs te citiem dieviem būs. —
Vulkāns uzņēmās šo lietu
Veikt ar saviem pērkoniem.
Krāsnīm razdams kādu vietu,
Kur ar smagiem ieročiem
Strādā kalnos vienuviet,

Bet ar otriem, vieglākiem,
Citas vietas meklēt iet.
Un šis, kas mums šad tad spēra,
Nāk no paša Jupitera.

XXI

MEDĪBU VANAGS UN GAILĒNS

Jūs nodevēja balss var bieži vilināt,
Jo balss tam svēti skan, bet domas vis nav svētas.
Vai tūlīt iesit viņam klāt
Kā suns, kas bēg no tēva sētas?

Kāds ķirķis (gailis tas pēc sava amata)
Reiz tika aicināts, uz tiesas pamata,
Pie mājas tribunāla galda.
— Tip, tip, tip, tip! — to sauc, un visiem balss tik salda,
Bet gailēns netic tiem. Kā ne,
Tas slīpētāks par normandieti.
— Šis nolūks redzams man, mersī, — tas teic,
— nē, nē,
Jūs mani neturiet par kādu nomalieti! —
Vai instinkts tas vai pieredze,
Bet tādiem gailēniem mēs aizdomīgi šķietam.
Šim, ko ar pūlēm ķēra ciet, —
Šim vajadzēja rīt ar steigu katlā iet,
Bet iestāsti to tādam mietam!
To bēgam vanags redzēja.
— Dzi, ķirķi, sauc! Vai kurls? — tam vanags uzbļāva.
— Man tiešām jābrīnās, ko skraidelē? Kas vajā?
Tad ir gan stulba ģints, kam prātiņa nav mājā!

Es laižos medībās un atlaižos, ja sauc.
Rau, logā saimnieks pats; nu ej, ko gaisu jauc!
— Es kurlais neesmu, tiem, redzu, kas aiz
ādas ... —
Teic gailēns. — Atvaino, edz, nazis pavāram ...
Vai tas pa jokam? Kā tev rādās?
Vai ta' tu nejūti, cik salda balss ir tam?
Tu izbeidz mani saukāt, smiet,
Par stulbo ieskatīt, kad gribu projām skriet.
Ja redzējis, ka katlā mesti
Tikpat daudz tavi vanagi,
Cik daudz tur mūsu gailēni,
Tu man ne vārda nepārmestu.

XXII

KAĶIS UN ŽURKA

Ir četri dzīvnieki: viens — kaķis krējmlaiža,
Tad — pūce skumīgā, vēl — žurka murdgrauža
Un korsetētā zebiekste.
Pie blēžu cilts tie visi skaitās.
Kur vecā priede, tukšvide,
Tur visi devās zagļu gaitās.
Reiz vakarā kāds vīrs tur tīklu izžāvis,
Un kaķis, krēslā iedams medīt,
Aiz neuzmanības šā tīklā ieskrējis.
Kā nāves briesmās kliedzis šis,
Te žurka tūlīt klāt: nu kaķi varēs bedīt.
Līdz nāvei kaķis izmisis,
Bet žurka priecājas pārlieku,
Ka cilpā beidzot redz vislielo ienaidnieku.
Un kaķis lūdzas žurku tā:
— Draugs, zinu tavu augstsirdību,
Tāpēc nu tevi palūgt gribu,

Lai tu man nāktu palīgā
Un pestītu no cilpu maisa,
Kur nejauši es iekritu.
No visiem tavējiem vismīļākā man tu;
Ja kāds pret tevi naidā kaisa,
Tad es tas nebiju, es tevi saudzēju;
Es nejutu pret tevi nievu.
Ja tikšu brīvībā — par tevi lūgšu dievu —
Kā visi dievbijīgie kaķi,
Kas skaita pātarus. Tik mani tura murds
Un burza manu skaisto praķi.
Nāc, atbrīvo, jo esmu gurds. —
Bet žurka: — Ko par to man dosi?
— Tu mūža draudzību, tev zvēru, iemantosi,
Tev manu protekciju izmantot būs gods,
Par tavu dzīvību ar nagiem cīņā stāšu,
Pret pūci, zebieksti es tevi aizsargāšu;
Tās abas tevi lenc. — Teic žurka: — Idiots!
Man tevi atbrīvot? Ir saprāts man vēl dots. —
Un žurka skrej uz savu alu.
Tur ložņā zebiekste. Skrien kokā — pūce tur.
Kur glābties tai? Vairs it nekur!
Pie kaķa beidzot skrien, lai nedabūtu galu,
Un pārgrauzt katru cilpu sāk,
Nu mūsu lunkanam ir atkal brīvas pekas.
Bet pašlaik vīrs šurp arī nāk,
Un jaunsabiedrotie laiž abi vaļā ļekas.
Laiks rit. Reiz žurka redz kaut ko no tālienes,
Tas — kaķis, kas šai sauc: — Nāc, draudziņ, šurp,
tas es!
Kā māsu tevi skaušu!
Tu mani apvaino, ja turies atstatu.
Mēs sabiedrotie nu, tev uzbrukt neatļaušu.
Dies deva dzīvību, bet izglābi to tu . . .
Lai abiem slava jums! Tev šķiet, to aizmirsu?

— Bet es jau... — žurka teic, — es neaizmirsu arī,
Ko nozīmē tavs vārds. Vai turēt viņu vari? —
Ir līgums labs, ja pilda to,
Bet vai to kaķi ievēro?
Vai pastāvēt var savienība,
Ko diktē nepieciešamība?

XXIII

STRAUJUPE UN DZIĻUPE

Ar troksni milzīgu no kalniem straume brāzās,
Tā lika klintīm nodrebēt;
Kas ceļā tai, viss krita, gāzās;
Vai pāriet to kāds var maz spēt?
No zagļiem bēga vīrs, tam bija jātiek pāri,
Ar bailēm straumē iemetās.
Kad otrā krastā atradās,
Tad beidzot saprata viņš arī,
Ka troksnis tas bez dziļuma.
Bet tomēr ļaundari to atkal panākt jauda.
Nu upe ceļā šim, kas bij bez straujuma, —
Tik klusa, mierīga kā saldā sapnī snauda.
Vīrs jādams domāja: te viegli pāri tiks,
Jo pamatā te smilts un līdzeni te krasti, —
Bet izgāja tik neparasti,
Ka turpmāk zagļi nu tos abus mierā liks:
Ar zirdziņu tas dzelmē grima,
Kad pārpūlētās sirdis rima;
Uz tālo krastu pārcēlās,
Kur saule šī vairs nerādās.

Mēs skaļos ļaudis varam veikt,
Par klusajiem to nevar teikt.

XXIV

AUDZINĀŠANA

Šiem abiem suņiem gan bij katram sava daba.
Viens Lardums, Cēzars otrs. Tie brāļi, dzimta laba.
Katrs tika savam saimniekam:
Bij Lardums pavāram un Cēzars medniekam.
Un, tā kā dažādi tos abus audzināja,
Tad vārdus iedeva, kas katra amatam:
Tas Cēzars tika saukts, kas medniekam līdz gāja,
Daudz vilku, mežcūku gar zemi nolika,
Tādēļ šis vārds tam drosmīgais.
No sievām mazvērtām to arī pasargāja,
Un asins mazvērtā šā bērniem netika.
Bet viņa brālis, lūk, bij trauku mazgātājs,
Kam atkrita viens otrs gardums;
Viņš kļuva ļoti ļums, tādēļ to sauca — Lardums.
Tam saldkaisle bij pamatā:
Lai kāda mīļākā, tā viņam piederēja,
Un nu vai visā Francijā
Tas ieviest savu sugu spēja,
Kas Cēzariem ir pretēja.
No traukulaižām mums būs uzradusies tā.

Mums, liekas, izzudis ir tēvutēvu tikums.
Ar laiku izvirstam, ja pazūd dabas likums,
Ja veltām pārāk maz mēs uzmanības tai.
Cik nekļūst Cēzaru par Lardumiem, ak vai!

XXV

DIVI SUŅI UN BEIGTAIS ĒZELIS

Ir netikumi brāļi, māsas — morāles.
Ja brālis aiziet kāds no savas pajumtes,
Cits brālis iet šim līdz. Bet māsām — cita griba:
Tās var ar nebūt vienuviet,
Tām cita sapratība.
Šo sakarību redzēsiet
Pat bieži dzīvniekā. Suns saprātīgs un drošs,
Ja kalpo savam saimniekam.
Stulbs, baudkāris un atbaidošs,
Ja dzīvo savvaļā. Klāt netikumi tam.
Reiz divi dukši redz, nes viļņi kādu nastu:
Beigts ēzelis. Vējš pūš to prom uz otru krastu.
— Draugs, lūdzams, saki man, tev acis labākas, —
Viens prasa, — kas tur peld? Vai zirgs, vai vērsis tas?
— Vienalga, kas! It viss mums gaumē, —
Otrs atbild. — Patālu, bet dabūt lūkosim.
Mums viegli peldēt nebūs straumē,
Tad labāk upi izlaksim,
Lai nepaliek ne piles tai.
Būs uzkods sausumā, būs slāpes prom, kā saka,
Tiks gaļas kādai nedēļai. —
Nu, lūk, tie tūlīt arī laka,
Ka elpas viņiem pietrūka,
Līdz beidzot abi pārsprāga.
Ar cilvēku tāpat, ja to kas aizdedzina,
Tad jēdziens «nevaru» no prāta tūlīt gaist.
Alkt, plēsties, skriet — tik to vien zina;
Kā mantu, slavu gūt vienmēr tas vairāk kaist:
«Ja svešas zemes iekarošu,
Ja maisus pildīšu ar zelta dukātiem,
Ja kļūšu slavens vīrs, es visus apstarošu!»

Šī alkatība šiem tikpat, cik suņiem tiem,
Kam izlakt upi — nieks. (Nieks jūru — cilvēkam,
Ja skrien pēc slavas svildams.)
Jo cilvēks mūžam nepiepildāms.
Vai trejmūžīgam Metuzālam,
Kazi, ai` izdotos līdz galam
Vest kādu ieceri, lai pilnībā mirdz tā?
Vai nepaliktu pusceļā?

XXVI

DĒMOKRITS UN ABDĒRIEŠI

Kā nīstu tādu pūļa gribu,
Kas izpauž muļķa nejēdzību,
Kurš vienmēr saskata, ka nepilnīgs, lūk, tu,
Un tevi mēra tas ar savu mērauklu.

Tā Dēmokritu Abdērā
Reiz visi turēja, kā saka, mazu prātu.
Neviens nav pravietis pats savā tēvzemē.
Ir Dēmokritam prāts, vien muļķa pūlim ne.
Pie Hipokrata tie nu sūta deputātu
Un citus sūtņus, vēstules,
Lai tas nāk salabot šim slimam smadzenes.
— Šim pilsonim, — viens teic, — pēc manas pārliecības,
No lasīšanas prāts ir zudis; domāt gribas:
To vairāk cienītum, ja muļķis būtu tas.
«Nav pasaulēm,» šis teic, «nekādas robežas,
Varbūt tās pilnas ir bez mītiem
Ar bezgalīgiem Dēmokritiem.»
Ar to vēl nepietiek, viņš muld par atomiem,
Par tukšām smadzenēm, tur kādiem fantomiem.
Pats mērot debesi — t e! m ā j ā s! — lai cik plašu,
Viņš zinot Visumu, bet nezin sevi pašu.

Un agrāk dalījās ar mums viņš debatēs,
Nu runājas ar sevi vienu.
Nāc, gudrais mirstīgais, to ārstēt, lūdzam mēs! —
Tiem netic Hipokrats, bet brauc šo pašu dienu.
Nu varat padomāt, kas notiek pilsētā,
Kad sūtņi atgriezās ar Hipokratu.
Tad tas, pēc liecībām, kas pazaudējis prātu,
Bij savā darbā aizņemts tā,
Ka tuvo draugu nemanīja.
Tas, koku ēnā atsēdies,
Daudz rakstu tīstokļu sev apkārt licis bija,
Gan lopu, cilvēku galvkausus izpētīja,
Kur smadzeņcentrs atradies.
Īss viņu sasveiciens,
Pārs vārdu vien par laika varu.
Pie malas atstāja tie sēnalas ikviens;
Daudz viņi pārsprieda par cilvēkiem, par garu,
Tad pārgāja uz ētiku.

Vai vajag vēl, lai sacītu,
Ka pūlis tiesnesis ir visai apšaubāms?
Es pietiekami pierādīju,
Kā sprieda deputāts, šis āms.
Nu nesaprotu vairs, ko kādreiz izlasīju:
Kur patiesībai sākums, gals,
Ja tautas balss ir dieva balss.

XXVII

VILKS UN MEDNIEKS

Ja kāds ir traks, tas rauš, lai mantu kaudzē dzītu,
Lai visu iegūtu, ko rada mīļais dies.
Vai man bez mitas būs ar tādiem noņemties,
Lai manos piemēros reiz jēgu saskatītu?
Pat gudro nedzird tāds, kur nu, kas manis teikts!

Vai rausējs neteiks reiz: — Nu vajag baudīt arī.
— Jā, pasteidzies gan, draugs, varbūt drīz būsi
beigts. —
Tas īsos vārdos teikts, vērts stāstīt plaši, gari.
— Tik baudi! — Klausīšu. — Kad sāksi tu? — Jau rīt.
— Ak, draugs, varbūt jau rīt nāk nāve... Sāc
tūlīt! —
Šo manu fabulu tu vari apšaubīt.

Ar pirmo bultu medniekam
Jau krita varenākais briedis,
Bet skrien vēl stirniņa. Šauj, — arī krita tam.
«Liels guvums, pietiks man,» — tā gudrais būtu
spriedis.
Vēl mežacūka skrien; grib iegūt arī to,
Šo milzeni vistreknāko.
Šauj, cūka krīt. Bet tā vēl dzīva kādu mirkli,
Tās fūrija jau sen tai draudēja ar dzirkli,
Bet līdz šim viņa izglābās.
Nu mantas te vai cik! Kolīdz tam laime mās,
Tāds zemes iekaros ar slavas dziesmu balvām,
Ko gūs par nelaimīgo galvām.
Bet mežacūka nu mazlietiņ atguvās.
Šai mirklī mednieks redz: tek irbe gaitā vieglā.
Tver stopu, uzvelk bultu stiegrā
Un... tā tas arī palika. Te mežacūka klāt,
Šo vīru nobeidza ar atlikušiem spēkiem.
Nu abi mirst ar visiem grēkiem.
Tek irbe cūku tencināt.

Tas bij par rausējiem,
Bet nu par skopuļiem es piemēru te smelšu.

Kāds vilks to redzējis, kad garām gājis tiem.
— Fortūna! O! — tas kauc. — Es tevim templi celšu!
Šis gadījums ir tiešām rets;
Guļ četri kritušie, ak, tavu bagātību!

Tos dienām nebaltām sev pataupīt es gribu.
(Tāds teiciens skopuļiem ir vecs.)
Viens, duj, trej, četri. Ir! Būs četrām nedēļām,
Ja skaitīt protu vēl kaut cik bez mācībām.
Pēc dažām dienām tos es rīšu.
Pirms stopa stiegru apēdīšu,
Šī droši taisīta no zarnas — pēc tās ož . . . —
Pret stopu nostājies, un, līdzko stiegru kož . . .
Tā bulta zarnās tam! Kad atspraigoja stopu,
Tā nobeidza šo piekto lopu.

Tā klājas vienmēr tam, kas nesātīgi tvēris.
Viens aiziet, mantu sarausdams,
Bet otrs — skopi dzīvodams.
Tā kopīgs liktenis šos abus rīļas ķēris.

DEVĪTĀ GRĀMATA

I

NEKRIETNAIS GLABĀTĀJS

Savai mūzai paldies sūtu,
Dzīvniekiem ja dziedu ko,
Bet, ja cits man jātēlo,
Mazāk viņas slavai būtu.
Manos darbos runājas
Vilks ar suni dievu mēlē.
Katrs dzīvnieks lomu spēlē,
Savstarpīgi saprotas
Gudri, muļķi. (Daudz šo teļu!
Daba nolikusi tā,
Muļķu lai ir pārsvarā.)
Vēl uz skatuves es ceļu
Blēžus, zagļus, krāpniekus,
Stulbos glaimu upurus,
Leģionus lielo meļu.
Melo visi: ķēniņš, gans, —
Saka gudrais Zālamans.
Ja to dara šādi tādi,

Dies ar viņiem! Paciešam.
Bet, starp mums ja melo kādi,
Vai tas ļaunums cilvēkam?
Cits kāds saka kādā vietā:
Melo liels, un melo mazs;
Ēzops, Homērs melu lietā
Pārspēj visus. Tas nekas?
Teikšu: tiem ir cēla griba,
Saldie sapņi daili pauž;
Melu segā patiesība
Īsto gaismu cauri auž.
Abi viņi mums to klāsta,
Savās grāmatās to stāsta.
Tādēļ dzīvot vien jau vērts.
Bet ir meļi, ko var pelt,
Kur nekādu garu smelt.
Glabātājs, lūk, viegli svērts,
Dotais vārds kam nava svēts,
Solījumu pārkāpis.
Lūk, notikums:
Lūdz draugam tirgonis,
Lai uzglabā dzelzs stieņus tas pie sevis.
Un, līdzko viņš no ceļa atgriežas,
Pēc stieņiem nāk, ko kaimiņam bij devis.
— Ak, jūsu dzelzs... Man žēl, bet nav vairs tās.
To ir kāds žurcēns apēdis, —
Tam atbild šis.
— Ir bēniņos vienmēr kāds caurums, ko lai daru!
Es savus ļaudis par to baru. —
Un, lūk, šis tirgonis — tam ātlicis kas cits? —
Gan drusku pabrīnās, bet izliekas, ka tic.
Šim sliktam kaimiņam tas jau pēc dažām dienām
Ir bērnu nozadzis un pašu viesos lūdz.
Šis atsaka un bēdas sūdz:
— Mans prieks bij manam bērnam vienam,
To mīlēju kā dzīvību,

Tas vienīgais man dēls, — kāds prieks gan
dzīvot nu?
Ak vai! — Tam atbild draugs: — Bij vakar liela
migla,
Es pūci manīju, kas atskrēja tik žigla
Un dēlu aiznesa; kas zin, kur nu tā mīt.
— Ko! Gribat, — saka tēs, — lai es jums noticētu,
Ka pūce varētu man dēlu nolaupīt?
Kam viņai vajadzīgs? Kā gan to viņa spētu?
— Kā? — atbild otrais. — Kā? Jums neskaidrošu —
kā,
Pats savām acīm to es redzēju, bij tā.
Kāpēc jūs šaubāties par to, ko jums te saku?
Vai atrodat jūs to par traku?
Mums tādas pūces ir, ko pelt!
Ja žurka apēst var jums dzelzi pudu svarā,
Daudz vieglāks jūsu dēls; kas pūcei tur ko
celt! —
Nu blēdis redz, kas ir, ja runā tādā garā.
Viņš atdod dēlu tirgonim,
Šis — dzelzi šim.

Reiz ceļotāji spriež, kas saradušies kopā.
Tie divi, stāstītājs ir viens,
Kas lielu redzējis ne tikai mikroskopā;
Tam visur milži vien. Smej Eiropā ikviens,
Ka putni Āfrikā, kam pudiem smagas spalvas.
Vēl saka, redzējis tik lielas kāpostgalvas
Kā mājas paprāvas.
Otrs atbild viņam: — Tas nekas,
Es redzēju reiz podu tādu
Kā baznīcu, ko tur jums rādu. —
Te pirmais sācis smiet, bet otrais teicis:
— Klus'!
Pods gatavots, kur virt šos lielos kāpostus ... —

Ar prātu absurdu ja gribam uzvarēt,
Būs pārāk liels tam gods un nevietā tas arī,
Bet pārspīlējumiem laist humoriņu pāri —
Vispareizākais ceļš! Kam žulti sakarsēt?

II

DIVI BALOŽI

Bij divi baloži, ko mīla saistījusi.
Viens skuma, būdams vienuviet,
Bet otram domas projām skriet
Uz tālām zemēm, svešu pusi.
— Ko gribi darīt nu, mans draugs? —
Viens teic. — Vai mani pametīsi?
Ir svešumā sūrs darba lauks ...
Vai visuļaunāko pret labo tīši mīsi?
Lai raizes, briesmas, grūtības
Tev ceļotgribu atvēsina!
Vai steidzami tik ļoti tas?
Vai jaukā sezona tik ātri būs, kas zina?
Jel gaidi vismaz ziedoni!
Es dzirdēju, nupat ko pareģoja krauklis:
Būs nelaime drīz vien, man zināms viņa sauklis.
Daudzdaudziem putniem tiks gan cilpas, vanagi.
— Ak vai, mans draugs, kāpēc tu raudi?
Tik vien kā paēst, izgulēties?
Bet ko ta' tālāk? Nē, nieks visas briesmas, draudi,
Ja sirds tā satraukta, ka nevar nekur dēties.
Tad vajag atrast izeju. —
Tam raksturs tāds, ka gribas zināt,
Visvairāk redzi apmierināt.
— Es atgriezīšos, — draugs teic, — neraudi
vairs nu.
Trīs dienas, ilgākais. Kad būšu šurpu skrējis,

Tev visu sīkumos, it visu stāstīšu, —
Bet ko lai stāstu tev, nenieka neredzējis?
Tev tiešām prieks būs liels, kad satiksimies mēs;
Lūk, piedzīvoju to un biju tur, es teikšu.
— Tu domā, tevi netraucēs? —
Tie raudot atvadās. — Ardievu! Tagad steigšu. —
Un ceļotājs — aiziet! Bet, lūk, jau negaiss klāt.
Nu derētu zem kāda juma,
Līdz negaiss pāri, mierā stāt.
Viens vienīgs kailais koks to ņem zem patvēruma ...
Pēc tam gaiss kļuva vēss, viņš skrēja pārsalis.
To lietus slapju samērcēja.
Uz lauka redzēja, kāds graudus izbēris,
Viens balodis jau tur, viņš arī lejā skrēja
Un cilpās iekrita, ar graudiem vilināts.
Daudz vecu diegu satrupušu
Ar spārniem, nadziņiem, ar knābi, kā nu prot,
Rauj nost, ka spalvas put, līdz visas cilpas pušu
Un velkas kājām līdz; nu noturēt var to
Par katordznieku izmukušu.
Nāk jauna nelaime: to vanags ievēro
Un taisās viņu ķert. Ir ērglis lenc šo brīdi,
Turp drāžas arī tas. Nu apsver balodis
Un veikli aizlaižas, kad laupītājiem strīdi,
Tik sasitas pret mūri šis.
Nu beidzot viņam ticēt gribas,
Ka nelaime šī pēdējā.
Bet te kāds klaiņa bērns (nav tādiem žēlsirdības)
Liek lingā akmeni, met. Trāpa mugurā.
Vairs lidonītis tikko spēja
Vilkt spārniņu, tas klibs un stīvs,
Nu ziņkārību nolādēja,
Uz mājām aizvilkās pusdzīvs.
Kad beidzot sastapās tie abi,
Jūs varat paši padomāt,
Vai skumjos priekos bija labi.
Un cik par priekiem šiem tiem nācās samaksāt.

Ak, mīlētāji laimīgie!
Ja gribat ceļot jūs un redzēt skatus jaukus,
Tad skatiet dzimtos krastus, laukus
Un saskatiet, cik jauki tie.
Viens otram būsit tad vienmēr kā saules diena,
Ko dažādībā redzēt var;
Viss pārējais būs sīks, ja mīļa vieta viena.
Tā kādreiz mīlēju es ar.
Ne Luvras dārgumus, ne debesi jo svētu
Es iemainīt vis nevarētu
Pret dzimto birztalu, kur kādreiz klīdu pats,
Ko glāstījis reiz mīļās skats.
Pret visu svēto — kā to spētu!
Vai, mana sirds, ak vai! Tā kādreiz apsūbētu,
Ja svētās jūtas izplēnēs,
Ko dziļi sirdī slēdzam mēs.

III

MĒRKAĶIS UN LEOPARDS

Kāds mērkaķis un leopards
(Tiem jau savs vārds)
Reiz tirgū pelnījās. Ikkatrs afišējās.
— Jums, kungi, rādīšu, — sauc viens, — kas manās spējās!
Mans tērps ir slavens, pazīstams,
To labprāt cienī karaļnams;
Pēc manas nāves varbūtējās
Pats valdnieks iegūs to un taisīs sev manto. —
Tur lāsmo balts, melns, zelts, bordo,
To ļaudis labprāt apskatīja,
Tie pabrīnījās, aizgāja.
Bet mērkaķis tā sacīja:
— Tie ļaudis, kas nupat pie leoparda bija,

Lai nāk pie manis nu, es viņiem rādīšu
Simt veidos veiklību, ne tikai kažoku.
Es jūsu kalps, mans vārds ir Žilī.
Kas tam dots mugurā, tas man dots saprātam,
Es — znots un svainis Bertrānam,
Kurš pieder pāvestam un dzīvo viņa pilī.
Ar trijām liellaivām es tikko ierados
Un šinī vietā uzstājos.
Diet protu, aplī lēkt, vest veikli sarunu;
Ko vien jūs prasīsit — jums pados.
Jā, kungi, tas par vienu sū.
Ja kādam nepatiks, tam viņa naudu atdos. —

Jā, jautīgi spriež mērkaķis,
Tek asprātība jaukā straumē,
Tā patīk, negurdina vis
Kā tērps, kas pārāk izraibots.
Jā, grandi, leopards, kā šķiet, ir jūsu gaumē:
Vien tērps jums talants, jūsu gods.

IV

OZOLZĪLE UN ĶIRBIS

Lai dara dies ko darīdams —
Viss labs. Kam pierādīt, bet, ja tas pierādāms,
Lai pierādīts ar ķirbi.

Spriež zemnieciņš Garo: «Šie augļi milzīgi,
Bet kāti sīki tiem kā irbi,
Ko Autors domājis, vai tas ir prātīgi?
Pagalam neglīši ir tā —
Tik lielus augļus — tādā lokā!
Es būtu iekāris tos tieši ozolā.
Nu jā ... visvarenākā kokā;

Tad būtu paskats gan! Kāds koks, tāds auglis, o!
Žēl gan, ka nebiji, Garo,
Tu toreiz svēto padomītē!
Viss glītāks būtu bijis te.
Kāpēc tāds nieciņš — zīlīte
Kā nags gan nevar augt pie zemes stiebru pītē?
Jo vairāk domāju, jo vairāk liekas man,
Ka labais dies te kādam spītē ...
Un slava tam pa tukšam skan.
Vai! Jāpasnaužas gan,» spriež dieva padomnieks.
«Ja tik daudz prāta, nenāk miegs.»
Turpat zem ozola viņš atlaidās, kur mita.
Te kāda zīlīte no koka tūlīt krita —
Paks! — tam pa degunu. — Halo!
Kas tas? — teic «filozofs» Garo,
No bārdas zīli ņem un apskata nu viņu.
— Jāā, labi gan ir iekārtots!
Jā, itin viss ar gudru ziņu! —
Tas teic. — Gods dievam dots!
Kā būtu nu ar tavu šnurķi,
Ja trāpītu ar lielo gurķi?

V

SKOLNIEKS, PEDANTS UN DĀRZKOPIS

Kāds skolasbērns, kam divkārt derdzas skola
(Daudz rakaru tur vai uz katra sola;
Pats arī tāds, jo ticis lutināts
Un sabojāts tam prāts),
Zog kaimiņam, vai auglis, zieds vai stāds.
Bij kaimiņos kāds dārzkopis netālu,
Kam vasarās no ziediem ienākums,
Ko Flora ziednese sniedz laipni mums;

Un rudeņos, kad nejuta vēl salu,
Bij acij prieks; tur augļu pārpilnam,
Ko Dabasmāte sniedz ik gadus tam.
Nu, lūk, šis palaidnieks bij izvēlējies dienu,
Kad pārrausies pār dārza sienu
Un augļukokā uzlīdis.
Ne tikvien augļus tur un zarus aplauzis,
Pat Floras pumpuri tam riekšām līdzi gāja,
Ko saldās cerībās pašlaik tā iznēsāja,
Lai jaunā ziedonī tai būtu mātes prieks.
Nu skaistā dārza īpašnieks
To paziņojis skolotājam.
Lai bērnus mācītu, tad ko nu dara šis?
Tos visus kopā savācis
Un dārzā atvedis, sak, mācām tos un rājam.
Bez panākuma tik. Sāk gari izskaidrot,
Lai iegaumētu tie, daudz pamācību dot;
Tam lasīt Vergiliju, Ciceronu māka.
Bet skolnieki? Šie visi trakot sāka.
Gan pedants pamācīt tos prot,
Bet nesavaldīja šo nolādēto varzu.
Tie spēja sagandēt simt vietās jauko dārzu.

Kur daiļrunība der? Kur vārdi sacītie,
Ja šķiesti nevietā? Te sakot vārdu skopu —
Ja pedanti vien nebūs tie,
Tad gan par skolniekiem nav lielāku vairs lopu!
Viens, protams, dārzkopim no abiem labāks šķiet,
Bet es tos lieku vienuviet.

VI

TĒLNIEKS UN JUPITERA TĒLS

Bij marmorgabals skaisti balts,
Ko tēlnieks gūst ar prieka kvēlu.
«Ko radīs,» apcer viņš, «mans kalts —
Vai ziedokli, vai dieva tēlu?

Nu labi, lai tas būtu dies,
Kas zibeni tur savā rokā!
Jūs nodrebiet un vēlieties:
Ir visa zeme viņa lokā.»

Un mākslinieks bij izteicis
Šī tēla raksturu tik ļoti,
Ka visiem šķita: runā šis,
It kā tam dzīvi vārdi doti.

Pats mākslinieks pat sarāvās,
Kad tikko tēlu beidzis bija;
Viņš pirmais no tā nobijās,
Kad savu darbu papētīja.

Tik senais dzejnieks tēlniekam
Te nepavisam līdzīgs nava.
Lai kādas bailes būtu tam
No iztēlotā dieva sava.

Šai attieksmē kā bērns ir tas,
Kas spēlei visu sirdi dotu,
Kas pastāvīgi rūpējas,
Lai viņa lelle nedusmotu.

Sirds prātam paklausa labprāt.
No šāda paša celma cēlies
Ir elka kults, kas ir turklāt
Daudz daudzām tautām pāri vēlies.

Tik aizrautīgi pielūgtais
Ir tikai paša ilūzija.
Un Galatejas mīļākais
Kļūst Pigmalions, kas tēs tai bija.

Ikkatrs, kā nu var un prot,
Vērš savus skatus iztēlībā,
Grib patiesībai ledu dot,
Bet meliem — vienmēr uguns gribā.

VII

JAUNAVĀ PĀRVĒRSTA PELE

No knābja pūcei izkrita
Reiz maza pelīte, ko bramins pacēla.
Es nedarītu to, bet viņam tas ir likums,
Jo katrai zemei ir savs tikums.
Par tādu pelīti, kas drīz var beigta būt,
Mums nav ne silts, ne auksts: nav līdzcietība tāda
Kā hindu cilvēkam, kas jūt,
Jūt līdzi nelaimē, — tā brāļa sirdi rāda;
Viņš tic, ka ceļo dvēseles.
Lūk, tās, kas karaļiem bij savulaik reiz krūtīs,
Nu kādiem tārpiņiem vai tiem, kas dzīvo kūtīs.
Ko pavēl Liktenis — to nes!

Te smēlies Pītagors sev metapsihozes.
Bet bramins var vēl teikt: «Šo mākslu arī protu.»
Tas peli aiznesa pie burvja lielākā.
Lai peles dvēseli, viņš lūdz, šis pārmiesotu
Nu būtnē agrākā. Un burvis dara tā.
Lūk, lūk, jau jaunava mirdz tiešām daiļākā!
Te mīla liesmotu daudz karstāk Priamdēlam,
Pret skaisto grieķieti kā toreiz juta kvēlam.
Nu bramins pārsteigts saka tai:
— Jums vīru vajadzēs nu pašai izraudzīties,
Kāds pienākas visdaiļākai,
Jo katrs vēlēsies ar steigu pēc jums dzīties. —
Un jaunava tam paskaidro,
Ka ņemšot visuvareno.
— Ak, Saule, — bramins teic un tūliņ ceļos krita,
— Tu tagad būsi mūsu znots.
— Es visu nespēju, — teic Saule, — spēks pie cita,
Kas manus starus sedz, lūk, mākonim šis gods.
Es lūdzu, runājiet ar viņu. —
Sauc bramins mākonim, kas drāžas trauksmē spējš:
— Nu labi, ņem tad tu šo manu daiļaviņu!
— Ak vai, — teic mākonis, — par mani stiprāks vējš,
Jo mani dzen, kurp grib, kad manās ausīs kauc,
Šīs tiesības ir Ziemelim.
— Ak vējš? — te bramins dusmās sauc.
— Nu, ja tas tā, tad dosim šim.
Nāc, tev mēs savu meitu dodam. —
Vējš atteic: — Nav tā manam godam,
Visspēcīgs neesmu, jo kalni mani tur. —
Un kalnam atkal cita lieta:
Tam — žurka stiprāka, jo tā to graužas un dur.
Kalns teic: — Man jāstāv tur, kur ierādīta vieta. —
Pie žurkas vārda daiļava
Gan pēkšņi acis iepleta.
— Man žurku, žurcēnu! — nu sauc tā vienmēr kairāk.

To pieveda šai beidzot klāt.
Šis varēja to bildināt,
Nekā šī negribēja vairāk.

Tas pierāda, ka vienmēr tā:
Ka katru valdzinās vien sava simpātija.
Tāds burvju aplis mūs var novest sofismā.
Kāpēc tad skaistuli šo Saule atraidīja?
Tik tāpēc vien, ka stiprāks kāds?
Vai blusa stiprāka kā, teiksim, Goliāts?
Tā taču viņu kož! Ja tā, tad kur te prāts!
Kāpēc šai skaistulei tad žurcēns neatteica
Par labu runcim? Stiprāks, lūk!
Tas savkārt sunim — no tā mūk,
Šis atkal vilkam, kas to veica,
Un, tādā kārtā turpinot,
To Pilpajs varētu tad atkal Saulei dot.
Te burvis dara nepareizi,
Tāds dvēsļu ceļojums tiek saprasts visai greizi.
Lai pierādījums izpaliek.
Ja burvju aplis tas, kā lai tad ārā tiek?
Pēc viņu mācības gan ļaudīm, lopiem sava,
Gan tārpu dvēslēm kaut kur kopu radītava;
No viena avota šīs laismas nāk: cits skrien,
Cits iet, cits peld, cits lien,
Savs katram uzdevums, kas visu izskaidro.
Kā tas var gadīties, ka Saulei netiek būtne,
Kas visudaiļākā kā pati dievu sūtne,
Bet kāda žurka glāsta to?

Ir ilgi spriests par dvēselēm,
Par pelēm un par skaistulēm.
Tās atšķiras kā balts pret melnu.
Ko dievi lēmuši, tā daļa katram tiek;
Vai pētāt zīlējot jūs delnu
Vai runājat ar pašu velnu,
Ir jāiet tur, kur Liktenis reiz liek.

VIII

MUĻĶIS PĀRDOD GUDRĪBU

Te padomu es tādu dotu:
Jel muļķiem neej tuvumā
Un vienmēr sevi turi tā,
Lai nerri tevi nemuļķotu,
Ko bieži galmā redzēt var.
Bet valdnieks mīl labprāt, turklāt vēl ākstiem ļaudams,
Par muļķiem pasmieties, ja netikumus skar.

Kāds muļķis iet pa ielām, bļaudams,
Ka pārdod gudrību, un dieva ļautiņi
Ar steigu skrien un pērk pavisam nopietni.
Šis savām burvībām vai katru dara aklu,
Un, naudu saņēmis, viņš pretim diegu dod
Pārs olekts garumā un pļauku vēl pa kaklu.
Gan vairums dusmojas, bet vai tur jēgu rod!
Tos citi izsmēja. Ko tur par niekiem skaisties!
Vislabāk pasmieties un klusām projām laisties
Ar pļauku un ar diedziņu.
Ja kāds te jēgu meklētu,
To tūlīt izsmietu, par muļķi noturētu.
No muļķa gudrību vai kāds maz iegūt spētu?
Kam slimas smadzenes, tam prāts un padoms lēts.
Šī diega, pļaukas intriģēts,
Kāds nelga aizgāja, lai gudro izvaicātu,
Ko tas viss nozīmē. Un gudrais teica tā:
— Šis diegs ir ķīļu raksts, to aptveriet ar prātu,
Lai gudrie muļķus tur no sevis tālumā,
Tas ir, lai atstatums šā diega garumā.
Ja ne, var pļauka ķert, ja muļķim tuvāk stātu.
Jūs muļķis piekrāpis nav vis,
Jo gudrību jums tiešām pārdevis.

IX

AUSTERE UN PRĀVNIEKI

Reiz divi svētceļnieki smiltīs upmalā
Redz kādu austeri un abi reizē liecas
Pēc tās. Tas tāpēc, jādomā,
Lai zobiem būtu darbs, tad roka pēc tā tiecas.
Viens, otru grūzdams, teic: — Es zināt gribu to,
Jums kādas tiesības te būtu?
Kas pirmais lietu redz, tas viņu iemanto. —
Otrs teic: — Es jūs pie velna sūtu!
Man acis labas ir, var dievam pateikties.
— Man tās nav sliktākas nemaz! — šis dod tam sutu.
— Es pirmais! — Nē, tas es! — Jums saku, nē, mans dies!
Jūs pirmais redzējāt, bet es to pirmais jutu! —
Un sākas strīds ne visai lēns.
Nāk tiesnesis Perēns Dandēns.
Šo lietu nodod tam. Tas teic: — Nu tiesu sāku. —
Šis atver austeri un norij viņu pats,
Tad katram prāvniekam dod rokā tukšu vāku
Un saka svarīgi, tam prezidenta skats:
— Tā tiesa lēmusi — jūs mierā palieciet!
Nav jāmaksā nekas, nu abi varat iet. —

Tik visu saskaitiet: cik prāva izmaksāja,
Cik atliks ģimenei, cik prasīs jūsu māja.
Perēnam, redzēsit, vienmēr tiks iegūtais,
Bet prāviniekiem gan būs vienmēr tukšais maiss.

X

VILKS UN VĀJAIS SUNS

Reiz mazā zivtiņa, kā zināt,
Gan runāja tur šā un tā,
Bet tika cepta vakarā.
— Kas palaists, — sacīju, — to otrreiz ievilināt
Būs pagrūti. Varbūt nekad to neiegūs,
Viens «ir» gan vairāk vērts kā divi «būs».
Tur zvejnieks, zivtiņa gan runāja ar prātu,
Ikkatrs raizējās, lai sevi aizsargātu.
Bet nu, lūk, man vēl ir bez tam
Kas jāpierāda papildām.

Te pretstats zvejniekam — kāds vilks, kas galīgs muļķis,
Reiz suni satika, ko taisās nomaitāt.
Suns tieviņš, vājš, var teikt, kā puļķis,
Viņš saka vilkam: — Majestāt,
Kam mani tādu ēst! Ja drusciņ pagaidāt —
Mans saimnieks vienīgo nu meitu izprecina,
Būs kāzas, barošos, kas no tā jāsecina? —
Vilks notic šim, to atbrīvo.
Pēc tam tas tuvākajās dienās
Iet suni aplūkot. (Šis cer jau treknu to.)
Bet suns nu drošās būdas sienās,
Caur lūku vilkam paziņo:
— Draugs, tūlīt iziešu, mazdrusciņ pagaidīsi,
Nāks arī Vilkusargs, vai nu to projām dzīsi?
Tad viņu arī apskatīsi. —
Bij milzīgs suns šis Vilkusargs —
Pēc izskata kā vilks tik bargs.
Vilks norūcis: — Liels gods! — Tos pieveikt necerējis
Un tūlīt žigli projām skrējis.
Kaut izveicības nav, bet kājas veiklas nu.
Vilks labi neprata vēl savu amatu.

XI

NEKĀ PAR DAUDZ

Lai klausām dabas pavēlnieku:
Viss, viss ir radīts līdzsvarā,
Nav dabā pārmērību lieku.
Šis likums jāsargā. Vai darām to? Nekā!
Kāds augs vai alkatību slēpis?
Lūk, zeltgalvainā labība,
Kas pārāk kupla izauga,
Kā viņas plicināts ir Dabasmātes klēpis!
(Tā — māte, maizes klēts ir visām radībām.)
Ij koki dzimt jau sāk ar skaitu pārspīlētu.
Dies, vārpas sodīdams, ir ļāvis aitiņām
Šai laukā ganīties, lai lieko iznīdētu.
Tās visu noēda, nevienu netaupot.
Dies licis vilkiem nu šo sugu, kas tur blēja,
Lai samazina šie. Tie visu iznīdēja;
Ja kāda palika, tā glābās aizbēgot.
Liek dieviņš vilkiem sodu dot,
Šo darbu ļaudīm uzticot.
Tie visus apkāva. Kas tādiem mērenība!
Jo šie to lietu labi prot.

Ne lopiem — cilvēkiem gan piemīt negausība!
It visi grēko te, vai liels, vai mazs, ir tā!
Kas pārmērībās grimst, t i e būtu jātiesā.
Šis likums «ne par daudz» tiek visur teikts
un zināms,
Bet, ja tas jāpilda, nav minams.

XII

VASKA SVECE

Tas bija sirmā senatnē,
Kad dievu bitītes, kā parasts, labprāt mita
Uz Medus kalna Himēta.
Kad Saules mīlules ar dravniekiem bij kvit'
Vai, vienkārši kā teic, bij stropi tukšpadsmit,
Vien vasku atstāja, kur bija,
Pēc paņēma ij to un sveces iztaisīja.
Te viena svece redz, par ķieģeļiem kā kļūstot,
Tur māli ceplī žūst, tā ilgu mūžu gūstot.
Tā jaunais Empedokls tad arī nolēmis —
Aiz tīra neprāta pats krāsnī ielīdis.
Bet filozofe gaisa kūstot.

Ar vārdu sakot, tā: šeit katram — savdaba,
Vai vieta pareizā tā bij, kur dzīvē miti?
Tā vaska Empedokls, lūk, ceplī izkusa.
Tas nebij aplamāks kā citi.

XIII

JUPITERS UN CEĻINIEKS

Daudz biežāk redzētu mēs labvēlīgus dievus,
Ja atminētos vien, ko viņiem solījām.
Kad briesmas garām ir, it visu aizmirstam
Un debesīm tad sūtām nievas.
«Jo dieviņš,» muļķis spriež, «ir gan labs
aizdevējs,
Bet paviršs piedzinējs.»
Es viņam jautājumu sūtu
Par pērkonu: kas tas tāds būtu?

Reiz negaisā kāds ceļinieks
Simt vēršu solījies pats ziedot Jupiteram
(Nav tādu tam) vai ziloni, kas ar nav nieks.
Bet nē, mēs redzam viņu beram
Šā ugunskurā krastmalā
Tik satrupušus kaulus:
Lai Jupiteram tiek! Šis smaidot saka tā:
— Kungs Jupiņ — ziedojums, tu paod gan šos
praulus,
Tiem vērša smarža ir, ikviens to taču teiks.
Tev dūmi garšojot, mēs tagad kvit' un sveiks! —
Bet Jupiters tūlīt nav darījis tam ļauna,
Pēc dažām dienām gan to notvēris no jauna,
Tam guļot, sapni sūtījis,
Ka vietā zināmā ir nauda aprakta.
Kā šutis vīrs turp skrien. Nekā gan neatrodot,
Tik laupītājus sastapis.
Simt talantu lai viņiem dodot.
Šim tikai grasis kabatā,
Bet zinot gan, kur simts, pat vairāk atrodoties,
Tas tepat kādā kalniņā.
Viņš aicina šos līdzi doties.
Bet zagļi negrib līdzi iet,
Tā vieta aizdomīga šķiet.
— Par mums tu smej, — kāds teic, — tad mirsti,
godu proties!
Pie Plūtona kad iesi tu,
Tad paņem nodevām sev līdz simt talantu.

XIV

KAĶIS UN LAPSA

Ar lapsu kaķis reiz — šie svētie mīkstpēdiņi! —
Iet kopā svētceļojumā.
Ek, sluņķi, lielblēži un lielībnieki viņi!
Daudz putnu nokoda un izdarīja tā,
Ka salika tos savās somās.
Ceļš garš un garlaicīgs. Cik ilgi klusi domās?
Tie sāka kādu strīdiņu,
Jo strīdiņš tiešām bieži vietā,
Bez tāda daudzi aizmigtu.
Šie sastrīdējās tādā lietā —
Kam apķērība veiklāka.
(Pat strīdēdamies aizsmaka.)
Te lapsa kaķim teic: — Tev visa māka — gaisā,
Bet kur tev viltība? Man simtiem tādu maisā!
— Man maisā viena vien, to neatdotu, ni, —
Kliedz kaķis, — tev par tūkstoti! —
Ja viņi neko nenojaustu,
Tie tālāk strīdētos, viens otra maņu skaustu,
Bet dzirdams suņu bars. Šis lapsai smīkņā:
— Draugs,
Nu drošo glābiņu tu maisā meklē rokā!
Šis puika, protams, gaisā šmauks. —
To teicis, veikli bija kokā.
Re, lapsai neveicas, lien alās desmitās,
Bet patvēruma nedod tās;
To suņi visur uzoda.
Tie alu ielenca, cik ilgi tos vēl krāpsi!
Tur laida beidzot mazo āpsi,
Tas lapsu izdzina, to lielie nokoda.

Simt paņēmienos — beigts, kaut izvēlei tu možs,
Vien laiku zaudēsi. Tver vienu, kas ir drošs!

XV

VĪRS, SIEVA UN ZAGLIS

Kāds vīrs bij iemīlējies ļoti,
Pie tam pats savā sievā vēl.
Kaut arī mīlams pats, bet nelaimīgs, un proti:
Šī dāmiņa tam nenovēl
Ne acu skata maigi zvīļa,
Ne smaida pat, ne vārda mīļa.
Un tā viņš nosprieda, ka netiek ievērots.
Ja tā, pagalam vīra gods!
Viņš tāpēc vien bija apprecējies,
Lai kopdzīvē var laimi gūt;
Ar tādu nebūtu šis sējies,
Kas nevar viņam mīļa būt;
Ja liktenis dod tādu sievu,
Par to viņš neslavēs vis dievu.
Ja mīla ir bez piedevām,
Vai no tās baudījums? To gan es nesaskatu.
Bet mūsu daiļava jau nebūs vis no tām,
Kas vīram mīļa tiks un paglāstīs kaut matu.
Bet kādā naktī reiz, rau, zaglis ielaužas.
Kamēr vīrs savas bēdas sūdz,
Tik ļoti sieva pārbīstas,
Ka vīra rokās patvērumu lūdz.
— Draugs zagli, — saka vīrs, — paldies, paldies
par baudu!
Bez tevis nepazītu to.
Nav žēl man, ņem, ņem visu ko!
Ņem visu mājokli, ņem naudu! —
Jā, zagļi nav no kautrīgiem,
Tie aiznes visu, kas der tiem.
Tāpat šis darīja.

Kas izriet no šā stāsta?

Ka jūtas visustiprākās
Ir bailes. Riebumu pat bieži pārspēj tās;
Var tīksmi gūt bez mīlas glāsta.
Lai minēt piemēru man ļauts
Par kādu vīru vēl, ko trakums savlaik dzina,
Kurš mīļās māju aizdedzina,
Lai vismaz glābjot var viņš mīļo rokās skaut.
Šai ziņā tas ir spāņu gars,
Kur muļķībā pat pulsē spars.

XVI

ZELTS UN DIVI VĪRI

Šim vīram nav pat tik, cik ir aiz naga melns,
Jo makā iekārtojies velns,
Tāpēc tas tukšs, ko padarīsi!
Tad nu viņš nolēmis sev galu darīt īsi.
Kāpēc tad ļaut, lai bads to veic
Un nomet viņu it kā lūžņās?
Ir netīkams tāds nāves veids.
Šo ceremoniju viņš grib taisīt vecās grūžņās.
Sev ņēmis virvi līdz, sāk naglu sienā dzīt,
Jau cilpu iesējis. Kad viss ir gatavs — krīt...
No izkurtušās sienas lejā
Krīt zelts, ko pašnāvnieks ķer ciet,
Pat summu neskaitot, aiziet!
Kur nu vairs cilpa! Prieks tam sejā.
Pēc laika krājējs klāt. Redz, viņa zelts...
Nocelts...
— Ko, — saka viņš, — es dzīvs, bet zelts man
ir pagalam?
Es tagad labprāt pakārtos,
Ko dzīvot man kā plikam skalam!

To tiešām darītu, ja virve gadītos. —
Vei, vei! Šis «aparāts» ar cilpu viņam
priekšā.
Trūkst tikai vīreļa tur iekšā.
Šis pakaras un karājas jau tīri labi.
Nu apmierināti, kā liekas, viņi abi:
Šim cilpa tiek, tam zelts tiek riekšā.
Vēl mirstot jutās viņš kā paldies parādā,
Ka nav par cilpu jāmaksā.
Redz reti skopuļus bez raizēm dienas vadām,
Ar savu rausumu šiem pašiem nepietiek.
Krāj zagļiem, vienam otram radam,
Pat zemei viņu krājums tiek.
Bet pati Laime ko? Vai spēlē kādu lomu?
Tā jautri piepalīdz, ja mums kas ieražā.
Kam dzīves mets ir raibs, tam dīvainu sniedz
domu.

Dieve nepastāvīgā,
Lūk, to dara bieži tā:
Mirlu viņa nolemj brīvot,
Bet, kam vajadzēja dzīvot, —
To, lūk, cilpā, latatā!

XVII

MĒRKAĶIS UN KAĶIS

Ratons, Bertrāns, viens — kaķis, otrs —
mērkaķis;
Ir abi nelieši, ja tā var saukt šo kliķi.
Tiem kopējs pavēlnieks un kopējs mājoklis,
Un abiem kopēji tiem niķi.
Kas mājā sagandēts, to darījuši tie;
Par daudzām zādzībām tos pēla blakējie.
Bertrāns — tas visu čiepj, Ratons pat ir
ar mieru

No pelēm atteikties, jo krējumu zog, sieru.
Reiz krāsnī redz šie abi velni,
Ka kastaņi tur sprukstīs sūt.
Bet kā tos gūt?
Jo karstas ogles, karsti pelni.
Prieks būtu divkārtīgs, to viņi abi jūt,
Kad šiem būs ieguvums, bet citiem toties pliķis.
Bertrāns Ratonam teic: — Mans brāli, lūdzu gan,
Nu rādi, kas ir meistarstiķis!
Šos kastaņus tu izvelc man.
Ja dies man tādu spēju dotu,
Kā kastaņus no sprukstīm vilkt,
Tad gan tu redzētu šo spēli, ko es protu! —
Ratons to tūlīt sāk, ko tur tik ilgi ilgt!
Ar savu ķepu delikāti
Tos mazliet atpelno, jo viņam strādā prāti,
Tad pieritina klāt. Bertrāns — kraks! — apēst sāk.
Tā kādus divus ievīstījis.
Bet abi metās prom, kad dzirdēja: kāds nāk.
Ar tādu spēli vien Ratons nav mierā bijis.

Ar maziem valdniekiem vai tāpat nenotiek,
Kam dots ir stāvoklis, no glaimiem lauri vīti?
No sprukstīm izvilks provincīti,
Par labu karalim kas tiek.

XVIII

VANAGS UN LAKSTĪGALA

Kāds vanags, zaglis lielākais,
No kura dabūja daudz radībiņu galu
(To redzot, ciema bērni sauca: «Šausmīgais!»),
Reiz noķēris bij lakstīgalu.

Šī ziedoņvēstnese lūdz sevi pažēlot:
— Kas jums no tādas tiks, kam vairāk nav kā dziesma!
Jums citu baudu varu dot:
Par Tēreju kaut ko, kaut ko jums pastāstot,
Kur viņu dzina mīlas liesma.
— Ko — Tērejs? Ēsma tā? Vai laba vanagam?
— Nē, nē, tas karalis. Aust mīlas liesma tam,
Man sāpes darīja tas savā kaisles kvēlē,
Šo teiku pastāstīt jums gribu dziesmu spēlē,
Ko visi klausījās ar lielu patiku. —
Tai vanags atbild: — Vai patiesi,
Kad esmu izsalcis, man badu remdēt iesi
Ar teikām un ar mūziku?
— Pats princis klausījās. — Kad princis noķers tevi,
Tu teikas vari stāstīt tam.
Man būtu jāsmejas par sevi.
Nav ausu tukšam vēderam.

XIX

GANS UN VIŅA GANĀMPULKS

«Ko! Ganāmpulkā atkal robs!
Nupat kā visus saskaitīja.
Šo muļķa tautu gan skar vienmēr vilka zobs.
Par tūkstoti man vairāk bija,
Bet tagad nolaupīts mans mīļais Robītis.
Šis auniņš būtu man par maizes gabaliņu
Līdz zemes malai sekojis.
Un stabulīte šī tā ielīksmoja viņu,
Ak, manu mīļo nabadziņu!»
Kad bēru spredikus šis ganiņš pabeidza,
Ko Robja piemiņai bij teicis visai sērus,
Viņš ganāmpulku sasauca,

Šo pūli, vadoņus, gan arī mazos jērus,
Tiem piesacīja saņemties,
Vien tādā veidā var no vilku briesmām glābties.
Un goda tautiņa tam solās turēties,
Ne soli turpmāk neatkāpties.
Ikviens to blējot atkārto,
Un ganiņš priecājas par to.
— Mēs gribam, — visi mēkš, — reiz nosmacēt šo rīļu,
Kas mūsu Robīti mums atņēma tik mīļu. —
Bet, tiklīdz tumsa iestājās,
Tā atkal kaut kas notikās.
Lūk, lien kāds vilks... Tam gaita lēna.
Bars aizbēga. Tas nebij vilks, bet tikai ēna.

Tāpat ar sliktiem kareivjiem:
Jums apsolīs ar varoņdrosmi,
Bet briesmas radīsies — puf! — nebūs tās vairs tiem!
Vairs nesavāksiet tos, kas bēg, ar savu rosmi.

XX

RUNA DE LA SABLIĒRA KUNDZEI

Jūs, Iris, slavētu, ar prieku vēl turklāt,
Bet simtiem reižu jūs šo godu atteicāt.
Ar mirstīgiem jums gan nav kopīga nekā,
Kas slavas dziesmas tik par sevi gaida jaunas.
Nevienam nenāk miegs šai troksnī glaimīgā.
Es viņas nepeļu, šīs dziņas nav tik ļaunas;
Tās dieviem patīkas un dāmām, monarhiem.
Šī dzira tāda ir. Tīk viņa dzejdariem,
Tīk Pērkontētim dzert šo nektāru labprāt,
Un zemes dievi arī reibinās ar to.
Tas, Iris, — slavējums, bet jūs to nebaudāt;

Šo slavas dzinuli kas cits jums atvieto:
Jums padalīties domās gribas,
Ja iznirst jautājums, kas garu saviļņo,
Un visusīkās parādības
Var interesēt jūs, kaut daudziem liekas nieki.
Lai domā, kā grib, pasaule,
Es atzīstu: viss labs, kur prieki!
Der savlaik joks, der zinātne;
Mums domas tur, kur interese māj.
Pat Ziednese pār zemi ziedus klāj,
Daždažādus turklāt, lai bites var bez bēdu
No visiem ievākt saldo medu.
Mums paraugs! Piedodiet šai domai dīvainai,
Ja šinīs fabulās būs atziņas tik možas,
Kas piemīt filozofijai,
Tās smalkas, saistošas un drošas.
Vai dzirdējāt jau jūs par to,
Ko apspriež nu kā jaunāko?
Šie teic, ka dzīvnieks — mašīna;
Nav brīvas gribas tam, bet tikai dzinulis,
Nav jūtu, dvēseles, bet tikai ķermenis.
Tāds ir šis pulkstenis, kas iet,
Kaut noteikti, bet gan bez gribas, nodoma.
To atveriet un apskatiet:
Šie ritentiņi tam — šā gars un pasaule.
Lūk, pirmais otro skar, tas te
Liek griezties trešajam, līdz beidzot sāk tas
zvanīt.
Šie ļaudis apgalvo, tā dzīvnieks kustēt var:
Kaut kāds tur dzinulis to kādā vietā skar,
Šī skartā vieta liek tam kādu dziņu manīt,
Un, tiklīdz jutoņa to uztvērusi tam,
Tā process noticis: zvans! (Kā teikt piemēram.)
Bet k ā p ē c sāk tas zvanīt?
Tie domā, tās ir vajadzības
Un pat bez kādas kaisles, gribas.
Jūt dzīvnieks, ka tiek patraucēts:

Prieks, mīla, skumjas, ciešanas,
Vienalga, apzīmējums kāds,
Līdz kādās sekās izpaužas.
Bet tā nu gluži nav, lai mūs tas nemaldina!
Kas ir šis pulkstenis? Kas paši mēs? Kurš zina?
Bet kā par to Dekarts ir izteicies?
Dekarts, šis mirstīgais, kas daudziem kļuvis
dies, —
Varbūt pie mežoņiem ... Lai viņu vietā stājam?
Es jums to pateikšu, kā šis pats autors domā:
«No visiem dzīvniekiem, kas bērni radītājam,
Mums domu spēja ir: es domāju, lūk, esmu.»
Jūs zināt, zinātne teic: dabā katram loma.
Kad dzīvnieks par ko domātu,
Šis dzīvnieks neiztirzātu,
Kas lieta būtībā, kas doma.
Dekarts vēl tālāk iet un klaji apgalvo,
Ka dzīvnieks nedomā nekā.
Jūs pabrīnīsities, ka tā.
Tāpat kā jūs, tā es. Nu, lūk, te būs kaut kas:

Kad mežā rīko medības
Un medījumu bars tur bēg bez apstājas,
Par velti pūlas viltus gaitās
Tie pēdas jaukt un projām tikt.
Tad briedis vecākais, kas desmitradzis skaitās,
Ar varu jaunāko nu piespiež atpalikt,
Lai tāda ieguve tiek suņiem dzinējiem.
Kāds prāts, lai dzīvotu šo dzīvīti tik grūtu!
Simt smalku aprēķinu tiem.
Tāds citu likteni sev cienīgs saņemt būtu.
Ja mēs to beidzot pieveicam,
Nav augstā goda mazāk tam.

Kad irbe redz,
Tās bērnus sedz

Maz spalvu spārniņos, bet briesmas draud, —
kur dēties?
Tie gaisā nevar bēgt, šī prot tā izlīdzēties:
Rau, spārnu velk, lai redz, ka ievainota tur.
Nu suns ar mednieku liek pakaļ tai kā dzīti.
Tiklīdz šī drošībā jūt savu ģimenīti
(Jau mednieks tic, ka suns to tvers), tā — spurr!
Šim pateic ardievas, kā smejot laižas gaisā
Un atstāj medniekam, kā saka, galvu maisā.

Ir zeme tālu ziemeļos,
Kur dzīvo tā kā senlaikos:
Kā dzirdams, iemītnieki tur
Vēl dziļā nezināšanā.
Tas teikts par cilvēkiem, ar dzīvniekiem nav tā —
Šie mītnes ceļ kā vēl nekur,
Lai lielos palos drošu patvērumu rastu.
Tiem arī sakari ar vienu, otru krastu,
Šī celtne droša ir un izturīga tā,
Tur koka pamati un arī kleķa java.
Tā bebri darbojas un dzīvo komūnā;
Tur vecie izrīko, bet jauniem jāstrādā;
Tur darba vadītājs nekad bez rungas nava.
Un Platonam tā republika
Iet vērot varētu pie tām,
Kā uzceltas tur mājas tika
(Un ziemas laikā pat!), pie šīm amfībijām.
Tie dīķiem iet pa tiltiem pāri,
Tā viņu māksla, gudrība;
Bet cilvēks, kas tur dzīvoja,
Kā muļķis bijis, paliks arī:
Tas elsdams brien pa slīkšņām vāri.
Ja bebriem tas nav prāts, lai saka man — kas tad?
Lai prātu apstrīdu, ko skaidri redz? Nekad!
Bet paklausieties vēl šo stāstu piedevām;

Kāds valdnieks man to stāstīja.
Šis vīrs no ziemeļiem ar lielām uzvarām,
Ar savu vārdu vien viņš turku vīriem bija
Kā milna uzbrūkot. Un liktenis mīl to.
Tas — poļu karalis. Kas valda — nemelo.
Ir tādi dzīvnieki, viņš teic,
Kas savā starpā karu nekad neizbeidz.
Un, lūk, šīs asinis, kas tiek no tēva dēlā,
Tos urda uzbrukt, plēst bez žēlas.
Tik viltīgs karš, kāds ir starp tiem,
Nav noticis pie cilvēkiem
Un pat ne mūsu laikmetā.
Šiem dzīvniekiem, viņš teic, kas nāk no lapsu dzimtām,
Ir spiegi, izlūki un sardze ierindā,
Tiem ierakumi ir un viltībiņu simtiem;
Šī kara zinātne, kaut elles meita tā,
Ir māte varoņiem, nolādētā!
Šos dzīvniekus tā izdresē
Ar pieredzi un skaidru prātu.
Te vajag Homēra, kas tagad pazemē,
Lai viņu kaujas apdziedātu.
Kaut atgrieztos vēl Epikūra sāncensis!
Par tādiem piemēriem ko sacītu gan šis,
Ko nupat atstāstu? Te Daba dzīvniekā
Ar saviem likumiem var veikt to pašu,
Ko cilvēkā. Tā dzīvniekā ir iedzimta
Kā instinkts atmiņa.
Šo apgaismojumu te vārsmās sniedzu plašu
Ar daudzkārtējiem piemēriem.
Tā vismaz ir pie dzīvniekiem:
Jo priekšstats iespaidīgāks tiem,
Jo asāk viņos iedarbojas,
Kad meklē eju izpausties.
Tiem instinkts tādu pateicis —
Tie saprātīgi rīkojas
Un pat bez domu palīdzības.

Mums, cilvēkiem, šīs darbības ir citādas:
Nekā mēs neveicam bez gribas,
Tā kārto, instinkts ne. Vai ejam, runājam —
Kaut ko mēs sevī sajūtam;
Viss klausa manā mašīnā
Šim augstākajam principam.
No ķermeņa tas šķirts, just noteikti var tā;
Par ķermeni to asāk jūtam,
Tas mūsu darbībām ir soģis augstākais.
Bet ķermenim kā ziņu sūtām?
Lūk, jautājums. Man, teiksim, kaut kāds daikts,
Kas rokai paklausa. Kas roku pašu vada?
Kas vada zvaigznājus tur aizmūžos? Kas laiks?
Kāds gars, šķiet, radies ir, lai visu vadītu,
Gars arī mūsos mīt, kas darbību mums rada,
To skaidri aptveru, bet veidu nezinu;
Šis veids ir aptverams, šķiet, Augstās Būtnes
mājā.
Un, ja tas nosaucams ar vārdu n o t e i k t u,
Dekarts to arī nezināja,
Šai ziņā mēs gan esam līdzīgi.
Bet zinu, Iris, to, ka mūsu dzīvnieki,
Ko rādīju te piemēram,
Šo garu nesajūt, tas tikai cilvēkam.
Mums vajag dzīvniekiem ko dot par atšķirību,
Kas augiem nava it nemaz.
Kaut augi dzīvi ir un elpo daudz vai maz.
Bet ko man atbildēs uz to, ko pateikt gribu?

DIVAS ŽURKAS UN OLA

Pārs žurku meklē ēst, tām gadās kāda ola;
Tāds launags pietiekams ir tādiem ļautiņiem.
Tiem nevajaga vis, lai kāds tiem vērsi sola.
Ēst gribas, skatiem priecīgiem
Šīs taisās notiesāt ikviena savu daļu.

Bet — lapsa tālumā; šī zagle meklē gaļu.
Ak vai! Ja pamanīs, būs klāt!
Kā olu iesaiņot, kā viņu pasargāt?
Vai kopā ķepas likt, to nest? Tiks viņa spiesta.
Vai viņu vilkt vai ritināt?
Tas neiet, riskanti, kas to var sazināt!
Ja vajadzība nepieciesta,
Tad izgudrojums nāk mūždien:
Lai sasniegt varētu tās savu dzīvesvietu
(Jo parādīties var te liekēde drīz vien),
Krīt viens uz muguras, ņem rokās dārgo lietu,
Kaut gan šai stāvoklī ne visai jauki klājas,
Otrs velk aiz astes viņu mājās.

Pēc tāda piemēra vai apgalvos man kāds,
Ka dzīvniekiem nav prāts!
Ja būtu noteicējs te es,
Tad viņiem piešķirtu tik daudz kā bērniem to.
Vai bērni nedomā un jau no mazotnes?
Katrs domāt spēj, kaut vēl viņš sevi nepazītu.
Ar piemēru šo minēto
Es dzīvniekiem to iedalītu
Ne tādā izpausmē, kā parasts tas pie mums,
Bet tomēr vairāk tie kā audu kopojums.
Kaut ņemsim piemēru ar matēriju smalku,
Ar atomkvintesenci, gaismu, uguni,
Kas dzīvāks, kustīgāks, es tiešām nezinu.
Nu, lūk, ja sadedzina malku
Un liesma attīrās, kaut kādu jēdzienu
Par dvēseli var gūt. Un vai tad zelts tāpat
Nav svinā tīrījies? Es drīzāk atzītu
Par kaut ko nejēdzīgu manu domu pat,
Nevis to mērkaķi, kas spriedis sakarīgi.
Mēs visi dieva bērni esam,
Vai liels, vai mazs, vai idiots,
Vai dzīvnieks, stāds, — tāds visiem
gods!

Šo kopu dvēseli mēs visi sevī nesam,
Kas katrā izpaužas, kā visa dzīvā jūsmu.
No aizmūžiem mums nāk šī gaisma,
Ko manto katra dzīvā laisma
Kā attīstības plūsmu.
Kad mēs vēl esam bērnībā,
Šī Debessūtne mums gan spilgtāk neparādās
Kā nojaušamā gaismiņā.
Rit lēni laiks, prāts briest, līdz gaisma nav
vairs lēna.
Tā nojautībai cauri spīd,
Kur patiesībai jāpavīd,
Līdz pagaist gara ēna.

DESMITĀ GRĀMATA

I

CILVĒKS UN ZALKTIS

Kāds vīrs redz čūsku lēni lienam.
— Ē, velns, — viņš rūc, — nu darbu darīšu, kas svēts,
Kas patiks pasaulē ikvienam. —
To teicis, dzīvnieks nolādēts
(Tas — rāpulis, šoreiz nav cilvēks apzīmēts)
Tiek spīlēs likts un — maisā iekšā!
Bet nu visļaunākais vēl priekšā:
Tas nāvei ticis lemts, vai vaina ir vai ne.
Un, gudri domājot, vīrs runu tur, lūk, šādu:
— Tu, nepateicīgā! Kas labs pret maitu tādu,
Tas — muļķis. Mirsti nost! Lai mums vairs nedraudē
Tavs zobs. — Šim tāda nav... Un zalktis savā mēlē
Tam atbild, kā nu māk: — Tev ticēt gribētos,
Ja v i s u s nepateicīgos
Tu tāpat sodītu, kam saule elpu vēlē.
Kurš būtu tāds, kam jāpiedod?

Tev pašam vainas nav? Šeit jēga jāatrod:
Tu gudri prāto gan, vērs acis reiz uz sevi!
Man dienas skaitītas, beidz tās! Tu tiesu devi
Pēc savas taisnības; spried sodu, tas tev nieks.
Tā tava kaprīze, tavs labums un tavs prieks.
Bet neņem ļaunā atklātību,
Ko nomirdams tev pateikt gribu, —
Kas cilvēku no mūsu sugas šķir:
Visnepateicīgāks par visiem cilvēks ir,
Ne rāpulis. — Teic vīrs: — Ko saprātu man ārdi!
Man vienam tiesības par tavu dzīvi lemt.
Bet lai! Kam gribas tā, var aizstāvi sev ņemt.
— To var, — teic rāpulis, te vietā prāta
vārdi. —
Lūk, saitē gotiņa, to aicina, tā nāk.
Šai lietu paskaidro, tā saprot, stāstīt sāk:
— Vai vajadzēja saukt maz mani šinī lietā?
Ir zalktim taisnība, kādēļ tā izlikties?
Daudz gadu dzīvoju šā vīra mājas vietā,
Tas savā turībā tādēļ ir pieņēmies;
Bez mana labuma viņš nav nevienu dienu;
Tas manus bērnus ņem tāpat kā manu pienu,
Pat veselību sev un saviem uzlabo.
Un tagad, vecumā, kad nespēju neko,
Viņš mani saitē sien, par daudz lai neapēdu,
Pat zālīti viņš man vairs nenovēl, ne to ...
Ja čūskai kalpotu, daudz mazāk būtu bēdu.
Lūk, pateicība tev! Tā ir, ardievu nu,
Ko jutu — pateicu. — Ar tādu spriedumu
Vīrs nemierā, viņš teic: — Es citu aicinātu.
Nost veco muldoņu ar izdzīvoto prātu!
Saukt vērsi! — Zalktis teic: — Var vērsi
aicināt. —
Kā sacīts — izdarīts. Nāk vērsis lēni klāt.
Šis lietu klausījās, ko viņam izskaidroja,
Tad lēnītēm to sagremoja.

Šis stāstīja, ka jau no pašas jaunības
Ir tikai cilvēkam vien smagos darbos gājis:
Tik plašus tīrumus bez mitas pārstaigājis
Un laukus uzaris; ar saviem sviedriem tas
Daudz ražu pārvilcis, ko Dabasmāte svētī,
Kas glabājas nu vīra klētī.
Par atlīdzību tam — daudz sitienu, glāsts rets,
Un nu, kad kļuvis gluži vecs,
Tad cilvēks domājot tam rādīt lielu godu.
Kā? Dieviem upurēt, it kā šis būtu svētais.
Tā vērsis stāstīja. Vīrs teic: — Ak tavu sodu!
Šis garlaicīgais deklamētājs!
Šķiež vārdus pārgudrus un nāk te plātīties
Nevis kā liecinieks, bet manis apsūdzētājs.
Es viņu apstrīdu! — Pie koka tagad ies.
Vēl ļaunāk iznāca. Šis teicās pasargājis
Pret vētru, negaisu, pret tveici — lapas tam —
Un dārzu greznojis, kad vien tur cilvēks gājis.
Šis labums nav vēl viss, ko devis cilvēkam:
Bij augļi rudenī, bij ziedi pavasarī,
Un ziemā siltumam vai cik bij sausie zari;
Gadskārtās cilvēkam to visu devis šis.
Un kāda alga šim? Lūk, nozāģēts, tas viss.
Kaut koku apkopis vīrs nebūtu vairs arī,
Vēl ilgi būtu pats no sevis dzīvojis.
Vīrs dusmojās, ka šie to tādā kārtā veica;
Par visām varītēm grib savu taisnību.
— Par labu esmu vēl, jūs uzklausot, — viņš
teica
Un maisā rāpuli pret sienu trieca nu,
Tam galvu sašķaidot pret mūra akmeņiem.
Pie varasvīriem tas kā jau pie lielmaņiem:
Vislielais ienaidnieks ir patiesība tiem,
Un paštaisnība vien tiem galvā perinājas.
Gan lopi, cilvēki — viss viņiem pakļauts,
viss,
Pat rāpulis.

Ja zobus rāda kāds, tad tādam slikti klājas,
Tas — bīstams. Laikam gan. Ko darīt, ko tur teikt!
Ko teikt? Vislabāk stāstu beigt.

II

BRUŅURUPUCIS UN DIVAS PĪLES

Kāds bruņurupucis, kam prāta gaisma vāja,
Grib redzēt ārzemes, kad bedrē apnīk līst,
Jo ārzemes vienmēr to vairāk vilināja;
Tā savu mājokli visvairāk klibais nīst.
Un abas pīles, krustmāmiņas,
Šo tieksmi uzkurina tam,
Jo daudz ko redzējušas viņas.
— Ir varens paskats plašumam,
Jums jāceļo līdz Amerikai,
Kur savi brīnumi ikvienai republikai.
Daudz karaļvalstu būs, daudz tautu, iegūsit
No viņu tikumiem, ja labi vērosit,
Kā Odisejs. — (Ko Odiseju minēt lieki,
Kam cildens uzdevums, ne nieki!)
Un bruņurupucis šām abām paklausa.
Viss nokārtots. Šīm ir te tāda «mašīna»:
Tam kārti mutē liek, lai nestu svešā malā.
— Vairs muti nevārsti, — tās saka. — Turies tā! —
Tad pīles knābī ņem šo kārti — katra galā,
Bet vidū rupucis. Viss čūkslājs izbrīnā,
Nu redzot tādu ceļotāju —
Tik lēnu un ar visu māju;
Tur vidū karājas starp abiem putniem šis.
— Rau, rau! — kāds čurkslis čiepst. — Šurr!
Ātrāk! Paraugieties,
Kā lido rupučkaralis!
— Jā, karalis, ko smieties? —

Tas labāk darījis, gan nebilzdams nekā,
Vien ceļu turpinot; bet, atbildi tiem dodams,
Tas kārti palaidis, nu krītot samaksā
Par savu pļāpību, tā galu iemantodams.
Ir pļāpība un ziņkārība,
Kā muļķība un iedomība
No vienas ģimenes, kur kārtas neizšķir,
Tās vienas mātes bērni ir.

III

ZIVIS UN NIRA

It visus dīķus apkaimē
Reiz nodevniecībā sev skaita kāda nira,
Un zivju baseini tai gādā, virtuvē
Lai vienmēr būtu laba vira.
Bet, kad šis zvejnieciņš nu kļuvis vecs un stīvs,
Tad savā virtuvē viņš vilcies tikko dzīvs,
Jo katra nira veic sev pati piegādi;
Šī neredz dīķī vairs, par vecu tā un gurdu,
Nav tai ne tīklu tur, ne murdu,
Cieš trūkumu nu galīgi.
Ko darīt? Trūkums gan liels dakters galu galā;
Šī vēzi mana dīķa malā.
— Vei! krusttēv, — saka tā, — jel ejiet steidzīgi,
Šai tautai ziņu aiznesiet,
Jo citādi būs visi līķi:
Jau saimnieks zvejot sāks pēc dažām dienām
dīķi. —
Un vēzis tūliņ prom — aiziet!
Un zivtiņām to paziņo. Liels uztraukums,
Skrien, salasās un apjautājas:
— Ak, sakiet, kundze Nira, mums —
No kurienes šī ziņa jums?

Vai zāles nezināt, kas līdz, ja slikti klājas?
Kas būtu jādara? — Jums jāmaina ir mājas.
— Kā mēs to varētum? — Es aiznesīšu jūs
Pa vienai vien, par to jūs neraizējieties,
Uz vietu drošāko, ko zinu es un dies:
Sleps dīķis, dabas dots, tur katrai droši būs.
Jūs cilvēkrokai nodevīgai
Tā izbēgsit, — miers jūsu līgai! —
Tai notic slapjie ļautiņi.
Pa vienam tika aiznesti
Zem kādas klints, ko neviens nezināš.
Tur svētais apustulis Nira
Liek seklā vietā tās,
Kur ūdens maz un tīrs kā dzira;
Var tvert bez pūlēm šīs, šo šodien, rītu to.
Vēl zivis labi pamācīja,
Ka nedrīkst paļauties nekad un neparko
Tai sugai, kas vienmēr tās rija.
Te zaudēts visai maz, tiks cilvēksuga klāt —
Tā daļu lielāko gan pratīs novalbāt.
Vai cilvēks vai kāds vilks vairs neēdīs nevienu?

Viens pīps, kas ēd jūs! — saku es,
Vai agrāk, vēlāk, kuru dienu —
Tam nebūs lielas nozīmes.

IV

MANTRACIS UN VIŅA TĒVOCIS

Kāds gnīda tik daudz mantu rausa,
Ka neprot saglabāt vairs tās.
Šā skopums stulbumam kā brālis seko, klausa.
Nu pārāk lielas grūtības,
Lai glabātavu sameklētu;

Kur tādu rast? Lūk, kāda doma urda to:
«Ja mājā zeltu paturētu,
Pats savas mantas zaglis kļūtu,
Jo manta vienmēr plok, ja ņem un nevairo.»
Vai baudīt nozīmētu sevi apzagt? Jūtu,
Mans draugs, tev tiešām līdz par tavu neprātu.
No manis ņem šo mācību:
«Tev manta manta būs, kamēr to neskart vari;
Ja tērē — neskaitās. Tad uzglabā to arī
Uz laiku laikiem tu, tavs uzdevums ir krāt,
Jo pūles sagādāt un rūpes pasargāt
Dod zeltam vērtību, tāpēc tam — drošu vietu!»
Kā atrisina vīrs šo lietu?
Viņš būtu varējis rast drošu novietni,
Bet zemei labāk tic. Ņem savu tēvoci
Ar lāpstu palīgā.
Pēc kāda laika vīrs iet zeltu apskatīt,
Bet slēpnī neatrod nekā.
Tam palīgs aizdomīgs, pie viņa prom tūlīt
Un saka: — Sataisies, rīt mēs pie darba tiksim.
Kāds žūksnis atlicies, to klāt pie kaudzes
liksim. —
Pa klusam tēvocis ņem zeltu nočiepto
Un vecā vietā ierok to,
Cer visu kopā gūt, tāpat kā šo bij guvis.
Bet skopais tagad gudrāks kļuvis:
Pats paņem mantu sev, ko lietāt nolēmis,
Ne vairs lai raustu, kaudzē veltu.
Nu zaglis sajuties, vairs neatrazdams zeltu,
It kā no jumta nokritis.
Ja krāpsi krāpnieku — nav tas tik ļauni vis.

V

VILKS UN GANI

Vilks cilvēcības pārņemts bijis
(Ja tāda vēl ir pasaulē).
Viņš cietsirdis ... Bads viņu tādu padarījis.
Tā kādā dienā vienatnē
Šis raisa dziļas pārdomas.
«It visi mani nīst, it visi,» prāto tas,
«Vilks lielāks ienaidnieks par visām lietām baigām;
Pret viņu cīņā iet suns, mednieks, zemnieks jau;
Ir kļuvis Jupiters vai kurls no viņu klaigām;
Un tāpēc Anglijā vairs tagad vilku nav:
Par viņu galvām sola summu.
Nav tāda, kuram nav pret mums vairs prasījumu:
Ne mazais nevar paniķot,
Kad māte draud jau vilkam dot.
Par ko gan tā? Par ēzeli, kas slims ar kašķi,
Par vecu auneli, par kādu kvekšķi, drašķi,
Bez kuriem iztikt varēju?
Tos neēdīsim vairs, lai viņi dzīvo nu!
Mēs zāli ēdīsim. Tad labāk mirt aiz bada.
Vai tiešām tas būs briesmīgāk
Kā tad, ja visiem naidu rada?»
Tā nolēmis, vilks redz, ka gani kopā nāk,
Kauj jēru, iesmā cept to sāk.
— Ehē! Sev pārmetu, — viņš saka,
— Bet ko ta' dara šī te «sargeņģeļu» slaka?
Tiek pašiem pieēsties, tiek suņiem kumoss gards.
Es te vēl noņemos ar niekiem!
Vilks smieklīgs paliktu, nē, saku es, dievvārds!
Man jērs ar māgā tiks bez iesmiem gluži liekiem,
Vai tēs vai māte pat, ne tikai jēriņš vien. —

Ir vilkam taisnība, to redzam mēs mūždien,
Ka dzīres taisīt cilvēks zina
Un apēst dzīvniekus, ko pats viņš pieradina.
Kāpēc te viss ir tā, mums domas neizraisa?
Ai, gani, gani! Vainīgais
Vai vilks, ka viņš nav stiprākais?
Vai dzīvot šaisaulē kāds var no zila gaisa?

VI

ZIRNEKLIS UN BEZDELĪGA

— Ak, Jupiter, kas savās smadzenēs
Dzimt vēlēji aiz savas kaprīzes
Šai Pallādai, ar ko mēs abi naidā!
Šo lūgumu kaut uzklausītu tu:
Lūk, Prokne te man laupa barību;
Pār ūdeņiem un gaisā vienā laidā
Tā mušas ķer, kas pienāktos vien man:
Tās manas ir, kas tuvumā te zan.
Man tīkliņā, ko noaudu šai sētā,
To būtu daudz — bez putna nolādētā. —
Tā zirneklis, šis vērpējiņš,
Reiz sūdzējies (bet savlaik audējs bijis viņš),
Kad viņa tīkliņā maz spārnainīšu slīga.
Tos visus atņēma tam žiglā bezdelīga,
Kas gaisā mušas ķer. Kas daļas tai gar to!
Vien saviem mazuļiem šī sagādāt grib ēsmu,
Kas plestiem knābīšiem tai pretī sauc: «Te esmu!»
Ar valodiņu neskaidro,
Ko grūti pateikt tādam niekam.
Bet bēda zirneklim, kam vairāk nav nekā,
Vien galva, ķepiņas kā smalkam amatniekam:

Tam tīklu beidzot sarauj tā,
Šī bezdelīga, drāzdamās,
Un diega galiņā pats vērpējs pakārās.

Šai zemei dieviņš liek, lai katrs pie sava galda:
Pie viena galda tas, kas liels, kam spēks, kas valda,
Pie otrā galda maziņie;
Kas atkrīt lieliem — dabū tie.

VII

IRBE UN GAIĻI

Starp dažiem gailēniem, kam cēluma nav skaista,
Kas dzīvo ķildās, nemieros,
Ir kāda maiga irbe laista,
Lai ar tiem kopā barotos.
Bet tādā barā šī par kautru ir un rāmu;
Gan cerēt varēja, ka tādā iesprostā
Par šādu kautrību tiks dāma godāta,
Bet mūsu gaiļu cilts pret svešinieci dāmu
Vis nejūt cienību nekādu. Niknumā
Liek sajust bieži vien tai knābi baismīgo.
Šī nebij radusi pie tādām trakulībām
Un brīnījās par visu to,
Bet vēlāk aprada un neteica neko,
Kad trakie dauzoņas viens otram dod pa ribām.
— Ko vainot tos, — tā pukst, — tos drīzāk nožēlot.
Viss dzimst pēc Jupitera baušļiem,
Kad laismas dažādas viņš dod.
Mums, irbēm, maigums tiek un gaiļiem tas, kas kaušļiem.
Ja pati noteiktu, tad klusi dzīvotu
Es pieticībā visai skopā,

Bet cilvēks nolēmis mums dzīvi citādu:
Viņš cilpas, tīklus izgudro,
Mūs saķer, spārnus griež un liek ar gaiļiem kopā,
Te tikai cilvēks jāvaino.

VIII

SUNS AR APGRIEZTĀM AUSĪM

— Ko darījis es esmu tādu,
Ka saimnieks mani izķēmo?
Kāds tagad izskatos! Par ko?
Kā citiem suņiem nu lai sevi tādu rādu!
Tu, lopu karali vai drīzāk tirāns tiem,
Kas darītu to cilvēkiem? —
Tā Muflārs, jaunais suns, aiz lielām sāpēm kauca,
Suns jutās pazemots. Laiks vēlāk rādīja,
Ka daudz ko ieguva, ja ausis apgrieza:
Pret saviem ciltsbrāļiem tam kaušļa gars bij ausis,
Tiem nikni uzklūpot, tas būtu jutis tās
Pēc kaujas vienās driskatās.
Ir nikniem suņiem plēstas ausis.

Dod otra zobiem tu, cik vien var, mazāko.
Ja vārīga ir viena vieta,
Tad stipri nocietini to.
Tāpat kā Muflāram ap kaklu siksna cieta
Un ausu nav, aiz kurām ķert,
Nu vilks vairs neprot viņu tvert.

IX

GANS UN KARALIS

Ir divi dēmoni, kas liek, lai jūtas dalās,
Tie prātu padzina, lai tas reiz iet pie malas.
Es sirdis nezinu, kas neupurē tiem.
Man prasāt, dēmonus kā sauc? Tos nosaukt gribu:
Par Mīlu vienu sauc, un otro — Godkārību.
Valsts otrai lielāka, ar saviem likumiem,
Pat mīlā tai nav vara rimta.
Gan pierādīšu to, un stāsts man būs te tāds,
Kā karaļpilī gans reiz ticis aicināts.
Šis labo laiku stāsts, ne mūsu gadusimta.

Redz laukā karalis reiz ganāmpulku tādu,
Kas labi uzturēts, un pašam ganam dod
Par viņa rūpību daudz mantu katru gadu.
Teic ganam karalis, kad simpātiju rod:
— Tu kļūt par ļaužu ganu vari,
Nāc vadīt cilvēkus un atstāj ganāmo.
Es tevi ieceļu par soģi augstāko. —
Ko! Ganam rokā tiks nu svari!
Viņš suņus, lopiņus vien mūžā redzējis!
Un draugu vientuli, vēl vilku, tas ir viss.
Lai ar'! Tam vesels prāts, nāks pārējais no sevis,
Jo lietas labi kārtojis.
Klāt viņa kaimiņš vientulis.
— Vai sapņoju? — viņš teic. — Kas jums šo domu devis?
Jūs — dižvīrs! Galminieks! Vai ticat karaļiem?
Būs maldi jāizpērk pa ceļiem slideniem,
Un dārgi maksās jums šie maldi,
Jo tādi vienmēr nes vislielās nelaimes.
Jūs tieksmi atmetiet, kas vilina tik saldi.
Vēl varat atteikties, kā draugs to saku es. —

Gans smej, tad draugs vēl turpināja:
— Nu redzu, glaimi jums gan skaidro prātu sedz,
Jums tagad ies tāpat, kā kādam aklam gājis,
Kam zuda pātaga. Tā neskaidri viņš redz:
Kaut kas tur ir uz ceļa lokā,
Tā čūska stingusi. Vīrs paņem viņu rokā,
Jo pātaga tā viņam šķiet.
Nu dieviem pateicas par tādu atradumu.
Kāds viņam sauc, kas garām iet:
«Dies! Kas jums tur! Mest nost šo nāvesgrēka trumu!
Tā čūska.» — «Pātaga!» — «Nē, čūska, saku jums!
Te melot? Kāds man ieguvums?»
«Bij veca manējā, šī jauna, tā, lūk, tas!
Jūs runājat aiz skaudības.»
Un aklais tiešām neticējis.
Kad čūska atsila, tam rokā iedzēla,
Tā dzīvību viņš pazaudēja.
Bet te man būtu jāsaka,
Ka jums kas ļaunāks neatgadās.
— Kas ļaunāks var par nāvi būt?
— Ir ļaunāks riebums, ko var gūt. —
Tā teica vientulis. Tāds vēlāk tiešām radās.
Daudz pilī neliešu, kas nenovīda tam,
Ka t a i s n o atziņu viņš likās nopelnām.
Tie, kas to necieta, tad princim sūdzēt gāja,
Uz nekrietnāko nopaļāja.
— No mūsu mantas tam, — tie mēļo, — celta pils. —
Bilst princis: — Pili šo tad pats es redzēt gribu. —
Turp iet. Bij nomale, te ganības, tur sils,
Bij viss ar kautru mērenību,
Lūk, visa manta tam, ko godam pelnījis.
— Šā manta, — teica tie, — ir dārgos akmeņos,
Ar desmit atslēgām viņš lādi noslēdzis. —

Šo lādi atslēdza. Nu brīnums pārņem tos.
Tur mēļotāji ieraudzīja
Šā gana tērpu vien un vecu mēteli,
Vēl gana spieķi, cepuri,
Šķiet, stabulīte arī bija.
— Jā, dārglietas, — tas teic, — es ņemu atkal jūs!
Kam naids vai skaudība pret tādām būs...
Sir, piedodiet, ka deklamēju!
Kā iet no sapņa prom, tāpat no pils es eju.
Kad jumtā uzkāpu — būs jākrīt, paredzēju.
Daudz esmu guvis, sapratis,
Bet manā dvēselē nav godkārības vis.

X

ZIVIS UN GANS STABULNIEKS

Gans Tirciss savai Anetei
Grib maigas jūtas aizkustināt,
Liek skanēt savai stabulei.
Šīs skaņas mirušos pat uzceltu, vai zināt!
Tās maigi plūda krastmalā,
Kur viļņi druvām valgmi lēja,
Kur Zefirs savā mājvietā
Un Anete kur makšķerēja.
Šie abi laiku notērēja;
Gans dzied vien savas dziesmiņas,
Cer pievilināt zivis tas,
Bet velti gan. Daudz prātīgāki būtu
Te mieru mest. Viņš dziedāja tām tā:
«Šo viļņu pilsoņi, jums savas skaņas sūtu;
Najādu pametiet, kas dziļā aliņā!
Jūs nāciet aplūkot, daudz skaistāka te būtne!
Jel nebaidieties vis kļūt viņas cietumā;
Šī mums — viscietsirdīgākā,

Pret jums tā būs kā dievu sūtne,
Jo negrib jūsu dzīvības.
Tai kristālbaseins ir, kur dzīvos jūsu saime;
Bet, Liktenis ja lemj un āķim uzķeras, —
No viņas rokas mirt gan būtu liela laime.»
Šai daiļrunībai tur liels iespaids nebija,
Un mēma palika šī auditorija.
Vēl ilgi šķiestu gans šīs jūtas vārdu sējā
Un vārdi būtu sēti vējā,
Bet tīklu izvilka, un zivis bija ciet,
Tās ganei nolika pie kājām vienuviet.

Ak, tautu gani jūs un nevis avju gani!
Jūs, valdnieki! Jums tīk vien gudrus vārdus teikt
Un paskaidrojot pūli veikt.
Tā galā netiksit nekad, jel klausiet mani!
Šis paņēmiens gan neieder,
Tik tīklu izmetiet, jo vara vienmēr der.

XI

DIVI PAPAGAIĻI UN KARALIS AR SAVU DĒLU

Viens tēs, otrs — dēls — šie divi papagaiļi
Pie karaļgalda ēda parasti;
Un tēs ar dēlu — abi pusdievi.
Šie putni tiem pie sirds, jo mīļi, daiļi.
Ar laiku šiem top liela draudzība:
Tēs tēvu mīl un arī bērni abi
Viens otru tā. Kaut vēl tiem jaunība,
Tie kopā aug un satiek ļoti labi;
Tie reizē ēd un reizē skolā iet.
Gan papagailēnam tāds gods ir liels, kā šķiet,
Jo draugs tam princis ir, kam tēs ir karalis.

Šim princim raksturs tāds, kā šūpulī jau zīlēts,
Ka putnus mīlēs viņš. Tam vēl kāds zvirbulis,
Kas labprāt koķetē; tas arī visu mīlēts,
Un princis sevišķi bij iemīlējis to.
Šiem putniem, sāncenšiem, reiz kāda spēle radās,
Bet pusaudžiem tā bieži gadās,
Ka spēli strīdā pārskaņo.
Otrs zvirbulēnam velk ar knābi,
Šis neceļas vairs neparko.
Nu princis teic: — Tad mirstiet abi! —
Un papagailīti viņš dusmās nositis.
Drīz putna tēs to zināt dabūjis,
Tas sāpēs kliedz aiz liela izmisuma,
Cieš, ļoti cieš šis putns, runātājs,
Bet tagad gan viņš nerunā vairs. Baiss!
Vai sāpes ciest bez kāda panākuma?...
Putns niknumā krīt karaļdēlam klāt
Un izrauj viņam abas acis.
Tā atriebies, var sirdi mierināt,
Tur priedes galotnei kā glābiņam klāt placis,
Kā dieva azotē, kur var viņš mieru gūt.
Te karalis nāk šurp, ar viņu bēdās dalās:
— Mans draugs, nāc atpakaļ, kam sirdī bēdām būt?
Lai atriebība, naids un sēras vienreiz gaist.
Es esmu spiests tev kaut ko teikt,
Kaut sirdī deg man sāpju kvēls,
Teikt: šinī nelaimē ir vainojams mans dēls.
Mans dēls? Nē, Liktenis šo lietu lika veikt,
Un Parka dvēselēs tiem bija rakstījusi,
Lai mūsu bērni nu viens aizsaulē iet klusi
Un otram redze ņemta tiek.
Nāc būrī atpakaļ, ar mani mieru deri! —
Tam atbild putns: — Valdiniek,
Pēc apvainojuma vai ceri,
Tev varu uzticēties es?
Tu saki: Liktenis. Vai es bez apceres
Šai runai uzķeršos, šai ēsmai liekulīgai?

Man Augstā Gudrība (kaut gan tev Liktenis)
Šīs lietas nokārto, kas pavēl ļaužu līgai;
Man gudrība teic to, ko esmu sapratis:
Ka manas dienas jāpavada
No tevis tālumā — vai priedes galotnē,
Vai meža klusumā, vien tavā mājā ne.
Nav citas izejas nekādas!
Tu — valdnieks, tātad naids tev atriebību rada,
Tā tava daļa ir, jo valdnieks — dievu rads.
Šo apvainojumu tu gribi aizmirst pats;
Tam ticu, bet daudz labāk būtu,
No manis attālāk lai tava roka, skats.
Ak, karali, mans draugs, es jūtu,
Tu velti vārdus šķiedi, žēl!
Pie tevis es vairs ne! Gan sadzīs sāpju rēta:
Ir prombūtne labs ārsts, kad sirdī naids vēl kvēl,
Tāpat tiek mīla izdziedēta.

XII

LAUVAS MĀTE UN LĀČA MĀTE

Kāds mednieks lauvas mātes migā
Tās bērnu paņēmis. Nāk māte nelaimīgā —
Vairs bērnu neatrod. Skaļš rēciens. Nodreb mežs,
Tā iemītniekiem šausmas dveš.
Šī atsakās no visām baudām;
Vai diena, vakars, nakts vai rīts,
No meža karalienes gaudām
Nevienam dzīvniekam ne plaksts nav aizdarīts.
Teic lācene: — Ak, majestāte,
Jūs atļausit? Tiem bērniem, jums
Kas barībai bij ieguvums,
Vai nebija tiem tēs un māte?
— Tiem bija, jā. — Nu, ja tas tā,
Ja klusa tik daudz māšu bari

Pēc sava bērna atņemtā,
Kāpēc tad neklusat jūs arī?
— Ko! Klusēt man? Šai nelaimē?
Vai! Dēlu zaudēju. To neredzēt vairs, nē,
Ak, manas sāpju vecumdienas!
— Jūs, valdniec, sakiet man — kas jūs tā sodījis?
— Ak vai! Kas mani nīst, tas ir mans liktenis. —

Lūk, visos laikos mums šīs izrunas gan vienas.
Ak, nožēlojamie, uz jums tas attieksies:
Jūs vaidat nekautri. Daudz labāk katram klāsies,
Ja savā nelaimē tas klusu iedomāsies
Hekabi pieminēt, — tad dieviem pateiksies.

XIII

DIVI LAIMTEČI UN TALISMANS

Caur ziediem ceļš ja ies, tev nebūs lemta slava.
Šai ziņā piemērs ir ar darbiem Herkuless,
Šim dievam sāncenšu pat nava,
Cik zinu es.
Kāds tomēr gadījies, kas reiz ar talismanu
Ir savu laimi meklējis.
Ar draugu divatā tas veicis meklēšanu.
Redz, ceļā viņiem stabs, pie staba uzraksts šis:
«Kungs laimteci, ja tu tā vēlies
To redzēt, ko neviens vēl nebūs redzējis,
Šai platai upei pāri celies!
Tu akmens ziloni tur zemē redzēsi,
Tu viņu rokās pacelsi,
Tad to bez apstājas tu kalnā gādā nešus,
Tai kalnā, kas sniedz padebešus.»
Viens Laimes kavaliers jau raucis degunu.
— Ar mokām, — teicis tas, — ja tiksi upei pāri,
Kazi, šo milzeni vai panesīsi arī?

Kas tā par traku iedomu!
Būs gudrais domājis rast tādā kārtā vienu,
Kas četrus soļus to tur panesīs varbūt,
Bet — milzu kalnā nest ar vienu paņēmienu?
Tāds mirstīgais gan nevar būt,
Ja runa ir par elefantu,
Bet ne par pigmeju, par kādu bērna mantu,
Ko paņem kauč vai saujiņā,
Bet kur tad varoņdarbs, ja tas tur būtu tā?
Tie grib tos pamuļķot, šo uzrakstu kas lasa;
Ar tādām muļķībām var ņemties bērniņi!
Es tevi atstāju ar tavu ziloni! —
Tas aizgāja. Otrs jēgu nemeklē, ne prasa,
Tik metas ūdenī ar acīm aizvērtām,
Tā spītē briesmām draudošām.
Nekas to neaiztur. Šis pārpeld upi steidzot,
Tad atrod ziloni, kā uzrakstā bij teikts,
To ņem, nes augstā kalnā beidzot.
Tur kalnā — pilsēta. Kad varoņdarbs bij veikts,
Bļauj skaļi zilonis, un bruņukalpi lasās,
Te troksnis tāds, ka šķiet, tie kaujā mesties
grasās.
Cits būtu bēdzis prom, šis negriež mugurpusi,
Bet dārgāk pārdot grib tas savu dzīvību
Un mirt kā varonis: velk šķēpu, gaida klusi.
Liels viņam pārsteigums: to ceļ par valdnieku,
Jo dzīvi vecajam bij nāve pārtraukusi.
Šis lūgties nelika, nē, viņiem teica: «Jā,
Kaut nasta smagākā!» Tāpat reiz sacīja
Uz mata pāvests Siksts par svētātēva nastu.
Vai nelaimi tur kāds sev rastu,
Ja kļūtu pāvests, karalis?
Tos slepenībā gan ikviens būs apskaudis.
Skrien aklā laime līdz gan pārdrošam, gan aklam.
Pat gudrais dažureiz bez jēgas ķēries klāt,
Bet mērķi sasniedzis, kaut ūdenī līdz kaklam.
Daudz laika zaudēt var, ja prāts sāks iztirzāt.

XIV

TRUŠI

Hercogam de Larošfuko

Sev bieži sacīju, cik man bij redzams tas,
Ka cilvēks tāpat rīkojas
Kā dzīvnieks daudzos gadījumos;
Šim lopu karalim daudz kļūdu, kaut vai siekiem
(Tāpat kā viņa pavalstniekiem),
Ko Dabasmāte mums šās dzīves uzdevumos
Liek līdzi iedīglī, kā šķiet, no aizsaules.
Ko teicu, pierādīšu es.

Vai tā ir vēla pēcpusdiena,
Kad saule taisās laiviņā,
Vai tā ir rītausma, kur piedzimst jauna diena, —
Es kokā uzlienu. Tur visā klusībā
Kā Jupiters pats Olimpā
Tad savā slēptuvē nu trušus vēroju.
Kāds trusis parādās ... Nekā nav aizdomīga,
Tas sauc nu visu nāciju
Ēst silā. (Acs un auss gan katram uzmanīga!)
Daudz smaržu garšvielām; tie rīko banketu.
Te — troksnis! Cietoksnī bēg, ko tie izrakuši.
Kaut bailes lielas ir, tak briesmas aizmirstas,
Tās ātri gaist. Lūk, lūk, drīz atkal visi truši
Vēl priecīgāki ierodas.

Vai neatrodam mēs to pašu cilvēkos,
Kas baiļojušies negaisos?
Tik tikko viņi sasniedz ostu,
Ir griba atkal riskēt šiem
Un uzņemties to pašu postu —
Ar visiem ļauniem apstākļiem.
Jā, īsti trusīši, kas paļaujas uz laimi.
Lai ņemam piemēram vēl kādu citu saimi.

Kad sveši suņi skrien, kas pasprukuši vaļā,
Tiek svešā sētā, svešā daļā,
Ko suņi vietējie tad jūt? Der padomāt!
Tie citu domu neperina:
Kur viņu rīklēm labs, lai svešie netiek klāt!
Tie mierā nelikās, līdz svešos projām dzina.

Kā slavu, labumu un mantu pasargāt,
Ikviens to tikpat labi zina —
Valsts ierēdnis vai galminieks,
Vai parastākais amatnieks;
Klāt jaunpienākušam ... Tam tiesības nekādas!
Pat rakstnieks, koķete no tādas sugas rādās;
Ak, posts tad jaunam rakstniekam!
Maz ļaužu apsēsties var apkārt pīrāgam,
Kur mieloties šo tiesības.

Simt piemēru man te vēl minēt, bet kam tas!
Nav vajadzīgs, jo darbi īsi —
Vislabākie. To sapratīsi.
Pie mākslas meistariem šīs lietas mācos veikt,
Jo domu dziļumus nekad mums neizteikt,
Lai sižets tur vai kāds. Nu runu varu beigt.

Jūs, kas man dāvājāt reiz tik daudz krietna, laba,
Kas nevar klausīties bez kautrības, ka teic
Jums atzinību kāds un pelnīti jūs sveic,
Jo jūsu cildenums ir pieticīga daba, —
Ne labprāt jūs man piekristu,
Ka jūsu vārdam te es godu parādu.
Jūs manus darbus aizstāvējāt
Pret uzbrukumiem, laikmetu,
Ar savu vārdu sēklu sējāt,
Kas dara godu Francijai
Un nesa dižus augļus tai.
Jūs taču atļausit man klaji apgalvot:
Šīm vārsmām sižetu vien jūs man spējāt dot.

XV

TIRGONIS, MUIŽNIEKS, GANS UN KARAĻDĒLS

Uz jauno pasauli reiz brauca
Kāds muižnieks, tirgonis, kāds gans un karaļdēls.
Puspliki izglābās, kad posta viļņi kauca;
Kā Belizēram nu ikvienam izskats žēls.
Tie lūdza garāmgājējiem,
Lai postā palīdzot nu šiem.
Kā tika kopā šie, lai klāstu?
Nav vajadzīgs tik garu stāstu.
Tur aka atradās, šie atsēdās pie tās,
Un nabagļautiņi nu kopā apspriedās.
Lūk, mūsu princis tik par nelaimi vien sūdzas,
Bet gans spriež citādi: kas bijis — izbijis.
Ikviens te darīs to, ko kādreiz mācējis,
Lai skaudrās likstas pārvarētu.
— Vai garas vaimanas glābt nelaimīgos spētu? —
Teic gans. — Bet strādāsim, ar darbu — ceļš
uz Romu! —
Ko! Gans tā runāt var? Vai tam var ticēt kāds?
Nav galvām kronētām nekad tik skaidru domu,
Ne gars, ne prāts nav viņiem tāds.
Vai ganam aprobežots prāts
Lai būtu tik, cik viņa aitai?
Tie viņam piekrita. — Lai notiek tavuprāt! —
Teic krastā izmestie šai zemē jaunai gaitai.
Ņem vārdu tirgotājs: — Es protu rēķināt,
To arī pasniegšu, pats eksāmenu liku.
— Es pasniegšu te politiku, —
Teic karaļdēls. — Man arī kas, —
Tā muižnieks, — zinu emblēmas,
Te skolu atvēršu. — Edz, muižnieks, iedomība!
Ar muļķa valodu! — Gan skaisti runājat, —

Teic gans, — bet mēnesim cik dienu? Nezināt?
Būs trīsdesmit. Nu, lūk, vai nezudīs jums griba
Šai laikā pagavēt ar savu ticību?
Jūs devāt gan man cerību,
Tā skaista nākotnē, bet jūtu izsalkumu.
Kurš gribēs ēst no jums tik rīt?
Ar kādu, sakiet, aprēķinu
Jūs paredzat jau ēst tūlīt?
Ar jūsu zinībām ne visai labi sokas,
Bez tam tās — niecīgas, tāds atzinums ir mans.
Pie darba likšu savas rokas. —
To teicis, mežā gāja gans,
Tur stirpām žagarus viņš sēja,
Tos ļaudīm pārdodams, vēl palīdzēja šiem,
No garā gavēņa tā viņus atturēja,
Lai neiet aizsaulē ar saviem talantiem.

Te pierāda šis gadījums:
Daudz mākslu nevajag, lai vieglinātu dzīvi,
Jo dabas velte dota mums —
Drošs palīgs: roka, lūk, ko varam lietot brīvi.

VIENPADSMITĀ GRĀMATA

I

LAUVA

Reiz leopardam, sultānam,
Bij pļavās, birztalās gan auni, vērši, brieži,
Kā nodevas tie nāca tam,
Ko domīnijas deva bieži.
Bet mežā, kaimiņos šim, lauva piedzimis.
Nu, laimes vēlējot, iet visi lauvas mājās,
Pie augstdzimušiem tas tā klājas.
— Lai vezīrs lapsa nāk! — tā sultāns uzsaucis.
Šī diplomāte zin, ko sver vārds «politika».
— Tu nīsti, — sultāns teic, — šo mazo lauvēnu?
Ko tāds var padarīt? Šā tēs jau nobeigts tika,
Tad žēlo sērdienīti nu,
Tam diezgan klapatu, vai tas maz karot ies!
Viņš liktenim var pateikties,
Ja paliek, kas tam ir, kur nu vēl zeme cita! —
Bet lapsa viņam nepiekrita.
— Kungs, tādus sērdieņus gan nederētu žēlot.

Vai nu kā draugus iegūt tos,
Ja ne, tad nomaitāt, kā saka, tārpiem vēlot,
Pirms nagi tam un zobi paaugtos.
Pēc tam par vēlu būs, kur varēsim tad dēties?
Es iesaku jums nekavēties.
Man ir šā horoskops: tas kara gaitās augs,
To draugi Lauva Labais sauks.
Jums jācenšas, lai draugs tam kļūtu,
Ja ne, lai mirst. — Šī runa tukšā palika;
Šķiet, sultāns, viņa valsts un ļaudis aizmiga.
Drīz lauvēns lauva kļūst. Nu, lai nu kā tas
būtu,
Sāk skanēt kara zvans. Liek sultāns aicināt
Šurp lapsu apspriesties. Tā klāt
Un nopūzdamās teic: — Par ko jūs uztraucaties?
Karš? Velti aicināt šos aunus palīgā,
Jo vairāk viņu ir, jo vairāk izmaksā;
Šai lietā zāļu nav. Mums vajag apzināties,
Ka auni der vien ēšanai.
Jūs lauvu barojat — tas bīstamākais? Lai!
Tam mūsu karavīrs vis nevar pretī stāties.
Kas tas par karotāju? Mēks!
Bet lauvam veiklums, drosme, spēks.
Tad metiet vienkārši šā nagos kādu aunu!
Ja viens par maz, sviest vēl; tas neņems jums
par ļaunu,
Ja viņam vērsi nosviedīs.
Būs vēl par maz? Tad sviediet trīs,
Pie tam vistreknākos, tie vienmēr viņam tika,
Tā paglābsit sev pārējo. —
Nevienam padoms nepatika.
Un sultāns zaudēja ar to —
No viņa valsts vairs nav nenieka,
Viss tagad nonācis pie jaunā pavēlnieka.
Ja nolēmāt, ka lauva augs,
Tad rīkojieties tā, lai tas kļūst jūsu draugs.

II

JUPITERA DĒLS, KAS DIEVIEM AUDZINĀMS

Bij Jupiteram dēls, kas juta, kur viņš cēlies
Ar savu garu dievišķo.
Kaut bērni nemīl vēl neko,
Šis mīlas rītausmu jau agri bija smēlies,
Kas agri viņu attīstīja.
Pie Floras vienīgās tam visa mīla bija,
Tai sirdi atdevis šis jaunais olimpietis.
Ja kaisle kādu iespaido,
Tā jūtām sniedz vismaigāko:
Gan laimi, sirdssāpes. Tas, vārdu sakot, cietis.
Bij lemts no dzimšanas šim Jupitera dēlam
Gan citāds darbs un citāds gods
Kā citiem dievu bērniem dots.
Pēc Liktens lēmuma šis jūt vien mīlu kvēlam,
Šķiet, mīlā viņa gars vien būtu iemiesots.
Bet vēlas Jupiters, lai tomēr pēc šā gribas
To skolo. Dievus sauc, teic: — Kā nu mācējis,
Šo pasauli līdz šim viens pats es vadījis,
Bet dažādas ir nodarbības,
Tās citiem dieviem uzdodu.
Lūk, bērns, kas man tik mīļš, kam manas asinis!
Jums viņu izdaiļot un skolot uzticu,
Lai zina visu viņš, kā nākas nemirstīgam. —
Kad visu pateicis, šim dievi aplaudē.
— Es viņu mācīšu, kā dzied ar liras stīgām, —
Teic gudrais Apollons. — Ai nē,
Tam vairāk jāsaprot, par daudz šim bērnam prāta.
Man liela pieredze un kara māka krāta, —
Teic Marss, — pats pasniegšu tam tādu.
Daudz manu varoņu dod godu Olimpam.
— Bet es, — teic Herkuless ar lielo lauvas ādu,

— Es viņu mācīšu pret dziņām stipram būt
Un parādīšu ceļu tam,
Kā lielo uzvaru pār savām dziņām gūt,
Kas mūsu sirdīs dzimst no jauna tā kā hidras;
Es viņam rādīšu, kur varoņtekas dzidras;
Kā gribasspēks ir iegūstams,
Kas mums vēl daudz, daudz izcīnāms. —
Kad Mīlas dievei sacīt nācās,
Tā solījās ar mīlu garu izdaiļot.

Tai taisnība. Lai ko kāds mācās,
Gars mīlā visu sasniegt prot.

III

LAUKSAIMNIEKS, SUNS UN LAPSA

Ir slikti kaimiņi vilks, lapsa tuvumā.
Es dzīvot gribētu gan tālāk no šī pāra.
Uz vistām lapsa mūžam kāra,
Tās lauksaimniekam zog. Kaut viltīga ir tā,
Tak visas nevar iznīcināt.
Kaut laba ēstgriba, bet bailes piedevām.
Nav vieglais krustmātei šis uzdevums, vai zināt.
— Ko! — ņirgā tā. — Šīm kanaļām
Bez soda mani smiet un kladzināt tik skaļi!
Es eju, skreju, strādāju,
Simtsimtiem viltu gudroju,
Bet lauķis mierā sūt, nāk nauda šim kā spaļi
Par gaiļiem, vistiņām! Vēl tiek uz zoba tam.
Ja kādreiz gadās man pa vecam gailēnam,
Aiz prieka tad vai gaisā lecu.
Kam mani vēlējis dies lapsas amatam!
Man, meistarīšai, — gaili vecu!
Pie Stiksas zvēru es, kungs Jupiņ Olimpā,

Mēs parunāsim vēl, tas nepaliks vis tā! —
Deg viņā atriebības guns.
Te kādā naktī rāmi klusā,
Kad ietīts viss dziļdziļā dusā,
Ij visi kalpi dus, gan saimnieks pats, gan suns,
Gan gaiļi, vistiņas, bet kūts līdz galam vaļā,
(Te saimnieks pielaidis gan lielu muļķību),
Šī zagle redz, ka tā, ko t' nu!
Tā ielien paklusām un pārvērš visu gaļā.
Šīs briesmas rītausmā ar sauli visi redz.
Daudz netrūka, lai tā aiz šausmām starus sedz
Un aiztek atpakaļ, kur mita jūriņā.
Bij sirmā senatnē reiz tā,
Kad Apollons ar dusmu auku
Pret Atreidiem tā saniknots,
Ka grieķiem tika mēris dots;
To līķi klāja kaujas lauku.
Tāpat reiz Ajants, zvērsirdis,
Kas naidā bij ar Odiseju, —
Klūp aitu barā šis ar ārprātīgu seju,
Tur visas apkaudams, jūt sevi atriebis.
Šī lapsa strādāja kā Ajants tikpat sīvi,
Daudz gaļas aizstiepa, cik kājas spēja diegt.
Daudz putnu kūtī guļ, kas nav vairs dzīvi.
Nu saimnieks zinājis uz kalpiem, suni kliegt,
Kā notiek parasti, ja vainojam mēs kādu.
— Ek, suns nolādētais! Tik noslīcināt tādu!
Kam neziņoji man par slepkavību šo?
— Kam nemodāties pats? Vai putni būtu skarti?
Jūs saimnieks — jāzina tad jums par visu ko!
Vai gulēt drīkstat jūs, kad vaļā visi vārti?
Jūs gribat, lai te suns, kam nepieder nekas,
Bez kāda iemesla sev miegu zaudē tas. —

Suns spriedis pareizi gan te,
Bet runa citam der, šim ne:
Tai jāskan mutē saimniekam;

Un, tā kā viņš tik suns, tad viņu
Par sodu pēra, nabadziņu;
Šis sods par nolaidību tam.
Lai būtu tu vai kas, kaut saimnieks ģimenei
(Nekad gan neesmu es apskaudis šo godu),
Pats durvis aizver ciet un tad tik gulēt ej,
Pat guļot uzmanies, šo padomu tev dodu.
Ja kaut ko sliktu piedzīvo,
To prokuroram neziņo.

IV

KĀDA MONGOĻA SAPNIS

Kāds mongolis redz sapnī vezīru —
Tas paradīzē mīt, kam pils te piederēja,
Bet elles liesmās redz viņš kādu ubagu.
Kā nabadziņš tur nokļūt spēja?
Viscietsirdīgāko šis skats pat satrauktu.
Kādēļ šim nabagam ir lemta tāda nasta?
Te nav kas kārtībā, šī glezna neparasta!
Nu sapņotājs tā uztraucies,
Ka tūlīt arī atmodies.
Pie gudrā aizgājis, lai sapni izskaidrotu.
Tam gudrais saka tā: — Jūs nebrīnieties vis,
Šim sapnim jēga ir, to izskaidrot jums protu,
Jo pieredzi es ieguvis.
Tas viss tā lemts ar dievu gribu:
Redz, vezīrs mīlēja šai zemē vientulību,
Bet vezīrpili skaisto ubags mīlējis.
Ja piebilst drīkstētu vēl es te savu vārdu,
Tad visiem ieteiktu gan vientulību vien,
Tā saviem lutekļiem dod labumu mūždien;
Šī debess dāvana mums baudu sniedz jo gardu.
Vai vientulību rast reiz spēšu arī es
Zem kokiem, klusumā no trokšņu pasaules?

Papilnam varēšu tad izjust visas krāsas,
Kad laukos dzīvošu, — tur visas Dailes māsas
Māj cildas iedvesmas no savām debesīm,
Ko uztvert nevaram mēs šeit ar acīm šīm.
Kas ir šie spīdekļi, šīs tāles un šie mīti,
Kur mūsu likteņi un tikums ierakstīti?
Ja dzimis neesmu es darbiem cildeniem,
Tad lai man jūsmot ļauts vismaz par strautiņiem!
Tur ziedu krastmalā tos apdziedāšu brīvi.
Vai greznā telpā man ir jāguļ? Greznums lieks!
Vai telpā vienkāršā ko zaudētu mans miegs?
Vai tādēļ cietīs tas, vai tādēļ mazāk baudīs?
Ja būsi vienatnē, kas tad tur tevi skaudīs!
Nāks laiks pie senčiem iet — lai vari sacīt tu:
Bez raizēm dzīvoju, bez raizēm nomirstu.

V

LAUVA, MĒRKAĶIS UN DIVI ĒZEĻI

Pie mācībām sēd lauva klāt,
Lai labāk paveiktos valsts gaitās.
Pie sevis mērkaķi viņš licis aicināt,
Tas mākslas pedagogs un doktors zvēriem skaitās.
Lūk, pirmās stundas pasniegums:
— Ak, lielo karali, visvieglāk valdīt jums,
Ja visās valstslietās p a t s paužat s a v u gribu,
Kaut gan tā sajaukta, kā teic, ar patmīlību,
Ko vērojam pie dzīvniekiem,
Kas nepieder pie tikumiem.
Jums būtu jācenšas, lai pazustu šīs jūtas.
Tas nebūs viegli izdarāms,
Jo vienā dienā nav tās gūtas;
Tas visiem viegli saprotams.
Bez tam es ceru, augstdzimtība,

Ka kļūdas sekošās jūs nepielaidīsit:
Vārds vienai — Smieklība un otrai — Netaisnība. —
Teic valdnieks: — Miniet man tūlīt
Jūs kādu piemēru, lai zinu.
— Vai cik, ja gribat! — doktors teic.
— Lai pirmkārt mūsu kārtu minu,
Kā tā vienmēr šo lietu veic.
Vispirms par smieklību. Vienmēr tā visur bija,
Ka otru nejēgu un muļķi ieskatīja,
Bet vārdus pabārstīt mums nemaksā nekā;
Ja vien ko gūsti pats, cel otru augstumā:
Sak, skaties nu, kā lielu tevi,
Pats līdz ar to es ceļu sevi.
Dažs labs mums «talantiņš» aiz tukšas grimases
Ir sevi uzpūtis no nevērtības niekiem.
To kopā saņemot, ko citēju te es:
Par muļķiem zināms daudz, bet maz par zinātniekiem.

Iet divi ēzeļi pa taku,
Viens otru pārspēt grib tie savā laipnībā
Un mirres kvēpina. Viens otram saka tā:
«Vai neatrodat pats, mans kungs, jūs to par traku,
Ka cilvēks, īstais lops, mūs sauc par ēzeļiem,
Tā mūsu cilti apvainodams.
Kāds mūlāps, idiots (ne mazums tādu tiem)
Sauc mūsu runu — «bļaut». Šo nosaukumu dodams,
Tas ķengā ēzeļvalodu.
Ir ļaudis smieklīgi, tie tiešām iedomājas,
Ka augstāk stāv par mums. Jums jārunā ir nu,
Lai oratori mierā stājas,
Tie — īstie bļāvēji. Lai ļaudis atstājam;
Viens otru labi saprotam.
Cik balss jums dievišķa un dievišķīga spēja!
Tad lakstīgala gan šai lietā iesācēja.
Jūs pārspējat pat Lambertu.»
«Mans kungs,» tam otrais atbildēja,
«Pats dievinu tāpat es jūsu talantu.»

Šie abi ēzeļi, viens otru slavēdami,
Nu ļepatā uz pilsētu;
Ar pašu uzslavām tiem nav vairs pietiekami.
Tur domubiedrus sastopot,
Var vairāk, jādomā, sev godu iemantot.
Es daudzus pazīstu, kas reklamēties prot
Ne vien starp ēzeļiem, bet gan starp slavenībām,
Kam debess lēmusi, lai augstāk viņi kāpj.
Tie visi gribētu ar savām iedomībām
Visaugsto slavu gūt, bet paši sevi krāpj.
Diez vai par daudz nav teikts, ko teikt man
nevaj'dzēja?
Es lūdzu, majestāt, ko teicu, neizpaust.
Jūs zināt gribējāt, nu paši varat jaust,
Starp citu, kāda ir šī spēja,
Ko patmīlība cep, kas dara smieklīgu.
Un citreiz stāstīšu es jums par . . . netaisnību. —

Tā beidza mērkaķis. Ko viņš, kaut zinātu,
Par netaisnību teiks? Tas punkts ir kutelīgs . . .
Šis doktors skolotājs nav muļķis, sacīt gribu,
Viņš redz: kam vara ir, tas vienmēr netaisnīgs.

VI

VILKS UN LAPSA

Kāpēc gan Ēzops spriedis tā,
Ka lapsa — visugudrākā?
Tur jēgu meklēju, bet tādu neatrodu.
Es vilkam gudrību varbūt vēl vairāk dodu,
Kad briesmas viņam draud vai jēru iekāro.
Ar malda segu prātu klājam,
Ja muļķīgāku turam to.
Man iebilst gribētos te savam skolotājam,
Bet slavēšu ir es šo alu meistarīšu.

Spīd akā mēneszaigs, kluss vakars, visur
miers,
Klāt lapsa, skatās: laikam siers...
Tur divi spaiņi ir, kas ierīkoti mīšus:
Viens lejā iet, otrs augšā nāk.
Te lapsu izsalkums tik ļoti mocīt sāk,
Ka sēžas ierīcē; āre, kā nobrauc lejā!
Nu lapsa redz, ka māņi viss,
Sāk šausmas viņai rasties sejā.
«Kaut būtu kāds jel atnācis —
Pēc siera kārodams, tas tāpat spainī sēstos —,
No ķezas mani izvilcis!
Es pati netikšu vairs augšā, lai kā plēstos.»
Trīs dienas pagāja, neviens pat nerādās.
Laiks mūsu mēnesim jau grauzis mazo pusi,
Kas vēl joprojām mazinās.
Nu lapsa gluži izmisusi.
Re! Izkāmējis vilks klāt gan! Prom taisās iet.
— Ei! — lapsa viņam saka klusi.
— Draugs, pamielotu jūs, vien spainī iekāpiet.
Lūk, siers, es esmu tam jau daļu noēdusi...
Ir Fauna likusi to siet,
Un goča Īo deva pienu;
Pats Jupiters, ja kļuvis slims,
To ēd, tad ēstgriba tam atkal augu dienu.
Ja jums kur sāpēs — tūlīt rims,
Un rimis vēl bez tam būs jūsu izsalkums.
Tik spainī kāpiet vien, ko noliku tur jums. —
Šis dzīvnieks iegalvo cik spēdams.
Vilks, tūlīt naivi noticēdams,
Lec spainī, lejā brauc, to augšā uzdžindžo,
Jo lapsa vieglāka par šo.

Te labāk nesmiesim: krāpt sevi ļaujamies,
Ja mūs kāds labi apvārdo.
Tam labprāt ticam, zina dies!
Ko baidāmies, bet — vēlamies.

VII

DONAVAS ZEMNIEKS

Par ļaudīm nespried vis nekad pēc viņu sejām.
Šis padoms tiešām labs, to vēlreiz dodu te,
Ko nesaprata kādreiz mazā pelīte.
Bet vai par Sokratu, par Ēzopu mēs smejam?
Lūk, kādu zemnieku no Donaviņas krastiem
Marks Aurēlijs tā apraksta
Ar sejas pantiem neparastiem:
Tam bieza bārda, savelta,
Un savēlies viņš arī pats.
Šķībs deguns, uzacīs ir slēptas divas acis,
Tam biezas lūpas, glūnošs skats,
It kā zem smaga jūga smacis.
Ir jūras niedru josta tam,
Vēl kazas āda segumam,
Viņš izskatījās kā tāds lācis.
Šis vīrs uz Romu reiz kā deputāts bij nācis
Kaut kur no Donavas. Tur nebij vietas vairs,
Kur romietis — kairs, alkatībā kairs —
Pēc visa nesniegtos, lai zemi postā dzītu.
Lūk, nāk šis deputāts un šādu runu sāk:
«Jūs, senāts, romieši, lai mani uzklausītu,
Šurp devos. Lūdzu es, lai labie dievi nāk,
Lai viņi stāv man klāt, kamēr šo runu beigšu,
Un manu mēli vada tā,
Lai nepaliek nekas jums nesaprasts, ko teikšu.
Bez dievu palīga mēs sirdīs ļaunu nesam,
Tad viņu likums lauzts, kas labam pamatā.
Lūk, kāpēc romiešu tā sodīti mēs esam!
Ir vairāk guvusi no mūsu kļūdām Roma
Nekā ar varonību tā.
Ak vai! — jums, romiešiem! Var gadīties, ka mums
Ar debess lēmumu tiek dota jūsu loma
Un tiks tad atmaksa un atriebība jums,

Kad liktenis jūs lems par vergiem mūsu rokās
Un smaksit verdzībā gan vaimanās, gan mokās.
Kāpēc mēs vergi jums? Kas kopējs mums ar tiem?
Ar ko jūs labāki kā daudzas citas tautas?
Kāds likums cēlis jūs par pasaulsvaldniekiem?
Kāpēc daudz ģimenes ir nevainīgas kautas?
Mēs arām mierīgi pa saviem ciematiem,
Gan darbus paveicām, gan mākslā bija rosme;
Ko mācījāt jūs ģermāņiem?
Tiem bija saprāts, bija drosme;
Tāpat kā jūs, varbūt tie varu iegūtu,
Ja viņiem bijusi tik liela mantas griba,
Tik daudz, cik jums, šī vardarbība
Un prastu izlietot tie necilvēcību.
Ko jūsu pretori tur mums ir darījuši,
Ar pūlēm to var aptvert kāds!
Tais templos, ko jūs uzcēluši,
Šo vardarbību dēļ ir svētums nozākāts.
Šo jūsu darbu dēļ stāv dievi mūsu pusē,
Šīs šausmas viņiem redzamas.
Ka mantrausībā jūs te netraucē nekas —
Tie tāpēc jūsu templos klusē.
Nekad nav gana tiem, kas nāk pie mums no Romas,
Tie pavēl zemes darbos iet
Un pārmērīgi spiež, lai pilda viņu somas.
Vairs nespējam, tos atsauciet!
Tos, kuriem laukus kultivējam.
Ja ne, no pilsētām mēs mežos, kalnos ejam,
Mēs dārgo dzimteni it visi atstājam,
Ar nikniem vilkiem dzīvojam.
Lai bērni, kas mums dzimst, vairs neierauga sauli!
Kāpēc lai Romai vergu bars!
Kas piedzimuši jau, lai kapā plēn to kauli!
Lai gaist to dienu skaits un gars!
Jums ziņo pretori tik mūsu pārkāpumus,
Jel atsauciet no mums šos trumus!
Tie māca baudkāri un māca netikumus!

Tāpat kā šie, kļūs ģermāņi
Vien rāvēji un dīkdieņi.
Te, Romā, ienākdams, es ievēroju arī:
Ja tev nav dāvanu, ko viņus priecināt,
Tad purpuram tu netiec klāt,
Tev likums arī liegts, tu ilgi gaidīt vari
Ar kādu lūgumu. Šo runu beigt nu gribu,
Tā, rādās, bij par stipru jums.
Par žēlabām un patiesību
Lai nāve nu mans ieguvums.»
Kad runu pabeidzis, tic, ka nu ņems šo cieti.
Krīt zemē viņš, bet senāts izbrīnā:
Tik labi runāt, spriest — vai mežonis var tā?
Šie atriebjas tam gan: nu ceļ par patricieti —
Par daiļrunību to ir nopelnījis tas,
Bet tur par pretoriem nāk citas personas ...
Nu senāts norakstīt šo runu tūlīt gāja,
Lai dotu paraugam ik runātājam to,
Un Romā ilgi nezināja,
Kurš teicis runu spīdošo.

VIII

VECAIS TĒTIŅŠ UN TRĪS JAUNEKĻI

Kāds astoņdesmitgadīgais
Reiz kokus stādīja. — Celt māju sev šais gados —
To vēl! Bet kociņus! Vai augļus citiem atdos? —
Tam vaicā jaunekļi. — Šis darbs vai prātīgais?
Kāpēc jūs, vecotēv, sev liekat tādu nastu?
Jums labāk atpūsties, vai ne?
Un klusi pārdomāt par kļūdām pagātnē,
Nevis par nākotni, kur jaunus maldus rastu.
Šās domas atmetiet un plašās cerības,
Lai mēs to darām, jaunie, paši.

— Te ilgi nepastāv, — teic vecaistēs, — nekas.
Viss lēni nāk, bet aiziet aši.
Kā mani, tāpat jūs reiz mūža viešņa skaus,
Neviens mēs nezinām, cik tā mums dzīvot ļaus.
Katrs zemes dzīvīti gan atšķirīgi matīs;
Kurš ilgāk te no mums šo debeszilgmi skatīs?
Kāds pamats kādam teikt, ka pēdējais viņš ies?
Tiks daudziem mazbērniem šie augļi bagātīgi.
Bet jūs — vai tiešām vairāties
Tā strādāt cilvēcei? Kāpēc tik patmīlīgi?
Ko daru tuvākam, ir auglis jau tūlīt,
To varēs baudīt rīt vai parīt, aizparīt.
Varbūt man kādudien vēl sagaidāma ausma
Pie jūsu kapenēm? — Un vecātēva jausma
Tiek Liktenim. Viens noslīka
(Tas ceļoja uz Ameriku),
To otro karā nošāva —
Tas cīnījās par republiku.
Un trešo koks kāds nosita.
Šie vecātēva vārdi svēti
Uz kapa akmenī tiem tika iegravēti.

IX

PELE UN ŪPIS

Nekad gan nederētu jums
Teikt ļaudīm: «Smiekli būs,» — vai: «Brīnums,
uzklausieties!»
Varbūt tiem negribēsies smieties
Vai brīnīties par to, kur jābrīnās ir mums.
Bet gribu parādīt jums kādu retu ainu,
Tik neticami brīnumainu.
Tā skan kā pasaka, kaut gan ir patiesība.
Bij priede tukšvide, ko kādreiz nogāza,
Tur ūpim iekšpusē, šim gudram putnam, miga.

Tur vesels bars bij peļu tam
Un pagrabdaļa pamatīga.
Bet visas pelītes gan bij bez kājiņām,
Tās pats viņš atrāvis ar savu knābi tām.
Putns viņas barojis, ir visas treknas ļoti.
Tur kaudzēs graudi novietoti.
Šim putnam tātad prāts; lai savus grēkus sūdz!
Viņš iepriekš, jādomā, būs peles samedījis,
Pie sevis aiznesis, cik varējis, tik rijis,
Bet citas aizmuka — vai atļauju lai lūdz?
Pēc tam, ko saķēra, tām visām rāva kājas,
Tad ēd pēc patikas: šo šodien, rītu to.
Kam gardi mielasti, tam vienmēr labi klājas,
Kas ēd par daudz, ir slims un laba nemanto.
Viņš arī spriež tāpat, kā mēs to vienmēr darām:
Par lopiņiem ja jāgādā,
Ir jātur uzturs pagrabā.
Vai ticēt kartēziešiem varam,
Ka ūpis — pulkstenis un mašīna ir te?
Bet kā tad tāda atspere
Var pelēm rīkot šādu krātu?
Ja nesaucam mēs to par prātu,
Tad nezinu, kas būtu prāts!
Šim putnam arguments būs tāds:
«Ja tādi saķerti, kam bēgšanai ir kājas,
Un nava iespējams uz reizi visus rīt,
Tad kājas jānoņem un jāierīko mājas,
Kur viņus uzturēt, tūlīt,
Kur iesprostot kaut kādā alā.»
Nu, kā ar cilvēkiem ir jūsuprāt?
Vai viņu loģika nav tāda galu galā?
Vai te jums jāliek daudz kas klāt?

DIVPADSMITĀ GRĀMATA

I

ODISEJA CEĻABIEDRI

Burgoņas hercogam

Mans princi, atļaujiet jums teikt, ko jaušu, minu!
Jums goda altārim šīs smaržas pakvēpinu
Kā mūzas dāvanu; mazliet gan nokavēju,
Man gadu visai daudz un darbu, — piedodams.
Kaut gars man mazinās, es samanīt vēl spēju,
Ka jūsu augdams aug, skrien spārnots kā ar vēju,
Tāpat trauc varonis tas, kas nav apturams,
Kam rūp vien uzvaras. Tā, Marsam kalpodams,
Tas milzu soļiem trauc, kur slavu iegūt spēja,
Tik mūsu karalis un dies to apturēja.
(Līdz Reinai aizgājis bij vienā mēnesī.)
Šis ātrums savlaik gods mums bija,
Var būt, ka šodien to pie kļūdām pieskaitīja.
Ne vārda vairs par to. — Jums amoriņi, rī,

Kas jautājumiem šiem nav diez ko piemēroti:
Vēl pastāv jūsu galms no spēļu dieviņiem,
Kas vēl jūs nepamet. Bet laiks jau steidz tik ļoti,
Drīz gars jūs ievirzīs pie prāta apcirkņiem.
Ak, domas, jausmas! Prāts! Jūs pajautājiet tiem,
Kā senos grieķus nodevīgi,
Kas bija mazliet māņticīgi,
Reiz pārvērta par dzīvniekiem.

Ar draugiem Odisejs klīst apkārt svešās malās,
Tos vēji, Liktenis pēc kara svaidīja
Vai gadus desmit vēl. Reiz kāpa kādā salā,
Kur burve Kirke valdīja.
Tūlīt šiem tika sniegta dzira,
Kas labi garšoja, līdz izgaisa tiem prāts.
(Tur klāt bij kāda indes vira.)
Pēc laika, diez vai juta kāds,
Šī zvēros pārvērš tos, dod katram savu spēju;
Cits lauvā, lācī, zilonī,
Cits vilkā, nieka kurmītī,
Bet vienu vienīgu sev taupa — Odiseju.
Turpret šis varonis pats pasniegt indi prot
Un burves mīlu iemantot,
Jo viņš ir iznesīgs, ar patīkamu seju,
Ar laipnu valodu un prātu gudrāko.
Ja dievei kas uz sirds, to neslēps neparko;
Jā, saka, mīlot viņa šo.
Nu gudrais Odisejs vis negaidījis rītu
Lūgt dievei pretindi, lai draugus atpestītu.
Tam piekrīt Kirke, bilst: — Vai tik tie mierā būs
Ar to, ka atkal cilvēkveidu gūs?
Pirms ejiet parunāt. — Un Odisejs tiem teica:
— Ak, mani draugi, vēl pret indi, kas jūs veica,
Ir līdzeklis, kā izglābties;
Var atkal cilvēks būt, kas mežā vēl nav mucis. —
Rūc lauva: — Neesmu vēl galvā gluži jucis!
Es atteikšos no tā, ko esmu ieguvis?

Nu nagi, zobi man, vai gaļu pametīsi?
Te esmu karalis, tur — grieķu pilsonis,
Varbūt kā kareivi vēl mani kaujā dzīsi?
Nekad par cilvēku vairs negribēšu vis! —
Un Odisejs nu iet pie lāča:
— Mans brāli, vai, kāds tu! Tu staigā kā tāds čāča.
— Jā, tiešām, — lācis rēc, — es pats!
Ir lācis, kāds viņš ir. Tev nepatīk mans skats?
Vai skaistāks ir viens veids par otru? Kas to saka?
Tas tikai tā, ja spriež to cilvēkslaka.
Jā, gluži citādi most mīla lācenei.
Ja nepatīku tev — ko darīt, projām ej.
Bez rūpēm, mierīgi te vadu savu dzīvi
Un varu teikt — pavisam brīvi.
Nekad par cilvēku vairs negribēšu vis! —
Nu arī vilks te pienācis.
Tam saka Odisejs: — Draugs, uzklausi nu mani.
Es esmu gluži samulsis!
Tu zini kādu skaistu gani,
Kādreiz tu avis tai no vilkiem paglābi,
Kad dzīvoji vēl godīgi,
Bet tagad viņa visiem stāsta,
Tu pats tās ēdot nost. Bēdz, draugs, prom no šā lāsta,
Tev jātop atkal cilvēkam!
— Tos neredzu, vai tie vēl ir? — vilks jautā tam.
— Par zvēru mani sauc un visai asinskāru;
Bet ko tu dari pats? Ij tev der kumoss gards.
Tikt lopu ēšanā tev līdz vai es maz varu?
Ja kļūtu cilvēks es, dievvārds,
Tad lops gan tiktu vairāk mana zoba skarts.
Dažreiz par vārdu vien viens otru nonāvējat...
Ir cilvēks cilvēkam patiesi vilks, kā smejat.
Pēc mana ieskata, ja visu apsveru,
Par vilku labāk būt nekā par cilvēku,

Kas nelietim ir nelietis.
Nekad par cilvēku vairs negribēšu vis! —
Šo piedāvājumu vīrs katram priekšā lika,
Bet vienmēr atraidīts tas tika —
Gan lielākā, gan mazākā,
Jo mežs un brīvība tiem vairāk iepatika;
Ir visiem liela bauda tā.
No augstā, cildenā tie atteicās bez bažām
Un tika brīvi reiz no savām vergu važām.

Nu, lūk, es vēlējos rast tādu sižetu,
Lai jautro, derīgo — šos abus apvienotu.
Par labu saukt var projektu,
Bet grūti paveicams, cik protu.
No tālas pagātnes ir ņemts šis vēstījums.
Tiem vīriem līdzīgi ir arī te pie mums.

II

RUNCIS UN DIVI ZVIRBUĻI

Burgoņas hercogam

No pašas mazotnes kāds runcis, zvirbulis
Bij kopā saraduši lēnām.
Kur runcis Ratons zviln, tur drauga būrītis,
Un runcis mīļi zvirbulēnam
Ar ķepu spalvu glāstījis.
Kaut bieži runčukam pa ģīmi devis šis,
Tak draugu viņš par to vis nesodījis smagi,
Bij piesardzība liela šim,
Jo ievilkti it visi nagi.
Bet citādi bij zvirbulim —
Tas diezgan stipri velk ar knābi.
Kā gudra, kautra persona
Kungs Ratons joku saprata,

Starp draugiem tas jau ļoti labi,
Ka vaļu dusmām nepaļauj.
No pašas bērnības tos abus mīla skauj,
Tos miers un draudzība, kā teikt, tur savās skavās,
Nekad šais spēlītēs šie draugi nesakāvās.
Kāds zvirbulis no kaimiņiem
Kā trešais draugs tiem pēkšņi radās.
Un, kā tas bieži dzīvē gadās,
Strīds izcēlās starp putnēniem.
Tad Ratons arī vārdu ņēma.
— Šis svešais, — teica viņš, — vai tas maz godu prot?
Tā manu draugu apvainot! —
Un, strīdu iesākot, šo tūlīt apēst lēma.
— Pie visiem kaķiem! Heu! Tad labāk pats to dari. —
Un svešo apēda. — Bai! Labi garšo, jā,
Jā, gaļa zvirbuļiem! — Viņš draugu ēda arī.

Vai te mums mācībai ir izlobāms kaut kas?
Bez tādas fabulai nav pilnas vērtības.
Pēc manas izpratnes lai tā te pasakāma?
Kaut ko es izjūtu, bet skaidri neredzu.
Jūs, princi, kam jau prāts, to saredzēsit nu,
Šī spēle patīk jums, ja mīkla atminama.

III

MANTRAUSIS UN MĒRKAĶIS

Kāds vīrs sev naudu rauš un tikai kaudzē vieto
Pa santīmam, pa dukātam.
Šī kaisle iet līdz trakumam.
Man šķiet, zelts — nederīgs, ja tādu neizlieto.
Lai būtu drošībā, kas krāts,
Tad sīkstulis šis apdzīvo

Viens kādu vietiņu, ko jūra apskalo.
Lūk, kādā kārtā zelts no zagļiem pasargāts.
Šī manta brīvi stāv tur kaudzītē pie sienas.
Pēc mana ieskata, šī manta — tīrais nieks,
Bet viņam gaužām liels šis prieks.
To skaitot, paiet naktis, dienas,
Šis skaitot skaita, pārskaitot,
Vai nevar palielināt summu,
Jo šad tad atradis ir kādu iztrūkumu.
Bet gudrāks mērkaķis: tas zeltu lietot prot,
Un nauda sāka mazināties,
Bet vīrs vēl nenojauš nekā.
Doms Bertrāns nolēmis šai lietā neapstāties,
Līdz manta sakrātā reiz nogrims jūriņā.
Kam lielāks prieks, ja salīdzinu,
Vai metot Bertrānam, vai krājot mantrausim?
Es melotu, ja teiktu: zinu,
Bet daudzi godalgu gan dotu mērkaķim.
Pie jēgas netiktu vīrs, ilgi, ilgi spriežot.
Te kādā dienā lops ņem atkal dukātus,
Gan džakobus, gan florīnus,
Un vingrinās, tos jūrā sviežot —
Šo spožo metālu, pēc kā tik daudzi skrien,
Kur cilvēks visas ilgas sien.
Ja Bertrāns troksni nedzirdētu,
Kad blakus durvis atslēdzas,
Tas visu kaudzi aizsviest spētu,
Vairs nepaliktu it nekas.
Tad jūras dibenā tie cits pēc cita kristu —
Un dzelmei bagātai vēl nāktu manta klāt.

Lai dieviņš pasargā gan tādu finansistu,
Kas naudu neprot izlietāt!

IV

DIVAS KAZAS

Kad kazas zāli noēdušas
Un brīvais gars tām lika iet,
Kur smaida laime cituviet, —
Turp arī aizgāja. Tās kalnos nonākušas,
Kur reti redzams kāds no ļaužu pasaules,
Kur klintis, nogāzes, kur bezdibeņiem vieta,
Kur reti kāda teka ieta;
Šīs dāmas rādīt var tur savas kaprīzes.
Un abas dzīvi iegūt grib «emancipētu»,
Kas gan lai viņas aizturētu
Tik brīvi justies, kas gan, kas?
Ir abām baltas kājiņas,
Vai tās lai dumbrājā nu traipa?
Tās šķīra straujupe, kam pāri gāja laipa,
Tur abas sastapās. Kas gan lai viņas šķir?
Vai! — divi zebiekstēm, kas ietu pa šo tiltu,
Sirds siltu.
Šī upe ļoti dziļa ir,
Un ūdens gāžas tur ar joni,
Tas netraucē nemaz nevienu amazoni
Nu reizē kāju likt uz šaurās laipas malas.
(Te būtu kļuvis katram baiss!)
Kā Luijs Lielais reiz un Filips Ceturtais,
Kad reizē kāpa tie uz Konferences salas,
Tā pretī nāca arī tās,
Līdz deguni tām sastapās.
Vai atkāpties? Laist otru pāri?
Par lepnām avantūristes!
Tas izskatītos pārāk vāri.
To dzimtas slavenas, tām sena vēsture:
Bij pirmai kazai rads, ko dāvājis
Reiz Polifēms bij Galatejai,
Un otrā — rada Amaltejai,
Pats Jupiters to izslaucis.

Jā, negribēja gan neviena atkāpties,
Un lejā novēlās tad abas.
Mēdz pat pie mums tā notikties,
Kad Laime saved tādas dabas.

BURGOŅAS HERCOGAM,
KURŠ LŪDZIS LAFONTĒNU
UZRAKSTĪT FABULU PAR KAĶI UN PELI

Kā princim patiktu, lai es ar savu dzeju
Šos abus dzīvniekus te kopā komponēju?
Ej fabulu nu uzraksti
Par kaķi, pelīti.

Vai kaķi parādīt kā kādu skaistuli,
Ar cietu sirdi gan, bet ārišķīgi maigi
Kas mīļi spēlēsies ar to, ko tvēra naigi
Kā kaķis pelīti?

Vai Laimes spēles man te būtu jāizvēlas?
Šī bieži dara tā un vēl turklāt bez žēlas,
Kad noķer savu lutekli
Kā kaķis pelīti.

Vai lai es tēloju vēl kādu karali,
Kam Laime vienumēr un visur labu vēlē,
Ko nepieveiks nekad, nemūžam naidnieki?
Kad viņam patiksies, veiks katru vieglā spēlē,
Kā kaķis pieveic pelīti.

Nu manai fabulai ir likti pamati.
Mans nodoms sagandēts var tapt, cik es to manu,
Ja vilkšu garumā šo mazo spēlīti,
Vēl princis spēlēties te sāks ar mūzu manu
Kā kaķītis ar pelīti.

V

VECAIS RUNCIS UN JAUNĀ PELĪTE

Reiz jauna pelīte, kam maza pieredze,
Grib vecu runci pārliecināt,
Bet nobeidzās šī lieta te
Tāpat kā savulaik pie Ramingro, kā zināt.
— Nu, laidiet, kas no manis jums!
Ko es šai mājā apgrūtinu?
Vai saimniekus te noplicinu?
Man diezgan liels jau ieguvums,
Kad apēdu es vienu graudu,
No viena rieksta barojos.
Vēl esmu pavāja, ja dēla kungam dos,
Viņš mani neēdīs ar baudu.
Vēl pagaidiet, gan vēlāk mani noķers pats. —
Tā šī to vārdoja, kad runcis bij šo ķēris.
— Tev nepareizs uz dzīvi skats, —
Teic runcis. — Velti tu te savus vārdus bēri.
Tu iegūtu tikpat, ja kurlam teiktu tos,
Ne vecs, kam pieredze, ne kaķis nepiedos.
Man savi likumi; ko velti vārdus tērēs,
Nu vāķies elles rijas sērēs!
Dēls diezgan citu iemantos. —
Un nokoda.

Kas morālei te sūdzams
Nu būtu manā fabulā?
Šķiet, glaimiem iegūstams viss zaļā jaunībā,
Bet vecums soļo nepielūdzams.

VI

SLIMAIS BRIEDIS

Kāds briedis kļuvis slims; to grūti dziedināt.
Kad draugi dabūjuši zināt,
Ir lielais lērums tūlīt klāt
Tam raudzīt palīdzēt vai vismaz nomierināt.
— Ak, kungi, nomirt man kaut ļautu!
Prom iešu es labprāt, ja viešņa aicinās.
Kāpēc lai jūs par mani bļautu? —
Tas velti teikts, tie palika.
Pie šī tik skumjā pienākuma
Līdz galam viņi turējās.
Kaut visi rādīja, ka skuma,
Tas netraucēja tos, kas prot,
Tā ganības jau izmantot,
Tur tika noēsta ikviena zāļu vieta.
Vairs ēsmu nerazdams, nu slimais vairāk cieta.
Katrs rāva, ko vien redzējis.
Kad pļava noēsta bij tīra,
Nu tika lielā badā šis
Un gavēdams no bada mira.

Ak, dakteri un dvēseļu gani!
Viss tik par naudu mums no tiem.
O, laiki! Kas par tikumiem!
Ir veltīgi te vārdi mani.

VII

SIKSPĀRNIS, KRŪMS UN PĪLE

Krūms, pīle, sikspārnis —
Katrs tirgū naudu sakrājis,
Nu visiem trijiem viena griba:
Uz svešām zemēm aizceļot,
Lai kopā tirgotos un būtu bagātība.
Tiem maiņas kantori un aģenti, kas prot
Šīs operācijas, un veikals labi gājis.
Bet kādreiz vietā bīstamā
Tiem visa prece nogrima,
Kur Neptūns viļņus pāri klājis.
Nu trio smagi nopūtās.
Pat sīkais veikalnieks te rīkotos ar prātu:
Ja preces zudīs — slēps un nemeklēs pat tās,
Lai kredītu sev saglabātu.
Bet mūsu tirgoņus pār vienu kārti mest!
To zināt dabūja, tas nebija bez sekām.
Bez naudas, kredīta tie netika uz pekām,
Pat zaļo cepuri šie dabūjuši nest.
Neviens tiem maku neatvēris.
Pagalam viņu labais gods,
Tos apdraud piedzinējs un sods;
Ar sauli aizdevējs tiem durvis vaļā vēris.
No tādiem ciemiņiem kā tagad izglābties?
Šie visus prātus nodarbina.
Krūms aiztur gājējus, dveš: — Kungi, vai kāds zina,
Kur mūsu prece mirkst, kas viņu meklēt ies? —
Un pīle tūlīt nirst zem ūdens, mantu meklē,
Bet dienas laikā sikspārnis —
No piedzinējiem bail — vairs neparādās vis,
Tas pazudis kā tumšā peklē.

Gan zinu tādus daudz, kas prot tā paklusām
Šmaukt prom pa dibendurtiņām,
Tie nav ne pīles, sikspārņi,
Bet parastākie lielmaņi.

VIII

SUŅU — KAĶU UN KAĶU — PEĻU ĶILDAS

Šai zemē Ķildas dieve allaž apmetas.
Vai simtiem piemēru, ja gribat, minēt varam.
Ne mums vien prasa nodevas;
Ja Dabas pavalstniekus skaram,
Kas savā strīdū tiesu sauktu
Un prasītu, ka strīdus jāizšķir . . .
Šī ķildniece sen tur jau ir
Un kūda tos uz karu nepārtrauktu!

Bij kaķi, suņi reiz bar' bariem savākti
Un kopu miteklī it labi turēti.
Tur zuda strīdi — tie bij lieki,
Kad dabūja ikviens, kas viņam pienācās,
Pat reizēm pātagu, ja kāds vēl strīdējās;
Un visi dzīvoja kā mīļi radinieki.
Šī maigā draudzība ikvienu aizrāva,
Bij saprašanās brālīga.
Bet reiz tā izbeidzās. Par kaulu vai par ribu,
Ko kādam atmeta kā kādu priekšrocību,
Naids radās visiem pārējiem.
Trīc troksnī pakšķi visai mājai.
Tie sūdz, kāpēc tad tā — šai kucei dzemdētājai
Tiek vairāk dots? Lai kā, naids nerimstas vairs tiem,
Ikviens nu stāv par savējiem.

Jauns likums ticis dots, tas kaķiem nepatika,
Tie brēku sacēla, kas to var izturēt!
Nu suņu advokāti lika
Tos visus arestēt un mazos iznīdēt.
Bet kaķi savus maziņos
Kaut kādā spraugā paslēpt skrēja,
Neviens ar neatrada šos,
Jo peles klusām iznīdēja.
Te jauna sūdzība: nu cieta peļu cilts.
Daudz gudru, vecu runču bija —
Grib atriebt tas, kas kādreiz vilts, —
Šīs saķēra, par sodu rija.
Un saimnieks ieguva sev arī labumu...

Pie tā, kas ievadā, vēl kaut ko minēšu:
Zem saules visam te ir sava pretestība.
Mums velti spriedelēt, nav likums izzināms,
Dies labi dar' ko darīdams.
Ja zinu es kaut ko, tad vienu otru vārdu,
Mēs laiku lielāko tik zināms niekus dzīt.
Ak, cilvēk, tevi der vēl vecumā ar bārdu
Pie ābečniekiem aizsūtīt!

IX

VILKS UN LAPSA

Nu kā gan nākas tas, ka dzīvē
Neviens, ko vēlas, nevar gūt?
Brīvs cilvēks kareivis grib būt,
Bet kareivis grib dzīvot brīvē.

Un veiklai lapsai gribas tā
Par vilku kļūt, bet vilks var sacīt,
Ka savā aunu amatā
Tam nākas sūrus sviedrus slacīt.

Te mani pārsteidz vēl kaut kas:
Ir princim astoņi vien gadi,
Bet pats jau teiksmas raksta tas,
Man, vecam, labāk neveicas —
Ir proza tā vai panti kādi.

Šā stāstā gan vēl nav nekas,
Kas būtu tverts ar izveicību,
Nav domas veikli izteiktas,
Bet uzslavu tam piešķirt gribu.

Lai stabulīti spēlētu,
Es esmu piedzimis, bet nu
Mans varonis liks, lai jau rītu
Es to pret tauri pārmainītu.

Vai es kāds lielais pravietis,
Bet zvaigznēs esmu lasījis,
Ka dižie darbi, tā vien rādās,
Mums prasīs daudzas Iliādas,
Ko mūsu laiks nav ieguvis.
Nu beigsim reiz šo mistēriju
Un sāksim fabulu, lai interesi sien.

Teic lapsa vilkam: — Draugs, es bieži badā biju,
Vai vecāks gailis ķerts vai vāji cāļi vien —
Man šķebina no tādas gaļas.
Tev riktis labākas gan nekā manējās.
Man kūtī jāriskē — tu turies prom no tās.
Tu savu amatu man pamāci, ja vaļa,
Mans biedriņ, lai to apgūtu,
Lai manam zobam tiek šī treknā aunu šķira,
Tev neatmaksāšu ar nepateicību.
— Nu, labi, — saka vilks, — mans brālis tikko mira,
Tā ādu paņemsim, tu tanī ieģērbsies. —
Tie iet. Šī pārģērbjas. Vilks rāda: — Tā tu dari,

Ja tev ir vajadzīgs no suņiem vairīties. —
Un lapsa iegaumē. — Vai atkārtot jau vari? —
Bij slikti pirmoreiz, tad labāk, labi jau!
Un visupēc tik ļoti labi,
Ka skolotājam nu vairs iebildumu nav.
Kad beidza mācības, nāk ganāmpulks, redz abi.
Nu jaunais vilks skrien turp. Tas šausmas
sacēla
Tāpat kā Patrokls, kas bruņas saņēma
No drauga Ahilleja, Trojai virsū bruka,
Kur mātes, vectēvi un sievas tempļos muka.
Nu mēku tautai šķiet: brūk vilku vesels bars.
Uz ciemu visi bēg, gans, suns, ak tavu biedu!
Pat vienu aitiņu tie noupurē ar
Un pamet vilkam to kā ziedu.
Nu lapsa tūlīt grābj pēc tās,
Bet kaut kur tuvumā kāds gailis iedziedas.
Tad skolniece met zemē aitu
Un arī vilka apģērbu,
Pēc gaiļa skrien ar veiklu gaitu
Un aizmirst visu mācību.

Vai tur maz prāts, ja iet pret savu dabu kāds!
Tā sevi pārveidot ir tīra ilūzija!
Pie pirmās izdevības tāds
Kļūs atkal tas, kas kādreiz bija.

Jums, princi, tiešām liels jau prāts.
No jums šo ideju es ņēmu
Un arī dialogu, tēmu.

X

VĒŽU MĀTE AR SAVU MEITU

Iet gudrais dažureiz kā vēzis atpakaļ,
Bet atrod ceļu tā kā matrozis uz ostu.
Tā karavadonis ar dažreiz plānus kaļ,
Kad savu pretnieku grib vilināt uz postu.
Šai teiksmai sižets mazs, bet ievads pagarāks.
Par karavīru teikts, par visai talantīgu,
Kas likvidējis viens ir simtgalvaino līgu.
Neviens to nezinās, kad uzbrukumu sāks;
Kur pastāv šaubas vēl, drīz uzvara tur nāks.
Viņš savu domu slēps, tā nebūs ieraugāma,
Līdz likteņlēmums nāks, ko nevar aizkavēt;
Nāks laiks, un straume šī vairs nebūs atturama.
Vai dievi daudz ko var pret Jupiteru spēt?
Šķiet, ka Luijs ar Likteni šo pasauli grib veidot,
Par abiem iekārtot. Lai fabula ris beidzot!

Reiz vēžu māte teica tā:
— Klau, meitiņ, taisni ej, tik greizi nestaigā!
— Es — taisni? — meita bilst. — Bet pati ejat greizi!
Lai nestaigāju tā kā mūsu ģimenē?
To nevarēšu vis, to nē! —

Šī meita nespriež nepareizi.
Ir visiem pasaulē kāds piemērs, paradums —
Vai labs, vai slikts, vienalga mums —,
Kam gudri, muļķi seko visi
(Gan muļķus vairāk pamanīsi).
Vēlreiz par atgaitu: ir karā laba tā,
Tik nevajaga vis to lietot nevietā.

XI

ĒRGLIS UN ŽAGATA

Reiz ērglis, karalis, un pļāpa žagata,
Kad pārskrieta bij atmata,
Tur kādā stūrī sastapās.
Tiem mēles dažādas un raksturi, un gari,
Tērps arī.
Bail pļāpai. Ērglim jau bij labas pusdienas,
Viņš drošinādams teic: — Nākt sabiedrībā vari.
Skumst bieži dievu dies, kas valda pasaulē,
Kāpēc lai mēs to pašu neizjustu?
Bez ceremonijām man laiku pakavē. —
Šī tarkšķe nu vai laukā kustu!
Tā pļāpā gan par šo, par to, par visu ko
Kā Horācija vīrs, ko sauca blarkšķīgo,
Kas parkšķis mūžīgais, kam vārds nekad nav vietā.
Šī pļāpa pārspēja pat viņu šinī lietā,
No vietas vietā lēkājot.
Par visu, ko tā redz, grib tūlīt paziņot,
Kā izspiegodama. Tas tiešām bij par traku!
Nu ērglim dusmas aizdeva:
— Klau, tarkšķe, draudzene, ardievu! Es tev saku,
Man pacietība izsmelta!
Tu turpmāk drīksti manu draugu pulkā trūkt. —
Prom bija šī, to nevajadzēja vēl otrreiz lūgt.

Tā dažiem liekas gan: pie dieviem tikt liels gods.
Šis gods tiek bieži vien līdz nāvei nožēlots.
Jūs, pļāpas, spiegu cilts ar sejām pasakainām,
Bet sirdī nešķīsti kā jods,
Kaut būtu jums tāds pats kā žagatām tērps dots
Ar spalvām divkrāsainām!

XII

KARALIS, MEDĪBVANAGS UN MEDNIEKS

Monsenjoram princim de Konti

Cik dievi labi ir, tik prinčiem arī būt!
Lai iecietība tiem — ir tāda dievu griba.
Šis likums — tikums, sirds to jūt,
Un nevis saldā atriebība.
Jums, princi, tāda sirds, kur dusmas tūlīt rimst,
Pēc tam kad viņas dzimst;
Pār savām Ahills nevaldīja,
Un tāpēc varonis par jums viņš mazāks bija.
Tik tādiem vīriem vien šis augstais tituls tiek,
Kas zelta laikmetā bij apskaidroto dzimtā,
Bet šādu dižcilšu maz mūsu gadusimtā,
Mēs pateicīgi tiem, ka tie mūs mierā liek.
Jūs tālu gan no šādiem piemēriem.
Man templis jāuzceļ, kur slavēt godavīru
(Par cēlsirdību tā tas nākas labdariem),
Kur jūsu vārdu saukt var Apollons ar liru.
To zinu, Olimpā tik tiešām gaida jūs.
Viens gadusimtenis, šķiet, pietiekams tur būs,
Lai laimi laulībā vissaldo iemantotu.
Kaut dzīves gadi jums to dotu,
Lai raženi te dzīvojot,
Jūs aizvadītu zemes dienas!
Un princesei to pašu dod,
Tās pievilcība nu ar jūsu dzīvi sienas.
Jau debess pārpilnām ir svētījusi jūs,
Tik jaukas dāvanas ir reti kādam dotas:
Jums daiļums, princese; sirds lielu laimi gūs:
Jums cilts ar Burboņiem tiks kopā savienotas,
Tās pati debess savieno.
Nu dzīve sākas jums ar to,

Kam liela vērtība, lai viņu iemīlētu.
Paust jūsu prieku man te it kā nederētu,
Es klusēšu, man pietiks nu.
Par vanagu šeit vārsmošu.

Kāds mednieks notvēris bij ligzdā vanagu,
Ko pasniedz karalim kā retu dāvanu.
Šī retā dāvana tai mirklī, kad to sniedza, —
Caps! — majestātes degunu
Ar saviem nagiem žmiedza.
— Ko — karaļdegunu!? Kā to lai izskaidro?
— Tam nebij scepteris, ne kronis.
— Un, kauču būtu tā, ir apvainots nu tronis!
Kniebt karaļdegunu kā mūsu vienkāršo!
Tad drīzāk izraudzījies mani. —
Tā runā satraukti it visi kurtizāni.
Tik mierā karalis, tam nepieklājas kliegt.
Putns turpat tupējis, nav mēģinājis steigties;
Sauc viņu medniecinš, tam grib šo spēli liegt, —
Raus svēto degunu, ja iesāks niķoties!
Šis beidzot atstāj to, tad runā valdinieks:
— Lai vanags iet ar vanadznieku,
Tie gribēja man darīt prieku,
Kā abi prazdami. Tas caur'! Viss cits ir lieks,
Te man kā karalim ir jārīkojas tā:
Tos abus atlaižu bez soda. —
Bez soda? ... Galminieki visi izbrīnā,
Tas neizskatās vis pēc karaliska goda,
Te dažs labs karalis tā kļūtu necieņā.
Tā vanags, medinieks nu abi sveikā tika,
No briesmām vairīties gan abiem instinkts lika,
Jo nesaprot vēl tie, kas galmam kauns, kas
«glauns».
Šie pazīst meža viesus vien — vai tas kas ļauns?
Šis stāsts, pēc Pilpaja, pie Gangas risinājās.
Nevienam dzīvniekam tur as'nis neizlej,
Var justies brīvi, kur vien ej.

Pat karalim rūp tas, lai viņiem labi klājas.
— Mēs nezinām, — tie teic, — vai šis pats vanadziņš
Nav piedalījies Trojas karā.
Varbūt kāds varonis vai princis bijis viņš,
Visspēcīgākais savā varā.
Tas, kas viņš kādreiz bij, var turpmāk būt, kas zin!
Ja Pītagora tēzi min,
Par dzīvnieku kļūs tas, kas kādreiz cilvēks bija,
Vai vanags, dūja, kāda lija,
Un otrādi. Nu, lūk, mums gaisā radi.

Šai teiksmai arī otrais veids:
To bieži stāsta divējādi.

Reiz mednieks noķēris bij vanagu. Dažs teic,
Tāds stāstiņš mums par neticamu,
Pa simtu gadu reiz varbūt var notikt tā;
Par brīnumu var saukt to vanagdresūrā.
Vīrs aiznes šo uz karaļnamu,
Grib karalim nu dāvināt.
Vīrs pieder kurtizānu saimei,
Tai ļoti uzticīgs, pats neaptēsts turklāt,
Ar kādu dāvanu cer pašķirt ceļu laimei.
Šis vanadziņš vēl nemācīts.
Ikviens tā nags kā tērauds trīts,
Kur iecērtas, tur lūst un šķīst.
Un vanags ņem šo lietu tā:
Caps! — medniecinam degunā.
Tas kliedz, bet citi smieklos plīst;
Kurš gan te beidzot nesmietu?
Smej karalis, smej kurtizāni.
Kas attiekties te var uz mani,
Par smiekliem valsti atdotu.
Ka svētais pāvests smietos Romā,

To neteikšu, bet, ja kāds valdnieks nedrīkst
smiet,
Tas gan būs nelaimīgs, ko lai tur citu domā;
Pat dievus smejam dzirdēsiet,
Tie smieklus radīja. Kā vēsture mums klāsta,
Reiz smiekli dievus sāka nevairāmi tvert,
Kad Vulkāns dārdēdams bij prasījis tiem dzert.
Nu novirzījos gan no stāsta.
Te kādu mācību lai skaram,
Ja visos laikos redzēt varam
Daudz muļķīgākus medniekus
Kā iecietīgus karaļus.

XIII

LAPSA, MUŠAS UN EZIS

Kaut lapsai viltība vislielākā ir dota,
Bij jāguļ dubļos tai un asinīs — žēl tās! —
Kad medinieku savainota.
Tai apkārt griežas spārnainās;
Par mušu sauc šo parazītu.
Kā lapsa dievu peļ, ka tas tik netaisni
Ir viņai piešķīris nu tādu likteni,
Ka mušām apēst ļauj! Kā lai tās projām dzītu,
Ja aste savainota. «Ko!
Kā var uz mani krist, uz lapsu veiklāko,
Kas visus maisā bāž! No kura laika mušām
Ir lapsas gaļa launagā?
Prom laidies, padullā, ar visām pašutušām
Tur dzīvot kādā komūnā!»
Te kaimiņš ezis klāt,
Grib lapsu atbrīvot no viešņām alkatīgām,
Tās simtiem savēršot uz savām asām stīgām.
Bet lapsa ieteic tam, ka labāk mierā stāt:

— To, draugs, gan nedari, šīs drīz būs paēdušas,
Es tevi palūgšu, lai paliek vien šīs mušas.
Ja jauni bari nāks, man sāpes būs turklāt,
Jo visas tās būs izsalkušas. —

Par ļaudīm teicis reiz ir Aristotelis:
Zem saules ēdējus mēs pārmērīgi rodam —
Rau, pilskungs, maģistrāts, kam nodevas mēs dodam, —
Tiem visiem kopējs piemērs šis.
Šai zemē — ņem vai kādu —
Jo smagāk pieēdies, jo vieglāk nesam tādu.

XIV

MĪLA UN ĀRPRĀTS

Dziļdziļš ir Mīlas noslēpums,
Tai dzimstot, māte dod jau noslēpuma rotu.
Nav gana vienas dienas mums,
Lai noslēpumu izskaidrotu.
Es neceru nemaz to izskaidrot kādreiz,
Man gribas pasacīt vien savā paņēmienā,
Kā Mīla akla kļuva reiz;
Šī dieve pazaudēja redzi kādā dienā.
Tās aklums cilvēkiem, kazi, par labu nāk . . .
Es nemāku te spriest, lai spriež, kas mīlēt māk.
Reiz Ārprāts spēlējās ar Mīlu tīri labi,
Kad Mīla bij vēl redzīga,
Līdz beidzot sastrīdējās abi.
— Lai dievi strīdu šķir, — tā Mīla pateica.
Bet Ārprātam nav iecietības,
Tai aklās dusmās iesita,
Ka acu gaisma izdzisa.
Nu Venera alkst atriebības,

Jo māte, sieviete, vai zemi gaisā spers!
Tā noziegumu šo pa malu malām skanda;
Trauc Nemese un Jupiters,
Trauc visa elles soģu banda.
— Mans bērns bez spieķa kur lai kust?! —
Tā saka, ceļot apsūdzību.
— Visaugsto soda mēru gribu,
Un atlīdzība ar te nedrīkstētu zust. —
Kad bija visu dzirdējusi,
Daudz izpratinot katru pusi,
Pat ļaužu intereses šai lietā apsvērusi,
Tad augstā tiesa sprieda tā:
Par sodu Ārprātam ir Mīla jāvadā.

XV

KRAUKLIS, GAZELE, BRUŅURUPUCIS UN ŽURKA

De la Sabliēra kundzei

Jums templi celt es gribu savās dzejās,
Kas pastāvēs, kamēr vien pasaule.
Man roka gan jau piekususi te
Šo daili tvert, ko lasām dievu sejās;
Un skaidrībai, ko katrā templī rodu,
Tur ierakstīts lai līdzās dievībai:
«Šis templis celts ir dievei Irisai.»
Kā Irisai, tā Junonai par godu,
Jo Junona un arī dievu dies
Ar mieru būs un priekā dalīsies
Par to, ka viņu gods ar jūsējo nav miris.
Jums tiks vēl tur ne viens vien godājums,
Viss Olimps pat vēl apbrīnos jūs, Iris!
Kā piesaulē tur gaisma līs pār jums,

Kur stāstīs krāšņi izdaiļotas sienas
Par jūsu dzīvi. Ai, šīs saules dienas!
(Bet jāsaka, tur visai maz būs tās,
Kas valstij dod vai rada pārgrozības.)
Pie altāra likt jūsu tēlu gribas
Ar seju smaidošu, kas kautrējas,
Kas nepazīst pat savas pievilcības;
Lūk, rotājums, ko visi godinās!
Man gribētos, lai jums pie kājām dus,
Likt varoņus, gan dievus, pusdievus
Un visus tos, ko pasaule grib mīļot,
Kas šad tad nāk jums mirres kvēpināt.
Spuldz jūsu skats, kur dvēsele sāk zvīļot;
To rādītu, bet netieku tai klāt.
Jums maiga sirds, jums skaista atsaucība,
Un jūsu gars kā debess sūtnis nāk;
Kam vīra prāts un cilda sievietība,
Vis neļaujas, lai viņu izteikt sāk.
Jā, Iris, jā, jūs redzat visus ciešam,
Jo patīkat tik cildā dižumā,
Jūs, kuru mīl kā daili, gluži tā.
(Bez mīlestības, teikt, bez tās, tik tiešām!
No jūsu sirds šis vārds ir ārā dzīts,
Par to vairs ne.) Man mets ir izraudzīts,
Kaut mūza to man veidot palīdzētu:
Tērpt graciozi jauko ideju,
Kur draudzība par uzticību svētu
Ir algojums. Es jums to veltīju,
Lai fabula mazliet jūs amizētu.
Tas nebūs stāsts par valdniekiem;
Kā redzu es, pret jums ir cieņa tiem.
Nav karaļa, kas nesapratīs mīlā,
Bet vienkāršais, lūk, dzīvību liek ķīlā
Un draugu glābj. Maz šādu paraugu.
Šie dzīvnieki ar savu rīcību
Lai cilvēkiem sniedz labu mācību.

Reiz krauklis, gazele un žurka, bruņrupucis
Sev dibināja biedrību,
Ikviens kad attālāk no ļaudīm bija mucis,
Tie kopā vadīja tur dzīvi laimīgu.
Bet cilvēks tiek — ak vai! — it visur galu galā,
Lai būtu tas vai tuksnesī,
Vai augstu gaisā, ūdenī,
Jums nebūs glābiņa no tā nevienā malā.
Iet skraidīt gazele, kas viegliņa kā gaiss,
Jo priecājas tā pat par niekiem.
Te suns jau klāt, nolādētais,
Ko cilvēks izdresējis barbariskiem priekiem.
Tā bēg, šis pakaļ skrien. Nu žurka pusdienā
Teic saviem draugiem: — Kā tad tā?
Kāpēc mēs esam trijatā?
Vai gazele mūs aizmirsusi? —
Teic rupucītis tā: — Ja būtu krauklis es,
Ne vārda neteikdams, tik klusi
Gan aizlaistos no šejienes.
Jūs ātrāk mani neredzētu,
Līdz aškājīti uzmeklētu. —
Tai sirds gan nopietna, tik kājas ašākas.
Tad krauklis cēlās, aizlaidās.
Drīz gazelīti pamanīja —
Tā cilpās ieskrējusi bija.
Nu krauklis atgriežas, to citiem paziņo.
Kāpēc lai taujājot tas velti laiku šķiestu,
Kā šai tas gadījies? (Kāds skolotājs tā spriestu,
Jau kādreiz stāstīju par to.)
Šis krauklis ātri aptver — varam lielīt viņu!
Trīs draugi kopā apspriežas,
Tad pieņem lēmumu par kraukļa skumjo ziņu.
— Mums diviem, — krauklis teic, — ir turpu jādodas.
Lai māju sargā bruņrupucis,
Viņš lēni veļas kā tāds klucis,

Kad nonāks viņš pie gazeles,
Tā būs jau beigta, deru es. —
Kad lēmumu šo pieņēmuši,
Prom tūlīt žurka, krauklis skrien,
Tik rupucīti vien šie mājā pametuši.
Šis beidzot neiztur, nē, arī līdzēt lien;
Pats sevi nosoda, ka jānes plecos māja,
Ka lēni kustas katra kāja.
Lūk, žurcēns, murdgrauzis, šis vārds tam
piederas,
Jau klāt un cilpas grauž. Var iedomāt šā prieku:
Kad atnāks cilvēks, dabūs trieku.
Pēc laika mednieks klāt, kā pustraks kliedzis:
— Kas!?
Kas zadzis kazu man un nācis manā daļā? —
Bēg gazele prom birztalā,
Prom žurka pazemē, kur kāda sprauga vaļā,
Bet krauklis — augstā ozolā.
Vīrs dusmīgs mājās iet un sastop rupuci.
— Tu te man, — rūc viņš, — mierā
stāsi!
Ej maisā, velnu redzēsi!
Tā, vēlāk katlā man par visu samaksāsi. —
Nu krauklis gazelei par visu ziņoja.
Pie mednieka tā aizskrēja
Un kliba izlikās, kā mācēja un spēja:
Vairs ātri kustēt nevarēja.
Vīrs maisu nometa un viņai pakaļ skrēja.
Te murdgrauzis bij arī klāt
Un sāka maisu apstrādāt,
Līdz lēnais brālis laukā tika;
Nu viras vakarā šim medniekam var trūkt!

Tā Pilpajs uzrakstīt šo teiku savlaik lika.
Ja talkā varētu es Apollonu lūgt,

Tad darbu radītu te tādu
Kā «Odiseju», «Iliādu»,
Kur žurcēns varonis un pirmais drosminieks,
Bet arī citi neveic nieka lietu:
Tur dižkungs krauklis — izlūks, spiegs,
Tur infants mājnesis pat ieņem savu vietu
Un aškājīte gazele,
Kas veikli piekrāpj medinieku,
Cits citam palīdzot. Kam jāteic slava te?
To sirdij dotu es ar prieku.

XVI

BIRZTALA UN MEŽSTRĀDNIEKS

Kāds mežstrādnieks bij lauzis cirvim kātu,
Viņš lūdzis birzīti kaut vienu zaru dot,
Ko jaunu kātu gatavot.
Par to viņš birzi pasargātu,
To nepostīdams vairs. Grib cirvi iekātot,
Lai citur maizi pelnīt ietu,
Te dzīvas paliktu gan priedes, ozoli,
Kas dabā padara tik jauku katru vietu.
Un labā birzīte tam deva atvēli,
Bet nožēloja to. Vīrs lika kātu jaunu
Un postīja šo labdari
Pat visai nožēlojami,
Tur padarīdams tikai ļaunu.
Kas birzītei nu iemantots?
Tā skumji vaid, ka pašas dāvana ir sods.

Lūk, mūsu pasaule ar viņas valdniekiem!
Kā viņi atmaksā te saviem labdariem!

Lūk, jauko ēnu valsts, tie posta to bez grēka,
Man runājot pat aptrūkst spēka,
Un daudziem sirdis asiņo,
Ak vai! Es varu kliegt, vai tas ko labu dara?
Jo nepateicība un nežēlīgā vara
Gan netiks mazāka ar to.

XVII

LAPSA, VILKS UN ZIRGS

Reiz lapsa, jauna vēl, bet jau no slīpētām,
Redz zirgu pirmo reizi dzīvē.
Tā satiek vilciņu, vēl naivu, saka tam:
— Kāds dzīvnieks pļavā ganās brīvē,
Es esmu sajūsmā! Skaists, cēli izturas. —
Vilks smīnot jautā: — Teic — par mums vai stiprāks tas?
Vai notēlot man viņu vari?
— Ja būtu gleznotājs un beidzis studijas, —
Teic lapsa, — viņa portretu
Ar prieku uzzīmētu arī;
Bet nāc vien paskaties ar tu,
To sūta Laime mums varbūt kā dāvanu. —
Tie iet. Lūk, kumeliņš ... plūc Dabasmātes augus;
Viņš, negaidījis tādus draugus,
Gandrīz jau aizskrēja prom pēkšņās izbailēs.
Teic lapsa: — Kungs, tik padevīgi kalpi mēs,
Varbūt jums labpatīk mums pateikt savu vārdu? —
Tiem atbild kumeliņš, kam jēga smadzenēs:
— Jūs, kundze, izlasiet to manās pazolēs,
Šo vārdu kala tur mans kurpnieks, tāds ar bārdu. —
Teic lapsa: — Vecāki ko varēja man dot?
Es lasīt neprotu, tāpat kā viņi paši,
Mēs alā izaugām un tūlīt darbā aši,

Ne tā kā brīvkungs vilks, kurš visus rakstus
prot. —
Vilks uzslavēts nu lasīt gājis.
Zirgs vilkam velk, tas zemē gan!
Ar četriem zobiem samaksājis.
— Ak, brāli, — lapsa ņirdz, — kāds prātnieks
teica man,
Šis dzīvnieks esot jums uz žokļiem uzrakstījis:
«Tur gudrais nelīdīs, kur īsti drošs nav bijis.»

XVIII

LAPSA UN TĪTARI

Kad lapsa medībās, vienmēr uz koka zara
Pa nakti tītari, kā parasts, apmetas.
Šie putni mūžīgi tā dara,
Lai gudrā nenokož. — Ko! — lapsa iesaucas.
— Par mani drīkstēs smiet šī tauta!
Vai būtu tītari nu dabā izņēmums?
Nē, vēlreiz nē! Lai es pie visiem jodiem rauta,
Ja netiks man te ieguvums! —
Bij mēnesnīca, visur klusi,
Nav lapsai izdevīga tā,
Bet savā viltībā gan nav vairs maziņā,
Prot paņēmienu rast. Re, beidzot atradusi,
Tā stāvus pieceļas, draud kokā uzrausties,
Tad rāda nokrītot, ka šī jau nomirusi,
Bet atdzīvojas vēl. Pat arlekīns uz pusi
Tā nemācētu viepļoties!
Ar asti spēlējas, tai tūkstoš citu nieku.
Šo nakti tītari pārlieku
Bez miega pavadījuši,
Līdz nāvei piekusa — tie lapsas nolūki —,
Un pārguruši tie no zara zemē krita.

Nu lapsai alga tiek par viņas pūliņiem.
Tur maz kas palika, tie krita cits pēc cita,
Un lapsas virtuve nu pildījās ar tiem.

Par daudz ja uzmanības briesmās,
Visātrāk sadegsi tās liesmās.

XIX

MĒRKAĶIS

Bij mērkaķis reiz Parīzē,
Bij viņam arī savlaik sieva.
Vai mērkaķis kāds vīrs? Ai, nē,
Viņš sievu zaudēja, tā tagad jau pie dieva.
Nu dēls par tēvu žēlojās,
Ka cietsirdīgi māti sita.
Bet tēs par to tik pasmējās,
Tam tagad jau ir atkal cita,
Ko arī sitīs, jādomā.
Tas bieži iereibis ir redzams tavernā.

Jūs negaidiet nekā tur laba,
Kas plaģiāts, tas plaģiāts,
Vai mērkaķis, vai rakstnieks kāds,
Šim otram sliktāka vēl daba.

XX

PRĀTNIEKS NO SKITIJAS

Drūms prātnieks, audzis Skitijā,
Grib sevi paskolot, lai dzīvē labāk klājas.
Viņš, aizceļojis Grieķijā,
Redz gudru sirmgalvi, kas dieviem līdzinājas,

Ar savu mieru — tiem, ar stāju — karaļiem,
Kā raksta Vergilijs. Par viņa pūliņiem,
Dārzs viņam laimi sagādājis,
Jo skaists. Ar nazi pats viņš liekos zarus griež,
Tā dabai palīdzot, lai labāk augļus rieš.
Skits jautādams pie viņa gājis:
— Kāpēc šī postaža? Tā dabu izkropļot!
Vai gudri darīts tas, un kam tā būtu iztapts?
Kam nazim šādu darbu dot?
Šiem zariem mūžs nav ilgs, lai griež tos laika
izkapts! —
Te sirmgalvis sāk paskaidrot:
— Ir liekais jāatņem, lai vairāk sulu krājas,
Lai augļus labākus mēs varam iemantot. —
Skits gājis savās drūmās mājās,
Ņem nazi, nu tik griež un griež,
Vēl skaidro kaimiņiem, lai daudz ko ārā sviež.
Tas griež jebkurā diennakts stundā,
Vienalga, mēness vecs vai jauns,
Vai vakara, vai rīta jundā.
Cik daudz tur tika darīts ļauns!
Dārzs nīkdams iznīka. Kas atlika tam cits?

Mums atgādina drūmais skits
Jebkuru stoiķi, kas dvēselei tā dara:
Ņem ilgas nost un jūtas tai —
Līdz nevainīgai izpriecai.
Man sašutums pret tiem, kam dota tāda vara,
Kas sirdīm prieku liedz, kurš dots kopš mūžības,
Liek vīst pirms dzīves norieta.

XXI

ZILONIS UN JUPITERA MĒRKAĶIS

Ar degunradzi zilonim
Bij domstarpības savstarpējas:
Kurš stiprākais, kam vairāk spējas,
Kam priekšrocības? Tam vai šim?
Te diena pienāca, kad izšķirs strīdu kaujā.
Rau, skrien no mākoņiem, redz mūsu zilonis,
Pats Jupitera mērkaķis,
Kam kristīts vārds ir Žils, tam Merkurizlis
saujā.
Nu lielīgs lielais milzenis,
Jo Žils ar Jupitera gribu
Būs atsūtīts kā pārstāvis,
Lai sveiktu viņa augstdzimtību.
Žils pārāk lēns tam izlikās,
Bet gaida pacietīgi tas,
Kamēr šis izsniegs pilnvaras
Un akreditēsies. Žils apsveic ekselenci
Kā garāmejot: «He! Kas tas par tādu plenci?»
Nu brīnās varenais. Tik vien šā goda jūt?
«Vai dieviem nezināms to strīds? Tas nevar būt!»
(Ko dieviem nozīmē tāds spradzis,
Tāds zilonis vai degunradzis!)
Tad beidzot sācis runāt pats:
— Drīz savu brālēnu, jūs zināt — Jupiteru,
Ar kauju priecēšu, būs varens skats
No augstā troņa tam, es ceru,
To redzēs visa viņa pils.
— Ar kādu kauju? — jautā Žils.
— Ko! — blisnī zilonis. — Vai tiešām
nezināji —
Karš Elefantīdai ar Degunradziju!
Šais valstīs pirmo reizi gājāt?

— Es priecājos, — teic Žils, — šīs valstis
zinu nu.
Mums interese nav par visu iztaujāties,
Kas notiek plašā pajumtē. —
Tik pārsteigts zilonis: — Ak nē?
Kāpēc tad jūs te ieradāties?
— Ir dažām skudriņām te iznākuši strīdi
Par zāles stiebriņu, es eju izšķirt tos.
Bet jūsu lieta vēl pie dieviem nav šo brīdi,
Jo dievi, liels vai mazs, pēc kārtas nokārtos.

XXII

MUĻĶIS UN GUDRAIS

Kāds muļķis akmeņiem reiz gudro apmētājis.
— Mans draugs, — tam gudrais teic, tiklīdz
pie muļķa gājis,
— Tas labi izdarīts, tev būs par pūlēm te,
Šis darbs gan vairāk vērts par santīmiņu, še!
Pēc katra nopelniem un pūlēm alga nākas:
Lūk, lielāks vīrs tur iet, tam ir ko samaksāt. —
Ņem muļķis akmeņus, un mētāšana sākas.
Bet tāda spēle pilsonim
Vis netīk. Ļaudis sauc, kas tūlīt arī klāt.
Tik šoreiz santīmiem vis nemaksāja šim,
Bet lielo muļķi važās sēja,
Tam jauko dzīvi sagandēja.

Pie valdniekiem, kur kādus jokus dzīt
Grib muļķu daudz, jums viņi raizes dara;
Ja gribēsit jūs viņus pamācīt
Vai pļāpāt liegt, jums nebūs tāda vara.
Tad labāk gan te, citus iesaistot,
Tiem pamēģiniet krietnu sodu dot.

XXIII

ANGĻU LAPSA

Hārveja kundzei

Jums labai sirdij prāts par pavadoni radīts,
Un cēla dvēsele pie tam ir dota jums.
It visur būs tam panākums,
Kas tiks ar jūsu prātu vadīts.
Jums raksturs maigs un sirds, kas draugus
neaizmirst,
Kaut bargs ir Jupiters un mūsu laiki grūti;
Jūs pelnāt uzslavu, ko akmenī var cirst,
Vēl teikts par maz par jūsu būti.
Jums netīk svinīgais un slava garlaiko.
Lai slava jums vai cik, es tomēr paužu to!
Pārs vārdos es jums viņu dodu,
Kaut jūsu tēvijai par godu,
Ko mīlat. Angļi dziļi jūt,
Var daudz ko dižgari tvert, mantot tādā tautā,
Var visās nozarēs daudz pieredzes sev gūt,
Ja vien pēc zinātnes prāts tiecas, alkst
un jautā.
To sakot, negribu es jums te izpatikt,
Kur jūsu tauta jau, lai lūko citas tikt.
Pat suņi labāki kā mums
Un lapsas daudzkārt viltīgākas.
Lūk, kāda viena bij, ko parādīšu jums.
Tur spriest par kara māku nākas,
Kas vēl nekad nav dzirdēta.
Šī lapsa, sprukās novesta,
Kad suņi pēdas dzen, rod izeju pa savam.
Ceļš garām iet gar karātavām,
Kur laupītāji pakārti,
Kas citiem der par biedēkli.
Tur pakāruši ir gan lapsas, pūces, āpšus.

Nav lapsai vairs kur sprukt, pie saviešiem
tā rāpšus
Un augšā iejaucas starp tiem.
Šī atdarina Hannibalu,
Kas savlaik izspruka no nagiem romiešiem.
Bet suņi neskrien vis par tālu,
Kaut mednieks aicina. Pie karātavām skrej, —
Sāk mākoņi vai plīst, tik skaļi viņi rej, —
Vīrs nevarēja vis šo viltu iedomāties.
— Kur ellē sprukusi man gudrā, galantā?
Šiem suņiem tikai prāts ap karātavām stāties,
Riet godasardzē tur ... Tur varētu būt tā?
Tad nāksi lejā gan! — Un nonāca, tā bija.
Daudz takšu kvekšot to uz skārni aizvadīja.
Šī katordzniece cerēja,
Ka viltus izdosies — ka nepamanīs viņu,
Bet nabadzīte tomēr galvu zaudēja.
Ne vienmēr gludi rit ar tādu stratēģiju.
Lai izdomā to mednieks kāds,
Kā sevi pasargāt, tam taču lielāks prāts,
Kas visu jauš un visu prot.
Vai ņemsies kāds man apgalvot,
Ka angļiem pārtika nav laba?
Bet maz gan rūp tiem dzīvā daba,
Tie dažādi tai kaitējot.

Ko jūtu es pret jums — viss teikts, — kam teikt
par jaunu?
Pie tā vairs neatgriezīšos.
Ja slīgšu cildinājumos,
Tas manai lirai nāks par ļaunu,
Jo glaimu mirres nespēj vis
Dot vārdiem nozīmi, rast ļaudīm atzinību.
Es ārpasaulei to vismazāk rādīt gribu.
Jums teica jūsu karalis,
Daudz vieglāk paciest mīlas liesmas

Nekā trīs lapas slavas dziesmas.
Bet lūdzu velti šo gan pieņemt, neatteikt,
Tā — nieks, ko mūza man ar pūlēm ļāva veikt;
Par darbu šo tā samulsusi.
Bez tam vēl, lūdzu, izsakiet
Tai arī cieņu vēl, kas pie jums atbraukusi
No Kipras. Mīlas dieve šķiet,
Jūs zināt, Mazarīni tā,
Nu dzīvos jūsu tēvijā.

XXIV

SAULE UN VARDES

No zvaigžņu valdnieces šīs dumbru meitiņas
Sev aizsardzību izkaulēja.
Ne trūkums, karš, ne nedienas
Šai nācijai vairs nedraudēja;
Simt vietās dibina nu savas valstiņas.
Šīs dīķu valdnieces, kā, viņas saucot, smēja
(Ko galu galā maksā tas,
Ja viņas augsti titulēja?),
Nu savu labdari pagalam apsūdzēja
Un kļuva nepanesamas.
Kas labu darīja šām, to tās tagad paļā,
Šīs lutekles, vai vakars, rīts,
Vien tērgā balsī visai skaļā,
Un katram miegs tiek projām dzīts.
Viņas tā ar savu traci
Gribētu gan, lai vai kas,
Sabuntot šos, liels vai mazs,
Sacelties pret Dabas aci.
Pēc viņu valodām, var saule visu ņemt,
Ja nepaspēšot laikā lemt
Un doties virsū tai ar joni.
Bet bruka saules bataljoni.

Kvākšķu sūtniecība nu
Visās malās traci cēla,
Pasaule lai dzirdētu.
Visa zemeslode smēla
Tur sev runas pamatu.
Daudz tās grib, nekad nav gana,
Tikai negausību jūt.
Vardēm nāksies klusām būt;
Nav nekāda kvākšķēšana!
Saule var tur starus sviest,
Kad vien pašai iepatika,
Tātad ūdens republika
Varēs tikai sāpes ciest.

XXV

ŽURKU LĪGA

Kāds runcis pelītei bez mitas uzglūnēja
Pie spraugas. Negals vien! Tad beidzot viņa skrēja
Pie paša žurku lielkunga,
Kas kaimiņos, pēc padoma.
Šis savā pilī, Žurcijā,
Tur visiem bija izlielījies,
Ka kaķa zobs vai nags tam nieks! Lūk, viņš,
Vai kaķe, runcis tas, nekad nav viņus bijies.
— Jā, peles jaunkundze, — tai teic šis fanfariņš,
— Dievvārds! Lai darīdams ko daru,
Bet runci veikt viens pats vai varu?
Es žurkas sasaukšu no visas apkaimes;
Tad runkam gan, jums saku es,
Vēl nospēlēšu kādu danci! —
Tam pele taisa reveransi.

Uz pieliekamo žurka liek,
Kur citas jau, — tās mīl šīs telpas
Ar viņu gardumiem, tur visas treknas tiek.
Šis atskrien samulsis, bez elpas.
— Kas jums? — kāds jautā. — Runājiet!
— Pārs vārdos! — atbild šis. — Tā nevar tālāk iet!
Mums pelei jāpalīdz, kaut tā nav žurkulēns.
Ramingrobī-Gripēns
Visapkārt slepkavo, vai ilgāk to lai ciešam?
Šis runcis velnu velns ir tiešām:
Ja aptrūks peles tam, viņš ēdīs žurkas ar.
— Tas tiesa! — citi spiedz. — Pie ieročiem, kas var! —
Kaut dažas žurcenes jau asaras tur lēja,
Vienalga, nespēja tās vīrus turēt ciet;
Katrs ņēma sieru līdz, ko pauniņā sev sēja,
Ar visu riskējot, ar sevi pat, aiziet!
Nu visi izjūt svētku prieku,
Turp ejot, gars tiem jautri možs,
Bet mūsu runka, sevī drošs,
Aiz galvas tver jau pelīti kā nieku.
Rau, pilnā gaitā nāk viss bars,
Lai draudzenītei palīdzētu,
Bet runcis, kam ir lielāks spars,
Brūk virsū naidniekiem, lai viņus iznīdētu.
To piesardzīgās žurkas redz,
Bēg patvertnēs it visa līga.
Vairs strīdu nemeklē, lai pagrīde tos sedz,
Jo kauja būt var liktenīga.
Ikviens tup savā aliņā.
Te — runcis. Laukā nāks? Lai piesargās no tā!

XXVI

DAFNĪDS UN ALSIMADŪRA

Pēc Teokrita

De Lamezanžēra kundzei

Ak, maigais mātes lolojums!
Simtsimtiem siržu nu jums rāda lielu godu.
Bez tiem, kas draudzību sniedz jums,
Jūs mīlot, arī savu veltījumu dodu,
Kur abas jūs nu varu sveikt,
Mazdrusciņ nektāra jums pasniedzot pār galdu,
Kas Parnāsā ir vākts, tas nebūs jums par saldu.
Es teikšu vēl... vai visu teikt?
Nav pieņemts visu teikt, to atzinuši daudzi.
Drīz lira man var skanēt beigt.
Jel apdomājies, sevi saudzi!
Es cēlas sirdis vien un jūtas slavēšu,
Kas pārpilnas ar maigumu.
No kā šo sirdi mantojāt,
To labi zināt jūs, cik tur daudz mīlas klāt.
No dzelkšņiem rozes pasargājiet —
Šo padomu jums Amors dos,
Ikviens tā balsi ievēros,
To dzirdēsit, tik vien ar sirdi pavaicājiet.
Kas ausis aizdara, to prot viņš nosodīt.
Jums tādu rādīšu tūlīt.

Reiz kāda skaistule — Alsimadūru sauca —
Pret mīlas dievu sacēlās,
Un viņa likumus tā jauca.
Tai nevaldāms bij prāts: drīz mežā aiztraucās,
Drīz pļavā lēkāja, drīz maurā griezās dejā.
Tā visu ko sev atļāvās;
Kas kaprīzas, ir tiepšas tās.

Par visām skaistulēm visdaiļākā tā sejā,
Par visām cietsirdēm — viscietsirdīgākā.
Šķiet, juta to šī daiļākā,
Ka mīlēt viņu var, kaut neciešama daba.
Gans Dafnīds, jauns un skaists, kam dzimta
tiešām laba,
Par postu sev to mīlēja.
Pret viņu cietsirdei no mīlas pat ne miņas,
Ne skatu neuzmet, ne vārdiņš tiek, ne skaņas.
Par nāvi Dafnīds domāja.
Viņš dziļā bezcerībā gājis,
Lai savas mokas teiktu tai,
Un savas jūtas vaļā klājis.
Tas bija vējiem teikts, ak vai!
Pat durvis viņam neatvēra,
Ar draudzenēm tā svētkus svin,
Šīs, viņu greznojot, daudz ziedu apkārt bēra.
Gans izmisumā sauc un tādus vārdus min:
— Jums redzot, mirstu es, ja mīlā atstumts tieku.
Ja es jums esmu neciešams,
Tad vismaz uzklausiet, kas man jums pasakāms;
Vai tiešām aizliegsit man vēl šo skumjo prieku?
Lūk, savam tēvam lūdzu ko:
Pēc manas nāves jums lai mana manta tiktu,
Lai visu, kas man ir, pie jūsu kājām liktu.
Sev gūsit laukus, ganāmo.
Par mantu pārējo
Ir templis jāuzceļ ar jūsu daiļo tēlu,
Kas vienmēr jāgrezno ar ziediem — agri, vēlu.
Pie pašas tempļa pakājes
Mazs piemineklis būs, tur atdusēšos es.
Būs lasāms: «Ceļniek, apstājies!
Te Dafnīds kapā dzīts aiz mīlas, dzīves sūras
Dēļ cietsirdes Alsimadūras.»
Kad runu pabeidza, to skāra nāves dies.
Kas mīlas mokas cieš, tam nejautā pēc prāta.
Nu iznāk cietsirde, tik daiļi izrotāta,

Bet velti draudzenes grib viņu pierunāt
Kaut drusku līdzi just, iet pielūdzējam klāt.
Šī vienmēr pulgo Mīlas dēlu,
Šo Amoru, kas godājams,
Vēl ņeju sāk ap viņa tēlu.
Tēls krīt, skar cietsirdi, uz vietas nosizdams.
No mākoņiem skan kāda balss,
Ko visur skanda atbalss lēna:
«Lai visi turpmāk mīl, lai nejūtībai gals!»
Pār Lētes ūdeņiem slīd skumji gana ēna,
Tā nodreb, ieraugot sev līdzās mīļo ejam;
Nu daiļā lūdzas tam, lai viņš tai piedodot.
Šis skatu novērsa, ne vārda nesakot,
Tāpat kā Ajants Odisejam.

XXVII

ŠĶĪRĒJTIESNESIS, SLIMOKOPĒJS UN VIENTULIS

Trīs svētie pārņemti ikviens ar savu domu,
Nu aizrautībā iet uz vienu mērķi tie.
Šiem sacensoņiem gan nav ceļi kopējie,
Bet visi ceļi ved uz Romu.
Žēl vienam kļuva to, kas ilgos procesos
Jau nabadzībā grimst. Tiem palīdzēt šim gribas:
Kā šķīrējtiesnesis tos tiesās, attaisnos,
Pie tam bez kādas atlīdzības.
Kopš likums radies mums, rau, cilvēks grēcīgais
Pusdzīves tiesā dirn, pat bieži lielo pusi,
Dažlabam dzīvīte tur visa pagājusi.
Šo ligu izārstēt grib samierinātājs.
Iet otrais patversmē, lai slimiem palīdzētu;
Šā vīra rīcību no visas sirds es svētu,
Tā žēlsirdība ir pat visulielākā.
Ar visiem slimniekiem ir tā,

Ka savam kopējam vienmēr par kaut ko sūdzas;
Tas tiem grib izdabāt, nu rodas valodas:
Sak, tāds un tāds tam draugs, tas dabū, ko vien
lūdzas,
Par mums tam gādāt aizmirstas.
Bet kā ar tiesnesi? Šim mazums žēlabu?
Vai abiem taisnību dot vienā reizē vari?
Nekad, pēc abu ieskatiem,
Šim soģim nebūs taisni svari.
Lūk, soģis tagad iet ar rūgtiem sirdēstiem
Pie slimokopēja. Te abi svētceļnieki
Nu nāk pie slēdziena, ka viņu darbi lieki;
Tik naids un sūdzības par cēliem darbiem tiem.
Šie pamet savas nodarbības
Ar sirdi sāpošu. Tos mežā gaita ved.
Zem klints pie avota tur trešais svētais sēd,
Ko apciemot vien gaismai gribas.
Pēc padoma šie nāk pie tā.
— Jums vajag, — saka viņš, — ņemt s e v i pamatā:
Vai labāk kāds par jums zin jūsu vajadzības?
Jo pazīt sevi ir gan katra pienākums,
Ko Augstā Gudrība ir uzdevusi mums.
Vai trokšņu pasaulē jūs sevi izpazināt?
To var vien klusumā, kur mūžu pulsi rit,
Bet meklēt cituviet — būs kļūda tā, vai zināt.
Šo strautu sajauciet — vai sevi redzēsit?
Vai stiklu nespodru jūs varat pielīdzināt,
Ak, brāļi, smalkam kristālam?
Jūs redzēt gribējāt sev garu atdzimstam,
Te mežā vientuļā tad jādzīvo jums bija. —
Tā runāja šis vientulis.
Tie palika. Šim padomam tie paklausīja.

Ka atmetams kāds darbs, tas nenozīmē vis.
Ja jātiesājas mums, ja jāmirst, jāslimo,
Gan ārstus vajadzēs, gan arī advokātus.
Un, paldies dieviņam, tos viegli samango,

Tiek peļņa tiem, tiek gods, jo visiem potē
prātus.
Bet kopu labumus mēs tomēr aizmirstam.
Jums zināt pienāktos, kā tautai rūpes kliedēt,
Jums, ministriem un valdniekiem,
No simtiem nedienu tai brūces ātrāk dziedēt,
Tam vairāk palīdzot, kas kritis nelaimē.
Ne redzat kādu jūs, ne jums pret kādu žēla,
Ja kādreiz prātā nāk jums kāda doma cēla,
Kāds pielīdējs jums saka: nē.

* * *

Ja manas atziņas pēc gadsimtiem kāds krātu,
Tad valdniekiem es tās un gudriem dāvinātu.
Kaut šiem tās derētu! Tas viss, ko vairāk teikt?
Kā varētu vēl labāk beigt!

KOMENTĀRI

Monsenjoram troņmantniekam

Ēzops (6. gs. p. m. ē.) — grieķu fabulists. Lafontēns daudzu savu fabulu sižetus aizguvis tieši no Ēzopa. Taču viņš šo žanru pilnveidojis, bagātinādams to ar dabas un dzīvnieku pasaules tēliem un pauzdams sava laika progresīvās idejas. Lafontēns teicis: «Dabā it viss runā.» Agrāko didaktisko un moralizējošo fabulu vietā viņš radījis «mazas poētiskas drāmas».

PIRMĀ GRĀMATA

II. **Fēnikss** — teiksmains putns, kurš esot nodzīvojis vairākus gadsimtus un aizvien no jauna atdzimis no pelniem.

III. **Grib katrs marķīzs turēt pāžu...** — Pēc 17. gs. likumiem pāži un sūtņi varēja būt tikai valdniekam.

VIII. **Kasandra** — grieķu mitoloģijā Trojas valdnieka Priama un viņa sievas Hekabes meita, pareģe, kuras jaunu vēstījošajiem pareģojumiem neviens neticēja.

XI. **Larošfuko** (1613—1680) — franču domātājs un literāts, Lafontēna draugs un labvēlis. Grāmatā «Maksimas», kuru Lafontēns piemin savā fabulā, Larošfuko analizē cilvēku darbības un jūtas un pierāda, ka tās visas noved pie patmīlas un savtīguma.

Narciss — gr. mit. skaists jauneklis, kas, ieraudzījis savu attēlu ūdenī un iemīlējies pats sevī, no šās mīlestības novārdzis un pārvērsts par puķi — narcisi; ar šo vārdu apzīmē arī cilvēku, kas tīksminās par savu skaistumu.

XIII. **Turku, ungāru un Transilvānijas karaļi** — 1660.—1668. g. izcēlās strīds starp Turciju un Ungāriju Tran-

silvānijas dēļ. Beidzot 1669. g. imperators Leopolds I pievienoja šo provinci Austrijai. Lafontēna fabulā varenais imperators Leopolds I ir «zaglis ceturtais».

XIV. Simonīds (556.—468. g. p. m. ē.) — grieķu dzejnieks liriķis. Saglabājušies tikai daži viņa darbu fragmenti.

Malerbs Fransuā (1555—1628) — franču dzejnieks, poētikas likumu reformators, kuru Lafontēns ļoti ciena, godā pat par savu skolotāju.

Atlēts — domāts Spartas valdnieks Leonīds I, kuru Simonīds apdziedājis savās odās.

Kastors un Polluks — dvīņubrāļi, pusdievi un atlētu labvēļi, īstas draudzības simbols.

Talants — lielākā svara un naudas vienība senajā Grieķijā, Mezopotāmijā, Sīrijā un Ēģiptē.

XV. Mecenāts — romiešu bagātnieks, Augusta favorīts, zinātnes un mākslas veicinātājs. Vergilija un Horācija draugs.

XXI. Ja turki sekotu šai metodei... — Lafontēna laikā jebkurš tiesas process vilkās bezgala ilgi, bieži vien tā arī netika sasniegts vēlamais rezultāts, gluži kā turkiem strīdiņā par Transilvāniju.

OTRĀ GRĀMATA

I. Kalliope — gr. mit. vecākā no deviņām mūzām, eposa un daiļrunas aizgādne.

Minerva — romiešu mit. gudrības dieve, mākslas, zinātnes un amatu aizbildne.

Te pēkšņi Minerva tiem deva koka zirgu... — Domāti trojieši, kas ievilka zirgu pilsētā un līdz ar to pazudināja sevi, jo koka zirgā bija paslēpušies divpadsmit visdrosmīgākie ahaju karavīri kopā ar Odiseju, kurš šo viltību bija izdomājis.

Ajants — Oīleja dēls, kurš četrdesmit kuģos veda lokriešus pret trojiešiem un lepojās ar to, ka ir ahaju labākais šķēpmetis.

Diomēds — veda cīņā pret trojiešiem argosiešus un, pateicoties Minervas atbalstam, veica šai karā neskaitāmus varoņdarbus.

Man sauc kāds kritiķis... — Lafontēns savos darbos bieži vien izteicis pārmetumus kritiķiem, kuriem dzejniekam aizvien bijis grūti izpatikt. Franču literāts Nikolā Šamfors vairākkārt norādījis uz Lafontēna attieksmi pret kritiķiem: «Pārējo atstāju kritiķiem, kāds labums atbildēt tiem?...»

Amarilla, Alsips, Tirciss — pastorālās dzejas personāžs.

II. Rodilārs (latīn. Rodilardus) — kaķa vārds Rablē romānā «Gargantija un Pantagriels».

V. Lai dzīvo karalis! — Lai dzīvo republika! — Karalis šeit domāts Anrī III, Francijas karalis no 1574. līdz 1589. g.

Republika — domāta Svētā Līga, ko 1576. g. nodibināja katoļi un kas cīnījās pret protestantiem un Anrī III, pēc kura nāves Svētā Līga, Spānijas atbalstīta, hercoga Majēna vadībā turpināja cīņu pret Anrī IV par Francijas troni. 1595. g. Svētā Līga tika galīgi sakauta.

VIII. Jupitera putns — rom. mit. dieva Jupitera galvenie atribūti bija ērglis, zibens un scepteris.

Ganimēds — gr. mit. skaists jauneklis, kuru Zevs licis ērglim uznest Olimpā un padarījis par ambrozijas un vīna pasniedzēju.

XVI. Polifēms — gr. mit. Poseidona dēls, milzis ar vienu aci pieres vidū, kuru veikli piemānīja Odisejs.

XIX. Stentors — grieķu karavīrs, Trojas kara varonis, kuram bijusi tik spēcīga balss kā piecdesmit vīriem. Mīts vēsta, ka Stentoru pazudinājusi godkāre: viņš uzdrīkstējies izaicināt Olimpa heroldu Merkūru un cīņā kritis.

XX. Malvozijas vīns — tā nosaukts pēc Grieķijas pilsētas Lakonijas rietumu piekrastē. Šajā pilsētā ražoja slavenus vīnus.

TREŠĀ GRĀMATA

I. Rakans (1589—1670) — marķīzs Onorē de Bleijs — franču dzejnieks, Malerba draugs un skolnieks. Vairāku pastorāļu autors.

Foiba audzēkņi — t. i., Apollona audzēkņi (Apollons bija arī poēzijas dievs). Domāti dzejnieki Malerbs un Rakans.

Horācijs (65.—8. g. p. m. ē.) — Augusta laikmeta izcils romiešu dzejnieks, sarakstījis daudz patriotisku odu, kā arī satīras un vēstījumus.

Bet Nikolā turpret pie Žannas jāj bez bēdas... — Norāde uz senu franču tautas dziesmu, kas ilgu laiku bijusi aizmirsta.

II. Menenijs Agripa (ap 63. — ap 12. g. p. m. ē.) — Romas konsuls un orators. Aventīna kalnā stāstīdams tautai, kas sacēlusies pret patriciešiem, Ēzopa fabulu «Māga un locekļi», viņš esot to nomierinājis. Tūlīt pēc šī notikuma iecelti tribūni, kuru uzdevums bijis aizstāvēt tautas intereses.

VI. Pandora — rom. mit. Vulkāna meita, kuru ikviens no dieviem bija apveltījis ar kādu īpašību. Jupiters aizsūtīja viņu pie cilvēkiem, dodams līdzi mucu (tā saukto Pandoras mucu jeb lādi), kuru nedrīkstēja taisīt vaļā, jo tajā bija ieslēgti visi iespējamie ļaunumi, kas nāca pār cilvēci, bet pašā lādes apakšā palika vienīgi cerība.

VII. Bakhs — romiešu vīna dievs, Jupitera un Semeles dēls. Mīti vēsta, ka Bakhs sniedzis lielu palīdzību Jupiteram dievu karā pret gigantiem. Par godu Bakham tika rīkotas bakhanālijas.

VIII. Hipokrats (460. g. p. m. ē.—?) — ievērojams antīkās pasaules grieķu ārsts. Lafontēns ar Hipokrata vārdu apzīmē ārstus vispār.

XV. Filomēle, Prokne — Atēnu valdnieka Pandīona meitas. Tērejs — Trāķijas valdnieks, kurš gribējis pavest savas sievas Proknes māsu Filomēli. Abas māsas par to viņam atriebušās: nogalinājušas viņa dēlu Itiju, izcepušas un pasniegušas to Tērejam. Pēc tam dievi pārvērtuši Filomēli par lakstīgalu, Prokni — par bezdelīgu, bet Tēreju — par pupuķi.

XVI. «Slīkone» — šajā fabulā Lafontēns parādījis tā laika sabiedrības attieksmi pret sievieti, pret viņas likteni. Senāko autoru fabulās par sievu izsakās viņas pašas vīrs, turpretī Lafontēna

fabulā par sievu spriež kāds svešais un pats autors savukārt izsaka savas domas par svešo ļaužu spriedumu: «Šis cilvēks jokojas, man liekas, nevietā.»

XVIII. Vēl cits kāds Rodilārs, īsts žurku Atila... — Lafontēns slaveno runci Rodilāru salīdzina ar huņņu karali Atilu (m. 453. g.), kurš vairākkārt sakāva gan rietumzemju, gan austrumzemju imperatorus, dēvēja sevi par «dieva rīksti» un lielījās, ka tur, kur pāri gājis viņa zirgs, vairs zāle neaug.

CETURTĀ GRĀMATA

I. Seviņē jaunkundze — Marija Fransuāza (1646—1705) — slaveno «Vēstuļu» autores Marijas de Seviņē (1626—1696) meita.

II. Santīms (centime) — franka simtā daļa.

VI. Ratapons — «žurku vadonis».
Artapaks — «maizes zaglis».
Psikarpaks — «drupačiņu zaglis».
Meridarpaks — «veselu gabalu zaglis».
Šos vārdus Lafontēns patapinājis no «Varžu un žurku kaujas» — poēmas, kura tiek piedēvēta Homēram.

VII. Plīnijs — saukts Plīnijs Vecākais (23—79) — ievērojams romiešu zinātnieks un rakstnieks. Sarakstījis «Dabas vēsturi» — plašu sava laika enciklopēdiju.

Par pazīstamo dziedoni... — Domāts Arions — ievērojams grieķu dzejnieks un mūziķis, dzīvojis 7. gs. p. m. ē. Leģenda stāsta, ka viņu no nāves izglābuši delfīni, kurus savaldzinājušas Ariona liras brīnišķīgās skaņas.

Pīreja — Atēnu osta.

VIII. Obols — Francijā sena, sīka vara monēta, kas atbilda pusei no denjē.

XII. Aleksandrs — Maķedonijas valdnieks Aleksandrs Lielais (356.—323. g. p. m. ē.).

XVII. Sokrats (469.—399. g. p. m. ē.) — ievērojams sengrieķu filozofs, Platona un Ksenofonta skolotājs. Tika apvainots bezdievībā un notiesāts uz nāvi.

XVIII. Frīģu vergs — t. i., Ēzops. Domā, ka viņš dzīvojis Frīģijā. Vispirms bijis vergs, pēc tam kļuvis brīvs cilvēks.

Fedra — Augusta laika romiešu fabulists, kura satīrisko fabulu krājums tika atrasts un publicēts tikai 1596. gadā.

XX. Diogens (404.—323. g. p. m. ē.) — kiniķu filozofs. Mācīja nicināt ne tikai bagātību, bet arī labklājību. Pats viņš dzīvojis klajā laukā, un viņa vienīgais patvērums bijusi muca. Sevišķi populārs ir nostāsts par Diogenu un laternu. Viņš jutis tik dziļu nepatiku pret cilvēci vispār, ka kādu dienu pašā dienvidū gājis pa Atēnu ielām ar iedegtu laternu un tiem, kas viņam jautājuši, kādēļ viņš tā darot, atbildējis: «Es meklēju cilvēku.»

XXI. Dabasmāte — domāta Cerera — rom. mit. apkūlību un auglības dieviete, ražu aizbildne.

Simtacis — mājas kungs, kuram nekas nepaliek neievērots. Gr. mit. minēts simtacis Args, kurš it nekad neiemiga.

PIEKTĀ GRĀMATA

I. Merkurs — Jupitera dēls, dievu sūtnis un arī izveicības, tirdzniecības un zagļu dievs. Arī tirgotāju patrons.

Herkuless — viens no visslavenākajiem varoņiem romiešu mitoloģijā. Viņš izcēlās ar savu vareno augumu un milzīgo spēku. Prāta aptumsuma brīdī Herkuless nogalināja savu sievu un bērnus. Par šo ļaundarību viņam bija jādodas uz Mikēnām pie valdnieka Eiristeja un tam jākalpo tik ilgi, kamēr būs paveicis divpadsmit darbus...

VII. Satirs — pusdievs, lauku sargātājs. Satirus parasti attēloja kā cilvēkiem līdzīgas būtnes ar diviem nelieliem radziņiem pierē un āža kājām.

XVIII. Minervas putns — pūce, jo tā pavada Minervu, gudrības dievi, mākslas un zinātnes aizbildni un veicinātāju.

SESTĀ GRĀMATA

I. Kāds grieķis mākslu ceļ... — Lafontēns šeit domājis grieķu dzejnieku Babriju, kurš lakoniski, bieži vien pat eleganti pārstāstījis dzejā Ēzopa fabulas.

III. Saule, Ziemelis (orig. Phébus et Borée) — Phébus (Foibs) — t. i., saules dievs Apollons; Borée (Borejs) — ziemeļvēju dievs.

XII. Lēte — gr. mit. aizmirstības upe, kas iztek no Kokītas — vaimanu upes. Kurš padzersies no Lētes ūdeni, tas aizmirsīs visu, ko redzējis un piedzīvojis zemes virsū.

XIX. Aheronta — gr. mit. sēru upe, ko ietver purvi un slīkšņas.

Cicerons Marks Tullijs (106.—43. g. p. m. ē.) — slavens romiešu orators. Ciceronam raksturīgs izteiksmīgs, bagāts, harmonisks un elegants stils, ko neviens no romiešu prozaiķiem nav pārspējis. Viņš rakstījis gan literāri kritiskus, gan filozofiskus traktātus. Pazīstamas arī viņa politiskās runas, turklāt arī Cicerona «Vēstules» ir sava veida literārs šedevrs.

Arkādija — kalnains senās Grieķijas novads, kas atradās Peloponēsas centrālajā daļā. Kādreiz šis novads bijis slavens ar saviem ēzeļiem.

XX. Strīdus dieviete — rom. mit. Nakts meita un Marsa māsa. Pēc tam kad Jupiters viņu bija izraidījis no debesu valstības, kā arī dusmodamās par to, ka nav ielūgta Tetīdas un Pēleja kāzās, viņa svētku zālē iemeta strīdus ābolu, tādējādi radīdama ienaidu starp dieviem.

Epilogs. «Psihe un Kupidons» — Lafontēna romāns (1669) prozā un dzejā, kurā autors izmantojis kādu epizodi no Apuleja «Metamorfozēm».

Damons — jādomā, kāds no Lafontēna tuvākajiem draugiem, kurš bijis ieinteresēts, lai romāns «Psihe un Kupidons» ātrāk tiktu pabeigts.

SEPTĪTĀ GRĀMATA

II. Kā norāda franču literāts Šarls Valkeners, apceres «Lafontēna dzīve un darbi» autors, tai laikā, kad sarakstīta šī fabula, Lafontēns bijis precējies un ne jau aušības dēļ viņš tā runā

par kašķīgo, sīkstulīgo sievu, bet gan droši vien tādēļ, ka arī paša dzīvē radušās līdzīgas problēmas.

VII. De Fagotīns — Senžermēnas priekšpilsētas gadatirgus jokdara Žana Briošē slavenā mērkaķa vārds; viņu ar zobena cirtienu nogalināja Sirāno de Beržeraks. Šādā vārdā sauca arī visus XVII gs. leļļinieku mērkaķus, kuri bija to nešķirami pavadoņi.

Plūtons — rom. mit. elles valdnieks un mirušo dievs, Saturna un Rejas dēls, Jupitera un Neptūna brālis.

Kaligula (12—41) — Romas imperators, slavens ar savām dīvainībām un nežēlību. Viņš pavēlēja uzskatīt savu mirušo māsu Drusili par dievību un sodīt ar nāvi gan tos, kas mirušo apraudāja, gan arī tos, kas neraudāja: pirmos par to, ka tie apgānījuši viņas piemiņu, otros — par to, ka tie bijuši pārāk cietsirdīgi.

VIII. Marss — rom. mit. kara dievs, Jupitera un Junonas dēls. Viens no vissenākajiem romiešu dieviem; viņu uzskatīja par Romula tēvu.

X. Pirrs — Epiras valdnieks, kurš kļuva slavens kaujās pret romiešiem. Neuzklausījis padomus, Pirrs iebruka Itālijā, kur drīz vien pie Argosas tika nogalināts (272. g. p. m. ē.). Pirru sagūstīja kāda veca sieviete, uzmezdama viņam uz galvas tīklu.

Pikrokols — Rablē romāna «Gargantija un Pantagriels» varonis, komisks iekarotāja tips, kas atgādināja Pirru. Ar šo tēlu Rablē izsmej visāda veida ķildas un arī karagājienus.

XIII. Helena — Lēdas meita, izcila grieķu skaistule, Menelāja sieva. Helenu nolaupīja Parīds, un tad sākās Trojas karš, kas šai pilsētai bija liktenīgs. Pēc Trojas krišanas Menelājs aizveda Helenu atpakaļ uz Spartu.

Skamandra — upe netālu no Trojas. Ahillejs guva uzvaru cīņā ar šīs upes dievu, tikai pateicoties uguns dieva Hēfaista palīdzībai. Šo briesmīgo cīņu apraksta Homērs «Iliādas» XXI grāmatā «Kauja pie upes».

XIV. Neptūns — rom. mit. jūras un kuģniecības dievs.

XVI. Ramingrobī-Gripēns — Ramingrobī — Rablē romāna «Gargantija un Pantagriels» varonis, kuru Pantagriels

un Panurgs izvēlējās par tiesnesi. Lafontēna fabulā — kaķis, kuru zebiekste un trusītis izvēlas par tiesnesi.

Gripēns (Grippeminaud) — arī Rablē darba persona — Parīzes parlamenta pirmais priekšsēdētājs. Lafontēna fabulā — viltīgs runcis.

XVIII. Londonas Karaliskās akadēmijas loceklis Pols Neāls ziņoja Astronomu biedrībai, ka uz Mēness saskatījis kādu dzīvnieku. Izrādījās, ka tas bijis kāds kukainis, kas paslēpies tālskata objektīvā. Lafontēns par to uzzināja no saviem Londonas draugiem, un tādā veidā tad arī radās šīs fabulas ideja.

Vai šis pats valstu karš... — Francija karoja ar Holandi, Spāniju, Vācijas impēriju un Zviedriju. Anglijā turpretī valdīja miers, jo Anglija saglabāja neitralitāti. Taču Anglija kļuva par starpnieci miera sarunās Nimēgā starp Holandi un Franciju. 1678. g. tika noslēgts miers starp Holandi un Franciju, bet 1679. g. — starp Franciju un pārējām kara dalībniecēm.

Luijs — šeit ir runa par Francijas karali Luiju XIV, kurš valdīja no 1643. g. līdz 1715. g. Viņa valdīšanas laikā notika daudz karu, jo viņš gribēja būt varens ne tikai savā valstī, bet arī aiz tās robežām, kā arī uzskatīja sevi par «dieva vietnieku zemes virsū». Ne velti Lafontēns savā fabulā piemin Cēzaru, kurš arī bija slavens ar saviem daudzajiem karagājieniem.

Čārlzs Otrais (1630—1685) — Anglijas karalis. Lafontēns pielīdzina Čārlza II valdīšanas laiku imperatora Augusta laikam, kad arī valdīja miers, uzplauka māksla un rakstniecība. Taču Anglijā šo laiku raksturo arī vispārēja angļu augstākās sabiedrības demoralizēšanās.

ASTOTĀ GRĀMATA

I. Šīs fabulas tēmai jau pirms Lafontēna pievērsušies daudzi ievērojami domātāji un rakstnieki, piemēram, Horācijs, Lukrēcijs, Bosiē, Flešjē un citi, taču Lafontēna pausto domu dziļumu, nozīmīgumu un ikvienam nolemtā liktenīgā brīža attēlojuma spēku tā arī neviens nav sasniedzis — tāds ir daudzu Lafontēna daiļrades pētnieku atzinums.

II. Luijs XIV savā valdīšanas laikā panāca, ka ar bīskapa atļauju tika samazināts svētku dienu skaits, taču daudzi garīdz-

nieki nebija ar to mierā un centās panākt, lai svētku dienu būtu iespējami vairāk. To savā fabulā atzīmē arī Lafontēns: «...bet mācītājs mums teic, vēl svēto dienas būs...»

IV. De Barijons — Francijas sūtnis Anglijā Čārlza II valdīšanas laikā.

Vai mūsu valdnieki nu pārtrauks draudzību? — šeit ir runa par Čārlzu II un Luiju XIV. Čārlza II politika aizskāra vienas angļu sabiedrības daļas patriotiskās jūtas, jo karalis pretēji parlamenta gribai apvienojās ar Franciju cīņai pret Holandi.

Otrais Herkuless — t. i., Anglijas karalis Čārlzs II.

Filips II — Maķedonijas valdnieks, Aleksandra Lielā tēvs. Viņš uzvarēja atēniešus, tā rezultātā Grieķija zaudēja savu neatkarību.

«Ēzeļāda» — Šarla Pero pasaka dzejā; vairāk gan pazīstams šīs pasakas variants prozā. Lafontēns piemin «Ēzeļādu» tādēļ, lai parādītu, ka jebkurā vecumā cilvēks interesējas par pasakām, dažādiem nostāstiem un ka var tos izmantot, lai pievērstu cilvēku uzmanību daudz nopietnākām lietām.

XI. Monomotapa — sena valstiņa Āfrikas dienvidrietumu piekrastē. Kad portugāļi ieradās Mozambikā, Monomotapa bija varena valsts. Lafontēns tīšprāt izvēlējies šo tālo un mazpazīstamo vietu, lai parādītu, ka īsta draudzība sastopama visai reti.

Morfejs — rom. mit. sapņu dievs, Miega un Nakts dēls.

XIV. Elizejas lauki (Elisijs) — gr. mit. svētlaimes vieta, paradīze, kas atradās zemes rietumu malā; varoņu un tikumīgu cilvēku uzturēšanās vieta.

XV. Eskulaps — Apollona dēls un dievs dziedinātājs.

Eshils (525.—456. g. p. m. ē.) — grieķu traģēdijas tēvs. Mūža novakari pavadījis Sicīlijā. Kā stāsta teika, viņu nositis bruņurupucis, kas izkritis ērglim no knābja.

Kas notiek mūsu Eiropā? — Laikā, kad Lafontēns uzrakstīja šo fabulu, gandrīz visa Eiropa bija iesaistījusies karā pret Luija XIV Franciju. (Karoja Holande, Spānija, Vācijas impērija, Zviedrija. Anglija un vēl dažas citas valstis arī bija saistītas ar Francijas kariem, kaut gan kaujās nepiedalījās.)

XVIII. Bet rīkojās kā Maķedonietis... — Maķedonijas Aleksandrs reiz saņēmis vēstuli, kurā teikts, ka viņa ārsts Filips viņu gribot noindēt. Tobrīd ārsts viņam pasniedzis dziru, ko Aleksandrs bez vilcināšanās izdzēris, un tikai pēc tam parādījis vēstuli.

XX. Megaira, Tisifone, Alektone — gr. mit. trīs fūrijas, t. i., atriebības un soda dievietes. Megaira personificēja skaudību un naidu. Tisifones pienākums bija sodīt vainīgos, kas nokļuva ellē.

XXV. Metuzāls — jūdu patriarhs, Noas vectēvs. Bībeles stāsts vēsta, ka viņš nodzīvojis vairāk nekā deviņsimt gadus.

Dēmokrits (ap 460.—370. g. p. m. ē.) — grieķu filozofs. Leģenda stāsta, ka viņš nepārtraukti smējies par cilvēku muļķību pretēji Heraklītam, kurš šī iemesla dēļ raudājis. Dēmokrits uzskatīja, ka matērija sastāv no nedalāmiem atomiem, kā arī pieļāva domu, ka pastāv vakuums.

Abdēra — senās Trāķijas pilsēta pie Egejas jūras. Dēmokrita dzimtene. Šīs pilsētas iedzīvotāji bija slaveni ar savu muļķību.

XXVII. Fortūna — rom. mit. dieve, kas personificēja laimi, gadījumu. Parasti Fortūnu attēloja ar aizsietām acīm traucamies uz lodes vai arī uz rata.

DEVĪTĀ GRĀMATA

III. Bertrāns — par Bertrāniem Francijā tika saukti veikli viltnieki, kuri bieži vien bija vispārdrošāko, visnegaidītāko avantūru līdzdalībnieki, taču vienmēr prata laikus atiet malā un tādējādi gūt sev arī kādu labumu.

V. Flora — rom. mit. puķu un pavasara prieka dieve; viņas svētkiem piemita eksaltēts, nebēdīgs raksturs.

VI. Pigmalions un Galateja — grieķu mīts vēsta, ka Pigmalions, slavenais Kipras tēlnieks, iemīlējās paša izveidotajā Galatejas statujā un lūdza, lai Venera Galateju atdzīvina. Pēc tam Pigmalions apprecēja Galateju.

VII. Bramini — senajā Indijā dieva Brahmas priesteri, kas izskaidroja tautai sanskritā rakstītos svētos rakstus; veidoja augstāko no četrām kastām.

Pītagors (6. gs. p. m. ē.) — slavens sengrieķu filozofs un matemātiķis. Viņa nodibinātā «Pītagoriešu savienība» kļuva par vienu no misticisma avotiem antīkajā filozofijā. Pītagors bija arī dedzīgs metapsihozes, t. i., reliģiski mistiskas mācības par mirušā dvēseles pāriešanu citā organismā, piekritējs.

Priams — pēdējais Trojas valdnieks, daudzu dēlu un meitu tēvs. Viens no viņa dēliem bija Parīds, kurš nolaupīja daiļo Helenu, Menelāja sievu.

Pilpajs — arī Bidpajs, leģendārs bramins, kuram piedēvē seno indiešu svēto rakstu rediģēšanu, ko viņš veicis pēc valdnieka Dabšēlima lūguma. Pilpaja fabulu pirmavoti arī esot jāmeklē indiešu senajos rakstos.

IX. Perēns Dandēns — smieklīgs un mantrausīgs tiesnesis Rablē romānā «Gargantija un Pantagriels». Arī Rasina lugā «Prasītāji» ir šāds fanātisks tiesnesis.

XII. Himēts — kalns Atikā dienvidos no Atēnām. Bija slavens ar medu, ko tur ieguva, kā arī ar marmoru.

Empedokls (5. gs. p. m. ē.) — grieķu filozofs un ārsts. Viņam bija plašas zināšanas filozofijā, mūzikā, poēzijā, medicīnā, fizikā. Stāsta, ka, nespēdams izprast Etnas vulkāna darbību, viņš meties krāterī. Vulkāns Empedoklu aprijis, taču izspļāvis laukā viņa kurpes.

XVIII. Lakstīgala un Tērejs — sk. piezīmi trešās grāmatas XV fabulai.

XX. Šajā savai labvēlei de la Sabliēra kundzei veltītajā fabulā Lafontēns poēzijas valodā cenšas atspēkot kartēziešu teoriju par «dzīvniekiem mašīnām», parādīdams, ka daudziem dzīvniekiem ir prāts un dvēsele tāpat kā cilvēkiem. Fabulā atspo-

guļojas filozofijas un citu zinātnes nozaru dažādās atziņas, kas tolaik satrauca sabiedrību. Piemēram, de Sabliēra kundze savās «Vēstulēs» rakstīja: «Mašīnas, kas mīl, kas kādam pieķeras, mašīnas, kas ir greizsirdīgas, kas bīstas? Ko jūs, ko jūs! Vai smejaties par mums? Dekarts to tā gan nebūs domājis.»

Tolaik jau veidojās jaunā filozofija, par kuras dibinātājiem uzskata Renē Dekartu un Frensisu Bēkonu. Dekarta (1596—1650) un viņa piekritēju kartēziešu filozofijas pamatā ir atziņa, ka visu var apšaubīt, tikai ne pašas šaubas, t. i., domāšanu. (Cogito, ergo sum — «Domāju, tātad esmu».)

Platons (427.—347. g. p. m. ē.) — grieķu filozofs, kurš reālo lietu pasaulei pretstatīja mistisko, pārjuteklisko ideju pasauli.

Tas — poļu karalis. — Lafontēns šeit domājis Janu Sobjeski (1629—1696), Polijas karali no 1672. g. līdz 1696. g., kurš uzvarēja turkus 1673. g. pie Kozimas un 1683. g. atbrīvoja Vīni. Viņš gan bija veiksmīgs karavadonis, taču viduvējs politiķis, pēdējos valdīšanas gados seims bieži bija nemierā ar viņa politiku un Sobjeskis varēja vienīgi uz laiku aizkavēt Polijas krišanu. Lafontēns ar viņu iepazinās Parīzē pie de la Sabliēra kundzes.

Epikūrs (341.—271. g. p. m. ē.) — grieķu filozofs, materiālists un ateists, atomisma mācības piekritējs. Reakcionārie ideologi Epikūra antireliģisko ētiku nepareizi izskaidro kā tieksmi uz zemiskām, jutekliskām baudām. Ar Epikūra sāncensi Lafontēns domājis Dekartu.

DESMITĀ GRĀMATA

V. Šajā fabulā Lafontēns runā par Anglijas karali Edgaru (959—975), kurš katru gadu rīkoja lielas medības, lai izskaustu vilkus. Viņš atcēla naudas nodokļus, ko viņa priekštecis bija uzlicis gallu valdniekiem. To vietā viņiem katru gadu bija jānodod 300 vilku galvas. Tādā veidā Edgars izskauda Anglijā visus vilkus.

VI. Jupiters un Pallāda — romiešu leģenda vēsta, ka reiz Jupiters, ciezdams no lielām galvassāpēm, lūdzis Vulkānu viņam palīdzēt. Tas ar vienu cirvja cirtienu izsitis no viņa pieres Pallādu pilnā apbruņojumā, jo Pallāda ir kara dieve.

Ar ko mēs abas naidā... — Lafontēns šajā fabulā izmantojis grieķu mītu par Arahni — jaunu līdieti, apbrīnojamu audēju, kura izaicināja dievi Pallādu uz sacensību. Skauģe dieve, redzēdama, ka ir pārspēta, saplēsa Arahnes noausto audumu. Arahne aiz bēdām pakārās, un dieve pārvērta viņu par zirnekli.

X. Najāda — gr. mit. avotu un upju dievība.

XI. Parka — rom. mit. viena no trim likteņa dievietēm.

XII. Hekabe — Trojas valdnieka Priama sieva. Pēc tam kad viņa redzēja mirstam savu vīru un bērnus, Hekabe pati nokļuva verdzībā, lai tur lēnām nomirtu. Viens no viņas dēliem bija Parīds, kurš jāuzskata par galveno Trojas kara izcelšanās vaininieku.

XIII. Siksts V — Romas pāvests no 1585. līdz 1590. g. Kardināli viņu izvēlējuši galvenokārt tāpēc, ka viņš šķitis nespēcīgs. Pēc ievēlēšanas darbojās ļoti aktīvi, īstenodams dažādas reliģiskas reformas, kā arī iesaistīdamies Anrī IV reliģiskajos karos.

XV. Belizērs (494—565) — bizantiešu ģenerālis. Justiniāna valdīšanas laikā guvis vairākas spīdošas uzvaras pār persiešiem, huņņiem u. c. Justiniāns bijis greizsirdīgs uz Belizēru par viņa panākumiem, un viņš kritis nežēlastībā. Leģenda stāsta, ka Belizērs pat zaudējis acu gaismu un bijis spiests ceļmalās lūgt dāvanas.

Drošs palīgs: roka, lūk, ko varam lietot brīvi... — Lafontēna laikā šāds secinājums varēja šķist neparasts, taču gadsimtu vēlāk Žans Žaks Ruso šo Lafontēna «mācību» pieņēma jau par likumu: katram jauneklim vajag iemācīt kādu amatu, no kā viņš varētu pārtikt.

VIENPADSMITĀ GRĀMATA

II. Jupitera dēls un Flora — šo fabulu Lafontēns veltījis Luijam Augustam de Burbonam, Luija XIV un marķīzes de Montespānas dēlam, kad puisēnam bija tikai 9 gadi. Zēnam bijušas neparastas prāta spējas. Flora (puķu un pavasara prieku dieve) — minēta varbūt tādēļ, ka zēnam patikusi botānika.

III. Apollons un Atreidi — t. i., Apollons un Atreja dēli Menelājs un Agamemnons. Trojas kara desmitajā gadā grieķu nometnē uzliesmoja mēris. Varoņu dvēseles drūzmējās pie Aīda vārtiem. Tā Apollons atriebās Agamemnonam par viņa noziegumu — valdnieks bija nolaupījis Apollona priestera Hrīsa meitu.

Ajants un Odisejs — Ajants, saniknots par to, ka Odisejs ieguvis Ahilleja ieročus, metās aitu barā un trakās dusmās galēja tās nost.

V. Lamberts Mišels (1610—1696) — franču komponists, viens no sava laika slavenākajiem mūziķiem. Luija XIV kapelmeistars.

VI. Un goča Īo... — gr. mit. Argolīdas galvenās upes Īnahas dieva skaistā meita, kurā iemīlējās pats Zevs un kuru viņa greizsirdīgā sieva Hēra pārvērta par govi. Zevs atkal pārvērta Īo par nimfu.

VII. Marks Aurēlijs (121—180) — Romas imperators, kurš valdīja no 161. g. līdz 180. g. Sekmīgi cīnījās pret barbaru uzbrukumiem, kas apdraudēja Romas impēriju. Marks Aurēlijs kļuva slavens ar savu gudrību, savaldību un interesi par filozofiju un literatūru. Viņa darbos gan nav rodamas tādas domas, par kādām stāsta Lafontēns savā fabulā.

Pretori — amatpersonas Romā, kas sprieda tiesu. Pretori pārvaldīja arī provinces, viņiem bija neierobežotas tiesības, un bieži vien viņi piesavinājās zemnieku mantu un naudu.

Vai te jums jāliek daudz kas klāt? — Šādi nobeigdams fabulu, Lafontēns sniedzis paskaidrojumu: «Šī nebūt nav fabula. Apbrīnojamais un gandrīz vai neticamais atgadījums ir patiešām noticis.»

DIVPADSMITĀ GRĀMATA

I. Burgoņas hercogs (Louis de Bourgogne; 1682—1712) — Luija XIV mazdēls. Viņš bija ļoti apdāvināts, 11 gadu vecumā jau lasījis oriģinālā Titu Līviju, tulkojis Tacitu un astoņu gadu vecumā pat mēģinājis rakstīt fabulas. Viņam Lafontēns veltījis savu pēdējo fabulu grāmatu.

...trauc varonis tas, kas nav apturams... — šis varonis ir Burgoņas hercoga tēvs, Luija XIV dēls un Francijas troņmantnieks, kurš komandēja franču armiju un 1688. g. ieņēma daudzas Vācijas pilsētas, turklāt ļoti īsā laikā — no 25. oktobra līdz 13. novembrim. 1690. g. karadarbība tika pārtraukta, troņmantnieks atgriezās Fontenblo, un spožās uzvaras drīz tika aizmirstas.

Jums, amoriņi, rī (fr. ris; lat. risus)... — smieklu dieviņi.

Burve Kirke — gr. mit. Saules meita, kurai bija nozīmīga loma Odiseja liktenī. Kad daļa no Odiseja ļaudīm piestāja pie salas, kur dzīvoja daiļā burve Kirke, viņa tos paēdināja un padzirdināja, un pēc tam pārvērta par cūkām. Taču Odisejs biedrus izglāba.

III. Doms Bertrāns — saīsin. no latīņu v. dominus — kungs. Šāds tituls tika piešķirts garīdzniekiem.

Gan džakobus, gan florīnus... — džakobs — sena zelta naudas vienība Anglijā; florīns — Florences 13. gs. zelta monēta, kurai Eiropas valstīs bija dažāda vērtība, Francijā zelta florīni bija Luija XI valdīšanas laikā, pēc tam jau bija sudraba florīni.

IV. Kā Luijs Lielais reiz un Filips Ceturtais, kad reizē kāpa tie uz Konferences salas... — domāta Fazānu sala, kas atrodas starp Spāniju un Franciju. Šajā salā 1659. g. parakstīja Pireneju miera līgumu starp Franciju un Spāniju (pēc tam tā tika nosaukta par Konferences salu). Miera līgumu veicināja Spānijas infantas Marijas Terēzes laulības ar Francijas karali Luiju XIV.

Galateja — gr. mit. nimfa.

VII. Pat zaļo cepuri šie dabūjuši nest... — 17. gs. maksātnespējīgiem parādniekiem, iznākot no cietuma, vajadzēja par kauna zīmi nēsāt zaļu cepurīti, turklāt to uzlika vaininiekam galvā publikas acu priekšā. Francijā šis paradums pārmantots no Itālijas.

IX. Šīs fabulas sižetu prozā atveidojis Fenlons, un to izmantojis arī mazais princis Burgoņas hercogs. Vēlāk šim sižetam pievērsies Lafontēns. Citi Lafontēna biogrāfi turpretī apgalvo, ka

Fenlona uzdevumā mazais princis esot tulkojis latīniski kādu līdzīga sižeta fabulu.

Patrokls un Ahillejs — gr. mit. Patrokls, Ahilleja vistuvākais draugs, krita viņa priekšā ceļos un lūdza atļauju kopā ar karapulku doties danajiešiem palīgā. Ahillejs atļāva un aizdeva draugam savas zelta bruņas. Patrokls aiztrieca trojiešus līdz pašai Trojai, kur viņu panāca Hektora zobena cirtiens. Satracinātais Ahillejs sadzina trojiešus vienkopus kā aitu baru un trenca uz pilsētas mūriem.

X. Par karavīru teikts, par visai talantīgu...— te domāts Francijas karalis Luijs XIV.

XI. ...pļāpa žagata... (fr. Margot la pie...) — franču valodā pļāpīgas žagatas un pļāpīgas sievietes sauc par margo.

Kā Horācija vīrs... — te Lafontēns piemin Vulteiju Menu, kuru orators Filips reiz ielūdzis pie sevis vakariņās un kuram bijušas lieliskas runas dāvanas.

XII. Princis de Konti (1664—1709) — Fransuā Luijs, Larošas pie Jonas un Konti princis, viens no Lafontēna protektoriem. Princim Konti bija svarīga loma Luija XV galmā. Viņš vadīja karaļa «slepeno diplomātiju».

Ja Pītagora tēzi min... — Lafontēns šeit norāda uz Pītagoru, kurš, lai izplatītu savu metapsihozes sistēmu, sacījis, ka viņš, šķiet, esot bijis Eifors Trojas aplenkuma laikā.

Lafontēns fabulas sižetu piedēvē Pilpajam, taču, kā norādījis franču literāts Šarls Nodjē, indiešiem nav bijis nekas kopējs ar teiku par Trojas karu.

XIV. Nemese — gr. mit. viena no senākajām personifikācijām, noziegumu atriebēja, kas sevišķi neatlaidīgi vajāja tos, kuri apgānīja kapus. Ikdienā no šīs dieves ārkārtīgi baidījās.

XV. Viss Olimps pat vēl apbrīnos jūs, Iris! — ar Olimpu Lafontēns šeit domājis karaļus, kas apmeklēja de la Sablīera kundzes salonu.

...infants mājnesis... — bruņurupucis. Lafontēns lēno rupucīti salīdzina ar infantiem (princu un princešu tituls Spānijā un Portugālē), jo arī tiem, kā jau karaļu bērniem, sava dižciltība jāpierāda palēnām.

Šai fabulai bija vēl desmit vārsmas, kuras pats Lafontēns uzskatīja par liekām un vēlākā izdevumā nosvītroja.

XX. Skitija — seno laiku rakstnieki iztēlojās šo novadu no Melnās jūras ziemeļu piekrastes līdz Kaspijas jūrai un vēl tālāk līdz pašai Sibīrijai. Patiesībā skiti dzīvoja tikai Melnās jūras piekrastes ziemeļu novados (7. gs. p. m. ē. — m. ē. 3. gs.).

Stoiķi — pēc stoiķu mācības gudra cilvēka pienākums ir atbrīvoties no kaislībām un tieksmēm un dzīvot saskaņā ar prāta prasībām. Viņi aicināja pakļauties liktenim, vīrišķīgi un pacietīgi panest dzīves nedienas.

XXIII. Hārveja kundze — Elizabete Hārveja, Anglijas sūtņa Montegī māsa, viena no Lafontēna aizbildnēm.

Lafontēna daiļrades pētnieks un literāts Valkeners, runājot par dzejnieka attieksmi pret angļiem, norāda: «Lafontēns šai jautājumā ir daudz liberālāks nekā viņa tautieši, kuri izturējās nicinoši pret literatūru un zinātni aiz Lamanša. Tām parādīja pienācīgu cieņu tikai nākamajā gadsimtā. Filozofs Voltērs aizgāja pat tiktāl, ka apgalvoja — 18. gadsimtu var saukt par Anglijas gadsimtu tikpat droši, kā 17. gadsimtu var saukt par Luija XIV gadsimtu».

Sī atdarina Hannibalu... — t. i., slaveno kartāgiešu karavadoni (247.—183. g. p. m. ē.), kurš vairākkārt uzvarēja romiešus, bieži vien izmantodams dažādus viltīgus paņēmienus.

XXVI. Dafnīds — gr. mit. sicīliešu gans, kuru uzskata par bukoliskās poēzijas pirmsācēju.

Teokrits (4. gs. b. — 3. gs. p. m. ē.) — viņa dzejoļu krājumā «Idilles» ietilpst visdažādākā rakstura darbi: lauku poēmas, monologi, dialogi, episki vēstījumi, himnas un epigrammas. Viņš ir bukoliskās jeb pastorālās dzejas dibinātājs.

SATURS

Valters E. Ievadam 5

Monsenjoram troņmantniekam 9

PIRMĀ GRĀMATA

I. Sisenis un skudra 11
II. Krauklis un lapsa 12
III. Grib varde vērsim līdzināties 12
IV. Divi mūļi 13
V. Vilks un auns 14
VI. Lauvas sabiedrotie: teļš, kaza, aita 15
VII. Soma 16
VIII. Bezdelīga un mazputniņi 17
IX. Pilsētas un lauku žurka 18
X. Vilks un jērs 20
XI. Cilvēks ar savu atspulgu 21
XII. Divi pūķi: daudzgalvis un daudzastis 22
XIII. Zagļi un ēzelis 23
XIV. Dievu sargāts Simonīds 23
XV. Nāve un nelaimīgais 25
XVI. Nāve un mežstrādnieks 25
XVII. Pusmūža vīrs un abas viņa mīļākās 26
XVIII. Svētelis un lapsa 27
XIX. Bērns un skolotājs 28
XX. Gailis un pērle 29
XXI. Sirseņi un bites 29
XXII. Ozols un niedre 31

OTRĀ GRĀMATA

I. Daudzprasīgie 33
II. Žurku padome 35

III. Vilciņš lapsu apsūdzēja mērkaķim 36
IV. Divi bulļi un varde 37
V. Sikspārnis un divas zebiekstes 38
VI. Bultas ķerts putns 39
VII. Kucīte un viņas biedre 39
VIII. Ērgļumāte un vabole 40
IX. Lauva un ods 42
X. Ēzelis ar sūkļu nastu un ēzelis ar sāls nastu . . 43
XI. Lauva un žurka 44
XII. Balodis un skudra 45
XIII. Astrologs akā 45
XIV. Zaķis un vardes 47
XV. Gailis un lapsa 48
XVI. Krauklis ērgļa pēdās 49
XVII. Pāvs sūdzas Junonai 50
XVIII. Par sievieti pārvērsts kaķis 51
XIX. Ēzelis lauvas medībās 52
XX. Ēzopa izskaidrots testaments 53

TREŠĀ GRĀMATA

I. Dzirnavnieks, viņa dēls un ēzelis 57
II. Locekļi un māga 60
III. Vilks par ganu 61
IV. Vardes prasa sev karali 62
V. Lapsa un buks 64
VI. Ērgļumāte, mežacūka un kaķe 65
VII. Žūpa un viņa sieva 66
VIII. Ģikts un zirneklis 67
IX. Vilks un svētelis 69
X. Cilvēks pieveic lauvu 69
XI. Lapsa un vīnogas 70
XII. Gulbis un pavārs 70
XIII. Vilki un aitas 71
XIV. Lauva nespēkā 72
XV. Filomēle un Prokne 73
XVI. Slīkone 74
XVII. Zebiekste bēniņos 75
XVIII. Runcis un vecā žurka 75

CETURTĀ GRĀMATA

I. Iemīlējies lauva 79
II. Gans un jūra 80

III. Muša un skudra 81
IV. Dārznieks un lielkungs 83
V. Ēzelis un sunītis 85
VI. Žurku un zebiekšu kauja 86
VII. Mērkaķis un delfīns 87
VIII. Kāds vīrs un koka elkudies 89
IX. Sīlis pāva spalvās 90
X. Kamielis un peldošie puļķi 90
XI. Varde un žurka 91
XII. Dzīvnieku nodevas Aleksandram 92
XIII. Zirgs, kurš gribēja reiz briedim atriebties . . . 94
XIV. Lapsa un krūšutēls 95
XV. Vilks, kaza un kazlēniņš 96
XVI. Vilks, māte un bērns 97
XVII. Sokrata vārdi 98
XVIII. Sirmgalvis un viņa bērni 98
XIX. Orākuls un pagāns 100
XX. Skopulim manta zuda 101
XXI. Saimnieka acs 102
XXII. Cīrulis ar mazuļiem un zemnieks 103

PIEKTĀ GRĀMATA

I. Mežstrādnieks un Merkurs 107
II. Māla pods un dzelzs pods 109
III. Zivtiņa un zvejnieks 110
IV. Zaķa ausis 111
V. Bezastainā lapsa 112
VI. Vecene un divas kalpones 112
VII. Satirs un ceļinieks 113
VIII. Zirgs un vilks 114
IX. Arājs un viņa bērni 115
X. Kalna radības 116
XI. Laime un bērniņš 117
XII. Ārsti 118
XIII. Zeltolu vista 118
XIV. Ēzelis ar svētlietām 119
XV. Briedis un vīnogulājs 119
XVI. Čūska un vīle 120
XVII. Zaķis un irbe 120
XVIII. Ērglis un pūce 121
XIX. Lauva kara gaitās 123
XX. Lācis un divi draugi 123
XXI. Ēzelis lauvas ādā 125

SESTĀ GRĀMATA

I. Gans un lauva 127
II. Lauva un mednieks 128
III. Saule un Ziemelis 129
IV. Jupiters un rentnieks 130
V. Gailēns, kaķis un pelīte 131
VI. Lapsa, mērkaķis un dzīvnieki 133
VII. Lielīgais mūlis 134
VIII. Vecītis un ēzelis 134
IX. Briedis pie avota 135
X. Zaķis un bruņurupucis 136
XI. Ēzelis un viņa saimnieki 137
XII. Saule un vardes 138
XIII. Zemnieks un čūska 138
XIV. Slimais lauva un lapsa 139
XV. Putnu ķērājs vanags un cīrulis 140
XVI. Zirgs un ēzelis 141
XVII. Vien rēga dēļ zūd sunim laupījums 141
XVIII. Iestidzis vezumnieks 142
XIX. Blēdis 143
XX. Nesaskaņa 144
XXI. Jaunā atraitne 145
Epilogs 147
Veltījums 148

SEPTĪTĀ GRĀMATA

I. Ar mēri slimie zvēri 151
II. Apprecētā nelaime 153
III. Žurka vientulis 154
IV. Gārnis 156
V. Meita 157
VI. Vēlēšanās 158
VII. Lauvas galms 160
VIII. Maitu lijas 161
IX. Pajūgs un muša 163
X. Pieniniece un piena pods 164
XI. Mācītājs un aizgājējs 165
XII. Viens Laimei pakaļ skrej, otrs viņu gaida savā mājā 166
XIII. Divi gaiļi 169
XIV. Ļaužu netaisnība un nepateicība Laimei . . . 170

XV. Zīlnieces 171
XVI. Runcis, zebiekste un trusītis 173
XVII. Čūskas galva un aste 174
XVIII. Dzīvnieks uz mēness 175

ASTOTĀ GRĀMATA

I. Nāve un mirējs 179
II. Kurpnieks un finansists 181
III. Lauva, vilks un lapsa 182
IV. Teiksmu vara 184
V. Cilvēks un blusa 186
VI. Sievietes un noslēpums 187
VII. Suns, kas savam saimniekam nes grozā brokastis 188
VIII. Jokdaris un zivis 189
IX. Žurcēns un gliemezis 190
X. Lācis un dārzkopis 192
XI. Divi draugi 193
XII. Suķis, kaza un auns 194
XIII. Tirciss un Amarante 195
XIV. Lauvenes bēres 197
XV. Žurcēns un zilonis 198
XVI. Horoskops 199
XVII. Ēzelis un suns 202
XVIII. Pašā un tirgonis 203
XIX. Zinību priekšrocība 205
XX. Jupiters un pērkoni 206
XXI. Medību vanags un gailēns 208
XXII. Kaķis un žurka 209
XXIII. Straujupe un dziļupe 211
XXIV. Audzināšana 212
XXV. Divi suņi un beigtais ēzelis 213
XXVI. Dēmokrits un abdērieši 214
XXVII. Vilks un mednieks 215

DEVĪTĀ GRĀMATA

I. Nekrietnais glabātājs 219
II. Divi baloži 222
III. Mērkaķis un leopards 224
IV. Ozolzīle un ķirbis 225
V. Skolnieks, pedants un dārzkopis 226

VI. Tēlnieks un Jupitera tēls 228
VII. Jaunavā pārvērsta pele 229
VIII. Muļķis pārdod gudrību 232
IX. Austere un prāvnieki 233
X. Vilks un vājais suns 234
XI. Nekā par daudz 235
XII. Vaska svece 236
XIII. Jupiters un ceļinieks 236
XIV. Kaķis un lapsa 238
XV. Vīrs, sieva un zaglis 239
XVI. Zelts un divi vīri 240
XVII. Mērkaķis un kaķis 241
XVIII. Vanags un lakstīgala 242
XIX. Gans un viņa ganāmpulks 243
XX. Runa de la Sabliēra kundzei 244
Divas žurkas un ola 249

DESMITĀ GRĀMATA

I. Cilvēks un zalktis 253
II. Bruņurupucis un divas pīles 256
III. Zivis un nira 257
IV. Mantracis un viņa tēvocis 258
V. Vilks un gani 260
VI. Zirneklis un bezdelīga 261
VII. Irbe un gaiļi 262
VIII. Suns ar apgrieztām ausīm 263
IX. Gans un karalis 264
X. Zivis un gans stabulnieks 266
XI. Divi papagaiļi un karalis ar savu dēlu . . . 267
XII. Lauvas māte un lāča māte 269
XIII. Divi laimteči un talismans 270
XIV. Truši 272
XV. Tirgonis, muižnieks, gans un karaļdēls . . . 274

VIENPADSMITĀ GRĀMATA

I. Lauva 277
II. Jupitera dēls, kas dieviem audzināms 279
III. Lauksaimnieks, suns un lapsa 280
IV. Kāda mongoļa sapnis 282
V. Lauva, mērkaķis un divi ēzeļi 283

VI. Vilks un lapsa 285
VII. Donavas zemnieks 287
VIII. Vecais tētiņš un trīs jaunekļi 289
IX. Pele un ūpis 290

DIVPADSMITĀ GRĀMATA

I. Odiseja ceļabiedri 293
II. Runcis un divi zvirbuļi 296
III. Mantrausis un mērkaķis 297
IV. Divas kazas 299
Burgoņas hercogam, kurš lūdzis Lafontēnu uzrakstīt fabulu par kaķi un peli 300
V. Vecais runcis un jaunā pelīte 301
VI. Slimais briedis 302
VII. Sikspārnis, krūms un pīle 303
VIII. Suņu — kaķu un kaķu — peļu ķildas . . . 304
IX. Vilks un lapsa 305
X. Vēžu māte ar savu meitu 308
XI. Ērglis un žagata 309
XII. Karalis, medībvanags un mednieks 310
XIII. Lapsa, mušas un ezis 313
XIV. Mīla un ārprāts 314
XV. Krauklis, gazele, bruņurupucis un žurka . . . 315
XVI. Birztala un mežstrādnieks 319
XVII. Lapsa, vilks un zirgs 320
XVIII. Lapsa un tītari 321
XIX. Mērkaķis 322
XX. Prātnieks no Skitijas 322
XXI. Zilonis un Jupitera mērkaķis 324
XXII. Muļķis un gudrais 325
XXIII. Angļu lapsa 326
XXIV. Saule un vardes 328
XXV. Žurku līga 329
XXVI. Dafnīds un Alsimadūra 331
XXVII. Šķīrējtiesnesis, slimokopējs un vientulis . . . 333

Komentāri 336

Лафонтен
БАСНИ

Рига «Лиесма» 1985
На латышском языке

Перевел с французского Эвалдс Валтерс

Художник Майя Драгуне

НБ № 4017

LAFONTĒNA FABULAS

Redaktores M. Cielēna, S. Tītmane
Mākslinieciskais redaktors I. Zvagūzis
Tehniskā redaktore I. Soide
Korektore V. Duka
Nodota salikšanai 18.04.84. Parakstīta iespiešanai 29.01.85. Formāts 84×108/32. Dobspiedes papīrs 100 g. Baltikas garnitūra. Augstspiedums. 19,11 uzsk. iespiedl.; 38,75 uzsk. krāsu nov.; 16,87 izdevn. l. Metiens 24 000 eks. Pasūt. № 562-3. Cena 1 rbl. 80 kap. Izdevniecība «Liesma», 226047 Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. № 150/31805/D-978. Iespiesta Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226011 Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA
0308025432

1,80